

Génesis

A'ti pūrĩ a'ti tiro weero o jano'pã nise ni'i

Génesis Õ'acũ cũ ucũse o jamũ'tāca pūrĩ ni'i. Ne waro bajua, ninũ'cã'que cjasere wereri pūrĩ ni'i. Génesis pũaro dũcawati'i. Nimũ'tārõ Õ'acũ a'ti nucũcã, ʉ'mũse bajurẽnũ'cã'que, tojo nicã masārẽ cũ bajurẽnũ'cã'que cjasere were'e. (Capítulos 1–11)

Õ'acũ Abrahãrẽ “Mũ'ʉ macũ, mũ'ʉ põ'rã, mũ'ʉ pãrãmerã nituriarã dia pajiri maa sumuto cjase nucũpori weronojõ pãjãrã nirāsama. Mũ'ʉ me'rã nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrãrẽ añurõ wa'acã weegati”, nicũ niwĩ. Cũ “Tojo wa'arosa'a” ní'caronojõ wa'a, Abrahã pãrãmi nituriagũpũ Jesucristo nimi.

Abrahã, Isaa, Jacob, José na catiri ʉmũco na weeseti'quere were'e. Na nima ʉpũtũ ucũno'rã Génesipãre. (Capítulos 12–50)

Õ'acũ Jacob wãmerẽ Israe dũcayucũ niwĩ. Jacob cũ wãmerẽ dũcayu, cũ põ'rã me'rã Israe curuacjãrã nũ'cãcãrã niwã. Ti curua nidecoti'i yujupũ.

A'ti pūrĩ Génesire Moisé o jacũ niwĩ.

ʉ'mũse, a'ti di'tare ne waro Õ'acũ cũ weenũ'cã'que ni'i

¹ Ne waro Õ'acũ ʉ'mũse, tojo nicã di'tare bajurẽcũ niwĩ. ² Titare di'ta ne bajuticaro niwũ. Tojo weero ne apeyenojõ marĩcaro niwũ.

Aco dia'cũ nipe'tiropu nicaro niwũ. Tojo nicã na'itĩ'arõ nicaro niwũ. Espíritu Santu aco bu'ipru wũucusiacu niwĩ.

³ Õ'acũ tere ã'agũ, a'tiro nicu niwĩ: “Bo'reyuse niato”, nicu niwĩ. Cũ tojo nicãta, bo'reyua wa'acaro niwũ. ⁴ Te bo'reyuse añuse nicã ã'agũ, “Añu'u”, nicu niwĩ. To be'ro bo'reyusere ducawaacu niwĩ. ⁵ Tere ducawaagu, a'tiro wãmeyecu niwĩ. Bo'reyusere “ũmũco”, na'itĩ'asere “ñami” wãmeyecu niwĩ. Cũ tojo nĩca be'ro ũmũco, ñami nũ'cãcaro niwũ. Ticũseta weecu niwĩ Õ'acũ ne nũ'cãrĩ nũmũrẽ.

⁶ Tere wéeca be'ro ape nũmũ pe'e, te acore ã'agũ, Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Acore ducawaarũa'a. Apeye ũ'mũserũ, apeye nucũcãpu tojato”, nicu niwĩ. ⁷ Cũ ní'caronojõta acore ducawaacu niwĩ. Apeye ũ'mũserũ, apeye nucũcãpu tojacaro niwũ. ⁸ Ũ'mũarõpu o'mecurari nirõpũre “ũ'mũse” wãmeyecu niwĩ. A'tere weecu niwĩ Õ'acũ, ni'cã nũmũ be'ro cja nũmũrẽ.

⁹ Ape nũmũrẽ Õ'acũ “Di'ta boposãjã bajuato ní'gũ, aco ũ'mũse docapu nise ni'cãrõpũta nerẽato”, nicu niwĩ. Cũ ní'caronojõta wa'acaro niwũ. ¹⁰ Te boposãjã'quere ã'agũ, “di'ta” wãmeyecu niwĩ. Aco ni'cãrõ me'rã nerẽ'quere “dia pajiri maajo” wãmeyecu niwĩ. Õ'acũ te cũ wee'quere ã'agũ, “Añu'u”, nicu niwĩ. ¹¹ Te nipe'tise añurõ bajucã ã'agũ, “Di'tapũre no'o nise pĩ'rĩato. No'o nipe'tise otese cape o'osenojõ, tojo nicã yucũpagu nipe'tise ducatisẽ cape o'osenojõ pĩ'rĩato. Tojo weero te ducata

pī'rīturiarosa'a", nicu niwī Ō'acū. Cū tojo ní'caronojōta wa'acaro niwū. ¹² Di'tapure no'o otese cape cūosenojō pī'rī, dūcaticaro niwū. Tojo nicā pacase yucupagu quē'rā pī'rī, dūcaticaro niwū. A'te cū wee'quere ī'agū, "Añu'u", nicu niwī. ¹³ A'tere weecu niwī Ō'acū pua nūmū be'ro cja nūmūrē.

¹⁴ I'tia nūmū be'ro Ō'acū nicu niwī tja: "Ū'mūsepe sī'ose cūurōna'a. Tojo weecā, ūmūcore, ñamirē dūcawaarosa'a. Te me'rā ī'amasīno'rōsa'a ūmūcori, ñamirī, cū'marī, pu'ecuri wa'asere. ¹⁵ A'te di'tare sī'oatje ū'mūsepe nirōsa'a", nicu niwī Ō'acū. Cū ní'caronojōta tojacaro niwū. ¹⁶ Tojo weegu Ō'acū puarā mujīpūa weecu niwī. Ni'cū mujīpū pajigu ūmūcore sī'oacjūre, apī cā'gūacā ñamirē sī'oacjūre weecu niwī. Ñocōa quē'rārē weecu niwī. ¹⁷⁻¹⁸ Cū a'ti di'tare sī'oato nīgū, narē ū'mūsepe cūucū niwī. Bo'reyusere, na'itī'asere dūcawaagu, tojo weecu niwī. Te sī'ose añuse nicā ī'agū, "Añu'u", nicu niwī. ¹⁹ A'tere weecu niwī Ō'acū i'tia nūmū be'ro cja nūmūrē.

²⁰ Ba'paritise nūmūrī be'rore Ō'acū apeye bajurēnemocū niwī tja. A'tiro nicu niwī: "Diapure wa'i, no'o nirānojō nirāsama. Na pājārā masāputirāsama. Tojo nicā ū'muarōpūre mirīcūa wūurā nirāsama", nicu niwī. ²¹ Cū ní'caronojōta wa'acaro niwū. Pacarā dia pajiri maapu nirā, tojo nicā wa'i, āpērā nipe'tirā diapū nirānojōrē, nipe'tirā wa'icūrā wūurārē bajurēcu niwī. Tu'ajatojanū'cō, "Añu'u", ni ī'acu niwī.

²² Narē añurō wa'ato nīgū, a'tiro nicu niwī:

“Põ'rāti weetjārā, nipe'tiropu u'muarõpu, tojo nicā maarĩpure tuuse'sanu'cārā wa'aya”, nicu niwĩ.

²³ A'tere weecu niwĩ Õ'acũ ba'paritise numurĩ be'ro cja numurẽ.

²⁴ Ni'cãmocuse numurĩ be'rore Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ tja: “Di'tapure wa'icurārẽ cūguĩti. Na nucũcjārā, ecarā, buarā, nucũcãpu sĩ'cõsijarā nirāsama”, nicu niwĩ. Cũ ni'caronojõta wa'acaro niwũ. ²⁵ Tojo weegu wa'icurā nucũcjārā, ecarā, buarā, nucũcãpu sĩ'cõsijarārẽ da'recu niwĩ. Narẽ ĩ'agũ, “Añu'u”, nicu niwĩ.

²⁶ Cũ nipe'tise wéeca be'ro a'tiro nicu niwĩ: “Ni'cũ masũ marĩ weronojõ niseti, bajugure da'rerã. Tu'omasise cuogu nigũsami. Cũ wa'i, mirĩcũa, wa'icurā ecarā, nucũcjārā, buarā, nucũcãpu sĩ'cõsijarā, nipe'tirā a'ti nucũcãpu nirā bu'ipũ dutigu nigũsami”, nicu niwĩ.

²⁷ Õ'acũ masũrẽ da'regu, cũ weronojõ niseti, bajugure weecu niwĩ.

Umũ, numio da'recu niwĩ majã.

²⁸ Narẽ a'tiro nicu niwĩ:

“Mũsarẽ añurõ wa'ato.

Pãjārā põ'rāti masãputiya.

Nipe'tiropure tuuse'sanu'cãña.

Mũsã a'ti di'ta wiorã nirāsa'a.

Wa'ire, mirĩcũarẽ, nipe'tirā wa'icurārẽ dutirāsa'a.”

²⁹ Be'ro narẽ ninemocu niwĩ: “No'o ba'ase otese peri cuosenojõrẽ, yucũduca ducatisenõjõrẽ mũsarẽ o'o'o. Te mũsã ba'ase nirõsa'a. ³⁰ Apeye quẽ'rārẽ, nipe'tirā wa'icurā, wũurã, nucũcãpu sĩ'cõsijarā, nipe'tirā catise cuorãnojõ tá, tojo nicā

pūrī ya'sasere ba'arāsama. Narē tere cū'u", nicu niwī Ō'acū. Cū ní'caronojōta wa'acaro niwū.

³¹ Te nipe'tise cū wee'quere weetu'ajanu'cō, "Añubutia'a", ni ī'acu niwī. Tocā'rōta weecu niwī Ō'acū ni'cāmocuse nūmūrī be'ro cja nūmūrē.

2

¹ Ū'mūse, tojo nicā a'ti di'tare Ō'acū nipe'tise cū wee'quere tu'ajanu'cōcu niwī. ² Nitūori nūmūrē, cū nipe'tise wéeca be'ro soocu niwī majā. ³ Tojo weegu Ō'acū a'tiro nicu niwī: "Nitūori nūmu yu'u weemu'tā'que nūmūrī weronojō nisome. Ya nūmu, yu'u soodutiri nūmu nirōsa'a. Ti nūmu añurī nūmu nirōsa'a", ni cūucu niwī Ō'acū.

⁴ Ū'mūse, di'ta nipe'tise Ō'acū cū wee'que a'tiro weeno'caro niwū.

Ō'acū umūrē, tojo nicā numiorē bajurē'que ni'i

Ne waro Ō'acū a'ti di'ta, ū'mūserē wéégū, ⁵ maata acoro pejacā weeticu niwī. Tojo weero ne no'o nisenojō pī'rīticaro niwū. Di'tare da'ragu quē'rā marīcu niwī. ⁶ Tojo nimicā, aco di'tapu nise wijati, di'tare puocaro niwū. ⁷ Ō'acū masūrē bajurēgū, di'ta me'rā da'recu niwī. Tojo weegu cūrē catise o'ogu, ē'quēapu putisāacu niwī. Cū tojo weecāta, catinū'cācu niwī.

⁸ Cūrē tojo wéeca be'ro Edē wāmetiropu, Ō'acū ni'cā wese cūrē da'rebosacu niwī. Mujīpū mujātiro pe'e nicaro niwū. Topu cū umūrē, cū da're'care cūucu niwī. ⁹ Tī wesepu peje

yucupagu añuse ba'ase ducatisepagure pĩ'rĩcã weecu niwĩ. Tepagu añusepagu bajucaro niwũ. Ti wese decopure puagu nicaro niwũ. Ni'cãgũ catinu'cũse o'ocju nicaro niwũ. Apegu pe'e tu'omasĩsere o'ocju nicaro niwũ. Tigu ducare ba'arã, "A'tiro weese añu ni'i, a'te ña'a ni'i", ni tu'omasĩse o'ocju nicaro niwũ.

10 Edẽpure ni'cã maa nicaro niwũ. Ti wese deco yu'rutẽrĩwã'cã, ba'paritise maarĩ ducawaticaro niwũ. 11 Nimu'tãrĩ maa Pisón wãmeticaro niwũ. Ti maa nipe'tiro Havila wãmetiropure o'maburocaro niwũ. Topu peje uru 12 añuse nicaro niwũ. Topure añuse yucu u'mutisepagu, tojo nicã ùtãperi wapabujuse peri ónice wãmetise peri nicaro niwũ. 13 Ape maa pe'e Gihón wãmeticaro niwũ. Ti maa nipe'tiro Cus wãmetiri di'tare yu'rutẽrĩcaro niwũ. 14 Ape maa Tigris wãmeticaro niwũ. Ti maa Asiria wãmetiro mujĩpũ mujãtiro pe'e o'maburocaro niwũ. Ape maa Éufrates wãmeticaro niwũ.

15 Õ'acũ masũrẽ ti wesere cũúgũ, te otesere co'tedutigu, a'tiro ni werecu niwĩ: 16 "A'ti wese cjase nipe'tise yucuducare ba'agusa'a, ba'agu pe'e. 17 Tepagu wa'teropure ni'cãgũ ni'i. Tigu ducare ba'aticã'ña. Tigu añuse, ña'asere masĩse o'ocju ni'i. Tigu ducare ba'agu, ti numuta wẽrĩgũsa'a", nicu niwĩ.

18 Be'ro Õ'acũ nicu niwĩ: "Masũ ni'cũta nicã, añuwe'e. Cũrẽ ba'pati, weetamuacjore weeguti", nicu niwĩ. 19-20 Õ'acũ ne waropure wa'icũrãrẽ, mirĩcũarẽ di'ta me'rã da'recu niwĩ. Be'ro narẽ wãme õ'oato nígũ, masũ tiropu miacu niwĩ.

Õ'acũ cũ duti'caronojõta weecu niwĩ. Nipe'tirã ecarã, mirĩcũa, wa'icũrã nũcũcjãrãrẽ wãme õ'ocu niwĩ. Tojo weerã cũ õ'o'que wãme me'rã tojacãrã niwã. Ã'rã pãjãrã nimicã, ne ni'cõ cũrẽ ba'pati weetamuacjo marĩco niwõ. ²¹ Tojo weegu Õ'acũ cũrẽ cãrĩyũ'rucã weecu niwĩ. Cũ cãrĩrĩ cura, ni'cã paatipa'maca õ'arẽ miicũ niwĩ. Miitoja, ti õ'a cũ mii'carore añurõ bi'acã'cũ niwĩ. ²² Ti õ'a me'rã cũrẽ weetamuacjore da'recũ niwĩ majã. Co numiorẽ da'retojanũ'cõ, miiti, cũrẽ ï'ocu niwĩ. ²³ Cũ core ï'agũ, pũrõ e'catise me'rã ï'acu niwĩ. Tojo weegu a'tiro nicũ niwĩ:

“A'tigo pũrĩcã, ye di'i, ya õ'a me'rã da'reno'co nimo. Co ɯɯɯɯɯɯ miino'co niyugo, ‘numio’ pisuno'gõsamo”, nicũ niwĩ.

²⁴ Tojo weegu ɯɯ cũ pacure, cũ pacore wijagusami. Cũ nũmo me'rã nigũsami. Na pũarã ni'cã upũ weronojõ nirãsama.*

²⁵ Titapure na pũarã su'ti marĩrã nicũcãrã niwã. Tojo nimirã, ne bopoyase moocãrã niwã.

3

*ɯɯ, numio nimũ'tã'cãrã Õ'acũrẽ
yũ'rũnũ'cã'que ni'i*

¹ ɯɯ, numio Õ'acũ cũ narẽ weebosãca we-sepũ nicãrã niwã. Topũ na niseti, na pũarã nirĩ curare, ni'cã pĩrõ* numio tiropũ etacũ niwĩ. Cũ nipe'tirã wa'icũrã yũ'rũoro nisoome'rĩgũ nicũ niwĩ. Co tiro etagũ, core sãrĩtiña'cũ niwĩ:

* **2:24** 2.24 Mt 19.5; Mr 10.7-8; 1Co 6.16; Ef 5.31 * **3:1** 3.1 Jn 8.44; Ap 12.9

—¿Nirõta Õ'acũ musãrẽ a'tepagu ducare ba'adutitiati? nicu niwĩ.

² Cũ tojo nicã tu'ogo, cãrẽ yu'tico niwõ:

—Nipe'tise a'to nisere ba'adutiami. ³ Tojo nimigũta, ni'cãgũ tepagu wa'tero nicju ducare ba'adutiami. “Musã tigu ducare ba'arã, ñe'ña'rã, wẽrĩrãsa'a”, niami Õ'acũ, ni yu'tico niwõ pĩrõrẽ.

⁴ Co tojo nicã tu'ogu, añurõ nisoome'rĩse me'rã core nicu niwĩ:

—Wẽrĩsome. ⁵ Õ'acũ añurõ masĩsami. Musã te ducare ba'arã, cã weronojõ nirãsa'a; ña'asere, añusere masĩrãsa'a, nicu niwĩ.

⁶ Cũ tojo nisere tu'ogo, co numio pe'e, tigu ducare ï'amorõ weeco niwõ. Co ï'acã, tigu ducã añuse waro bajucaro niwũ. “Añurõ u'suasenojõ ni'ĩ” nĩgõ, ba'asĩ'rĩyu'rũaco niwõ. Tojo nicã, “Tu'omasĩse cuogotĩ”, ni wãcũgõ, tigu ducare téé, ba'aco niwõ. Ba'atojanu'cõ, co marãpure o'oco niwõ. Cũ quẽ'rã ba'acu niwĩ. ⁷ Na tere ba'áca be'ro narẽ tu'omasĩse ejacaro niwũ. Tere ba'atjãrã, na su'ti marĩrã nisere tu'omasĩcãrã niwã. Tojo weetjãrã, higuera wãmeticju pũrĩ me'rã mii, dero, cã'mota'asĩ'rĩmicãrã niwã.

⁸ Be'ro na tojo wéeca be'ro ñamica'a mujĩpũ sãjãrĩ cura, Õ'acũ ti wesepu sijawã'cãticã tu'ocãrã niwã. Cãrẽ uirã, yucupagu wa'teropu du'ticãrã niwã. ⁹ Tojo weegu Õ'acũ pe'e umurẽ pisucu niwĩ:

—¿No'opu niti mu'u?

¹⁰ Cũ pe'e Õ'acũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Mũ'u wesepũ sijawã'cãticã tũ'opũ. Yũ'u pe'e su'ti marĩgũ niasũ. Tojo weegũ uigu du'tiasũ, ni yũ'ticũ niwĩ.

¹¹ Cũ tojo nisere tũogũ, Õ'acũ cũrẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Noa mũ'urẽ “Su'ti marĩgũ ni'i”, niati? ¿Mũ'u yucũdũca yũ'u “Ba'aticã'ña” ní'cũ dũcare ba'ati? Tere ba'atigu, mũ'u masĩtiboapã, nicũ niwĩ Õ'acũ cũrẽ.

¹² Cũ tojo nicã tũ'ogũ, mũ'u cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Mũ'u yũ'ure ba'pada're'co yũ'ure tigu dũcare ecamo. Tojo weegũ ba'asũ, ni yũ'ticũ niwĩ.

¹³ Cũ tojo nicã tũ'ogũ, co numiorẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Mũ'u de'ro weego tojo weeati?

Co cũrẽ yũ'tico niwõ:

—Pĩrõ yũ'ure nisoami. Yũ'u tojo weego ba'asũ, ni yũ'tico niwõ.

¹⁴ Õ'acũ co tojo nicã tũ'ogũ, pĩrõrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u niso'o'que wapa nipe'tirã ãpãrã wa'icũrã nemorõ ña'arõ wa'agũsa'a. Ni'cãrõacã me'rãta téé no'o mũ'u catiro põtõorõ di'tapũ sĩ'cõsijagũsa'a. Tojo sĩ'cõsijagũ, di'tare ba'agũsa'a. ¹⁵ Numio mũ'urẽ ne ï'asĩ'rĩtigosamo. Co põ'rã, co pãrãmerã nituriarã quẽ'rã mejãrõta weerãsama. Ni'cãcã me'rã a'merĩ ï'atu'tinũ'cãrãsa'a. Mũ'u, co macũ ya dũ'podiare cũ'rĩgũsa'a. Cũ pe'e mũ'u dũpoare u'tamũtõgũsami, ni werecũ niwĩ.

¹⁶ Cũrẽ tojo nitoja, numio pe'ere a'tiro nicũ niwĩ:

—Mu'u yu'rɛnɛ'cã'que bu'iri wĩ'magũrẽ ñe'egõtigo, pũrõ pi'etigosa'a. Tojo põ'rãti, pũrĩno'migõ, mu'u marãpɛ me'rã nisĩ'rĩgõsa'a. Cũ pe'e mu'u wiogu weronojõ nigũsami, nicu niwĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Core tojo nitu'ajanɛ'cõ, co marãpɛ pe'ere a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u numo co ucũsere tu'o êjõpeotjĩagũ, yu'u ba'adutiti'quere ba'a'que bu'iri, mu'u pũrõ pi'etise me'rã da'ra, ba'asere bocagusa'a. Ni'cãcã me'rãta ɛpɛtu da'ratjĩagũ, pi'etinɛ'cãgũsa'a. Téé wẽrĩgũpɛ tojo weetuogusa'a. Mu'u yu'ure yu'rɛnɛ'cã'que bu'iri nipe'tiro di'tapɛre ña'ase pĩ'rĩrõsa'a. Pota, tá, apeye peje ña'ase pĩ'rĩnemorõsa'a. Tojo nicã nɛcũ cjase ote-tisenojõrẽ ba'arãsa'a. ¹⁹ Ba'asere a'magũ, mu'u pũrõ asituuase me'rã da'ragusa'a. Téé wẽrĩgũpɛ soogusa'a. Mu'u di'ta me'rã weeno'cu ni'i. Tojo weegu mu'u wẽrĩgũ, di'tata apaturi dojogusa'a, ni werecu niwĩ Õ'acũ cũrẽ.

²⁰ Adã cũ numorẽ Eva wãme õ'ocu niwĩ. “Co nipe'tirã paco nigõsamo,” nígũ, tojo wãme õ'ocu niwĩ.

²¹ Be'ro Õ'acũ narẽ na su'ti sãñatjere weebosacu niwĩ. Wa'icũrã caseri me'rã weecu niwĩ. ²² Tojo wee, Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Ã'rĩ yu'u dutisere yu'rɛnɛ'cãtjĩagũ, marĩ weronojõ añuse, ña'asere tu'omasĩgũ wa'ami. Cũ apegɛ catinu'cũsere o'ocɛɛ dɛcare ba'acã, ña'a nibosa'a. Cũ tere ba'agu pũrĩcã, catinu'cũcã'bosami”, nicu niwĩ.

²³ Tojo weegu cũrẽ apesepɛ wĩorẽcu niwĩ. Cũ, cũrẽ cũumi'carore nidutiticu niwĩ majã. Ne

waro añurõpɯ Edẽpɯ nimi'cũre cõ'awĩrõcã'cɯ niwĩ. Cũ di'ta me'rã da'reno'cũre ba'asere a'magũ, di'tareta da'raduticɯ niwĩ.

²⁴ Õ'acũ Adã, Evare cõ'awĩrõca be'ro na catinu'cũsere o'ocɯ dũcare ba'abosama nígũ, ɯ'mũsecjãrã Õ'acũrẽ wereco'terãrẽ Edẽ mujĩpũ mujãtiro pe'ere co'tedutigɯ cũucɯ niwĩ. Tojo nicã cũ di'pjĩ pajiri pjĩ pecame'e weronojõ ỹjũ, sũtuanu'cũrĩ pjĩrẽ cũucɯ niwĩ. Ne ni'cũ catinu'cũse cɯocɯ tiropɯ ejaticã'to nígũ, tojo weecɯ niwĩ.

4

Caĩ, tojo nicã cũ acabiji Abel ye cjase ni'i

¹ Be'ro Adã, Eva añurĩ wese Edẽpɯ ní'cãrã na wijãca be'ro aperopɯ wa'acãrã niwã. Topɯ Adã cũ nũmo me'rã nicɯ niwĩ. Tojo weego nijĩpaco tojaco niwõ. Be'ro ni'cũ wĩ'magũ wũaco niwõ. Cũrẽ Caĩ wãme õ'ocãrã niwã. Cũ bajuacã ĩ'agõ, Eva, “Õ'acũ weetamuse me'rã yɯ'ɯ wĩ'magũrẽ wũapɯ”, nico niwõ. ² Be'ro apaturi Eva apĩ wĩ'magũ wũaco niwõ. Cũ wãmeticɯ niwĩ Abel. Cũ Abel, Caĩ acabiji nicɯ niwĩ. Na pũarã bũcɯa weetjãrã, nanũcũ da'rãse cɯocãrã niwã. Abel oveja co'tegɯ nicɯ niwĩ. Cũ ma'mi Caĩ pe'e otesere oteri masũ nicɯ niwĩ.

³ Yoãca be'ro Caĩ ni'cã nũmɯ cũ da'rãse cjasere Õ'acũrẽ o'ogɯ wa'acɯ niwĩ. ⁴ Cũ acabiji Abel quẽ'rã cũ da'rasere miacɯ niwĩ. Cũ yarã oveja ne põ'rãti'cãrã añurãrẽ miacɯ niwĩ. Õ'acũ Abere, cũ mia'quere añurõ e'catise me'rã ĩ'acɯ niwĩ. ⁵ Cũ ma'mi Caĩ pe'ere, cũ mia'quere Õ'acũ

tɔ'saticɔ niwĩ. Tojo weegɔ Caĩ ua wa'acɔ niwĩ.
 6 Cũ tojo uacã ĩ'agũ, Õ'acũ Caĩrẽ a'tiro nicɔ
 niwĩ: “¿De'ro weegɔ mɔ'u uati? 7 Mɔ'u añurõ
 weecã, e'catise me'rã mɔ'urẽ ĩ'agũsa'a. Añurõ
 weetigɔ pũrĩcã, ña'arõ nisetinu'cũgũsa'a. Tojo
 weegɔ mɔ'u ña'arõ weesĩ'rĩsere tojo tɔ'oña'a,
 wãcũtutuaya”, ni werecɔ niwĩ Õ'acũ Caĩrẽ.

8 Be'ro ni'cã numɔ Caĩ cũ acabiji Abere, “Te'a
 cãpũpɔ sijasã”, nicɔ niwĩ. To cãpũpɔ na
 pɔarã nĩrã, Caĩ pe'e cũ acabijire wẽjẽcã'cɔ niwĩ.
 9 Õ'acũ cũ tojo weecã ĩ'agũ, Caĩrẽ a'tiro nicɔ niwĩ:

—¿Mɔ'u acabiji Abel no'opɔ niti? nicɔ niwĩ.

Caĩ cãrẽ yɔ'ticɔ niwĩ:

—Masĩtisa'a. Cãrẽ co'tegɔ mejẽta ni'i, ni
 yɔ'ticɔ niwĩ.

10 Cũ tojo yɔ'ticã tɔ'ogɔ, Õ'acũ cãrẽ nicɔ niwĩ:

—¿De'ro weegɔ mɔ'u acabijire wẽjẽati? Mɔ'u
 acabiji ye dí di'tapɔ yɔ'ure pisu caricũcũñarõ
 weronojõ ni'i. 11 Tojo weegɔ mɔ'u acabijire
 wẽjẽ'que bu'iri mɔ'urẽ ña'arõ wa'arosa'a.
 Pi'eti, bajaque'atinu'cũgũsa'a. Cãrẽ wẽjẽcã,
 cũ ye dí di'tapɔ si'bisãjã wa'apɔ. Tojo weegɔ
 ni'cãrõacãrẽ a'ti di'tare cõ'awĩrõno'gũsa'a.
 12 Mɔ'u otecã, ne ðaca marĩrõsa'a. Sooro marĩrõ
 nipe'tiropɔ sijabajaque'atigɔ nigũsa'a, nicɔ niwĩ
 Õ'acũ Caĩrẽ.

13 Caĩ cãrẽ yɔ'ticɔ niwĩ:

—Mɔ'u yɔ'ure to cã'rõjo bu'iri da'recã, ne
 põtẽosome. 14 Ni'cãcã yɔ'ure a'ti di'ta nimi'cure

cõ'abutia'a. Tojo weegu mũ'u ĩ'orõpũre nissime. Sooro marĩrõ nipe'tiropũre sijabajaque'atigusa'a. Tojo weecãma, no'o yũ'ũre bocaejagu wẽjẽgũsami, ni yũ'ticũ niwĩ Caĩ Õ'acũrẽ.

¹⁵ Cũ tojo nicã tũ'ogu, Õ'acũ yũ'ticũ niwĩ:

—No'o mũ'ũrẽ bocaēja wẽjẽgũnojõ sietetiri mũ'ũrẽ bu'iri da'rero nemorõ da'reno'gũsami, nicũ niwĩ. Tojo weegu Õ'acũ Caĩrẽ wẽjẽticã'to nĩgũ, cũ upũpũre apeyenojõ ojaõ'ocũ niwĩ. Cũrẽ ĩ'amasĩ, wẽjẽticã'to nĩgũ, tojo weecũ niwĩ.

¹⁶ Tojo weegu, Caĩ Õ'acũ ĩ'orõpũ nimi'cũ wija wa'acũ niwĩ. Nod* wãmetiropũ, Edẽ mujĩpũ mujãtiro pe'e nirõpũ niseti'cũ niwĩ majã.

Caĩ pãrãmerã nituriarã nise ni'i

¹⁷ Caĩ yoáca be'ro nũmotia wa'acũ niwĩ. Cũ nũmo me'rã nicũ niwĩ. Tojo weego co nijĩpaco tojaco niwõ. Be'ro ni'cũ wĩ'magũ wũaco niwõ. Cũ wãmeti'cũ niwĩ Enoc. Titare Caĩ ni'cã macã da'recũ niwĩ. Ti macãrẽ Enoc wãmeyecũ niwĩ. Cũ macũ nimũ'tãgũ ye wãme weronojõ õ'ocũ niwĩ.

¹⁸ Enoc, Irad pacũ nicũ niwĩ. Irata Mehujael pacũ nicũ niwĩ. Mehujaeta Metusael pacũ nicũ niwĩ. Metusael Lamec pacũ nicũ niwĩ.

¹⁹ Cũ, Lamec pũarã numia nũmoti'cũ niwĩ. Ni'cõ Ada wãmetico niwõ, apego Zila.

²⁰ Ada ni'cũ põ'rãtico niwõ. Cũ Jabal wãmeti'cũ niwĩ. Cũ pãrãmerã nituriarã wecũa cũorã nicãrã niwã. Na sijari masã nitjĩarã, su'ti caseri me'rã wee'que wi'serire cũocũcãrã niwã.

²¹ Jabal acabiji Jubal wãmeti'cũ niwĩ. Cũ Jubal

* **4:16** 4.16 Nod “sijabajaque'atise” nisĩ'rĩrõ wee'e.

pārāmerā nituriarā wēopawu putirā, buapūtērī masā nicūcārā niwā. ²² Apego Lamec nūmo Zila wāmetigo ni'cū pō'rātico niwō. Tubalcaī wāmetigu cōme, tojo nicā bronze wāmetise me'rā apeyenojō da'recūcu niwī. Cū ni'cō acabijoticu niwī. Co Naama wāmetico niwō.

²³ Ni'cā nūmu Lamec cū nūmosānumiarē, Ada, Zilare a'tiro nicu niwī:

“Yū'u ucūserē añurō tū'oya.

Yū'ure cāmida'rese wapa ni'cū umurē wējēcā'pū.

Ni'cū ma'murē yū'ure paase wapa mejārōta weepū.

²⁴ ‘Caīrē wējēgūnojo sietetiri cūrē a'meno'gūsami’, nicu niwī Ō'acū.

Yū'u pe'ema setenta y sietetiri a'meno'rōsa'a”, nicu niwī.

Set, tojo nicā cū macē Enós ye cjase ni'i

²⁵ Adā apaturi cū nūmo me'rā nicu niwī tja. Tojo weego co ni'cū wī'magū wuaco niwō. Cū bajuacā ī'agō, cūrē Set wāme ō'oco niwō. “Ō'acū yū'ure o'omi” nīgō, tojo weeco niwō. “Ō'acū ā'rī, Caī wējē'cu Abere ducayugure yū'ure o'omi”, nico niwō.

²⁶ Be'ro cū Set quē'rā bucuca, nūmoticu niwī. Cū nūmo ni'cū pō'rātico niwō. Cūrē Enós wāme ō'ocū niwī. Cū bajuáca be'ro masā Ō'acūrē “Ēsā wioḡu ni'i” ni ējōpeo, sērīnū'cācārā niwā.

5

Adā pō'rā nituriarā ye cjase ni'i

¹ A'te Adā pō'rā nituriarā ye queti oja'que ni'i.

Ne waro Õ'acũ masũrẽ wéegũ, cũ weronojõ bajugũta weecũ niwĩ. ² Ƴmũ, numio weecũ niwĩ. Narẽ bajurẽgũ, “Ã'rã masã nima; narẽ añurõ wa'ato” ni, cũucũ niwĩ. ✧

³ Adã ciento treinta cũ'marĩ cũogũ, ni'cũ cũ weronojõ bajugũ macũticũ niwĩ. Cũ wĩ'magũrẽ Set wãme õ'ocũ niwĩ. ⁴ Set bajuáca be'rore Adã ochocientos cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Tojo weegũ pãjãrã Ƴmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ⁵ Nipe'tise cũ'marĩ catigũ, novecientos treinta cũ'marĩ caticũ niwĩ. Ticũse cũ'marĩ cũogũ, Adã wẽrĩcũ niwĩ.

⁶ Adã macũ Set ni'cũ macũticũ niwĩ. Cũ wĩ'magũrẽ Enós wãme õ'ocũ niwĩ. Cũ macũ Enós bajuácatereore ciento cinco cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ⁷ Cũ bajuáca be'rore Set ochocientos siete cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Cũ Ƴmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ⁸ Set novecientos doce cũ'marĩ cũogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

⁹ Cũ macũ Enós, Cainán wãmetigure macũticũ niwĩ. Cainán bajuácatereore Enós noventa cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ¹⁰ Be'ro Enós ochocientos quince cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Te cũ'marĩrẽ Ƴmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ¹¹ Enós novecientos cinco cũ'marĩ cũogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

¹² Enós macũ Cainán Mahalaleel wãmetigure macũticũ niwĩ. Mahalaleel bajuácatereore Cainán setenta cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ¹³ Cainán ochocientos cuarenta cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Ticũse cũ'marĩ cũogũ, Ƴmũ, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ¹⁴ Cainán novecientos diez cũ'marĩ cũogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

✧ 5:2 5.2 Mt 19.4; Mr 10.6

¹⁵ Cainán macũ Mahalaleel Jared wãmetigũre macũticũ niwĩ. Jared bajuácaterore Mahalaleel sesenta y cinco cũ'marĩ cƨocũ niwĩ.

¹⁶ Be'ro te cũ'marĩ be'rore ochocientos treinta cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Pãjãrã ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ¹⁷ Mahalaleel ochocientos noventa y cinco cũ'marĩ cƨogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

¹⁸ Jared quẽ'rã Enoc wãmetigũre macũticũ niwĩ. Enoc bajuácaterore Jared ciento sesenta y dos cũ'marĩ cƨocũ niwĩ. ¹⁹ Be'ro pãjãrã ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. Ochocientos cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. ²⁰ Jared novecientos sesenta y dos cũ'marĩ cƨogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

²¹ Be'ro Jared macũ Enoc, Matusalén wãmetigũre macũticũ niwĩ. Cũ macũ Matusalén bajuácaterore sesenta y cinco cũ'marĩ cƨocũ niwĩ. ²² Enoc Õ'acũ me'rã añurõ niseti, cũ ƨaro weecũ niwĩ. Cũ macũ Matusalén bajuáca be'rore Enoc trescientos cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Apẽrã ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ.

²³ Enoc trescientos sesenta y cinco cũ'marĩ caticũ niwĩ. ²⁴ Cũ Õ'acũ dutise weegú nitjãgũ, wẽrĩticũ niwĩ. Ni'cã nũmũ bajudutia wa'acũ niwĩ. Õ'acũ cãrẽ mia wa'acũ niwĩ.

²⁵ Enoc macũ Matusalén Lamec wãmetigũre macũticũ niwĩ. Lamec bajuácaterore Matusalén ciento ochenta y siete cũ'marĩ cƨocũ niwĩ.

²⁶ Be'ro setecientos ochenta y siete cũ'marĩ catinemocũ niwĩ. Te cũ'marĩrẽ ƨmũa, numia põ'rãtinemocũ niwĩ. ²⁷ Matusalén cũ novecientos sesenta y nueve cũ'marĩ cƨogũ, wẽrĩcũ niwĩ.

²⁸ Be'ro Matusalén macũ Lamec ciento ochenta y dos cũ'marĩ cƨogũ, macũticũ niwĩ.

29 Cũ macũrẽ Noé* wãme õ'ogũ, a'tiro nicu niwĩ: “Õ'acũ, ‘Di'tapure peje ña'ase, tá, pota pĩ'rĩrõsa'a', nicu niwĩ. Tojo weerã marĩ ba'asere a'marã, pũrõ pi'etise me'rã di'tare da'ra'a. Æ'rĩ yu'u macũ me'rã marĩ soose bocarãsa'a”, nicu niwĩ Lamec. 30-31 Noé bajuáca be'rore Lamec quinientos noventa y cinco cũ'marĩ catinemocu niwĩ. Te cũ'marĩrẽ ãpẽrã umua, numia põ'rãtinemocu niwĩ. Lamec setecientos setenta y siete cũ'marĩ cuogu, wẽrĩcu niwĩ.

32 Be'ro cũ macũ Noé quinientos cũ'marĩ cuóca be'ro, cũ põ'rã Sẽ, Cã, Jafet bajuacãrã niwã.

6

Masã a'ti umucocjãrã na ña'arõ weeseti'que ni'i

1 Titare masã a'ti di'tapure pãjãrã waro masãputicãrã niwã. Na põ'rã numia añubutiarã numia nicãrã niwã. 2 Õ'acũ yarã nimi'cãrã na numiarẽ ï'arã, “Añubutiarã numia nima”, ni ï'acãrã niwã. Tojo weerã nanucũ no'o na uagore, na tu'sagore numoticũcãrã niwã. 3 Õ'acũ pe'e a'tiro nicu niwĩ: “Yu'u masãrẽ a'ti nucũcãpu catinu'cũcã weesome. Na boacjãrã dia'cũ nima. Ciento veinte cũ'marĩta catirãsama”, nicu niwĩ Õ'acũ.

4 Titare Õ'acũ yarã nimi'cãrã, na masã põ'rã numia me'rã numoticã, na põ'rã pacarã waro, tutuarã nicãrã niwã. Be'ropu quẽ'rãrẽ na pãrãmerã nituriarã pacarã nicãrã niwã.

* 5:29 5.29 Hebreo ye me'rã “Noé” nĩrõ, “soose” nisĩ'rĩrõ weronjõ bususa'a.

Duporocjārã narẽ ucũrã, “Nipe'tirã ãpẽrã masã yu'rũoro tutuarã, tu'omasĩrã nima”, nicãrã niwã.

⁵⁻⁷ Titare masã ña'abutiario weeseticãrã niwã. Ña'arõ weese dia'cũrẽ wãcũcãrã niwã. Õ'acũ na tojo weeseticã ĩ'agũ, narẽ ne tu'saticu niwĩ. “Yu'u masãrẽ weeticã, añubopã”, ni wãcũcu niwĩ. Tojo ni, pũrõ bujawetise me'rã a'tiro nicu niwĩ: “Masã yu'u weemi'cãrãrẽ cõ'ape'ocũti. Tojo nicã wa'icũrã, nucũcãpu nirã, wũurã, nipe'tirãrẽ cõ'ape'ocũti. Yu'u pũrõ bujaweti'i. Yu'u narẽ weeticã, añubopã”, nicu niwĩ.

⁸ Tojo nimigũ, Noé cũ añurõ weesetisere ĩ'agũ, cũ me'rã pũrõ e'caticu niwĩ.

Õ'acũ Noerẽ yucũsu pajipju cũ weeduti'que ni'i

⁹ A'te Noé ye queti ni'i.

Noé añugũ nicu niwĩ. Õ'acũ cũ dutí'caronojõta weeseticu niwĩ. Masã nipe'tirã wa'teropure cũ dia'cũ Õ'acũ uaronojõ niseticu niwĩ. ¹⁰ Noé i'tiarã põ'rãticu niwĩ. Sẽ, Cã, Jafet wãmeticãrã niwã.

¹¹ ãpẽrã masã pe'e Õ'acũ ĩ'acã pe'ema, ña'ase dia'cũ weecãrã niwã. A'mewẽjẽse yu'rua wa'acaro niwũ. ¹² Masã nipe'tirã ña'arõ weese-tirã dia'cũ nicãrã niwã. Na tojo weesetisere ĩ'agũ, ¹³ Õ'acũ Noerẽ a'tiro nicu niwĩ: “Yu'u nipe'tirã masãrẽ cõ'ape'ocũti. Na basu ña'arõ weecã, a'ti umucopure a'mewẽjẽse yu'rũmajã wa'a'a. Tojo weegu masã, di'tare miope'ocũti. ¹⁴ Tojo weegu mu'u a'tiro weeya. Yucũsu pajipjujo weeya. Yucũgu añucju cjasere mii, a'medo'oya. Tiwu po'peapure peje tucũrĩ weeya.

Aco sājārī nígũ, bu'ire, po'peapɥ quẽ'rãrẽ ope me'rã añurõ bi'aya. ¹⁵ A'tocã'rõ pajipjɥ weeya. Ciento treinta y cinco metro yoapjɥ nirõsa'a. E'saro pe'e veintidos metro, ape metro deco nirõsa'a. U'muarõ pe'ema trece metro, ape metro deco u'muapjɥ nirõsa'a. ¹⁶ I'tia casatipjɥ weeya. Tiwɥ du'posãrĩpɥre añurõ mo'aña. To mo'a'caro docare bo'reyuse sãjãtjore du'aya. Ni'cã metro deco du'abaque'aya. Tojo nicã ni'cã sope sãjãtji sopere weeya. ¹⁷ Yɥ'u a'ti di'tare miogũtigɥ wee'e. Nipe'tirã a'ti di'tacjãrã catise cɥorãnojõ mirĩ, wẽrĩpe'tia wa'arãsama. ¹⁸ Yɥ'u mɥ'u me'rã pũrĩcãrẽ añurõ wee, apoguti. Mɥ'u, mɥ'u numo, mɥ'u põ'rã umɥa, na numosãnumia me'rã tiwɥpɥre sãjãárãsa'a. ¹⁹ Tojo nicã, mɥ'u tiwɥpɥre a'ticɥrã wa'icɥrãrẽ miisãagũsa'a. Nipe'tirã wa'icɥrã a'ti di'tapɥ nirãnɥcũ ni'cũ umɥ, ni'cõ numio miisãagũsa'a. Na, mɥsã me'rã nirãsama. Tojo weerã mɥ'u me'rã wa'icɥrã yɥ'rɥwetirãsama. ²⁰ Mɥ'u me'rã puarẽrã sãjãárãsama. Wa'icɥrãnɥcũ, wɥurã, buarã, di'tapɥ sĩ'cõsijarã quẽ'rã sãjãárãsama. Mɥ'u weronojõta na quẽ'rã yɥ'rɥwetirãsama. ²¹ Tojo nicã mɥ'u tiwɥpɥ nígũ ba'atjere miaña. Na wa'icɥrã ba'atje quẽ'rãrẽ miaña", nicɥ niwĩ Õ'acũ.

²² Noé nipe'tisere Õ'acũ weeduti'caronojõta weecɥ niwĩ.

7

A'ti di'tare Õ'acũ mio'que ni'i

1-2 Be'ro Noerẽ Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ: “Nipe'tirã a'tocaterocjãrã masã ña'arã nima. Mu'u ni'cãta yu'u dutisere queoro weegú ni'i. Tojo weegu mu'u acawererã me'rã yucusupu sãjãña. Wa'icurã yu'ure ñjũamorõpeojãrẽ siete umua, siete numia tiwupure miisãaña. Æpẽrã wa'icurã ba'atirãnojõ pe'ema nanucũ umu, numio miisãaña. ³ Mirĩcũa quẽ'rãrẽ na ye cururinucũ siete umua, siete numia miisãaña. Mu'u tojo weecã, a'ti nucũcãpũre bajudutisome. ⁴ Siete numurĩ be'ro acoro pejanu'cãcã weeguti. Cuarenta umucori, cuarenta ñamirĩ* pejarosa'a. Nipe'tirã catirã yu'u weemi'cãrãrẽ miocõ'ape'ocũti”, nicu niwĩ.

⁵ Noé nipe'tisere Õ'acũ cũ weeduti'caronojõta weecu niwĩ.

⁶ Titare di'ta mirĩcaterore Noé seisciento cũ'marĩ cuocu niwĩ. ⁷ Dia mirĩsere yu'rãwetirãti nĩrã, Noé, cũ numo, cũ põ'rã umua, na numosãnumia me'rã tiwu yucusujopure sãjãacãrã niwã. ⁸ Na wa'icurã nipe'tirã Õ'acũrẽ ñjũamorõpeojã, ba'atirãnojõ, wũurã, buarã, di'tapũ sĩ'cõsijarã ⁹ Noé me'rã sãjãacãrã niwã. Õ'acũ cũ duti'caronojõta wa'icurã curarinucũ umu, numio sãjãacãrã niwã.

¹⁰ Õ'acũ cũ ní'caronojõta siete numurĩ be'ro acoro pejanu'cãcaro niwũ. ¹¹ Titare Noé seiscientos cũ'marĩ cuori curare ma'ma cũ'ma nu'cãrĩ mujĩpũ be'ro cja mujĩpũ diecisiete numurĩ ejari cura pejanu'cãcaro niwũ. Dia

* **7:4** 7.4 “Cuarenta umucori, cuarenta ñamirĩ” hebreo ye me'rã cuarenta numurĩ nirõ wee'e.

pajiri maa po'peapɔ aco wijase peri pãrĩpe'tia wa'acaro niwũ. Aco ɯ'mɯarõpɔ nise quẽ'rã pajibutiario pejacaro niwũ. ¹² Cuarenta ɯmɯcori, cuarenta ñamirĩ a'ti di'tapɔre pejacaro niwũ. ¹³ Aco pejanɯ'cãrĩ numurẽ Noé tiwɯjopɔre cũ numo, cũ põ'rã Sẽ, Cã, Jafet, na numosãnumia sãjãacãrã niwã. ¹⁴ Na me'rã nipe'tirã wa'icurã, ecarã, buarã, di'tapɔ sĩ'cõsijarã, mirĩcũa, nipe'tirã wɯurã, te curarinɯcũ sãjãacãrã niwã. ¹⁵ Na wa'icurã pɯarẽrã Noé me'rã tiwɯpɔre sãjãacãrã niwã. ¹⁶ Õ'acũ Noerẽ duti'caronojõta na wa'icurã curarinɯcũ ɯmɯ, numio sãjãacãrã niwã. Be'ro na nipe'tirã sãjãca be'ro Õ'acũ sopere bi'acã'cɯ niwĩ.

¹⁷ Cuarenta numurĩ acoro pejacaro niwũ. Siape'e me'rã di'ta mirĩa wa'acaro niwũ. Tojo weero tiwɯ yucɯsɯ wã'cãpa'a wa'acaro niwũ. ¹⁸ Aco a'ti di'tapɔre mirĩyɯ'rua wa'acaro niwũ. Tiwɯ acopɔ pa'sacusiaco niwũ. ¹⁹ Te aco nipe'tise ɯrũpagɯ ɯ'mɯasepagure yɯ'rɯmɯjã wa'a'caro niwũ. ²⁰ Te aco ɯrũpagure siete metros yɯ'rɯmɯjãnemocarõ niwũ. ²¹ Tojo wa'acã, masã a'ti ɯmɯcopɔ nimi'cãrã mirĩpe'tia wa'acãrã niwã. Mirĩcũa, wa'icurã, ecarã, buarã, di'tapɔ sĩ'cõsijarã mirĩpe'tia wa'acãrã niwã. ²² Nipe'tirã di'tapɔ nirã, catise cɯomi'cãrã wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. ²³ Noé, tojo nicã cũ me'rã tiwɯpɔ sãjãa'cãrã dia'cũ yɯ'rɯcãrã niwã. ãpẽrã tiwɯpɔ sãjãati'cãrãpɯa masã, wa'icurã, ecarã, mirĩcũa, buarã, di'tapɔ sĩ'cõsijarã mirĩ, wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã.

²⁴ Te aco ciento cincuenta numurĩ di'tapɔre

wetiro marĩrõ nicaro niwũ.

8

A'ti di'ta mirĩdu'u'que ni'i

¹ Na tiwəpə nirĩ cura, Õ'acũ Noerẽ, wa'icurã, cũ me'rã nirãrẽ wãcũcə niwĩ. Tojo weegu te acore wetidijato nígu, wĩ'rõ wēecã weecu niwĩ. Cũ tojo weese me'rã dia wetidijanũ'cãcaro niwũ. ² Aco, dia pajiri maa po'peapə wijase peri bi'a wa'acaro niwũ. Tojo nicã, ɯ'muarõpə peja'que quẽ'rã pejadu'ucaro niwũ. ³ Tojo weero dia pajiri maa wetidijaro weecaro niwũ majã. Ciento cincuenta nũmũrĩ aco pejanũ'cãca be'ro dia wetidijacaro niwũ. ⁴ Tĩ cũ'marẽta seis mujĩpũrĩ be'ro cja mujĩpũ diecisiete nirĩ nũmũ tiwə yucəsujo őrũpagə Ararat wãmetisepagə bu'ipə wetiweepejacaro niwũ. ⁵ Dia wetidijanu'cũcaro niwũ. Nueve mujĩpũrĩ be'ro cja mujĩpũ nimã'tãrĩ nũmũ nicã, őrũpagə yapari bajuanũ'cãcaro niwũ.

⁶ Cuarenta nũmũrĩ be'rore Noé sope cũ wéeca sopere pãocə niwĩ. ⁷ Pãotojanũ'cõ, ni'cũ yuca weronojõ bajugə ñigũ, cuervo wãmetigəre ti sopepə du'uwĩrõcə niwĩ. Cũ nipe'tiropə wũcusiacy niwĩ. Téé di'ta bajucãpə wũcusiacy niwĩ. ⁸ Be'ro, di'ta bajutojati nígu, bujare du'uo'ócə niwĩ. ⁹ Buja pe'e ne cũ ejapejacjare bocaticə niwĩ. Dia ne wetidijape'titicaro niwũ yujupə. Tojo weegu buja Noé tiropə dajacã'cə niwĩ. Noé cũ omocãrẽ sĩowĩrõ, bujare ñe'e, tiwəpəta apaturi miisõrõcã'cə niwĩ.

10 Cũ siete nũmũrĩ yucuecũ niwĩ. Be'ro apaturi bujare du'uo'ócũ niwĩ tja. 11 Na'ique'ari cura buja cũ ě'quĕapũ ni'cã pũrĩ olivo wãmeticũ pũrĩ cũo'cũ, Noé tiropũ dajacũ niwĩ. Tojo weegũ Noé “Dia wetidijarota weesa'a”, ni masĩcũ niwĩ. 12 Tojo nimigũ, siete nũmũrĩ yucuenemocũ niwĩ. Apaturi bujare o'ócũ niwĩ tja. Ti nũmũ wa'a'cũpũta buja ne dajaticũ niwĩ majã.

13 Titare Noé seiscientos uno cũ'marĩ cũogũ nicã, dia añurõ wetipe'ticaro niwũ majã. Ma'ma cũ'ma nimũ'tãrĩ nũmũ nicã Noé tiwũ yucũsũjo mo'a'carore pãacũ niwĩ. Tore pãa, di'tare ĩ'acũ niwĩ. Di'ta boporo weecaro niwũ. 14 Ape mujĩpũ veintisiete nirĩ nũmũ nicã, di'ta añurõ bopoa tojacaro niwũ. 15 Tojo weegũ Ō'acũ Noerẽ a'tiro nicũ niwĩ: 16 “Mu'ũ, mu'ũ nũmo, mu'ũ põ'rã, na nũmosãnumia me'rã wijaaya. 17 Mu'ũ me'rã ní'cãrã wa'icũrã, mirĩcũa, ecarã, buarã, di'tapũ sĩ'cõsijarã, nipe'tirãrẽ wĩorẽpe'ocã'ña. Mu'ũ tojo weecã, na a'ti di'ta nipe'tiropũ wa'arãsama. Na pãjãrã põ'rãti, a'ti di'tare tuuse'sanũ'cãrãsama”, nicũ niwĩ.

18 Cũ tojo nicã tu'ogũ, Noé Ō'acũ duti'caronojõta weecũ niwĩ. Noé, cũ nũmo, cũ põ'rã, na nũmosãnumia tiwũ yucũsupũ ní'cãrã wijaacãrã niwã majã. 19 Nipe'tirã wa'icũrã, buarã, di'tapũ sĩ'cõsijarã, mirĩcũa, tiwũpũ ní'cãrã wijaape'tia wa'acãrã niwã. Te curarinũcũ morẽrõ marĩrõ wijaacãrã niwã.

20 Be'ro Noé Ō'acũrẽ wa'icũrãrẽ ũjũamorõpeoguti ní'gũ, ni'cã mesã ũtã me'rã seeneocũucũ niwĩ. Tore apope'otoja, Ō'acũrẽ

ějōpeogu wa'icūrā, mirīcūa añurānojōrē wējē ũjūamorōpeocu niwī. ²¹ Ō'acū Noé tojo weecā ĩ'agū, cū wa'icūrārē ũjūamorōpeocā ʉ'mūtisere wījīgū, e'aticu niwī. Tojo weegu a'tiro wācūcu niwī: “Ne apaturi di'tare ña'arō weesome. Masā na ña'arō weese bu'iri tojo weewu. Masā maata wī'marā nírāpūta ña'arō weesere masītojasama. Nipe'tirā catise cūorārē ne apaturi yu'u narē mio'caro weronojō weenemosome majā”, nicu niwī Ō'acū.

²² Apeye a'tiro nicu niwī:

“A'ti ʉmūco nirī curare masā ote, te dūcare mii, ba'anu'cūrāsama.

A'ti nucūcāpūre asise, yuʉuase ninu'cūcā'rōsa'a.

Cū'ma, pu'ecu quē'rā ninu'cūcā'rōsa'a.

ʉmūcori, ñamirī quē'rā ne pe'tisome.

Tojo ninu'cūcā'rosa'a téé a'ti ʉmūco pe'ticāpu”, nicu niwī Ō'acū.

9

Ō'acū Noé me'rā “A'tiro weeguti” ni apo'que ni'i

¹ Ō'acū Noerē, cū pō'rārē “Añurō wa'ato” nígū, a'tiro nicu niwī: “Pājārā pō'rāti masāputiya. Nipe'tiopūre tuuse'sanu'cāña.

² Ni'cārōacā me'rā nipe'tirā wa'icūrā a'ti nucūcācjārā mūsārē uirāsama. ʉ'muarōpu wūurā, di'tapu sī'cōsijarā, buarā, dia pajiri maapu nirā nipe'tirā uirāsama. Mūsā na wiorā nirāsa'a. ³ Todūporo mūsā otese, yucūduca no'o nisenojōrē ba'aduti'caronojōta na quē'rārē mūsā ba'arāsa'a. ⁴ Wa'icu di'i ba'arā, dí me'rā

ba'aticã'ña. A'tiro ni'i. Te dípureta catise ni'i.
⁵ Tojo weegu no'o ni'cũ masãrẽ wějĕgũnojõrẽ
 bu'iri da'redutiguti. No'o wa'icũ quẽ'rã, masãrẽ
 wějĕgũnojõrẽ wějĕdutiguti.

⁶ "A'tiro ni'i.

Masã yu'u weronojõ bajurã weeno'cãrã nima.

Tojo weegu masãrẽ wějĕgũnojõ cũ quẽ'rã
 wějĕno'gũsami.

⁷ Musã pe'e pãjãrã põ'rãtiya.

A'ti nucũcã nipe'tiropure tuuse'saya", nicũ niwĩ
 Õ'acũ.

⁸ Apeyere Õ'acũ Noerẽ, cũ põ'rãrẽ ninemocu
 niwĩ: ⁹ "Ni'cãrõacã musã me'rã a'tiro apoguti.
 Musã pãrãmerã nituriarã quẽ'rãrẽ tojota
 weeguti. ¹⁰ Tojo nicã nipe'tirã wa'icũrã musã
 me'rã nirãrẽ apoguti. Na musã me'rã yucũsũpũ
 ní'cãrã mirĩcũa, wa'icũrã, ecarã, nucũcãrã
 nipe'tirã me'rã apoguti. ¹¹ Yu'u musã me'rã
 apo'que ne ducayusome. A'tiro ni'i. Masãrẽ,
 wa'icũrãrẽ ne apaturi aco me'rã miosome. Ne
 a'ti di'tare tojo weenemosome. ¹² Yu'u musãrẽ,
 musã pãrãmerã nituriarãrẽ, wa'icũrãrẽ ne
 apaturi tojo weesome majã nisere ĩ'ogũ, a'tiro
 weeguti. ¹³ O'mecuraripũ bu'edare cũugũti. Ti
 da me'rã yu'u a'ti nucũcãpũ nirã me'rã yu'u
 apo'quere ĩ'ogũsa'a. ¹⁴ Tojo weero yu'u acoro
 ñiacã weecã, bu'eda bajarosa'a. ¹⁵ Ti dare ĩ'agũ,
 musã me'rã, tojo nicã nipe'tirã a'ti nucũcãpũ
 nirã me'rã yu'u apo'quere wãcũgũsa'a. Ne
 apaturi aco me'rã musãrẽ miocõ'asome. ¹⁶ Ti
 da o'mecuraripũ bajuacã, yu'u ĩ'agũsa'a. ĩ'agũ,
 yu'u nipe'tirã masã me'rã, a'ti nucũcãpũ nirã

me'rã 'Yũ'ũ apo'que ne pe'tisome' ní'quere wãcũgũti. ¹⁷ Ti da yũ'ũ masã, wa'icũrã, nipe'tirã a'ti nucũcãpũ nirã me'rã yũ'ũ apo'quere ï'orĩ da nirõsa'a", nicũ niwĩ Õ'acũ Noerẽ.

Noé, cũ põ'rã me'rã niseti'que ni'i

¹⁸ Noé põ'rã cũ me'rã yucũsupũ ní'cãrã a'ticũrã nicãrã niwã: Sẽ, Cã, tojo nicã Jafet. Cã, Canaá pacũ nicũ niwĩ. ¹⁹ Na i'tiarã Noé põ'rã nicãrã niwã. Na nipe'tirã a'ti nucũcãcjãrã ñecũsumãa nicãrã niwã. Be'ro na pãrãmerã nituriarã nipe'tiropũ se'sa wa'acãrã niwã.

²⁰ Noé di'tare se'e apocũu, Ʃ'sere otecũ niwĩ.

²¹ Be'ro, Ʃ'sedũcaco me'rã vino da're, sĩ'rĩcũ niwĩ. Tere sĩ'rĩgũ, que'a wa'acũ niwĩ. Tojo que'agũ, cũ ya wi'i su'ti caseri me'rã wéeca wi'ipũ sãjãa, ejapeja, su'ti marĩgũ pesacũ niwĩ.

²² Cũ tojo pesari cura cũ macũ Cã sãjãa, ï'acũ niwĩ. Cã, Canaá pacũ nicũ niwĩ. Cã, cũ pacũ Noerẽ su'ti marĩcã ï'agũ, cũ ma'misũmarẽ weregũ wa'acũ niwĩ. ²³ Cũ tojo werecã tũ'orã, Sẽ, Jafet ni'cã casero, su'ti caserojore paapeowã'cã, aperopũ ï'a, dustisãjãa, mo'acãrã niwã. Na pacũ su'ti marĩgũ nicã ï'asĩ'rĩtirã, tojo weecãrã niwã.

²⁴ Be'ro Noé cũ que'ase pe'ticã, wã'cãcũ niwĩ. Wã'cãgũ, cũ macũ dũ'sagupũ cũrẽ tojo wee'quere masĩgũ, ²⁵ a'tiro nicũ niwĩ:

“Cã macũ Canaárẽ ña'arõ wa'arosa'a.
Cũ ma'misũmarẽ da'raco'tegũ nigũsami.”

²⁶ Noé a'tiro ninemocũ niwĩ:

“Sẽ wiogũ Õ'acũrẽ 'Añuyũ'rũami', ni e'catipeoato.

Canaá Sẽrẽ da'raco'tegũ niato.

27 Õ'acũ Jafere pajiri di'ta o'oato.

Cũ Sē me'rã añurõ nisetiatio.

Canaá pe'e cūrē da'raco'tegu niato," nicu niwĩ
Noé.

28 A'ti di'ta mírĩca be'ro Noé trescientos cincuenta cũ'marĩ catinemocu niwĩ. 29 Cũ novecientos cincuenta cũ'marĩ cuogu, wěrĩcu niwĩ.

10

Noé pō'rã nituriarã ye cjase ni'i

1 A'te Sē, Cã, Jafet ye queti ni'i. A'ti di'ta mírĩca be'rore Noé pō'rã, Sē, Cã, Jafet na namosãnumia me'rã pō'rãticãrã niwã.

2 Jafet pō'rã a'ticurã nicãrã niwã: Nimu'tãgũ Gomer wãmeticu niwĩ. Cũ be'rocjãrã Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec nicãrã niwã. Nitugũ Tiras wãmeticu niwĩ.

3 Gomer, masã ma'mi pō'rã a'ticurã nicãrã niwã: Cũ pō'rãtimu'tã'cu Askenaz wãmeticu niwĩ. Cũ be'rocjũ Rifat nicu niwĩ. Cũ be'rocjũ Togarma wãmeticu niwĩ.

4 Jafet macũ decocjũ Javán wãmetigu pō'rã a'ticurã nicãrã niwã: Elisa, Tarsis, Quitim, Dodanim wãmetirã nicãrã niwã.

5 ã'rã nipe'tirã Jafet pō'rã cũ ya curuacjãrã nicãrã niwã. Na dia pajiri maa sumutocjãrã nicãrã niwã. Na niatje di'tapu wa'astea wa'acãrã niwã. Te di'tapu nírã, te curarinucũ na ucũse me'rã nicãrã niwã.

6 Noé macũ du'sagupu Cã wãmetigu pō'rã a'ticurã nicãrã niwã: Nimu'tãgũ Cus wãmeticu niwĩ. Cũ be'rocjãrã Misraim, Fut, tojo nicã Canaá nicãrã niwã.

7 Cã macũ nimu'tãgũ Cus a'ticurã põ'rãticu niwĩ: Seba, Havila, Sabta, Raama, tojo nicã Sabteca nicãrã niwã. Raama põ'rã Seba, Dedán wãmetirã nicãrã niwã.

8 Cus wãmetigu Nimrod pacu nicu niwĩ. Cũ Nimrod nipe'tiropure a'mewějētutuagu wa'acu niwĩ. 9 Õ'acũ ĩ'orõpũre cũ wa'icurã wějẽmu'sĩgũ nicu niwĩ. Tojo weero wa'icurã wějẽmu'sĩgũnojõrẽ a'tiro ucũwũase nicaro niwũ: “Õ'acũ ĩ'orõpũre Nimrod weronojõ wa'icurãrẽ wějẽmu'sĩgũ nimi”, nicũcãrã niwã. 10 Cũ peje macãrĩ wiogu nicũcu niwĩ. Cũ ne waro duti'que macãrĩ a'ticuse macãrĩ nicaro niwũ: Babel, Erec, Acad, tojo nicã Calne nicaro niwũ. Te macãrĩ Sinar wãmetiri di'tapu nicaro niwũ. 11 Sinar wãmetiropũ ní'cu Asiria wãmetiri di'tapu wa'acu niwĩ. Topure Nínive, Rehobot Ir, Cala wãmetise macãrĩ da'recu niwĩ. 12 Tojo nicã Resén wãmetiri macãrẽ da'recu niwĩ. Ti macã, Nínive, Cala wãmetise macãrĩ wa'teropũ tojacaro niwũ. Pajiri macã nicaro niwũ.

13 Cã macũ Misraim wãmetigu a'ticuse cururi ñecũ nicu niwĩ: ludeo masã, anameo masã, leabita masã, naftuita masã, 14 patruseo masã, casluhita masã, tojo nicã caftorita masã nicãrã niwã. Caftorita masã, filisteo masã ñecũsumũa nicãrã niwã.

15 Cã macũ Canaá wãmetigu Sidõ pacu nicu niwĩ. Sidõ masã ma'mi nicu niwĩ. Cũ docacjũ Het wãmeticu niwĩ. 16 Canaá pãrãmerã nituriarã a'ticurã nicãrã niwã: jebuseo masã, amorreo masã, gergeseo masã, 17 heveo masã, araceo

masã, sineo masã, ¹⁸ arvadeo masã, zemareo masã, tojo nicã hamateo masã nicãrã niwã.

Be'ropure nipe'tirã Canaá ye cururicjãrã nipe'tiro na ya di'tapure se'sa wa'acãrã niwã.

¹⁹ Na ya di'ta Sidõ wãmetiri macã me'rã ninu'cãcaro niwã. Téé Gerar wãmetiri macãpu, tojo nicã Gazapu nituocaró niwã. Mujípũ mujãtiro pe'e na ya di'ta Sodoma, Gomorra, Adma, Zeboim, tojo nicã Lasapu nituocaró niwã.

²⁰ ã'rã nipe'tirã Cã põ'rã, cũ ya curuacjãrã nicãrã niwã. Na ye di'tapu nírã, te cururinucũ na ye ucũse me'rã niseticãrã niwã.

²¹ Apĩ Noé macũ Sē quẽ'rã põ'rãticu niwĩ. Cũ Jafet ma'mi nicu niwĩ. Sē nipe'tirã Heber põ'rã nituriarã ñecũ nicu niwĩ.

²² Sē põ'rã a'ticurã nicãrã niwã: Elam, Asur, Arfaxad, Lud, tojo nicã Aram nicãrã niwã.

²³ Aram põ'rã a'ticurã nicãrã niwã: Uz, Hul, Geter, tojo nicã Mas wãmetirã nicãrã niwã.

²⁴ Sē macũ Arfaxad Sala pacu nicu niwĩ. Salata Heber pacu nicu niwĩ.

²⁵ Sala macũ Heber wãmetigu puarã põ'rãticu niwĩ. Nimu'tãgũ Peleg wãmeticu niwĩ. Peleg “dũcawatise” nisĩ'rĩrõ wee'e. Cũ nícateropure masã a'ti di'tacjãrã dũcawatinucã wa'acãrã niwã. Tojo weegu tojo wãmeticu niwĩ. Peleg acabiji Joctán wãmeticu niwĩ.

²⁶ Cũ Joctán pãjãrã põ'rãticu niwĩ. A'tiro wãmeticãrã niwã. Na masã ma'mi Almodad nicu niwĩ. Cũ be'rore Selef, Hazar-mavet, Jera, ²⁷ Adoram, Uzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ Ofir, Havila, tojo nicã Jobab nicãrã

niwã. ã'rã nipe'tirã Joctán põ'rã nicãrã niwã. ³⁰ Na Joctán põ'rã na ya di'ta Mesa wãmetiro me'rã ninu'cãcaro niwã. Téé Sefar wãmetiro, ùrũpagu mujipũ mujãtiro pe'e nirõpu nituocaró niwã.

³¹ ã'rã nipe'tirã, Sê põ'rã, cũ ya curuacjãrã nicãrã niwã. Na ye di'tapu nírã, te cururinucũ na ye ucũse me'rã nicãrã niwã.

³² Noé põ'rã nanucũ na pãrãmerã nituriarã me'rã nicũcãrã niwã. Te curarinucũ na ya di'tapure wa'acãrã niwã. Tojo weerã a'ti di'ta mírca be'ro na nipe'tiropu wa'astea wa'acãrã niwã.

11

Masã u'muarĩ wi'i na weesĩrĩmi'que cjase ni'i

¹ Noé põ'rã nituriarã nipe'tirã ni'cãrõnojõ ucũseticãrã niwã.

² Be'ro majã masã mujipũ mujãtiro pe'e wa'a, Sinar wãmetiropu etacãrã niwã. Ti di'tapure añurĩ pa bocacãrã niwã. Topu na niseticãrã niwã.

³ Topu nírã, ni'cã nũmũ a'merĩ ucũcãrã niwã: “Marĩ di'ta kujirire da'rerã. Be'ro te kujirire, añurõ butiato nírã, pecame'epu ùjũarã”, nicãrã niwã. Na da're'que kujiri me'rã wi'serire yeecãrã niwã. Ëtãpaga me'rã weeticãrã niwã. Tojo nicã ope me'rã yeemujãcãrã niwã. ⁴ Be'ro a'tiro nicãrã niwã: “Má, pajiri macã weerã. Tojo nicã, ni'cã wi'i téé u'musepu ejari wi'i yeerã. Tojo weerã marĩ be'ropure ãpẽrãrẽ añurõ ucũno'rãsa'a. Marĩ tojo weerã a'ti macãpũre

añurõ nisetirãsa'a. Ne aperopu wa'astea wa'a weesome", nicãrã nimiwã.

⁵ Na tojo weeri cura Õ'acũ pe'e na tiropu dijati, na ya macã, tojo nicã na u'muarĩ wi'i na yeeri wi'ijore ã'agũ ejacu niwĩ. ⁶ Na tojo weesere ã'agũ, a'tiro nicu niwĩ: "Na ni'cã curuacjãrã nima. Ni'cãrõnojõ ucũma. Tojo weerã a'tere da'ranu'cãtojama. Na tojo da'ranu'cãse ne nu'cãse ni'i. A'te be'ro no'o na weesĩ'rĩsere weerãsama. ⁷ Tojo weerã na tiro dija, na ucũse pe'ere ducayurã. Tojo weecã, na a'merĩ ucũmasĩti, a'merĩ tu'osome", nicu niwĩ Õ'acũ.

⁸ Tojo weegu Õ'acũ masã ucũsere ducayucu niwĩ. Na a'merĩ tu'otiyurã, ti macãrẽ weedu'ucã'cãrã niwã. Nipe'tiro a'ti di'tapu wa'astea wa'acã weecu niwĩ. ⁹ Titare ti macãpũre Õ'acũ nipe'tirã masãrẽ ucũsu'riacã weecu niwĩ. Tojo weero ti macã Babel wãmeticaro niwũ. Õ'acũ tojo weegu narẽ nipe'tiropu wa'acã weecu niwĩ.

Sẽ pãrãmerã nituriarã ye cjase ni'i

¹⁰ A'te Sẽ ye queti ni'i. Pua cũ'ma dia mĩrĩca be'ro Sẽ cien cũ'marĩ cuocu niwĩ. Ticuse cũ'marĩ cuocã, cũ numo ni'cũ wĩ'magũ wuaco niwõ. Cũ Arfaxad wãmeticu niwĩ. ¹¹ Be'ro Sẽ cien cũ'marĩ cuõca be'rore quinientos cũ'marĩ catinemocu niwĩ. Te cũ'marĩrẽ umua, numia põ'rãtinemocu niwĩ.

¹² Cũ põ'rãtimu'tã'cu Arfaxad numoti, ni'cũ põ'rãticu niwĩ. Cũ macũ bajuácaterore treinta y cinco cũ'marĩ cuocu niwĩ. Cũ macũ Sala wãmeticu niwĩ. ¹³ Be'ro Arfaxad cuatrocientos

tres cǔ'marĩ catinemocǔ niwĩ. Pǎjǎrǎ ģpĕrǎ
 ı̄mı̄a, numia pō'rǎticǔ niwĩ.

14 Cǔ macǔ Sala nı̄motıcǔ niwĩ. Cǔ nı̄mo
 ni'cǔ pō'rǎtico niwō. Cǔ wĩ'magǔ bajuácaterore
 Sala treinta cǔ'marĩ cı̄ocǔ niwĩ. Cǔ macǔ Heber
 wǎmeticǔ niwĩ. 15 Be'ro Sala cuatrocientos tres
 cǔ'marĩ catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ı̄mı̄a,
 numia pō'rǎtinemocǔ niwĩ.

16 Sala macǔ Heber treinta y cuatro cǔ'marĩ
 cı̄ocǎ, cǔ nı̄mo ni'cǔ wĩ'magǔrĕ pō'rǎtico niwō.
 Cǔ Peleg wǎmeticǔ niwĩ. 17 Peleg bajuáca
 be'rore Heber cuatrocientos treinta cǔ'marĩ
 catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ı̄mı̄a, numia
 pō'rǎtinemocǔ niwĩ.

18 Heber macǔ Peleg nı̄motıcǔ niwĩ. Nı̄moti,
 ni'cǔ wĩ'magǔ pō'rǎticǔ niwĩ. Cǔ Reu wǎmeticǔ
 niwĩ. Reu bajuácaterore Peleg treinta cǔ'marĩ
 cı̄ocǔ niwĩ. 19 Te be'ro Peleg doscientos nueve
 cǔ'marĩ catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ı̄mı̄a,
 numia pō'rǎtinemocǔ niwĩ.

20 Peleg macǔ Reu nı̄moti, ni'cǔ pō'rǎticǔ
 niwĩ. Cǔ Serug wǎmeticǔ niwĩ. Cǔ ba-
 juácaterore Reu treinta y dos cǔ'marĩ cı̄ocǔ
 niwĩ. 21 Be'ro Reu doscientos siete cǔ'marĩ
 catinemocǔ niwĩ. Te cǔ'marĩrĕ ı̄mı̄a, numia
 pō'rǎtinemocǔ niwĩ.

22 Reu macǔ Serug nı̄moti, ni'cǔ macǔticǔ
 niwĩ. Cǔ wĩ'magǔ Nacor wǎmeticǔ niwĩ. Cǔ
 bajuácaterore Serug treinta cǔ'marĩ cı̄ocǔ niwĩ.
 23 Cǔ bajuáca be'ro Serug doscientos cǔ'marĩ
 catinemocǔ niwĩ. Ąpĕrǎ pǎjǎrǎ ı̄mı̄a, numia
 pō'rǎtinemocǔ niwĩ.

24 Serug macũ Nacor ni'cũ macũticu niwĩ. Cũ Taré wãmeticu niwĩ. Cũ macũ bajuácaterore Nacor veintinueve cũ'marĩ cuocu niwĩ. 25 Be'ro Taré bajuáca be'ro Nacor ciento diecinueve cũ'marĩ catinemocu niwĩ. Te cũ'marĩrē umua, numia pō'rātinemocu niwĩ.

26 Nacor macũ Taré setenta cũ'marĩ cuogu, ni'cũ Abrã wãmetigure pō'rāticu niwĩ. Be'ro puarã pō'rātinemocu niwĩ. Nacor, Harã wãmeticãrã niwã.

Taré pō'rã ye cjase ni'i

27 A'te Taré ye queti ni'i. Taré i'tiarã umua pō'rāticu niwĩ. Na Abrã,* Nacor, Harã nicãrã niwã. Harã macũ Lot nicu niwĩ. 28 Harã cũ pacu Taré duporo wēricu niwĩ. Ur wãmetiri macãpu wēricu niwĩ. Ti macã caldeo masã nirĩ di'tapu tojacaro niwũ. Harã cũ bajua, masã'caroputa wēricu niwĩ.

29 Abrã, tojo nicã Nacor nanucũ numoticãrã niwã. Abrã numo Sarai† wãmetico niwõ. Nacor numo Milca nico niwõ. Milca Harã mijĩ macõ nico niwõ. Apego Isca wãmetigure pō'rāticu niwĩ. 30 Co Sarai Abrã numo pō'rãmarĩgõnojõ nico niwõ.

31 Be'ro majã Taré Ur wãmetiri macã caldeo masã nirĩ di'tapu ní'cu Canaá wãmetiri di'tapu wa'acu niwĩ. Topu wa'acã, cũ macũ Abrã, cũ pãrãmi Lot Harã mijĩ macũ, tojo nicã Abrã numo Sarai cũ me'rã wa'acãrã niwã. Canaá di'tapu wa'amirã, na Harã wãmetiri macãpu eta, topu

* 11:27 11.27 Abrã nírõ, “pacu añurõ ucũ ejõpeono'gũ” nisĩ'rĩrõ wee'e. Gn 17.5 † 11:29 11.29 Sarai nírõ, “wìogo docacjõ” nisĩ'rĩrõ wee'e. Gn 17.15

nicārā niwā. ³² To Harāpūre Taré doscientos cinco cū'marī cūogū, wērīa wa'acū niwī.

12

Ō'acū Abrārē piji'que ni'i

¹ Ni'cā nūmū Ō'acū Abrārē pijio weetjāgū, a'tiro nicū niwī: “Mū'u ya di'tare, mū'u acawerārē, mū'u pacū ya wi'ire wijayá. Ape di'tapū mū'u wa'agusa'a. Yu'u mū'urē ti di'tare i'ogūti.

² Mū'u pāramerā nituriarā pājārā masāputicā weeguti. Mū'urē añurō weeguti. Nipe'tirā masā mū'urē añurō wācūrāsama. Mū'u me'rā āpērā quē'rārē añurō wa'arosa'a. ³ Masā mū'urē añurō nirārē añurō wa'acā weeguti. No'o mū'urē ña'arō wa'acā weerā pe'ere yū'u narē ña'arō wa'acā weeguti. Mū'u me'rā nipe'tirā a'ti turicjārārē añurō wa'acā weeguti”, nicū niwī Ō'acū.

⁴ Tojo weegū Abrā Ō'acū duti'caronojōta Harārē wijawā'cācū niwī. Titare cū setenta y cinco cū'marī cūocū niwī. Topū wija, Canaá di'tapū wa'acū niwī. ⁵ Cū wa'agū, a'ticurārē miacū niwī. Cū nūmo Sarai, cū acabiji macū Lot, apeyenojō cū cūo'que, tojo nicā cūrē Harāpū da'raco'te'cārārē miacū niwī. Na wa'a, Canaá di'tare etacārā niwā. ⁶ Eta, Abrā Siquem wāmetiri macāpū yū'rūwā'cācū niwī. Ti macā pū'to ni'cū yucūgū pajicjū More wāmeticjū nicaro niwū. Tigū pū'to Abrā tojaque'acū niwū. Tocjārā tigū pū'to na ējōpeorānojōrē ējōpeoseticārā niwā. Ti di'tapūre cananeo masā nicūcārā niwā. ⁷ Cū topū nicā, Ō'acū cūrē

bajuacu niwĩ. Abrãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “A'ti di'ta yu'u mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ o'otji di'ta ni'i”, nicu niwĩ.

Cũ tojo nicã tu'ogu, Abrã to cãrẽ ba-jua'caroputa wa'icurarẽ ãjãamorõpeorore ni'cã mesã ãtã me'rã seeneocũucu niwĩ. Õ'acũrẽ ãjõpeogu, tojo weecu niwĩ. ⁸ Topu ní'cu, ãrãpagu nirõ Betel wãmetiri macã mujĩpũ mujãtiro pe'e wa'acu niwĩ. Topu na cãriatje wi'serire nu'cõcu niwĩ. Betel mujĩpũ sãjãrõ pe'e tojacaro niwũ. Ape macã Hai wãmetiri macã mujĩpũ mujãtiro pe'e nicaro niwũ. Topu quẽ'rãrẽ wa'icurarẽ ãjãamorõpeorore ni'cã mesã ãtã me'rã seeneocũucu niwĩ. Seeneocũutojanu'cõ, Õ'acũrẽ e'catise o'ocu niwĩ. ⁹ Be'ro Abrã Betel pu'to ní'cu wijawã'cãcu niwĩ. Cũ sojaro marĩrõ wa'a, téé Neguev wãmetiropu etacu niwĩ.

Abrã cũ Egiptopu ní'que ni'i

¹⁰ Abrã Neguepu nirĩ cura ba'ase marĩcaro niwũ. Pũrõ ujuaboase wa'acã ã'agũ, Abrã Egiptopu wa'a wa'acu niwĩ. “Topu ba'ase niaporo” nicã tu'otjãagũ, wa'acu niwĩ. ¹¹ Be'ro Egipto di'tapu etarã, Abrã cũ numo Saraire a'tiro nicu niwĩ: “Yu'u ã'acã, mu'u numio añugõ ni'i. ¹² Egiptocjãrã mu'urẽ ã'arã, 'A'tigo ã'rĩ numo nimo', nirãsama. Mu'urẽ ã'masĩ'rĩrã, yu'ure wẽjẽrãsama. Mu'u me'rã nisĩ'rĩrã, mu'urẽ wẽjẽsome. ¹³ Tojo weego mu'u, 'Cũ numo ni'i, niticã'ña. 'Yu'u cũ acabijo ni'i', niña. Mu'u tojo weecã, mu'urẽ uarã, yu'ure añurõ weerãsama. Tojo nicã yu'ure wẽjẽsome”, nicu niwĩ.

¹⁴ Cũ ní'caronojõ Abrã, Sarai Egiptopũ etacã, tocjãrã Saraire ĩ'arã, "Añugõ nimo", ni ĩ'acãrã niwã. ¹⁵ Ti macã wiogũ faraõ cũ docacjãrã core ĩ'arã, faraõrẽ, "Co numio añubutiago niamo", ni werecãrã niwã. Tojo weerã core faraõ tiropũ miacãrã niwã.

¹⁶ "Sarai ma'mi nisami" ni wãcũgũ, faraõ Abrãrẽ añurõ weecu niwĩ. Cũrẽ pãjãrã ecarã, ovejare, wecuare, burroare, cameyoare tojo o'ocã'cũ niwĩ. Tojo nicã da'raco'teri masã, ɯmɯarẽ, numiarẽ cũrẽ o'ocũ niwĩ. ¹⁷ Saraire faraõ tiropũ mia'que bu'iri Õ'acũ faraõrẽ, cũ ya wi'icjãrãrẽ dutiticã weecu niwĩ. ¹⁸ Tojo wa'acã ĩ'agũ, faraõ Abrãrẽ pijio, cũrẽ nicũ niwĩ: "¿De'ro weegũ mɯ'ɯ tojo weeati yɯ'ɯre? ¿De'ro weegũ 'A'tigo yɯ'ɯ nũmo nimo', nitiatu? ¹⁹ 'Yɯ'ɯ acabijo nimo', nimiapũba. Tere tɯ'ogũ, yɯ'ɯ core cã'rõ nũmotimiasũ. ¡Ma! A'tigo nimo. Core miaña. Mɯ'ɯ quẽ'rã wa'aya", nicũ niwĩ. ²⁰ Faraõ cũ yarã surarare Abrãrẽ, cũ nũmorẽ, tojo nicã nipe'tise cũ cɯose me'rã Egiptopũre wĩorẽdutigu o'ócũ niwĩ.

13

Abrã Lot me'rã na ducawati'que ni'i

¹ Abrã, cũ nũmo, nipe'tirã cũ cɯose me'rã Egiptopũ wijagu, na todɯporopũ ní'caropũta Neguev wãmetiropũ dajacũ niwĩ. Cũ acabiji macũ Lot na me'rã wa'acu niwĩ. ² Abrã peje waro cɯocu niwĩ. Cũ uru, plata, tojo nicã pãjãrã ecarã cɯocu niwĩ. ³ Neguepũ ní'cãrã sojaro marĩrõ dajatojaa wa'acãrã niwã téé Betel wãmetiri

macãpũ. Betere yu'rua, ne waro a'tigu cũ cãrĩ'caropũre ejacu niwĩ. To Betel, Hai decopũ nicaro niwã. ⁴ Todũporopũre Ô'acũrẽ e'catise o'oguti nígũ, wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeorore ni'cã mesã ãtã me'rã seeneocũucũ niwĩ. Topũta Abrã Ô'acũrẽ apaturi e'catise o'ocũ niwĩ tja.

⁵ Cũ acabiji macũ Lot quẽ'rã Abrã weronojõta peje cũocũ niwĩ. Pãjãrã ecarã oveja, wecua tojo nicã pãjãrã da'raco'terã cũocũ niwĩ. ⁶ Na nirõ pajiro di'ta niticaro niwã. Tojo weero na pãjãrãrẽ ba'ase ne ejatu'ajaticaro niwã. Na ni'cãrõ me'rã nímasĩticãrã niwã majã. ⁷ Abrã yarã ecarã co'terã, Lot yarã ecarã co'terã me'rã a'metu'ticũcãrã niwã. Apeyema tja, titare cananeo masã, tojo nicã ferezeo masã topũre nicãrã niwã. ⁸ Tojo weegũ Abrã cũ acabiji macũ Lot me'rã a'tiro ni ucũcũ niwĩ: “Marĩ ni'cũ põ'rã ni'i. Tojo weerã marĩ cumuca marĩrõ nirõua'a. Marĩ yarã ecarã co'terã quẽ'rã mejãrõta nirãsama. ⁹ Tojo weerã marĩrẽ dũcawaarõua'a. Nipe'tiro a'ti di'tare ã'aña. Mũ'ũ tũ'sarore 'A'tota nigũti' ni, beseya. Mũ'ũ mujĩpũ mujãtiro nirĩ di'ta pe'e wa'acã, yũ'ũ mujĩpũ sãjãrõ nirĩ di'ta pe'ere wa'aguti. Mũ'ũ mujĩpũ sãjãrõ pe'e wa'acã pũrĩcãrẽ, yũ'ũ mujĩpũ mujãtiro pe'e wa'aguti”, nicũ niwĩ Abrã.

¹⁰ Cũ tojo nicã tũ'ogũ, Lot nipe'tiro dia Jordã wãmetiri maa sumuto nirĩ di'tare ã'acu niwĩ. Téé Zoar wãmetiri macãpũ opa pa'tiro añurõ acotiro nicã ã'acu niwĩ. Añurĩ di'ta Ô'acũ ne waro wéeca wese weronojõ nicaro niwã. Egipto di'ta weronojõ bajume'rĩcã'caro niwã. Ô'acũ

Sodoma, Gomorrare ùjũacõ'atjo dũporo añurõ bajucaro niwũ. ¹¹ Lot ti di'ta añurĩ di'ta nicã ï'agũ, nipe'tiro Jordã sumuto nirĩ di'tare besecu niwĩ. Abrãrẽ, “Mujĩpũ mujãtiro pe'e wa'aguti”, nicu niwĩ. Na pũarã ni'cãrõ me'rã nimi'cãrã a'merĩ dũcawatia wa'acãrã niwã. ¹² Abrã Canaãpu tojacu niwĩ. Lot pe'e macãrĩ pu'to añurĩ pa nirõpu tojacu niwĩ. Cũ ye wi'serĩ su'ti caseri me'rã wee'que wi'serire Sodoma pu'topu nu'cõcu niwĩ. ¹³ Ti macãcjãrã masã ña'abutarã Õ'acũ cũ dutítisenøjõrẽ weeseticãrã niwã.

¹⁴ Be'ro Lot wa'aca be'ro Õ'acũ Abrãrẽ a'tiro nicu niwĩ: “Mũ'u nirõ me'rã nipe'tiropure ï'aña. Mujĩpũ mujãtiro pe'e, mujĩpũ sãjãrõ pe'e, di-acjũ pe'e, cũpe pe'e añurõ ï'aña. ¹⁵ Nipe'tiro mũ'u ï'aca di'tare mũ'urẽ o'oguti. Mũ'urẽ, mũ'u pãrãmerã nituriarãrẽ o'oguti. Masã ye di'ta ninu'cũrõsa'a. ¹⁶ Mũ'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã waro nirãsama. Nucũpori queota basiotise weronojõ mũ'u pãrãmerã nituriarã quẽ'rãrẽ ne queopõtẽota basiotirãsama. ¹⁷ Nipe'tiro a'ti di'tare sijawã'cãña'rẽ. ¿No'ocã'rõ yoati, no'ocã'rõ e'sati? ni ï'aña'rẽ. A'ti di'tare mũ'urẽ o'ogu wee'e. Tojo weegu nipe'tiro ï'agũ wa'aya”, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁸ Tojo weegu Abrã ni'cũ masũ Mamre wãmetigu pu'to wa'acu niwĩ. Yucu pacasepagu nirõ tojaque'acu niwĩ. Topu cũ ye wi'serĩ su'ti caseri me'rã wee'que wi'serire nu'cõcu niwĩ. To Hebrõ wãmetiri macã pu'topu nicaro niwũ. Topu Õ'acũrẽ ãjõpeoguti nĩgũ, wa'icũrãrẽ ùjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã see-neocũucu niwĩ.

14

Abrã Lore cũ wěrĩbo'cũre yu'rũweticã wee'que ni'i

¹ Titare Amrafel Sinar wãmetiri di'tare dutigu nicũ niwĩ. Tojo nicã Arioc wãmetigu Elasar wãmetirore duticũ niwĩ. Apĩ Quedorlaomer Elam wãmetiri di'tare duticũ niwĩ. Apĩ wiogu Tidal wãmetigu Goim wãmetirore dutigu nicũ niwĩ. ² Ā'rã ba'paritirã wiorã ape di'tacjãrã me'rã a'mewějērã wa'acãrã niwã. Na me'rã a'mewějējã a'ticũrã nicãrã niwã: Bera wãmetigu Sodomacjãrã wiogu, apĩ Birsa wãmetigu Gomorracjãrã wiogu, apĩ Sinab wãmetigu Admacjãrã wiogu, apĩ Semeber wãmetigu Zeboĩcjãrã wiogu, tojo nicã Bela wãmetirocjãrã wiogu nicãrã niwã. Apeterore Bela wãmetiri macã Zoar pisuno'caro niwũ. ³ Ā'rã ni'cãmocũse macãrĩcjãrã na yarã surarare Sidim wãmetiropũ neonũ'cõcãrã niwã. Sidim diacjũca pa, ditara O'mabũrotiri ditara sumu-topũ tojacaro niwũ. ⁴ Todũporo na yoacã doce cũ'marĩ Quedorlaomer wãmetigu Elãcjãrã wiogu dutise doca nicãrã niwã. Be'ro majã trece cũ'marĩ wa'aboronojõ cũ dutisere ween-emosĩ'rĩtirã, cũ me'rã a'mewějērãtirã, na basu apocãrã niwã.

⁵ Ape cũ'ma Quedorlaomer cũ me'rã nirã wiorã Astarot Karnaim wãmetiropũ wa'acãrã niwã. Topũre wa'a, refaíta masãrẽ a'mewějẽ wapata'acãrã niwã. Be'ro, Ham wãmetiropũre zuzita masãrẽ a'mewějẽ wapata'acãrã niwã. Tojo nicã emita masã quẽ'rãrẽ Save-quiriatam

wāmetiropure a'mewējē wapata'acārā niwā. ⁶ Be'rore horeo masārē ūrūpagu Seir wāmeticjupū wējēsirutuwā'cācārā niwā téé El-parán wāmetiri papū. Ti pa yucu marīrōpū tojacaro niwū.

⁷ Be'ro totá Quedorlaomer, tojo nicā cū me'rā wa'a'cārā majāmitojaticārā niwā. Tojatrā, En-mispat wāmetiropū etacārā niwā. Apeterore En-mispat Cades pisuno'caro niwū. Tojo weerā, nipe'tirā na no'o bocaearārē amaleca masā na nirōpū wējēcō'ape'owā'cācārā niwā. Mejārōta amorreo masā quē'rārē wējēcārā niwā. Amorreo masā Hazon-tamar wāmetiropū nicārā niwā.

⁸ Be'ro na tojo weesere tū'orā, āpērā ni'cāmocūrā wiorā Sodomacjū, Gomorracjū, Admacjū, Zeboicjū, Belacjū na yarā surara me'rā Sidim wāmetiri papū wa'acārā niwā. ⁹ Topū na ba'paritirā wiorā me'rā a'mewējērātirā wa'acārā niwā. Na me'rā a'mewējējā pe'e, a'ticūrā nicārā niwā: Quedorlaomer Elam wāmetirocjū, Tidal Goim wāmetirocjū, Amrafel Sinar wāmetirocjū, tojo nicā Arioc, Elasar wāmetirocjū. ¹⁰ Topū na a'mewējēatjopū Sidim wāmetiri papūre ope coperi peje nicaro niwū. Puarā wiorā Sodomacjū, Gomorracjū a'mewējērōpū omadu'timirā, te coperipū burūsājādjacārā niwā. Na me'rācjārā āpērā wiorā pe'e ūrūpagupū du'tia wa'acārā niwā.

¹¹ Tojo weerā na du'tisteaca be'ro Quedorlaomer quē'rā nipe'tise Sodoma, Gomorrapū nimi'que ba'ase, apeyenojō wapabujuse nimi'quere miicārā niwā. ¹² Lot Abrā acabiji

macūrē Sodomapū nise bu'iri ñe'e, cū ye nipe'tise me'rā miacārā niwā.

¹³ Ni'cū na a'mewējē'caropū ní'cu Abrā tiropū omadu'tiwā'cācu niwī. Abrā hebreo masū* nicū niwī. Abrārē Lore na mia'quere werecu niwī. Abrā nirō pū'to ni'cū Mamre wāmetigū amorreo masū nicū niwī. Cū nirō yucu pacasepagū nirō nicaro niwā. Mamre acabijirā Escol, tojo nicā Aner nicārā niwā. Na quē'rā Abrā me'rā añurō nisetiārā niwā.

¹⁴ Abrā cū acabiji macūrē “Ñe'e, mia wa'ama” nisere tu'ogu, cū tiro masā'cārā, cūrē da'raco'terārē neocūucu niwī. Tojo weetjāgū, Lore mia'cārārē sirutucu niwī. Abrā me'rā wa'a'cārā trescientos dieciocho umua nicārā niwā. Na sirutuwā'cā, téé Dan wāmetiropū wiorārē bocaecārā niwā. ¹⁵ Narē bocaēja, wiorā ne masītiri cura ñamipū Abrā cū masā me'rā a'mewējēnū'cācārā niwā. Na wiorā tojo weecā ĩ'arā, du'tia wa'acārā niwā. Abrā quē'rā narē sirutuwā'cācārā niwā téé Hoba wāmetiropū. Ti macā Damasco wāmetiri macā yū'rūropū tojacaro niwā. ¹⁶ Narē sirutu, nipe'tise na mia'quere ē'mape'ocā'cārā niwā. A'tiro wee, Abrā Lot cū acabiji macūrē, cū ye nipe'tise me'rā wijata'acu niwī. Tojo nicā numia, āpērā na mia'cārārē wijata'acu niwī.

*Ni'cū pa'i Melquisedec wāmetigū Abrārē,
“Mū'urē añurō wa'ato” ní'que ni'i*

¹⁷ Abrā Quedorlaomer quē'rārē a'mewējē wa-pata'aca be'ro dajatojaacu niwī. Cū dajari

* **14:13** 14.13 Īaña glosariopū “hebreo masā”.

cura Save wāmetiri papu Sodomacjũ wiogu cūrē pōtērīgũ ejacu niwĩ. Save wāmetiri pa, wiogu ya pa nisĩ'rĩrō weecaro niwũ. ¹⁸ Apĩ Melquisedec, Salem wāmetiri macācjũ wiogu nicu niwĩ. Tojo nicā cũ pa'i Ō'acũ nipe'tirā bu'ipũ nigūrē ějōpeogu nicu niwĩ. Cũ pã, tojo nicā u'seducaco vinorē miiti, ¹⁹ Abrārē o'ogu, a'tiro nicu niwĩ:

“Ō'acũ nipe'tirā bu'ipũ nigũ, u'muse, a'ti di'tare wee'cu mu'urē añurō weeato.

²⁰ Ō'acũ nipe'tirā bu'ipũ nigūrē 'Añu'u', nírã. Mu'urē ĩ'atu'ti'cārārē a'mewějē wapata'acã weecu niami.”

Cũ tojo níca be'ro Abrã cũ a'mewějē wapata'a'quere diez mesārĩ ducawaacũucu niwĩ. Nĩ'cã mesārē Melquisedere o'ocu niwĩ. ²¹ Tojo wéeca be'ro Sodomacjũ wiogu Abrārē nicu niwĩ:

—Mu'u wijata'a'que mu'u yeta tojato. Masã dia'cūrē yu'ure wiaya. Ape'quema mu'u miaña.

²² Abrã pe'e Melquisedere yu'ticu niwĩ:

—Ō'acũ nipe'tirā bu'ipũ nigũ u'musere, a'ti di'tare wee'cure cũ tu'oropũ mu'u ye cjasere ucũtojaru: ²³ “Ne cã'rō mu'u ye apeyenojō me'rã tojasome. Ne ni'cã yuta da, ne ni'cã da sapatu du'teri danojōrē miasome. Yu'u miacãma, be'ropure mu'u yu'ure a'tiro nibosa'a, 'Yu'u cūrē niyerubucu wa'acã weewu', nibosa'a. ²⁴ Tojo weegu yu'u pe'e ne apeyenojō mu'u yere miasome. Yu'u me'rã wa'a'cārã na ba'a'quema ducayuya. Tojo nicã, yu'ure ba'pati'cārã pũrĩcã Aner, Escol, Mamre na uasere miarãsama”, nicu niwĩ Abrã.

15

Õ'acũ Abrã me'rã “A'tiro weeguti” ni apo'que ni'i

¹ Be'ro nipe'tise tojo wa'áca be'ro Õ'acũ quẽ'erõpɯ Abrãrẽ a'tiro ni ucũcɯ niwĩ:

—Abrã, uiticã'ña. Yɯ'ɯ mɯ'urẽ co'teguti. Mɯ'urẽ peje añuse o'oguti, nicɯ niwĩ.

² Cũ tojo nicã tu'ogɯ, Abrã pe'e cãrẽ yu'ticɯ niwĩ:

—Õ'acũ, yu'ɯ wioɯ, ¿ñe'e me'rã yu'ure añurõ weebosari? Mɯ'ɯ masĩ'i; yu'ɯ põ'rã marĩ'i. Tojo weecã, yu'ɯ cɯose Eliezer Damascocũ cɯosirutugusami. ³ Mɯ'ɯ yu'ure põ'rã o'otise bu'iri yu'ure da'raco'tegure yé ní'que tojarosa'a, nicɯ niwĩ Abrã.

⁴ Õ'acũ cãrẽ yu'ticɯ niwĩ:

—Cũ mɯ'ɯ yere ñe'esome. Mɯ'ɯ macũ diácjũ mɯ'ɯ yere ñe'egũsami.

⁵ Cũ tojo nitojanɯ'cõ, Abrãrẽ wijaaropɯ pijiwi-jaacɯ niwĩ. Cãrẽ nicɯ niwĩ:

—Ë'muarõpɯ ï'amorõña. Mɯ'ɯ põtëorõ ñocõarẽ ba'paqueoya. Na ñocõa pãjãrã weronojõ mɯ'ɯ pãrãmerã nituriarã nirãsama, nicɯ niwĩ Õ'acũ.

⁶ Abrã Õ'acũrẽ ëjõpeocɯ niwĩ. Tojo weegɯ Õ'acũ cãrẽ “Añugũ, bu'iri marĩgũ nimi”, nicɯ niwĩ. ⁷ Cũ tojo ëjõpeocã ï'agũ, cãrẽ a'tiro nicɯ niwĩ:

—Yu'ɯ mɯ'ɯ wioɯ ni'i. Yu'uta mɯ'ɯ Ur caldeo masã ya macãpɯ nimi'cure miijawɯ. A'ti di'ta mɯ'ɯ ya di'ta niato ní'gũ, tojo weewɯ.

8 Cũ tojo nicã tu'ogu, Abrã cãrẽ sãrĩtiña'cu niwĩ:

—Õ'acũ, yu'u wiogu, ¿de'ro wee a'ti di'ta ya di'ta nirõsa'a nisere masĩbosari? nicu niwĩ Abrã.

9 Cũ tojo nicã tu'ogu, Õ'acũ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'ure ni'cõ wecuo, ni'cõ cabra, ni'cũ oveja umu miitia. Nanucũ i'tiarẽ cãmari cuorã niato. Tojo nicã ni'cũ buja, apĩ buja wĩ'magũacãrẽ miitia, nicu niwĩ Õ'acũ.

10 Abrã nipe'tirã Õ'acũ miitiduti'cãrãrẽ miiticu niwĩ. Miiti, nanucũrẽ deco me'rã dutesurecu niwĩ. Te sirinucũ i'apõtẽorõ peoburocu niwĩ. Na bujama ne dutesureticu niwĩ. 11 Cũ tojo weeca be'ro yuca wa'icũ di'ire ba'asĩ'rĩrã, te di'i bu'ipu ejapejamũjãcãrã niwã. Na tojo weecã, Abrã narẽ nũrũmũjãcu niwĩ. 12 Nũrũcũmĩ, mujĩpũ sãjãrĩ cura Abrã cãrĩyu'rua wa'acu niwĩ. Maata pũrõ na'itĩ'a wa'acaro niwũ. Tojo na'itĩ'a'cã ã'agũ, uise me'rã tu'oña'cu niwĩ. 13 Tojo wa'acã, Õ'acũ cãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ wa'atjere masĩcã uasa'a. Na ãpẽrã ya di'tapu nirãsama. Topu na nicã, tocjãrã narẽ da'raco'terã cuorãsama. Topure ña'arõ weepeno'rãsama. Na cuatrocientos cãmari pi'etirãsama. ✧ 14 Narẽ tojo weemicã, yu'u tocjãrã narẽ da'radutiperãrẽ bu'iri da'reguti. Be'ro na tojo pi'eti'cãrã nimirã, ti di'tapu nimi'cãrã wĩjarãsama. Peje apeqwe me'rã wĩjarãsama. 15 Mu'u pũrĩcã bucũ waro wa'agu, añurõ soose me'rã wẽrĩgũsa'a. 16 Ba'paritise curari mu'u pãrãmerã

✧ 15:13 15.13 Ex 1.1-14; 12.40-41; Hch 7.6

nituriarã masãbajuaca be'ro a'ti di'tapure dajatojatirãsama. Maata a'tisome. A'tocaterore a'ti di'tacjãrã amorreo masã ña'arõ weesetima. Be'ropure nemorõ ña'arõ weesetirãsama. Tojo wa'ari cura, mu'ɥ pãrãmerã nituriarã tojatirãsama tja. Tojati, amorreo masãrẽ cõ'awĩrõrãsama, nicɥ niwĩ Õ'acũ.

¹⁷ Be'ro ñamipɥ ni'cãrũ o'me bue ɥjũtjɥ, tojo nicã ɥjũrĩ tuturo wa'icũrã dutesure'cãrã wa'teropɥ yu'rũacaro niwũ. ¹⁸ Ti nũmũrẽta, Õ'acũ Abrã me'rã cũ “Mu'urẽ a'tiro weegati” ní'quere apocɥ niwĩ. Abrãrẽ a'tiro nicɥ niwĩ:

—A'ti di'tare mu'ɥ pãrãmerã nituriarãrẽ o'oguti. Egipto cja dia me'rã nũ'cã, téé dia pajiri maa Éufrates wãmetiri maapɥ nituorosa'a. ¹⁹ A'tiro nicã a'ti di'tacjãrã a'ticũrã nima: ceneo masã, cenezeo masã, cadmoneo masã, ²⁰ hitita masã, ferezeo masã, refaíta masã, ²¹ amorreo masã, cananeo masã, gergeseo masã, jebuseo masã nima, nicɥ niwĩ Õ'acũ.

16

Agar macũ Ismae ye cjase ni'i

¹ Abrã nũmo Sarai ne põ'rã marĩco niwõ. Tojo nimigõta, ni'cõ core da'raco'tego Egiptocjõ, Agar wãmetigore cũoco niwõ. ² Tojo weego Sarai co marãpɥ Abrãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Õ'acũ yu'ure ne põ'rã marĩcã weemi. Tojo weego Agar yu'ure da'raco'tego me'rã mu'ɥ nicã ɥasa'a. Apetero weego mu'ɥ co me'rã põ'rãticã, yu'ɥ põ'rã weronojõ tojarãsama, nico niwõ Sarai.

Co tojo nicã tu'ogu, Abrã “Jau”, nicu niwĩ.
 3 Tojo weego cũ nũmo Sarai core da'raco'tego Agare cũ nũmo weronojõ niato nígõ, co marãpu Abrãrẽ o'oco niwõ. Titare Abrã diez cũ'marĩ Canaãpu nígũ weecu niwĩ.

4 Tojo wee Abrã Agar me'rã nicu niwĩ. Cũ me'rã ni, co nijĩpaco niwã'cãtico niwõ. Tojo wee majã, siape'e me'rã co nijĩpaco nisere masígõ, co wiogore tojo ĩ'acõ'aco niwõ. 5 Co tojo weecã ĩ'agõ, Sarai Abrãrẽ a'tiro nico niwõ:

—Agar yu'ure ĩ'acõ'ase mu'u ye bu'iri ni'i. Yu'u basuta yu'ure da'raco'tegore mu'u nũmo weronojõ cõato nígõ, mu'urẽ o'owu. Ni'cãrõacã co nijĩpaco nitjãgõ, “Yu'u co nemorõ wapati'i”, nisamo. Õ'acũ “¿Noa pe'e bu'iri cõoti?” ni beseato, nico niwõ Sarai.

6 Abrã core yu'ticu niwĩ:

—Mu'urẽ da'raco'tego mu'u yago nimo. Mu'u uaronojõ weeya core.

Tojo weego Sarai Agare ña'arõ weenu'cãco niwõ. Co tojo weecã ĩ'agõ, Agar du'tia wa'aco niwõ. 7 Co tojo du'tiwã'cãrĩ cura Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cãrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã,* core yucu marĩrõpu bajuacu niwĩ. Core bocaaja'caro ni'cã pe aco waari pe ma'a sumuto nicaro niwũ. Ti ma'a co wa'aca ma'a Shur wãmetiro wa'ari ma'a nicaro niwũ. 8 Core topu bocaejagu, a'tiro ni sãrĩtiña'cu niwĩ:

* 16:7 16.7 Pecasã ye me'rã “el ángel del Señor” nírõ, “Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cãrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cãpu”, nisĩ'rĩrõ wee'e. Jesucristo cũ a'ti turipu bajuáca be'ro Õ'acũ cãrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cãbajuanemotipu majã.

—Agar, Saraire da'racote'go, ¿no'opu ní'co a'tiati mu'u? Tojo nicã ¿no'opu wa'ago weeti? Cũ tojo nicã tu'ogo, cūrē yu'tico niwō:

—Yu'u wiogo Saraire du'tigo wee'e, nico niwō.

⁹ Co tojo nicã tu'ogu, a'tiro nicu niwī:

—Majāmitojaaya tja mu'u wiogo Sarai tiropu. Nipe'tise co weedutisere añurō yu'tiya, nicu niwī.

¹⁰ Ō'acũ cũ basuta nimigũ cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cã, apeye core ninemocu niwī tja:

“Yu'u mu'urē pājārã pō'rāticã weeguti.

Ne ni'cũ na pājārārē queo pōtēosome.

¹¹ Mu'u ni'cārōacārē nijīpaco ni'i.

Mu'u wī'magũ wuagosa'a.

Cūrē Ismae† wāme ō'ogōsa'a.

Ō'acũ mu'u pi'etisere ī'ami.

Tojo weego mu'u macūrē tojo wāme ō'ogōsa'a.

¹² Mu'u macũ ni'cũ burro nucūcjũ weronojō yucu marīrōpu sijabaque'atigusami.

Nipe'tirã me'rã a'mewējēsetigusami.

Na pe'e quē'rã cũ me'rã mejārōta nisetirāsama.

Nipe'tirã cũ acawererārē ī'atu'tiri masũ nigūsami”, ni werecu niwī.

¹³ Tojo weego majã Agar Ō'acũ me'rã ucũ weetjāgō, a'tiro cūrē wāme ō'oco niwō: “Ō'acũ yu'ure ī'agũ nimi”. Tojo ní'gō, a'tiro nisī'rīgō weeco niwō: “Ō'acũ yu'ure ī'a'cure ī'apu. Tojo weemigō, cati'i yujupu”. ¹⁴ Tojo weero ti aco wijari pe “Catinu'cūgũ, yu'ure ī'agũ ya pe”

† 16:11 16.11 “Ismae” nīrō, “Ō'acũ tu'omi” nisī'rīrō wee'e.

wāmeyeno'caro niwũ. Ti pe Cades, Bered wāmetise macārĩ wa'tero nicaro niwũ.

¹⁵ Be'ro Agar Abrārẽ cū macūrẽ pō'rātibosaco niwō. Cū wĩ'magūrẽ Ismae wāme õ'ocu niwĩ.

¹⁶ Ismae bajuácaterore Abrã ochenta y seis cū'marĩ cʉocu niwĩ.

17

Õ'acũ Abrã me'rã “A'tiro weeguti” ni aponemo'que ni'i

¹ Abrã noventa y nueve cū'marĩ cʉori cura Õ'acũ cūrẽ apaturi bajuacu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u Õ'acũ, tutuayu'rũnu'cāgũ ni'i. Yu'u ĩ'orõpũre añurõ bu'iri marĩgũ niña. ² Yu'u mu'u me'rã “A'tiro weeguti” ni ucũ'quere ĩ'ogũti. Mu'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã waro nicã weeguti, nicu niwĩ Õ'acũ.

³ Cũ tojo nicã tu'ogu, Abrã paamu'rĩque'acu niwĩ.

Õ'acũ cūrẽ ninemocu niwĩ:

⁴ —Yu'u mu'u me'rã apogu, a'tiro weeguti. Mu'u peje di'tacjãrã ñecũ tojagusa'a. ⁵ Abrã wāmetisome majã. Yu'u nĩrõnojõta mu'urẽ peje di'tacjãrã ñecũ tojacã weegusa'a. Tojo weegu ni'cãcã me'rã Abrahã wāmetigusa'a. ⁶ Yu'u mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ pãjãrã weeguti. Na peje macãrĩcãrã nirãsama. Tojo nicã ni'cãrẽrã mu'u pãrãmerã nituriarã di'ta dutirã wiorã nirãsama. ⁷ Mu'u me'rã “A'tiro weeguti” nise ne pe'tisome. Yu'u mu'urẽ ni'caronõjõta mu'u pãrãmerã quẽ'rãrẽ añurõ weeguti. Mu'u wiogu, tojo nicã mu'u pãrãmerã nituriarã wiogu nigũti.

Mu'u, tojo nicã na quẽ'rã yu'ure êjõpeorãsama. ⁸ Nipe'tise a'ti di'ta, mu'u ni'cãrõacã nirõrẽ mu'urẽ o'ogusa'a. Na quẽ'rãrẽ o'ogusa'a. Musã niatji di'ta ninu'cũcã'rõsa'a. Na wiogũ nigũti, nicu niwĩ Õ'acũ.

⁹ Apeyere ninemocu niwĩ tja:

—Mu'u pe'ema, a'tiro weecã ua'a. Tojo nicã mu'u põ'rã, mu'u pãrãmerã nituriarã yu'u weedutisere weerãsama. ¹⁰ Yu'u mu'u me'rã, tojo nicã mu'u pãrãmerã nituriarã me'rã apo'que a'tiro ni'i. Musã tiropu nirã umua nipe'tirã õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'ano'cãrã niato. ¹¹ Musã õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'ano'que me'rã yu'u musã me'rã “A'tiro weeguti” ni apo'quere i'ono'o. ¹² Ni'cãcã me'rã nipe'tirã wĩ'marã umua ocho numurĩ bajuáca be'ro õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'ano'rãsama. No'o wĩ'magũ mu'u ya wi'ipũ bajua'cu, tojo nicã apesecjũ cũ duu'cu quẽ'rã mejãrõta weeno'gũsami. ¹³ Mu'u ya wi'i bajua'cãrã, tojo nicã mu'u duu'cãrã quẽ'rã na õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'ano'rãsama. Tojo weese me'rã yu'u musã me'rã “A'tiro weeguti” ni apo'que i'ono'rõsa'a. ¹⁴ No'o ni'cũ yejecõ'ano'ña marĩgũnojõ musã wa'teropure cõ'ano'gũsami. Musã me'rã nímasĩsome majã. Cũ yu'u ucũ'quere êjõpeotigũ nimi. Tojo weegũ cõ'ano'gũsami.

¹⁵ Õ'acũ tere nitojanu'cõ, Abrahãrẽ a'te quẽ'rãrẽ nicu niwĩ:

—Mu'u numo Sarai pe'e, Sarai wãmetisome majã. Co Sara wãmetigosamo. ¹⁶ Core añurõ

weegusa'a. Co me'rã mu'u macũrẽ o'oguti. Co peje macãrĩcjãrã ñecõ nigõsamo. Co pãrãmerã nituriarã di'ta dutirã wiorã nirãsama, nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁷ Cũ tojo nisere tu'ogu, Abrahã paamu'rĩque'acu niwĩ. Õ'acũ ucũsere wãcũgũ, buji, cũ basu a'tiro ni wãcũcu niwĩ: “¿Ni'cũ cien cũ'marĩ cuoguru põ'rãtibosari? ¿Sara quẽ'rã noventa cũ'marĩ cuomigõ, wĩ'magũrẽ wuamasĩbosari?” ¹⁸ Tojo weegu Õ'acũrẽ nicu niwĩ:

—Ismae mu'u “Añurõ wa'ato” nise me'rã niato. Mu'u cũrẽ añurõ weecã ua'a, nicu niwĩ.

¹⁹ Õ'acũ cũrẽ a'tiro ni yu'ticu niwĩ:

—Tojota ni'i, nĩrõ pe'e. Mu'u nũmo Sara ni'cũ wĩ'magũrẽ wuabosagosamo. Mu'u cũrẽ Isaa* wãmeyegusa'a. Cũ me'rã yu'u “A'tiro weeguti” ni apo'quere añurõ weeguti. Cũ me'rãta, cũ põ'rã nituriarãpure mejãrõta añurõ weenu'cũgũti. ²⁰ Ismae pe'ere, cũ ye cjasere, mu'u ní'quere tu'oapu. Cũ quẽ'rãrẽ añurõ wa'acã weeguti. Pãjãrã põ'rãticã weeguti. Cũ pãrãmerã nituriarã pãjãrã nirãsama. Cũ doce wiorã pacu nigũsami. Yu'u cũ me'rã pajibutiari curua weeguti. ²¹ Yu'u “Musã me'rã tojo weeguti” ní'que pe'ema Isaa, Sara macũ me'rã apoguti. Cũ ape cũ'ma a'tocateronojõta ba-juagusami, nicu niwĩ Õ'acũ. ²² Cũ Abrahã me'rã ucũtojanu'cõ, wa'a wa'acu niwĩ.

²³ Ti nũmũta Abrahã cũ macũ Ismaere cũ õ'rẽcju yapa caserore yejecõ'acu niwĩ. Tojo

* **17:19** 17.19 “Isaa” níro, “Cũ bujimi” nisĩ'rĩrõ wee'e.

nicã, nipe'tirã cūrē da'raco'terã, cū ya wi'ipũ bajua'cãrã, ãpērã cū duu'cãrã, nipe'tirã umua cū me'rã nirãrē Ō'acũ cūrē duti'caronojōta weecu niwĩ. ²⁴ Titare Abrahã noventa y nueve cū'marĩ c̣oc̣u niwĩ. ²⁵ Cū macũ Ismae trece cū'marĩ c̣oc̣u niwĩ. ²⁶ Abrahã cū macũ me'rã ti numuta yejecō'ano'cãrã niwã. ²⁷ Nipe'tirã umua cū ya wi'ipũ bajua'cãrã, tojo nicã apesecjãrã cū duu'cãrã mejãrōta weeno'cãrã niwã.

18

*Ō'acũ Abrahãrē “Mũ'ũ ni'cũ macũtigusa'a”
ní'que ní'i*

¹ Ni'cã numu Ō'acũ Abrahãrē yucupagu pacasepagu nirõ, Mamre wãmetiropu bajuacu niwĩ. Dajaritero nicã uputu asiri cura Abrahã cū ya wi'i su'ti caseri me'rã wéeca wi'i sope pu'topu dujicu niwĩ. ² To dujigu, ĩ'áoo, i'tiarã umua cū diacjũ nu'cūrãrē ĩ'acu niwĩ. Narē ĩ'a, sojaro me'rã wã'cãnu'cã, narē põtērĩgũ wa'acu niwĩ. Na tiro eta, di'tapu paamu'rĩque'acu niwĩ.

³ Narē a'tiro nicu niwĩ:

—Wiogũ, yu'ure yu'ruaticã'ña; co'teniña yu-jupu. ⁴ Musã du'pocãrĩrē coecã, yu'ũ aco miitudutiguti. Be'ro musã yucu docapu soorã wa'arãsa'a. ⁵ Musãrē da'raco'tegu tiro a'tiapu. Tojo weegu musã ba'atjere miigũ wa'aguti. Musã tere ba'áca be'ro wãcūtutua, yu'ruwã'cãrãsa'a, nicu niwĩ Abrahã.

Na “Jau”, ni yu'ticãrã niwã.

⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Abrahã cū ya wi'ipũ sãjãa, cū numo Sarare nicu niwĩ:

—Quero, veinte kilo harina añuse miitjãgõ, pã weebaque'oya.

⁷ Core tojo nitojanu'cõ, Abrahã wecu nirõpu omawã'cã, ni'cũ wecu wĩ'magũ añugũrẽ ì'abese weetjãgũ, cũrẽ da'raco'tegure wẽjẽdutigu o'ocu niwĩ. Tojo weegu maata cũrẽ wẽjẽ, na ba'atjere do'acu niwĩ. ⁸ Tu'ajanu'cõ, Abrahã narẽ wecu di'ire, wecu õpẽco, tojo nicã te õpẽco bu'a'quere ecacu niwĩ. Na yucupagu doca ba'ari cura narẽ ì'anu'cũ co'tecu niwĩ.

⁹ Sijari masã ba'atu'ajanu'cõ, Abrahãrẽ sãrĩtiña'cãrã niwã:

—Mu'u nũmo Sara, ¿no'opu niati?

—Wi'ipu niamo, nicu niwĩ.

¹⁰ Cũ tojo yu'ticã tu'ogu, ni'cũ na me'rãcjũ Abrahãrẽ nicu niwĩ:

—Ape cũ'ma musãrẽ ì'agũ a'tiguti tja. Yu'u tocã'rõ a'ticã, mu'u nũmo ni'cũ wĩ'magũ põ'rãtigosamo.

Sara cũ tojo ucũrĩ cura wi'i sãjãrõ Abrahã sã'ema ejanu'cã, na tojo ni ucũsere tu'ope'ocã'co niwõ. ¹¹ Abrahã, Sara bucurã waro nicãrã niwã. Sara co be'ti ì'ase pe'ti'copu nico niwõ. ¹² Tojo weego Sara bujidi'ocũ põtẽotico niwõ. A'tiro ni wãcũco niwõ: “¿De'ro weerã ùsã bucurã nimirã, ùsã ùaripejase cuobosari?” ¹³ Õ'acũ pe'e Abrahãrẽ nicu niwĩ:

—¿De'ro weego Sara bujiti? ¿Bucuo nimigõ, põ'rãtigososa'a, ni ãjõpeoweti? ¹⁴ Musã tu'oña'cã, ¿yu'ure apeyenojõ weemasĩtise nibosari? Ape cũ'ma musãrẽ ì'agũ a'tiguti tja. Yu'u tocã'rõ a'ticã, mu'u nũmo wĩ'magũ põ'rãtigosamo.

¹⁵ A'tere tu'ogo, Sara uigo, a'tiro nico niwõ:

—Yu'u bujigo mejēta weepu.

Õ'acũ core yu'ticu niwĩ:

—Yu'u masĩ'i; mu'u bujiapu, nicu niwĩ.

Sodoma cjasere Abrahã Õ'acũrẽ sērĩ'que ni'i

¹⁶ Be'ro sijari masã wã'cãnu'cã, Sodoma wãmetiri macãpu wa'acãrã niwã. Abrahã narẽ ĩ'atũogu wa'agu, na me'rã wa'acu niwĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Na tojo wa'ari cura Õ'acũ a'tiro wãcũcu niwĩ: “Abrahã pãrãmerã nituriarã pãjãrã waro, tutuarã nirãsama. Cũ me'rã nipe'tirã a'ti umucocjãrãrẽ añurõ wa'acã weeguti. Tojo weegu yu'u Sodomacjãrãrẽ weeatjere cũrẽ wererouasa'a. ¹⁹ Yu'u cũ põ'rãrẽ, cũ pãrãmerã nituriarãrẽ yu'u bu'esere yu'tidutigũ, tojo nicã añuse, diacjũ cjase weeato nigũ, cũrẽ besewu. Na tojo weecã, nipe'tise yu'u ‘Tojo weeguti’ ní'que queoro wa'arosa'a”, ni wãcũcu niwĩ.

²⁰ Tojo weegu Õ'acũ Abrahãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Sodoma, Gomorracjãrã na ña'arõ weese-tisere tu'opu. Na tojo weese ña'abutiasẽ ni'i. ²¹ Tojo weegu ni'cãrõacã yu'u basuta topu ĩ'agũ wa'aguti. ¿Diacjũta yu'u tu'o'caronojõta ña'abutiaro weerã weeti? Tere ĩ'atojagupu, añurõ masĩgũsa'a majã, nicu niwĩ.

²² Be'ro puarã Sodomapu wa'acãrã niwã. Abrahã pe'e Õ'acũ tiropu tojánicũ niwĩ. ²³ Cũ pu'tocure wa'a, sērĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ña'arã me'rã añurã quẽ'rãrẽ cõ'agũsari?

²⁴ Apetero weerã ti macãpure cincuenta añurã nibosama. ¿Tojo nimicã, ti macãrẽ cõ'agũsari? Na cincuenta añurã nimicã, ¿de'ro weegu mu'u

ti macãcjãrãrẽ acobojotibosari? ²⁵ Bu'iritirã, bu'iri marĩrã me'rã, narẽ ni'cãrõnojõ bu'iritirã weronojõ wẽjẽta basiowe'e. Tere weeticã'ña. Mũ'u nipe'tirã a'ti turicjãrãrẽ besegu ¿queoro weetibosari? nicu niwĩ Abrahã. ²⁶ Tojo nicã tu'ogu, Õ'acũ yu'ticu niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ ti macã Sodomacjãrãrẽ cincuenta añurã bocaejagu, nipe'tirã to nirãrẽ acobojoguti, nicu niwĩ Õ'acũ. ²⁷ Abrahã ninemocu niwĩ tja:

—Mũ'u Õ'acũ ni'i. Yu'u pũrĩcã masũ mejõ nigũ ni'i. Tojo nimigũ, no'o waro busuma'agũ weronojõ mũ'urẽ ucũma'asa'a. ²⁸ ¿Apetero weegu na cincuenta ní'cãrã, cinco dijaro nicãrẽ, na cinco ye bu'iri ti macãcjãrãrẽ cõ'agũsari tja?

Õ'acũ a'tiro ni yu'ticu niwĩ:

—Na cuarenta y cinco añurã nicãrẽ cõ'asome.

²⁹ —¿Cuarenta añurã nicã warore, de'ro weegusari? nicu niwĩ Abrahã.

—Na cuarenta nicã quẽ'rãrẽ, ti macãcjãrãrẽ cõ'asome, nicu niwĩ Õ'acũ.

³⁰ Abrahã pe'e sãrĩtiña'nemocu niwĩ tja:

—Yu'u me'rã uaticã'ña. Mũ'urẽ apaturi sãrĩtiña'nemoguti. ¿De'ro weegusari treinta añurãrẽ bocaejagu waro?

Õ'acũ apaturi nicu niwĩ:

—Treinta añurãrẽ bocaejagu, ti macãcjãrãrẽ acobojoguti.

³¹ Abrahã sãrĩtiña'nemosãjãcu niwĩ tja:

—Yu'u wiogu, uiro marĩrõ mũ'urẽ ucũmiapuba. Veinte añurã bocaejagu, ¿de'ro weegusari?

Õ'acũ yu'ticu niwĩ tja:

—Na veinte añurã nicã quẽ'rãrẽ ti macãcjãrãrẽ cõ'asome.

³² Abrahã sërĩtiña'tuocu niwĩ:

—Yu'u wiogu, yu'u me'rã uacupa. Mu'urẽ a'tota sërĩtiña'tuoguti majã. Ne caribonemosome. ¿De'ro weegusari mu'u, diez dia'cũ añurãrẽ bocaejagu?

Õ'acũ nicu niwĩ:

—Diez añurã nicã, ti macãcjãrãrẽ cõ'asome.

³³ Õ'acũ Abrahã me'rã ucũtojanu'cõ, wa'a wa'acũ niwĩ. Abrahã quẽ'rã cũ ya wi'ipũ daja-tojaa wa'acũ niwĩ.

19

Õ'acũ Sodoma, Gomorrare cũ ãjãacõ'a'que ni'i

¹ Na'ique'ari cura, Õ'acũrẽ wereco'terã Sodomapure etacãrã niwã. Na topũ etari cura Lot, Abrahã acabiji macũ, macã sãjãrĩ sope tiro dujicu niwĩ. To cũ dujiro nipe'tirã masã nerẽwũaro nicaro niwũ. Na etacã ã'agũ, wã'cãnu'cã, paamu'rĩque'a, ² narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u musãrẽ da'raco'tegu ni'i. Tojo weerã ya wi'ipũ cãrĩrã a'tia. Topũ musã du'pocãrĩrẽ coerãsa'a. Be'ro ñamiña'cũrõ musã wa'aropũ yu'rũwã'cãrãsa'a.

Cũ tojo nicã, yu'ticãrã niwã:

—Niwe'e. A'to macã deco cãrĩrãsa'a.

³ Na tojo nimicã, Lot tutuaro me'rã, “Niwe'e; ya wi'i cãrĩrãsa'a,” nicu niwĩ. Cũ tojo nica be'ro, na “Jau” ni, cũ me'rã wa'acãrã niwã. Cũ ya wi'ipũ sãjãa, Lot narẽ ba'ase da'rebosacu niwĩ.

Cũ pã bucuase morẽña marĩsere weebosacu niwĩ. Na tere ba'acãrã niwã.

⁴ Be'ro, na cãriatji duporo nipe'tirã Sodomacjãrã umua, ma'mapjia, bucurã nipe'tirã Lot ya wi'i pu'tore sutuanu'cãcãrã niwã. ⁵ Na to sutuanu'cã, cãrẽ caricũcãrã niwã:

—¿Umua no'opu niti ñamipu mu'u tiro eta'cãrã? Narẽ o'owĩrõña. Numia me'rã weewuasenojõrẽ weesĩ'rĩsa'a na me'rã, nicãrã niwã.

⁶ Na tojo nicã tu'ogu, Lot cũ ya wi'i wijaa, na me'rã ucũgũtigu, sopere añurõ bi'acã'cu niwĩ.

⁷ Narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u me'rãcjãrã, narẽ tojo ña'arõ weeticã'ña. ⁸ A'tiro pe'e weeya. Yu'u põ'rã, puarã numia ne ni'cũ umu me'rã nitirã numia nima yu-jupu. Narẽ wĩorẽgũti. Musã narẽ no'o weesĩ'rĩrõ weeya. Æ'rã umua yu'u tiro eta'cãrã pe'ema, narẽ ña'arõ weeticã'ña. Na yu'u pijio'cãrã nima. Narẽ añurõ co'teguti.

⁹ Cũ tojo nicã tu'orã, a'tiro yu'ticãrã niwã:

—Siape'e wa'aya. Mu'u aperocjũ ni'i. Æsã mu'u dutino'bo'cãrã niwe'e. To pũricãrẽ ni'cãrõacã Æsã narẽ tojo weesĩ'rĩrõ nemorõ mu'urẽ ña'arõ weerãti, nicãrã niwã.

Na Lore pũrõ tuuquenu'cõcãrã niwã. Ti wi'i sopere tuupã'rẽsĩ'rĩmicãrã niwã. ¹⁰ Na tojo weenu'cãrĩ cura sijari masã Lore ñe'e, wi'i po'peapu miisãjã wa'acãrã niwã. Tojo weetoja, na sopere añurõ bi'acã'cãrã niwã.

¹¹ Tojo weetojanu'cõ, na nipe'tirã sope pu'topu ní'cãrã umuarẽ, ma'mapjiare, bucurãrẽ caperi bajuticã weecãrã niwã. Caperi bajutirã, ti

wi'ipɯ sãjãasĩ'rĩrã, sopere a'masijarã, põtëotia wa'acãrã niwã. Ne bocaticãrã niwã.

¹² Wi'i po'peapɯ sijari masã Lore sërĩtiña'cãrã niwã:

—¿A'tore ãpërã mɯ'u acawererã marĩti? Nipe'tirã mɯ'u põ'rã ɯmɯa, numia, mɯ'u bujisumɯa, nipe'tirã mɯ'u acawererã a'ti macã nirãrẽ apero yoaropɯ miaña. ¹³ A'ti macãrẽ cõ'ape'ocã'rãsa'a. Õ'acũ a'ti macãcjãrã na peje ña'arõ weesetise queti tɯ'oami. Tojo weegɯ ɯsãrẽ a'ti macãrẽ cõ'adutigɯ o'oámi, nicãrã niwã.

¹⁴ Na tojo nicã tɯ'ogɯ, Lot cũ bujisumɯa niajãrẽ weregɯ wa'amicɯ niwĩ. Narẽ nicɯ niwĩ:

—Wã'cãɯ'cãña. A'ti macãrẽ wijayá. Õ'acũ a'ti macãrẽ cõ'agũtigɯ weemi, nicɯ niwĩ.

Cũ bujisumɯa niajã cũ tojo nisere, “Tojo nima'acũ weemi,” ni wãcũcãrã niwã. ¹⁵ Cũ na me'rã ucũrĩ cura bo'rearo weecaro niwũ. Tojo weerã Õ'acũrẽ wereco'terã tutuaro me'rã cũrẽ nicãrã niwã:

—¡Quero! Mɯ'u nɯmo, mɯ'u põ'rã numiarẽ sojaro me'rã aperopɯ miaña. Wa'aya ɯsã a'ti macãrẽ ɯjũacõ'acã, wërĩsĩ'rĩtirã, nicãrã niwã.

¹⁶ Na tojo nimicã, Lot sojaticɯ niwĩ. Cũ ɯmũñarõ wa'aticã ĩ'arã, na cũ omocãrẽ ñe'e, miacãrã niwã. Õ'acũ cũrẽ pajaña'gũ, tojo weeduticɯ niwĩ. Lot nɯmo, cũ põ'rã numia quẽ'rãrẽ macã sumutopɯ miacãrã niwã. ¹⁷ Na macãpɯ wijáca be'ro ni'cũ Õ'acũrẽ wereco'tegɯ narẽ nicɯ niwĩ:

—¡Omaña catisi'rĩrã! Ne majãmiĩ'atõrõticã'ña. Wẽrĩsĩ'rĩtirã, a'tore ne tojanũ'cãtirãta, ũrũpagũpũ wa'aya.

¹⁸ Lot pe'e narẽ nicũ niwĩ:

—Yũ'u wiorã, ũrũgũpũre wa'adutiticã'ña.
¹⁹ Musã yũ'ure añurõ weetamuapũ. Yũ'u wẽrĩbo'cũre musã yũ'rũoapũ. Yũ'u ũrũgũpũre ejatibosa'a. To wa'ari curata macãrẽ ũjũase yũ'ure ěmũejãbosa'a. Tojo weegũ yũ'u ma'a deco wẽrĩbosa'a. ²⁰ Topũ wa'aronojõ o'ogũ, ni'cã macã pũ'toacã nirĩ macãpũ wa'adutiya. Ti macã cã'macãcã ni'i. Topũ wa'agũ, yũ'rũgũsa'a, nicũ niwĩ.

²¹ Cũ tojo nicã tu'ogũ, Õ'acũrẽ wereco'tegũ cũrẽ nicũ niwĩ:

—Jau, mũ'u ní'caronojõta weeguti. Si macã, mũ'u nĩca macãrẽ ũjũacõ'asome. ²² ¡Quero, si macãpũ omawã'cãña! Mũ'u etaticãma, ne apeye macãrĩrẽ ũjũacõ'ano'ña marĩrõsa'a. Mũ'u etãca be'ropũ ũjũacõ'ano'rõsa'a, nicũ niwĩ.

Ti macã cã'macãcã niyuro, Zoar wãmeticarõ niwũ.

²³ Lot Zoapũ etacã, bo'rearo weecaro niwũ.

²⁴ Cũ topũ etãca be'ro Õ'acũ Sodoma, Gomorra bu'ipũre pecame'e, tojo nicã azufre acoro pe-jaro weronojõ ũjũdijaticã weecũ niwĩ. ²⁵ Cũ te macãrĩrẽ ũjũacõ'acã, to nimi'que nipe'tise ũjũpe'tia wa'acaro niwũ. Ti macã nimi'cãrã wẽrĩpe'tia wa'acãrã niwã. Na otese nimi'que quẽ'rã ũjũpe'tia wa'acaro niwũ. ²⁶ Tojo wa'ari cura Lot nũmo cũ be'ro sirutuco nimiwõ. Tojo sirutugo, majãmiĩ'atõrõco niwõ. Totã co moa tuturo dojonũ'cã wa'aco niwõ.

27 Ape nũmu te macãrĩ ãjũacõ'aca be'ro Abrahã cũ Õ'acũ me'rã ucũ'caropũ wa'acu niwĩ. 28 Topũ wa'agũ, Sodoma, Gomorra ní'caro nipe'tiro ti papũre ĩ'aquejocũ niwĩ. Yoaropũ cũ ĩ'acã, pã na ãjũarõ o'me mũjãrõ weronojõ o'mepu'sumorõcaro niwũ. 29 Ti pa'tiropũ nise macãrĩ Lot ní'carore ãjũacõ'agũ, Õ'acũ Abrahãrẽ wãcũcu niwĩ. Tojo weegu te macãrĩ ãjũacõ'ase dũporo wẽrĩrĩ nígu, Lore apesepũ miacu niwĩ.

Moabita masã, tojo nicã amonita masã masãbajuan'cã'que ni'i

30 Be'ro Lot uigu, Zoapũre tojanemosĩ'rĩticũ niwĩ. Tojo weegu cũ põ'rã pũarã numia me'rã ãrũpagũpũ wa'acu niwĩ. Topũ wa'a, na i'tiarã ni'cã ãtã tutipũ nisetiãcãrã niwã. 31 Ni'cã nũmu masã ma'mio co acabijore nico niwõ:

—Marĩ pacũ bucũ nimi majã. Marĩ nirõpũre marĩrẽ nũmotigũnojo ne ni'cũ marĩmi. Tojo weero nipe'tirã masã weewũasenojõrẽ weeta basiowe'e. 32 Tojo weerã marĩ pacũre que'acã weerã. Cũ que'aca be'ro cũ me'rã cãjĩrã. Tojo weerã marĩ cũ me'rã põ'rãtirãsa'a.

33 Ti ñami na pacũre que'ato níã, u'sedũcaco vino tĩacãrã niwã. Be'ro masã ma'mio cũ me'rã cãjĩco niwõ. Cũ pe'e co tojo weesere ne tu'oña'ticũ niwĩ. Co dijaacã quẽ'rãrẽ, ne tu'oña'ticũ niwĩ. 34 Ape nũmu masã ma'mio co acabijore nico niwõ:

—Ñamica'a ñami yũ'u marĩ pacũ me'rã cãjĩapũ. A'ti ñami quẽ'rãrẽ cũrẽ que'acã weerã. Tojo weego mũ'u cũ me'rã cãjĩgõ wa'apa. Tojo weerã marĩnũcũ põ'rãtirãsa'a.

³⁵ Na ní'caronojōta weecārã niwã. Na pacure que'adutirã, ɯ'sedɯcaco vino tĩacārã niwã tja. Dɯ'sago co pacɯ me'rã cãjĩco niwõ. Lot pe'e ne tu'oña'ticɯ niwĩ. Co dijaacã quẽ'rãrẽ, ne tu'oña'ticɯ niwĩ. ³⁶ Na tojo weetjĩarã, Lot põ'rã numia na pacɯ me'rã pɯarãputa põ'rãticārã niwã. ³⁷ Be'ro masã ma'mio ni'cũ wĩ'magũ wɯaco niwõ. Cũrẽ Moab wãmeyeco niwõ. Cũ moabita masã ñecũ nicɯ niwĩ. ³⁸ Dɯ'sago quẽ'rã macũtico niwõ. Cũrẽ Ben-ammi wãmeyeco niwõ. Cũ amonita masã ñecũ nicɯ niwĩ.

20

Abrahã, tojo nicã Abimelec ye cjase ni'i

¹ Abrahã cũ ní'caro cõ'awã'cãgũ, Neguev wãmetiropɯ wa'acɯ niwĩ. Cũ Cades, tojo nicã Shur wa'teropɯ tojacɯ niwĩ. Tita cũ Gerar wãmetiri macãpɯ wa'acɯ niwĩ. ² Cũ topɯ nígũ, cũ numo Sarare “Yɯ'ɯ acabijo nimo”, ni werecɯ niwĩ. Cũ tojo nicã tu'o, Geracjũ wiogɯ Abimelec Sarare numotiguti nígũ, miidutigɯ o'ócɯ niwĩ. ³ Ti ñami Õ'acũ Abimelere quẽ'erõpɯ a'tiro nicɯ niwĩ: “Mɯ'ɯ wẽrĩgũsa'a. Mɯ'ɯ miidutigɯ o'o'co marãputigo nimo”.

⁴ Abimelec pe'e Sara me'rã ne niticɯ niwĩ yujupɯ. Tojo weegɯ Õ'acũrẽ yu'ticɯ niwĩ: “Yɯ'ɯ wiogɯ, yɯ'ɯ ña'arõ weetimicã, ¿yu'ɯre, tojo nicã a'ti macãcjãrã quẽ'rãrẽ wẽjẽgũsari? ⁵ Abrahã basuta yu'ɯre, ‘Co yɯ'ɯ acabijo nimo’, niامي. Co quẽ'rã, ‘Yɯ'ɯ ma'mi nimi’, niامي. Tojo weegɯ ‘Marãpɯ moogõ nimo’, ni wãcũgũ, tojo weeasɯ. Ne ña'arõ weetiapɯ”, nicɯ niwĩ.

6 Cũ tojo nisere tu'o, Õ'acũ Abimelere quẽ'erõpu yu'ticu niwĩ: “Yu'u masĩ'i. Mu'u añurõ wãcũse me'rã tojo weepu. Tojo weegu mu'u co me'rã cãjĩsĩ'ricã cã'mota'apu. Mu'u co me'rã nígũ, yu'ure ña'arõ wéegu weronojõ weeboapã. 7 Ni'cãrõacã pũricãre co marãpũre wiaya tja. Cũ Õ'acũ ye queti weremu'tãri masũ nimi. Mu'urẽ wẽriticã'to nígũ, mu'u ye cjasere sãribosagusami. Mu'u cũ numorẽ wiatigu pũricã, mu'u, mu'u yarã nipe'tirã me'rã wẽrigũsa'a”, nicu niwĩ.

8 Ape numu bo'reacãpu Abimelec wã'cã, cũrẽ da'raco'terãrẽ pijio, cũ quẽ'erõpu ñ'a'quere werecu niwĩ. Tere tu'orã, pũrõ uicãrã niwã. 9 Narẽ wérẽca be'ro Abrahãrẽ pijio, a'tiro nicu niwĩ:

—¿De'ro weeati mu'u ãsãrẽ? ¿Ñe'enojõ yu'u mu'urẽ ña'arõ wee'que wapa to cã'rõjo yu'ure, tojo nicã yarãrẽ ña'abutiario tojacã weemiati? Mu'u yu'ure tojo wee'que ne ní'cũ tojo weeya marĩsere weepu. 10 ¿De'ro weegu tojo weeati? ¿Ñe'enojõrẽ wãcũgũ, tojo weeati? ni sãritiña'cu niwĩ.

11 Abrahã cũrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u a'tiro wãcũcãti. “A'topu Õ'acũrẽ ne ãjõpeotisama”, nicãti. Yu'u, “Yu'u numo nimo” nicãrẽ, “Yu'ure wẽjẽbosama”, ni wãcũasu. 12 Diacjũta ni'i. Co yu'u acabijota nimo. Yu'u pacu macõ nimo. Paco pe'e apego nimo. Tojo weegu core numotiwu. 13 Yu'u pacu tiropu ní'cu Õ'acũ dutiro me'rã wijagu, core a'tiro niwã:

“No'o marĩ wa'aro etago, ãpěrãrẽ, ‘Yu'u ma'mi nimi’, niña”, niwĩ.

¹⁴ Na tojo ucũca be'ro, Abimelec Abrahãrẽ oveja, wecua o'ocũ niwĩ. Tojo nicã da'raco'terã umua, numia o'ocũ niwĩ. Abrahãrẽ cũ numo Sarare wiacũ niwĩ. ¹⁵ Abimelec Abrahãrẽ nicũ niwĩ:

—A'ti di'ta ya di'ta ni'i. No'o mũ'u tũ'saro mũ'u niatjore beseya.

¹⁶ Sarare a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'u ma'mirẽ mil niyeru kujiri wapabũjũse kujirire o'oapũ. Te me'rã mũ'u me'rã nirã mũ'urẽ ne mejẽcã wãcũsome. Tojo weego na ĩ'orõpũ bu'iri marĩgõ tojagosa'a, nicũ niwĩ.

¹⁷⁻¹⁸ Abimelec tojo nĩca be'ro, Abrahã Õ'acũrẽ sẽrĩbosacũ niwĩ. Abimelec Sarare mia'que bu'iri cũ numorẽ, narẽ da'raco'terã numiarẽ, nipe'tirã cũ ya wi'i nirãrẽ Õ'acũ põ'rãtimasĩticã weecũ niwĩ. Abrahã narẽ sẽrĩbosáca be'ro Õ'acũ narẽ yu'rũocũ niwĩ. Tojo weerã na põ'rãtimasĩcãrã niwã tja.

21

Abrahã macũ Isaa bajua'que ni'i

¹ Õ'acũ cũ ní'caronojõta Sarare añurõ weecũ niwĩ. Cũ, “Mũ'u wĩ'magũ cuogosa'a”, ní'que queoro wa'acã weecũ niwĩ. ² Tojo weego nijĩpaco tojaco niwõ. Be'ro Abrahã cũ bucũ waro nimicã, wĩ'magũrẽ wuabosaco niwõ. Õ'acũ cũrẽ “Ape cũ'ma musãrẽ ĩ'agũ a'tiguti tja; yu'u tocã'rõ a'ticã, mũ'u numo ni'cũ wĩ'magũ põ'rãtigosamo” ní'quere queoro wa'acã weecũ

niwĩ. ³ Sara Abrahārē pō'rātibosa'cure, Isaa wāme ò'ocũ niwĩ. ⁴ Be'ro Ò'acũ cūrē dutí'caronojōta wĩ'magũ cũ ocho nũmũrĩ bajuáca be'ro Abrahã cũ ò'rēcju yapa caserore yejecō'acũ niwĩ. ⁵ Cũ macũ Isaa bajuácaterore Abrahã cien cũ'marĩ cũocũ niwĩ. ⁶ Tojo weego Sara a'tiro wācũco niwō: “Ò'acũ yũ'ure e'cati, bujicã weeami. Tojo weerã 'Sara wĩ'magũ wũapo' nise quetire tũ'orã, nipe'tirã yũ'ure e'catitamurāsama. ⁷ ¿Noa Abrahārē, 'Sara wĩ'magũ wũabosagosamo' nibopari? Ne ni'cũ tojo nitimicã, cũ bũcũ waro nigũrē yũ'ũ ni'cũ wĩ'magũ pō'rātibosawũ”, ni wācũco niwō.

Agar, Ismae Abrahã ya wi'i ními'cārārē cō'awĩrō'que ni'i

⁸ Isaa bũcũa, cũ mi'rĩdu'uri nũmũrē Abrahã pajiri bosenuũ weecũ niwĩ. ⁹ Tojo weeri curare Sara Agar macũ Abrahārē wũabosa'cũ Isaare bujicã'cã ĩ'aco niwō. ¹⁰ Tojo weego co Abrahã tiro wa'a, a'tiro nico niwō:

—Sico da'raco'tego macũ mũ'ũ wérĩca be'ro, mũ'ũ ye ní'quere ne ñe'esome. Yũ'ũ macũ Isaa pe'e ñe'egũsami. Tojo weegu da'raco'tegore, co macũ me'rãta cō'awĩrōcã'ña, nico niwō.

¹¹ Co tojo nicã tũ'ogu, Abrahã cũ macũ Ismaere ma'ígũ, pũrō bũjaweticũ niwĩ. ¹² Ò'acũ pe'e cūrē nicũ niwĩ: “Narē sō'owaro wācũque'titicã'ña. Sara duti'caronojōta weeya. Isaa me'rã mũ'ũ pãrãmerã nituriarāsama. ¹³ Da'raco'tego macũ pe'ere a'tiro weeguti. Cũ quē'rārē, pãjãrã cũ pãrãmerã nituriacã weegusa'a. Mũ'ũ macũ

niyucã, pajiri di'tacjãrã nirãsama", nicu niwĩ Õ'acũ.

¹⁴ Ape numu ñamiña'cũrõ Abrahã Agare pã, aco ajuro wa'icũ casero me'rã wéeca ajurore co sê'emapu miiõ'ocu niwĩ. Core, co macũ me'rã we'riti, narẽ wa'aduticũ niwĩ. Co wa'a, no'o haro yucu marĩrõ, masã marĩrõpu Beerseba wãmetiropu sijabaque'atico niwõ. ¹⁵ Aco pe'ticã ï'agõ, co macũrẽ yucusti docapu cũuco niwõ. ¹⁶ "Cũ wẽricã ï'asĩ'rõtisa'a" nígõ, yoacureropu wa'a, dujico niwõ. Co topu dujiri cura cũ utinu'cãcu niwĩ.

¹⁷ Õ'acũ co macũ uticã tu'ocu niwĩ. Cũ tojo weecã tu'ogu, cũ basuta nimigũ, cũrẽ wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã,* u'musepu ucũdijocu niwĩ: "¿Agar, de'ro wa'ati? Uiticã'ña. Õ'acũ mu'ũ macũ uticã tuomi. ¹⁸ Wã'cãnu'cãña. Mu'ũ macũrẽ wejewã'cõnu'cõña. Cũ me'rã pajiri di'tacjãrã wa'acã weeguti", nicu niwĩ.

¹⁹ Tojo níca be'ro Õ'acũ Agare ni'cã pe aco wijari pe ï'abocacã weecu niwĩ. Co wa'icũ casero me'rã wéeca ajuropu aco poseye, co macũrẽ tãaco niwõ. ²⁰ Õ'acũ co macũrẽ añurõ weetamucu niwĩ. Cũ bucuã, yucu marĩrõ, masã marĩrõpu nicã'cu niwĩ. Topu nígu, bucatjẽ me'rã buemu'sigũ wa'acu niwĩ. ²¹ Cũ yucu marĩrõ, masã marĩrõpu Parán wãmetiropu nirĩ cura, cũ paco, Egiptocjõrẽ cũ numo niacjore bocabosaco niwõ.

Abrahã Abimelec me'rã na apo'que ni'i

* **21:17** 21.17 Ì'aña Gn 16.7 docapu oja'quere.

²² Titare Abimelec Abrahã me'rã ucũgũ wa'acũ niwĩ. Tojo nicã cũ yarã surara wioꝑũ Ficol wãmetigũ me'rã wa'acũ niwĩ. Cũ Abrahãrẽ nicũ niwĩ:

—Nipe'tise mu'ũ weesere Õ'acũ mu'urẽ weetamusami. ²³ Tojo weegũ Õ'acũ tu'oropũ mu'ũ a'tiro weecã uasa'a. Yu'ure, yu'ũ põ'rãrẽ, yu'ũ pãrãmerãrẽ ne mejẽcã weeticã'ña. Yu'ũ mu'urẽ wéé'caronojõta yu'ure añurõ weeya. Mu'ũ apesecjã nimigũ, ãsã ya di'tapũ ni'i. A'ti di'tacjãrã quẽ'rãrẽ añurõ weeya. “Õ'acũ wãme me'rã tojota weeguti” niña, nicũ niwĩ Abimelec.

²⁴ Abrahã a'tiro ni yu'ticũ niwĩ:

—Õ'acũ tu'oropũ mu'ũ tojo ní'caronojõta añurõ weeguti.

²⁵ Tojo níca be'ro Abrahã Abimelere a'tiro nicũ niwĩ:

—Mu'urẽ da'raco'terã yu'ũ aco waari pere ë'macãrã niama. ²⁶ Abimelec pe'e cũ tojo nicã tu'ogũ, cãrẽ nicũ niwĩ:

—Ne masĩtiasũ, noa tojo weero weepã. Mu'ũ yu'ure ne weretiapũ. Ni'cãcãputa ne tu'ogũ wee'e, nicũ niwĩ Abimelec.

²⁷ Tojo níca be'ro Abrahã ovejare, wecuare mii, Abimelere o'ocũ niwĩ. Cũ tojo o'óca be'ro, ti numũta “A'tiro weerãti”, ni a'merĩ apocãrã niwã. ²⁸ Na tojo wéeca be'ro Abrahã siete oveja numia wĩ'marãrẽ apesepũ oveja marĩrõpũ cũucũ niwĩ. ²⁹ Abimelec cũ tojo weecã ï'agũ, sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿De'ro weegũ mu'ũ ã'rã siete ovejare apesepũ cũuati?

³⁰ Abrahã cãrẽ yu'ticũ niwĩ:

—Ā'rã siete ovejare miiña. Narẽ miigũ, “A'ti pe aco waari pe Abrahã se'éca pe ni'i”, ni ĩ'agũsa'a.

³¹ Na puarã “A'tiro weerãti” ni apo'caro nitjãrõ, na nirõpũ Beerseba wãme õ'ono'caro niwĩ.

³² Na a'merĩ apóca be'ro Beerseba wãmetiropũ ní'cãrã Abimelec, Ficol filisteo ya di'tapũ dajatojaacãrã niwã. ³³ Beerseba pũ Abrahã ni'cãgũ yucũgũ tamarisco wãmeticjũ otecũ niwĩ. Topũ Õ'acũ catinu'cũgũrẽ sërĩcũ niwĩ. ³⁴ Abrahã yoacã filisteo ya di'tapũ nicũ niwĩ.

22

Abrahãrẽ Õ'acũ “¿Diacjũta yu'ure ějõpeomiti?” cũ ní'que ni'i

¹ Yoáca be'ropũ Õ'acũ Abrahãrẽ “¿Diacjũta yu'ure ějõpeomiti?” ní'gũ, cãrẽ pisucũ niwĩ.

—¡Abrahã! nicũ niwĩ.

Cũ tojo pisucã tũ'ogu, Abrahã, “A'to ni'i”, ni yu'ticũ niwĩ.

² Cũ yu'tíca be'ro Õ'acũ cãrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u macũ, ni'cũ nigũrẽ, mũ'u ɯpũtu ma'igũ Isaare aperopũ Moriah wãmetiri di'tapũ miaña. Topũ etagũ, őrũgũ, mũ'urẽ ĩ'ocjũpũ mũjãña. Tigũ bu'ipũ cãrẽ wa'icũre wẽjẽ ỹjũamorõpeogũ weronojõ weeya, nicũ niwĩ.

³ Ape nũmũ bo'reque'ari cura, Abrahã wã'cãnũ'cã, cũ burro bu'ipũ dujiri caserore peocũ niwĩ. Tojo weetu'ajanũ'cõ, peca, cũ ỹjũamorõpeoatjere paawa'acũ niwĩ. Cũ macũ, tojo nicã cãrẽ da'raco'terã puarã me'rã téé

Õ'acũ cŭrē were'caropu wa'acu niwĩ. ⁴ I'tia numu be'ro Abrahã Õ'acũ cŭrē wa'aduti'carore yoaropu i'acu niwĩ. ⁵ Tojo weegu cŭrē da'raco'terãrē nicu niwĩ:

—Musã burro me'rã a'to tojayá. Yu'u, yu'u macũ me'rã sō'opu Õ'acũrē e'catipeorã wa'arã wee'e. Tojo weetoja, musã tiro tojatirãsa'a tja.

⁶ Abrahã Õ'acũrē wa'icũ ũjũamorõpeoatje pecare Isaare miaduticũ niwĩ. Cũ pe'e pecame'e, tojo nicã di'pjĩ miacũ niwĩ. Na puarã ni'cãrõ me'rã wa'acãrã niwã. ⁷ To be'roacã Isaa cũ pacure nicu niwĩ:

—¡Pacu!

—¿Ñe'enojõ uati, macũ? ni yu'ticũ niwĩ.

Isaa cŭrē sērĩtiña'cu niwĩ:

—Marĩ peca, tojo nicã pecame'e cuo'o. ¿Oveja wĩ'magũ marĩ ũjũamorõpeoacju no'opu niti?

⁸ Abrahã cŭrē yu'ticũ niwĩ:

—Macũ, Õ'acũ marĩrē ni'cũ oveja wĩ'magũrē o'ogusami, nicu niwĩ.

Tojo ni, na puarã sijawã'cãcãrã niwã.

⁹ Õ'acũ Abrahãrē were'caropure etarã, Abrahã wa'icũrãrē ũjũamorõpeoatjore ni'cã mesã ũtã me'rã seeneocũucũ niwĩ. Tu'ajanu'cõ, pecare to bu'ipu seepeocũ niwĩ. Seepeotoja, cũ macũrē du'te, peca bu'ipu peocũ niwĩ. ¹⁰ Seepeotoja, cũ macũrē wējēgũti nígũ, di'pjĩrē miicũ niwĩ. ¹¹ Cũ tojo weeri cura Õ'acũ cũ basuta nimigũ, cŭrē wereco'tegu weronojõ upusãjãnu'cã,* u'musepu cŭrē pisudijocũ niwĩ:

—¡Abrahã!

* 22:11 22.11 Īaña Gn 16.7 docapu oja'quere.

Abrahã cūrē yu'ticu niwĩ:

—A'tota ni'i, nicu niwĩ.

¹² —Mu'u macūrē ne mejēcã weeticã'ña. Ni'cārōacã yu'u masĩ'i. Mu'u yu'ure, “Yu'u macũ ni'cũ nigūrē mu'urē o'osome”, ne nitiapu. Tojo weegu yu'u masĩ'i mu'u yu'ure wiopesase me'rã ĩ'a'a, nicu niwĩ.

¹³ Cũ tojo nicã, Abrahã ĩ'ao, ni'cũ oveja umu ni'cã yucusti wa'teropu cã capesa'ripu su'rinu'cūgūrē ĩ'acu niwĩ. Tojo wee cūrē ñe'e, wējē Ō'acūrē e'catise o'ogu, ũjũamorōpeocu niwĩ. Cũ macūrē wējēbo'cu oveja pe'ere wējēcu niwĩ. ¹⁴ Be'ro Abrahã tojo wee'carore a'tiro wãme ō'ocu niwĩ: “Ō'acũ marĩrē du'sasenojōrē o'omi”. Tojo weero ni'cārōacã quē'rārē “Tigu Ō'acũ yagu ũrūgūrē marĩrē du'sasenojōrē o'ogusami”, nino'o.

¹⁵ Apaturi Ō'acũ cũ basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānu'cã, u'musepu Abrahãrē pisudijocu niwĩ tja. ¹⁶ A'tiro nicu niwĩ:

—Ō'acũ a'tiro niami: “A'te mu'u wee'quere masĩ'i. Yu'ure, ‘Yu'u macũ ni'cũ nigūrē mu'urē o'osome’, ne nitiapu. Tojo weegu yu'u basu yu'u wãme me'rã mu'urē añurō wa'acã weeguti. ¹⁷ Mu'urē peje añuse weeguti. Mu'u pãrãmerã nituriarãrē ñocōa weronojō, tojo nicã pajiri maa sumuto nucūpori weronojō pãjãrã wa'acã weeguti. Apeyema narē ĩ'atu'tirãrē do-caque'acã weerāsama. ¹⁸ Mu'u yu'ure añurō ējōpeose wapa mu'u pãrãmerã me'rã nipe'tirã a'ti umucocjãrã añurō weeno'rāsama”, nicu niwĩ Ō'acũ.

19 Be'ro Abrahã cūrē da'raco'terã tiropu daja-tojaacu niwĩ. Nipe'tirã ni'cārō me'rã Beerseba wãmetiropu wa'acārã niwã. Topu Abrahã niset-icũcu niwĩ.

Nacor pō'rã ye cjase ni'i

20 Yoáca be'ropu Abrahã cū acabiji Nacor ye quetire tu'ocu niwĩ. Nacor nũmo Milca wĩ'marãrē cūrē pō'rãtibosaco niwō. 21 Uz wãmetigu bajuamu'tã'cu niwĩ. Cū be'rore cū acabiji Buz bajuacu niwĩ. Buz be'rore Kemuel, Aram pacu nicu niwĩ. 22 Be'ro a'ticũrã bajuanemocãrã niwã: Quesed, Hazo, Pildas, Jidlaf, Betuel. 23 ã'rĩ Betuel Rebeca pacu nicu niwĩ. ã'rã ochore Abrahã acabiji Nacor, Milca me'rã pō'rãticãrã niwã.

24 ãpērã Nacor nũmo Milca pe'su Reúma pō'rã Teba, Gaham, Tahas, Maaca nicãrã niwã.

23

Sara wērĩ'que ni'i

1 Sara ciento veintisiete cū'marĩ catico niwō. 2 Ticuse cū'marĩ cuogo, Quiriat-arba wãmetiropu Canaá di'ta nirĩ macãpu wērĩco niwō. Quiriat-arba, apetero Hebrō pisuno'caro niwũ. Abrahã Sara wērĩcã ĩ'agũ, uti, dũjasewã'acu niwĩ. 3 Tojo uti, co wērĩ'co tiropu ní'cu wija, hitita masã nirõpu na me'rã ucũgũ wa'acu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

4 —Yũ'u musã wa'teropure apesecjũ nimicã, ni'cã ũtã tuti yũ'u nũmorē yaatji tutire duaya.

5 Cũ tojo nicã tu'orã, hitita masã cūrē yũ'ticãrã niwã:

6 —Ĕsārē tɔ'oníña yujupɔ. Mɔ'u ɔsã wa'terore ni'cũ Ō'acũ bese'cɔ, wiogɔ macũ weronojõ ni'i. Tojo weegɔ mɔ'u nɔmorē ɔsã ye ɔtã tutiri wa'tero añurĩ tutipɔ yaaya. Ne ni'cũ ɔsã wa'teropɔ nigú, “Ya tuti ni'i, yaaticã'ña”, nisome.

7 Tojo weegɔ Abrahã wã'cãnɔ'cã, hitita masãrē paamu'rĩque'a, 8 narē nicɔ niwĩ:

—To pũrĩcãrē mɔsã yɔ'u nɔmorē a'to yaacã ɔarã, Efrõ, Zohar macũrē a'tiro ni sērĩbosaya. 9 Ni'cã ɔtã tuti Macpela wãmetiri tuti cũ ya di'ta nitɔoro nirĩ tutire yɔ'ure duato. Yɔ'u ti tuti wapatiro ejatuaro wapayeguti. Yɔ'u tore duugɔ, mɔsã wa'teropɔ yaari tuti cɔogɔsa'a.

10 Efrõ hitita masũ na wa'teropɔ dujicɔ niwĩ. Tojo weegɔ nipe'tirã cũ acawererã tɔ'oropɔ, tojo nicã nipe'tirã macã sãjãrĩ sope tiro yɔ'rɔarã tɔ'oro a'tiro nicɔ niwĩ:

11 —Niwe'e, yɔ'u wiogɔ. Añurõ tɔ'oya. Yɔ'u mɔ'urē ti di'tare, tojo nicã ti di'tapɔ nirĩ tutire wapamarĩrõ o'oguti. Yɔ'u acawererã tɔ'oropɔ mɔ'urē ti di'tare o'o'o. Mɔ'u nɔmorē yaaya majã.

12 Abrahã pe'e apaturi tocjãrã masãrē paamu'rĩque'acɔ niwĩ tja. 13 Tojo wee, masã to nirã tɔ'oro Efrõrē nicɔ niwĩ:

—Yɔ'ure tɔ'oya. Ti di'ta wapa queoro wapayeguti. Mɔ'u “Jau”, nicã, topɔ yɔ'u nɔmorē yaaguti majã.

14 Cũ tojo nicã, Efrõ yɔ'ticɔ niwĩ tja:

15 —Wiogɔ, yɔ'ure tɔ'oya. Ti di'ta cuatrocientos niyeru kujiri wapati'i. Ti di'ta wapatísere

ucũnemoticã'rã. Mũ'u nũmorẽ yaagu wa'aya, nicũ niwĩ.

¹⁶ Abrahã, "Jau" ni, Efrõ hitita masã ï'orõpũ tocã'rõ wapati'i ní'carore cuatrocientos niyeru cujirire wapayecũ niwĩ. Tocjãrã duari masã wapaye'caronojõta wapayecũ niwĩ. ¹⁷⁻¹⁸ Tojo weero nipe'tise Efrõ dua'que di'ta Abrahã ye tojacaro niwũ. Ëtãtuti, yucupagu nipe'tise cũ ye tojacaro niwũ. Ti di'ta Macpela wãmeticarõ niwũ. Mamre mujĩpũ mujãtiro pe'e tojacaro niwũ. Hitita masã, tojo nicã nipe'tirã ti macã sãjãrĩ sopere yũ'rũarã ï'orõpũ wapayecũ niwĩ.

¹⁹ Be'ro Abrahã cũ nũmo Sarare ùtã tutipũ yaacũ niwĩ. Ti tuti Macpela wãmetiropũ Mamre mujĩpũ mujãtiro pe'e nicaro niwũ. Totã tja apetero Hebrõ wãmeticarõ niwũ. Canaá wãmetiri di'tapũ tojacaro niwũ. ²⁰ Tojo weero ti di'ta, ùtã tuti topũ nirĩ tuti, hitita masã Abrahã cũ acawererãrẽ yaatjore duacãrã niwã.

24

Abrahã Isaa nũmo niacjore a'mabosa'que ni'i

¹ Abrahã bucũ waro nicũ niwĩ. Nipe'tise cũ weesetise me'rã Õ'acũ cũrẽ añurõ wa'acã weecũ niwĩ. ² Ni'cã nũmũ cũrẽ da'raco'tegũ ãpẽrã yũ'rũoro bucũ nigũrẽ pijicũ niwĩ. Cũ nipe'tise Abrahã cũosere ï'anũrũgũ nicũ niwĩ. Abrahã cũrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u omocãrẽ ya usó docapũ cũuña. ³ Õ'acũ marĩ wiogu u'muse, di'ta wee'cũ wãme me'rã mũ'u "A'tiro weeguti" nicã uasa'a. Ne yũ'u macũ Isaare a'to Canaá yũ'u nirĩ di'tacjõ me'rã

numoticã weeticã'ña. ⁴ Tojo weetigũ, ya di'tapũ wa'a, yũ'u acawererã numia wa'teropũre cũ numo niacjore besegũ wa'aya.

⁵ Cũrẽ da'raco'tegũ yũ'ticũ niwĩ:

—Co numio yũ'u me'rã a'tisĩ'rĩticã, ¿de'ro weegũsari? ¿Tojo weecãma, yũ'u mũ'u macũrẽ mũ'u wijawã'cãtica di'tapũre miagũsari?

⁶ Abrahã cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Niwe'e. Topũ yũ'u macũrẽ miaticã'ña. ⁷ Yũ'u wiogũ Õ'acũ u'mũsecjũ, yũ'u pacũ ya wi'i ní'cũre, tojo nicã yũ'u acawererã ya di'tapũ ní'cũre miiwĩorẽwĩ. Miiwĩorẽ, a'ti di'tare “Mũ'u pãrãmerã nituriarãrẽ o'ogũti”, niwĩ. Cũta mũ'u duporo cũrẽ wereco'tegũre o'oyugũsami. Tojo weegũ mũ'u yũ'u macũ numo niacjo tocjõrẽ boca, miitigũsa'a. ⁸ Co numio mũ'u me'rã a'tisĩ'rĩticã, yũ'u mũ'urẽ “Tojo weegũsa'a” ní'que tojo tojacã'rõsa'a. Mejõ yũ'u macũrẽ topũ ne miaticã'ña, nicũ niwĩ.

⁹ Tojo wee cũrẽ da'raco'tegũ cũ ya omocãrẽ cũ wiogũ Abrahã usó docapũ ñapeocũ niwĩ. Be'ro “Õ'acũ tu'oropũ diacjũta weegũti mũ'u duti'quere”, nicũ niwĩ.

¹⁰ Be'ro cũ wiogũ yarã cameyoa diez, tojo nicã apeye peje añuse Abrahã cũ o'oatjere miicũ niwĩ. Tere mii, Nacor wãmetiri macã, Mesopotamia di'tapũ wa'acũ niwĩ. ¹¹ Abrahãrẽ da'raco'tegũ ti macã sumuto ejari cura, na'ique'aro weecaro niwũ. Ti horata numia aco waarã wa'acãrã niwã. Cũ pe'e cameyoare aco waari pe tiro soodutigũ cũucũ niwĩ.

12 Tojo weetoja, Õ'acūrē a'tiro sērīcū niwī: “Õ'acū, yu'u wiogu Abrahā ējōpeogu, ni'cācārē yu'ure añurō wa'acā weeya. Yu'u wiogure mu'u ma'isere ī'oña. 13 A'to aco waari pe tiro tojánígūti yujupu. A'tocjārā numia aco waarā a'ticā, 14 yu'u ni'cōrē a'tiro nigūti: ‘Acoture miidijoya. Sī'rīgūtigu wee'e.’ Co ‘Sī'rīña. Mu'u yarā cameyoya quē'rārē tīagōti,’ tojo yu'tigo cōta mu'u bese'co mu'urē da'raco'tegu Isaa numo ni-acjo nigōsamo. Mu'u tojo weecā ī'agū, ‘Diacjūta yu'u wiogu Abrahārē añurō weemi’, nigūsa'a”, nicū niwī.

15 Cū Õ'acūrē sērītu'ajaticāta, ni'cō numio acotu wuawā'cātigore ī'acu niwī. Co Rebeca, Betuel macō nico niwō. Betuel Milca, Nacor macū nicū niwī. Nacor Abrahā acabiji nicū niwī. 16 Rebeca añugō nico niwō. Ne ni'cū umu me'rā niña'tico niwō. Aco waari pepu bu'a, acore waamii, majāgō weeco niwō. 17 Co majācā ī'agū, Abrahārē da'raco'tegu pe'e omasirutuwā'cā, core ēmūeja, nicū niwī:

—Mu'u yu'ure pajaña'cureya. Aco mu'u waa'quere cā'rō tīaña.

18 —Jau, sī'rīgū a'tia, nico niwō.

Tojo wee, acoture miidijo, cūrē tīaco niwō.

19 Cū sī'rītojáca be'ro, Rebeca cūrē nico niwō:

—Mu'u yarā cameyoya quē'rārē miibosago wa'agoti. Na sī'rīsī'rīrō pōtēorō sī'rīrāsama, nico niwō.

20 Nipe'tirā cameyoya sī'rīato nígō, pejetiri acore waa, umuñarō me'rā na sī'rīrī co'ropu piosāamujāco niwō. 21 Co tojo weesere ī'agū, Abrahārē da'raco'tegu “Yu'u a'topu a'ticā,

Õ'acũ cã 'A'tiro weeguti' ní'quere ¿diacjũta weegusari?', ni tu'oña'gũ, tojo ĩ'acã'cu niwĩ.
 22 Cameyoa sĩ'rĩtu'ajaca be'ro, Abrahãrẽ da'raco'tegu ě'quẽa yoosari be'to, uru me'rã wéeca be'to, seis gramo nũcũrĩ be'tore mii, ě'quẽapũ yoocu niwĩ. Tojo nicã pua be'to omocã tuusãase uru me'rã wee'que be'torire, cien gramo nemorõ nũcũsere o'ocu niwĩ.
 23 O'otojanũ'cõ, core nicu niwĩ:

—¿Noa macõ niti mũ'u? ¿Mũ'u pacu ya wi'ipũre cãrĩrõ niati yũ'umasã me'rã cãrĩatjo?

24 Co yũ'tico niwõ:

—Yũ'u Betuel macõ ni'i. Cũ Milca, Nacor macũ nimi. 25 Æsã ya wi'ipũre mũsã cãrĩatjo niapũ. Tojo nicã cameyoa na ba'ase tá peje niapũ.

26 Tojo nicã tu'ogu, Abrahãrẽ da'raco'tegu ejaque'a, Õ'acũrẽ e'catipeocu niwĩ. 27 A'tiro nicu niwĩ: “Õ'acũ, Abrahã yũ'u wiogu ějõpeogu, mũ'u añuyũ'rua'a. Yũ'u wiogũre añurõ wéégũ, mũ'u 'A'tiro weeguti' ní'quere queoro weeapũ. Yũ'u quẽ'rãrẽ cã acawererã ya wi'ipũ miĩtiapũ”, nicu niwĩ.

28 Be'ro Rebeca nipe'tise core wa'a'quere werego wa'ago, co paco ya wi'ipũ omawã'cãco niwõ. 29 Co ma'mi Labán wãmeticu niwĩ. Co tojo nicã tu'ogu, Abrahãrẽ da'raco'tegure a'magũ wa'agu, aco waari pe tiro omawã'cãcu niwĩ. 30 Cũ acabijo ě'quẽapũ yoosari be'to, omocã tuusãase be'tori miiejacã ĩ'atojacu niwĩ. Tojo nicã, Abrahãrẽ da'raco'tegu core were'quere tu'ope'ocã'cu niwĩ. Tojo weegu Labán cũrẽ a'magũ wa'acu niwĩ. Aco pe tiropũta, cã yarã

cameyoa me'rã nigũrẽ bocaejacu niwĩ. ³¹ Labán cãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—A'tia, Õ'acũ añurõ weeno'gũ. ¿De'ro weegu m'u'a a'to wijaropu nu'cũti? Mu'a cãrĩatjo, tojo nicã cameyoa niatjo apobosatojapu, nicu niwĩ.

³² Tojo weegu Abrahãrẽ da'raco'tegu wi'ipu sãjãacu niwĩ. Topu Labán cameyoa na o'ma'quere miidijo, narẽ ba'ase ecacu niwĩ. Tojo wéeca be'ro Abrahãrẽ da'raco'tegu, cũ me'rãcjãrãrẽ d'u'pocãrĩ coeato nígu, aco miacu niwĩ.

³³ Na ba'ase etiri cura, Abrahãrẽ da'raco'tegu a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u musãrẽ nigũti ní'quere weretimidũ, ba'atisa'a.

—To pũrĩcãrẽ ucũmu'taña, nicu niwĩ Labán.

³⁴ Abrahãrẽ da'raco'tegu narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u Abrahãrẽ da'raco'tegu ni'i. ³⁵ Õ'acũ yu'u wiogu Abrahãrẽ añurõ weemi. Peje cuogu wa'acã weemi. Cãrẽ oveja, wecu, uru, niyeru plata wãmetise, da'raco'terã umua, numia, cameyoa, tojo nicã burroa o'owĩ. ³⁶ Apeyema cũ numo Sara bucuo nimigõ, ni'cũ põ'rãtiwõ. Yu'u wiogu cũ macũrẽ nipe'tise cũ cuosere o'owĩ.

³⁷ Yu'u wiogu yu'ure, cũ macũrẽ ne ni'cõ ti di'ta Canaá cũ nirõcjõ me'rã omocã d'u'tedutitiwĩ. Tere nígu, yu'ure cũ dutisere Õ'acũ wãme me'rã “Diacjũta mu'a dutiro weeguti”, ni yu'tidutiwĩ.

³⁸ Cũ yu'ure ninemowĩ: “Yu'u pacu acawererã tiropu wa'a, to nirã numia wa'terore ni'cõ cũ numo niacjore a'maña”, niwĩ. ³⁹ Yu'u pe'e yu'u wiogure niwũ: “Yu'u wiogu, co numio yu'u me'rã a'tisĩ'rĩticã warore, ¿de'ro weegusari?”

40 Cũ yu'ure yu'tiwĩ: “Yu'u Õ'acũ ñaronojõ nisetigũ ni'i. Mu'u wa'aro añurõ wa'ato nígũ, m'u me'rã Õ'acũ cūrē wereco'tegure o'ógusami. Tojo weegũ yu'u pacũ acawererã põ'rã numia wa'terore ni'cõ yu'u macũ numo niacjore bocagusa'a. 41 Na yu'u acawererã core o'osí'ríticãma, m'u 'Tojo weeguti' ní'que tojo tojacã'rõsa'a”, niwĩ yu'ure.

42 »Ni'cãcã aco waari pe tiropu ejagũ, Õ'acũ, yu'u wiogũ Abrahã ãjõpeogure sērīapũ: “Mu'u ñaro yu'u a'topũ a'tisere añurõ wa'acã weebosaya. 43 Mu'u a'tiro weecã ñasa'a. Ni'cãrõacã yu'u aco waari pe tiro nirĩ cura a'tiro wa'ato. Ni'cõ numio aco waago a'ticã, yu'u a'tiro nigũsa'a: 'Mu'u aco waasere cã'rõ tīacureya.’

44 Co yu'ure 'Sírĩña, m'u yarã cameyoa quẽ'rãrẽ tīagõti,' nigõ, cõta m'u bese'co yu'u wiogũ macũ numo niacjo nigõsamo”, ni sērīwũ.

45 Yu'u Õ'acũrẽ sērītu'ajatimigũ, Rebeca aco co waatjũre wuawã'cãtigore ĩ'apũ. Aco waari pepũ bu'a, acore waamiamo. Core niapũ: “Mu'u aco waa'quere yu'ure cã'rõ tīaña”, niapũ. 46 Tojo weego acotũre miidijo, yu'ure niamo: “Jaũ, sírĩña. Mu'u yarã cameyoa quẽ'rãrẽ tīagõti.” Yu'ure aco tĩa, yarã cameyoa quẽ'rãrẽ tīamo.

47 »Be'ro core sērītiña'pũ: “¿Noa macõ niti m'u?” Co yu'ure yu'tiamo: “Yu'u Betuel macõ ni'i. Cũ Nacor, Milca macũ nimi”, niamo. Be'ro ã'quẽa yoosari be'tore ã'quẽapũ yooapũ. Tojo nicã pũa be'to omocã tuusãase be'torire tuusãapũ.

48 Tojo weetoja, yu'u ejaque'a, Õ'acũrẽ, Abrahã

yu'u wiogu ějōpeogure e'catise o'opu. Cũ yu'u wiogu acawererã tiropu wa'ari ma'arẽ queoro ĩ'oami. Cũ yu'u wiogu Abrahã macũ numo ni-acjore miidutigu, tojo weeami. ⁴⁹ Ni'cãrōacãma majã, yu'u wiogu uasere añurō e'catise me'rã yu'tisĩ'rĩrã, wereya. Tojo yu'tisĩ'rĩtirã quẽ'rã, wereya. Tojo weegu yu'u weeatjere masĩgũsa'a, nicu niwĩ.

⁵⁰ Cũ tojo nicã tu'orã, Labán, Betuel yu'ticãrã niwã:

—A'te nipe'tise Ō'acũ weese ni'i. Ūsã ne “Tojota wa'ato, tojo wa'aticã'to”, nĩmasĩtisa'a.

⁵¹ A'tigo nimo Rebeca. Core miaña majã. Ō'acũ uaronojōta mu'u wiogu macũ numo nigōsamo, nicãrã niwã.

⁵² Abrahãrẽ da'raco'tegu na tojo nicã tu'ogu, Ō'acũrẽ e'catipeogu ejaque'a, paamu'rĩque'acu niwĩ. ⁵³ Ō'acũrẽ e'catise o'óca be'ro, apeyenojō uru, plata me'rã wee'quenojōrẽ, tojo nicã su'tire Rebecare o'ocu niwĩ. Tojo nicã co ma'mirẽ, co pacore apeyenojō wapabujusenojōrẽ o'ocu niwĩ.

⁵⁴ Be'ro cũrẽ ba'pati'cãrã me'rã ba'a, sĩ'rĩ, topuata cãrĩcãrã niwã.

Ape numu wã'cã, Abrahãrẽ da'raco'tegu narẽ nicu niwĩ:

—Yu'u wiogu ya wi'ipu dajatojaacã, musã macõrẽ o'oya majã.

⁵⁵ Tojo nicã tu'orã, Rebeca ma'mi, co paco a'tiro nicãrã niwã:

—Co diez numurĩ ũsã me'rã tojáníato yujupu. Be'ro mu'u me'rã wa'agosamo majã.

⁵⁶ Abrahãrẽ da'raco'tegu pe'e a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u tojaacã, cã'mota'anemoticã'ña majã. Õ'acũ yu'u a'ti'quere añurõ wa'acã weetojami. Tojo weerã yu'u wiogu ya wi'ipu dajatojaadutiya.

⁵⁷ Cũ tojo nicã tu'orã, na yu'ticãrã niwã:

—Jau. Rebecare pijiña'rã marĩ, ¿de'ro ni yu'tigosari co?

⁵⁸ Tojo weerã Rebecare pijio, sērĩtiña'cãrã niwã:

—¿Mu'u ã'rĩ umu me'rã wa'asĩ'rĩsari?

—Ëu, wa'agoti, ni yu'tico niwõ.

⁵⁹ Co tojo nicã tu'orã, Rebecare, core masõ'co quẽ'rãrẽ o'ócãrã niwã. Tojo nicã, Abrahãrẽ da'raco'tegure, cūrẽ ba'pati'cãrã me'rã wa'aduticãrã niwã majã. ⁶⁰ Rebecare añurõ wa'ato nĩrã, a'tiro nicãrã niwã:

“Numiõ, Õ'acũ mu'urẽ pãjãrã paco nicã weeato. Mu'u pãrãmerã nituriarã narẽ ĩ'atu'tirã nise macãrĩcãrã me'rã a'mewẽjẽ wapata'ato.”

⁶¹ Na core tojo nĩca be'ro, Rebeca, core da'raco'terã numia me'rã cameyoa bu'ipu mujãpeja, Abrahãrẽ da'raco'tegure sirutuwa'cãcãrã niwã. Tojo wee, Abrahãrẽ da'raco'tegu Rebecare mia, to nĩ'cu wa'a wa'acu niwĩ.

⁶² Isaa pe'e aco waari pe, “Catinu'cũgũ, yu'ure ĩ'agũ ya pe” wãmetiropu nĩ'cu majãmitojaticu niwĩ. Cũ pe'e Neguev wãmetiropu nisetiçu niwĩ. ⁶³ Na'ique'awã'cãtiri cura sijagu wa'acu niwĩ. Tojo weegu cameyoa a'ticã ĩ'acu niwĩ.

⁶⁴ Rebeca quẽ'rã cūrẽ ĩ'aco niwõ. Isaare ĩ'agõta, cameyo bu'ipu pesa'co dijaco niwõ. ⁶⁵ Abrahãrẽ da'raco'tegure sērĩtiña'co niwõ:

—¿Noa niti s'i marĩrẽ põtẽrĩgũ a'tigu? nico niwõ.

—Yũ'u wiogu nimi, nicu niwĩ. Tere tu'ogo, su'tiro casero me'rã co diapoare mo'aco niwõ.

⁶⁶ Abrahãrẽ da'raco'tegu Isaare nipe'tise cũ wee'quere werecu niwĩ. ⁶⁷ Be'ro Isaa Rebecare cũ paco Sara nica wi'i, wa'icu caseri me'rã wéeca wi'ipũ mia wa'acu niwĩ. Tojo wee cũ numo tojaco niwõ. Isaa Rebecare pũrõ ma'icu niwĩ. A'te me'rã cũ paco wẽrĩ'quere wãcũtutuacu niwĩ.

25

Abrahã Cetura wãmetigo me'rã põ'rãti'que ni'i

¹ Abrahã apego nuorẽcu niwĩ. Co Cetura wãmetico niwõ. ² Co me'rã a'tiro wãmetirãrẽ põ'rãticu niwĩ. Zimram, Jocsán, Medán, Madiã, Isbac, Súa nicãrã niwã. ³ Jocsán põ'rã Seba, Dedán nicãrã niwã. Dedán pãrãmerã nituriarã asureo masã, letuseo masã, leumeo masã nicãrã niwã. ⁴ Madiã põ'rã Efa, Efer, Hanoc, Abida, Elda nicãrã niwã. ã'rã nipe'tirã Cetura põ'rã nituriarã pãjãrã nicãrã niwã. ⁵ Isaa Abrahã cũ pacu cuo'que nipe'tisere cuosirutucu niwĩ. ⁶ ãpẽrã cũ põ'rã, ãpẽrã numia me'rã põ'rãti'cãrã pe'ema cã'rõ apeyenojõacãrẽ o'ocu niwĩ. Abrahã cũ caticaterore cũ macũ Isaa tiropũ niticã'to nígũ, narẽ apero mujĩpũ mujãtiro nirĩ di'tapũ o'õcu niwĩ.

Abrahã cũ wẽrĩcã na yaa'que ni'i

7 Abrahã ciento setenta y cinco cũ'marĩ caticu niwĩ. 8 Cũ mu'ñu me'rã wẽrĩcu niwĩ. Cũ ñecũsumua mejãrã wẽrĩ'caronojõta cũ quẽ'rã wẽrĩsirutudijacu niwĩ. 9 Cũ põ'rã Isaa, Ismae Macpela nirĩ tutipũ cãrẽ yaarã wa'acãrã niwã. To mujĩpũ mujãtiro Mamre wãmetiropũ tojasa'a. Ti tuti Efrõ Zohar macũ hitita masũ ya di'tapũ tojasa'a. 10 Ti di'tare Abrahã hitita masãrẽ duucu niwĩ. Topũ Abrahãrẽ yaacãrã niwã. Cũ nũmo Sarare yaa'caro pu'toputa yaacãrã niwã. 11 Abrahã wẽrĩca be'ro Õ'acũ cũ macũ Isaare añurõ wa'acã weecu niwĩ. Cũ ni'cã aco pe tiro niseticu niwĩ. Ti pere a'tiro pisucãrã niwã: “Catinu'cũgũ, yu'ure ï'agũ ya pe” pisucãrã niwã.

Ismae cũ põ'rãti'que ni'i

12 A'te Ismae, Abrahã macũ ye queti ni'i. Cũ Agar macũ nicu niwĩ. Agar Egiptocjõ, Abrahã nũmo Sarare da'raco'tego nico niwõ. Ismae põ'rã a'ticũrã nicãrã niwã. 13 Bajua mu'tã'cu me'rã werenu'cãno'rõsa'a. Masã ma'mi Nebaiot wãmeticu niwĩ. Be'rocjãrã Cedar, Adbeel, Mibsam, 14 Misma, Duma, Massa, 15 Hadar, Tema, Jetur, Nafis, Cedema wãmeticãrã niwã. 16 Na Ismae põ'rã doce nicãrã niwã. Na wãme me'rãta na ye di'ta wãmerẽ na nirõpure masĩno'caro niwũ. Nanũcũ curari na yarã masãrẽ wejepeori masã nicãrã niwã.

17 Ismae ciento treinta y siete cũ'marĩ cuogu, wẽrĩcu niwĩ. Tojo weegu cũ ñecũsumua mejãrã wẽrĩ'caronojõta wẽrĩsirutudijacu niwĩ. 18 Cũ põ'rã nituriarã pãjãrã Havila wãmetiro me'rã nu'cã, téé Shur wãmetiropũ niseticãrã niwã.

To Egipto pōtēorō Asiria wa'aropu nisa'a. To nirō nipe'tirā na acawererā uatimicā, niseticārā niwā.

Jacob, tojo nicā Esau na baja'que ni'i

¹⁹ A'te Isaa, Abrahā macū ye queti ni'i. ²⁰ Isaa cuarenta cū'marī cuogu, Rebecare numoticu niwī. Co Betuel macō, Labán acabijo nico niwō. Na arameo masā Padan-arācjārā nicārā niwā. ²¹ Rebeca ne pō'rā marīco niwō. Tojo weegu Isaa Ō'acūrē sērībosacu niwī. Ō'acū cū sērīsere tuocu niwī. Tojo weego co nijīpaco tojaco niwō. ²² Wī'marā puarā paagapure a'mequēsāñacārā niwā. Tojo weego co a'tiro wācūco niwō: “Na tojo weenu'cūcāma, yu'u mejō waro catima'abosa'a. Mejō pe'e wērīrōnasa'a”, ni wācūco niwō. Tojo weego Ō'acūrē “¿De'ro weero tojo nimitito?” ni sērītiña'co niwō.

²³ Ō'acū core yu'ticu niwī:
 “Mu'u paaga po'peapure puā di'ta, puā macācjārā sāñama.
 Na bajuatji duporo a'mequēsāñatojama.
 Ni'cū apī nemorō tutuayū'ruagu nigūsamī.
 Masā ma'mi cū acabiji dutisere yu'tigusami”,
 nicu niwī Ō'acū.

²⁴ Be'ro Rebeca wī'marārē wuāri numu ejacaro niwū. Na puarā su'rua'cārā pāāpu nicārā niwā. ²⁵ Ne bajuamu'tāgū poari sō'agū nicu niwī. Tojo nicā, cū upupure poaripijagu nicu niwī. Cūrē Esau pisucārā niwā. ²⁶ Be'ro cū acabiji cū du'podiapu ni'cā omocā me'rā ñe'etjāgū bajuacu niwī. Tojo weeyucā, cūrē Jacob pisucārā

niwã. Isaa sesenta cũ'marĩ cuori cura, Rebeca narẽ põ'rãtico niwõ.

Esau cũ masã ma'mi nisere dua'que ni'i

²⁷ Siape'e me'rã wĩ'marã bũcuacãrã niwã. Esau cãpũpũ sijasere tũ'sa, wa'icũrã mu'sĩgũ nicũ niwĩ. Jacob pe'e sõ'owaro niticũ niwĩ. Cũ wi'ipũ niseticã'cũ niwĩ. ²⁸ Isaa wa'icũrã nucũcjãrãrẽ ba'atu'sayugũ, cũ macũ Esau pe'ere ma'iyũ'rũnũ'cãcũ niwĩ. Paco Rebeca pe'e Jacore ma'iyũ'rũnũ'cãco niwõ.

²⁹ Ni'cã nũmũ Jacob cũ ba'ase do'ari cura Esau nucũpũ sijagũ eja'cũ ujuaboayũ'rũa'cũ dajacũ niwĩ. ³⁰ Tojo weegũ cũ acabijire nicũ niwĩ:

—Yũ'ure pajaña'ña. Sise ba'ase sõ'ase mũ'u cuosere yũ'ure o'ocureya. Yũ'u ujuaboa wẽrĩgũ weesa'a, nicũ niwĩ. (Tojo weerã ape wãme Esaure Edom pisusama.)

³¹ Jacob cũrẽ nicũ niwĩ:

—Tojo nígũ pũrĩcã, mũ'u masã ma'mi nisere yũ'ure duamũ'tãña.

³² Tere tũ'ogũ, Esau nicũ niwĩ:

—¿Mũ'u yũ'ure ĩ'aweti? Yũ'u ujuaboa wẽrĩgũ weesa'a. Tojo weero yũ'u masã ma'mi nise yũ'uma wapamarĩ'i, nicũ niwĩ.

³³ Jacob cũrẽ nicũ niwĩ:

—To pũrĩcãrẽ Ō'acũrẽ wãmepeo, “Tojota weegũti”, nibaque'oya, nicũ niwĩ.

Tere tũ'ogũ, Esau “Ō'acũrẽ wãmepeo, diacjũta ni'i”, nicũ niwĩ. Tojo weegũ cũ acabijire cũ masã ma'mi nisere duacũ niwĩ.

³⁴ Be'ro Jacob, Esaure, pã, tojo nicã cũ ba'ase do'a'quere ecacũ niwĩ. Esau ba'a, sĩ'rĩtojugũ,

wã'cãnu'cã, wa'a wa'acu niwĩ. Cũ masã ma'mi nisere “Tojo nisa'a”, ni wãcũticu niwĩ.

26

Isaa Gerar wãmetiropu wa'a'que ni'i

¹ Abrahã cũ caticũcateropu wa'a'caronojõta nipe'tiro ti di'tapure ba'ase marĩcaro niwã. Tojo weegu Isaa Gerar wãmetiropu wa'acu niwĩ. Topure filisteo masã wiogu Abimelec nicu niwĩ.

² Topu Ô'acũ cũrẽ bajua, ucũcu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ: “Egiptopure wa'aticã'ña. Yu'u mũ'urẽ tojadutirota tojapa. ³ Ni'cãrõacãrẽ a'ti di'tata toja, nĩni'ña yujupu. Yu'u mũ'u me'rã nigũti. Mũ'urẽ añurõ wa'acã weeguti. Mũ'urẽ, mũ'u pãrãmerã nituriarãrẽ a'ti di'tare o'oguti. A'tiro wéegu, mũ'u pacu Abrahãrẽ yu'u ‘Tojo weeguti’ ní'quere queoro wa'acã weeguti. ⁴ Mũ'u pãrãmerã nituriarã pãjãrã ñocõa weronojõ nicã weegusa'a. Nipe'tise a'te di'tare o'ogusa'a. Tojo nicã, nipe'tiri di'tacjãrã mũ'u pãrãmerã nituriarã me'rã añurõ wa'acã weeno'rõsa'a. ⁵ Abrahã yu'u duti'quere, yu'u ‘Tojo weeya’ ní'quere queoro yu'tiwĩ. Tojo weegu tojo weegusa'a”, nicu niwĩ Ô'acũ.

⁶ Tere tu'ogu, Isaa Gerapu tojacu niwĩ.

⁷ Topu nirã masã Isaare Rebecare “A'tigo waro ¿noanojõ niti?” ni sãrĩtiña'cãrã niwã. Isaa, “Yu'ure co ye bu'iri wẽjẽbosama” ni uigu, “Yu'u acabijo nimo”, nicu niwĩ. Co Rebeca añugõ niyucã, tojo nicu niwĩ.

⁸ Topu yoacã tojacu niwĩ. Ni'cã numu ti di'ta wiogu Abimelec ventanapu yu'uĩ'a'cu niwĩ. Tojo

weeri cura Isaa cǔ nũmo Rebecare paasu'su e'caticǎ ĩ'acũ niwĩ. ⁹ Be'ro Isaare pijio, a'tiro nicũ niwĩ:

—Co mũ'u nũmo nimiapõ. ¿De'ro weegu “Yũ'u acabijo nimo” nisoati?

—Apetero weerǎ yũ'ũre co ye bu'iri wějēbosama, ni wǎcũasũ, ni yũ'ticũ niwĩ Isaa.

¹⁰ Tere tũ'ogu, Abimelec nicũ niwĩ:

—¿De'ro weegu ũsǎrē tojo niati? “Cũ nũmo mejēta nisamo”, ni wǎcũgũ, ni'cũ a'ti macǎcjũ core nũmotiboapĩ. Core tojo weecǎma, mũ'u ũsǎrē Ő'acũrē yũ'rũnũ'cǎcǎ weeboapǎ, nicũ niwĩ.

¹¹ Tojo weegu Abimelec nipe'tirǎrē ni'cǎ dutise cũucũ niwĩ. Te dutise a'tiro nicaro niwũ: “No'o ni'cũ Isaare o cũ nũmorē caribogũnojõ wějēno'gũsami”, nicaro niwũ.

¹² Topũre Isaa otesere otecũ niwĩ. Ő'acũ cũrē añurõ wa'acǎ weecũ niwĩ. Tojo weero ti cũ'marē cũ ote'que peje waro dũcaticaro niwũ.

¹³ Siape'e me'rǎ cũ cũose bũcũanemocarõ niwũ.

Tojo weegu cũ peje waro apeyenojõ cũogu tojacũ niwĩ. ¹⁴ Pǎjǎrǎ waro oveja, wecũa cũocu niwĩ.

Cũrē da'racõ'terǎ quē'rǎrē pǎjǎrǎ waro cũocu niwĩ. Tere ĩ'arǎ, filisteo masǎ cũrē wocǎrǎ niwǎ.

¹⁵ Todũporopũ cũ pacũ Abrahǎ catícateropũre cũrē da'racõ'tecũ'cǎrǎ aco pēri se'ecǎrǎ niwǎ. Filisteo masǎ Isaare wõrǎ, te perire di'ta me'rǎ yaabi'acǎrǎ niwǎ.

¹⁶ Be'ro cũ peje waro cũocǎ, ĩ'acũmĩ, Abimelec Isaare a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'u a'tore wijayǎ. Peje waro ũsǎ yũ'rũoro apeyenojõ cũoyũ'rũnũ'cǎ'a, nicũ niwĩ.

¹⁷ Tojo weegu Isaa Gerapu nimi'cu wijacu niwĩ. Wija, to opa pa'tiro nirõpu wi'seriacã wee, tojacu niwĩ. ¹⁸ Topure cũ pacu catigu aco péri se'e'que perire cũ wẽrĩca be'ro filisteo masã di'ta me'rã yaacãrã niwã. Isaa na yaa'que perire apaturi se'ecu niwĩ. Cũ te perire se'eca be'ro cũ pacu catigu wãme õ'o'caronojõta õ'ocu niwĩ.

¹⁹ Ni'cã numu Isaare da'raco'teri masã opa pa'tiro nirõpu aco pére se'érã, pajiro o'mawĩrõrĩ pere bocacãrã niwã. ²⁰ Gerapu nirã ovejare co'teri masã ti pere ãpẽrã Isaa yarã ovejare co'terã me'rã du'sasoocãrã niwã. Na “Ûsã ya pe ni'i”, nicãrã niwã. Isaa yarã ovejare co'terã pe'e quẽ'rã “Ûsã ya pe pe'e ni'i”, ni a'merĩ du'sasoomujãcãrã niwã. Tojo weegu Isaa ti pere “cumuca pe” wãme õ'ocu niwĩ. Na du'sasooyucã, tojo wãme õ'ocu niwĩ. ²¹ Be'ro cãrẽ da'raco'terã ape pe se'ecãrã niwã. Ti pe quẽ'rãrẽ mejãrõta du'sasoocãrã niwã. Tojo weegu Isaa ti pere “a'merĩ ã'asĩ'rĩtiri pe” wãme õ'ocu niwĩ.

²² Be'ro Isaa yoaropu wa'a wa'acu niwĩ. Topure aco pé ape pe se'ecu niwĩ. Ti pema du'sasooticãrã niwã majã. Tojo weegu ti pere “añurĩ pjoaca pe, cumuca marĩrĩ pe” wãme õ'ocu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ: “Õ'acũ marĩrẽ ni'cãrõacãma añurĩ pjoa cõumi majã. Tojo weerã marĩ a'topure añurõ niseti, da'rasetirãsa'a”, nicu niwĩ.

²³ To ní'cuta Isaa Beerseba pu wa'acu niwĩ. ²⁴ Topu cũ etãca ñamirẽ Õ'acũ cãrẽ bajua, a'tiro nicu niwĩ: “Yũ'u, mu'u pacu Abrahã ãjõpeogu ni'i.

Yũ'u mũ'u me'rã ni'i.
Tojo weegu uiticã ña.

Yũ'ure da'raco'tegu Abrahãrẽ ma'ígũ, mũ'urẽ
añurõ wa'acã weeguti.

Tojo nicã mũ'u pãrãmerãrẽ pãjãrã masãputicã
weeguti", nicu niwĩ.

²⁵ Tere tu'ogu, Isaa ni'cãrõ wa'icũrãrẽ
ũjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã
seeneocũucu niwĩ. Topu Õ'acũrẽ e'catise o'ogu,
tojo weecu niwĩ. Topu wi'seri nu'cõ, niseticu
niwĩ. Cũrẽ da'raco'terã ni'cã aco pé se'ecãrã
niwã.

*Isaa, Abimelec na "A'tiro weerã" ni a'merĩ
apo'que ni'i*

²⁶ Ni'cã nũmu Abimelec Gerapu ní'cu Isaa
tiropu ucũgũ a'ticu niwĩ. Cũrẽ werecasagu
Ahuzat, tojo nicã Ficol surara wiogu cũrẽ
ba'paticãrã niwã. ²⁷ Narẽ ï'agũ, Isaa nicu niwĩ:

—¿De'ro weerã yũ'ure ï'arã a'tiati? Yũ'ure
uatiwu. Musã ya di'tapu nigũrẽ cõ'awĩrõwũ.

²⁸ Na cũrẽ yũ'ticãrã niwã:

—Ësã mũ'urẽ ï'acã, Õ'acũ mũ'u me'rã nimi.
Tojo weerã "Mũ'u ùsãrẽ ña'arõ weeri nĩrã,
mũ'u me'rã Õ'acũ tu'oropu a'merĩ aporõa'a",
ni wãcũasu. ²⁹ Mũ'urẽ ne cã'rõ caribotiwu. Ësã
mũ'urẽ cariboronojõ o'orã, añurõ wejepeowu.
Añurõ me'rã mũ'urẽ we'riti o'ówu. Õ'acũ
mũ'urẽ ni'cãrõacãrẽ añurõ weetamugũ weemi,
nicãrã niwã.

³⁰ Tojo weegu Isaa narẽ pajiri bosenuwu weep-
eocu niwĩ. Ti nũmũrẽ na ba'a, sĩ'rĩ yapaticãrã
niwã. ³¹ Ape nũmu pe'e bo'reacã wã'cã, na Õ'acũ

wāme me'rā “A'tiro weerā” ni a'merī apocārā niwā. Be'ro Isaa narē we'riti, “Añurō wa'aya”, nicu niwī. Na ni'cārō me'rā tojacārā niwā.

³² Na tojo weeri nūmurēta Isaare da'raco'teri masā na se'eri pere “Aco bocapū” ni, cārē queti wererā etacārā niwā. ³³ Isaa ti pere Seba wāme ō'ocu niwī. Tojo weero topū nirī macā ni'cārōacārē Beerseba wāmetisa'a.

³⁴ Esaú cuarenta cū'marī cuogu, Judit wāmetigore nūmoticu niwī. Co Beeri wāmetigu hitita masū macō nico niwō. Be'ro apego nūmotinemocu niwī tja. Co Basemat wāmetico niwō. Co Elón wāmetigu hitita masū macō nico niwō. ³⁵ Ā'rā puarā Esaú nūmosānumia Isaare, Rebecare pūrō waro bujaweticā weecārā niwā.

27

Isaa cū pō'rārē Jacore, Esaúre “Añurō wa'ato” ni, Ō'acūrē sērībosa'que ni'i

¹ Isaa bucu waro ējāgū, cū caperi añurō ĩ'aticu niwī. Tojo weegu ni'cā nūmū cū macū masā ma'mi Esaúre pijio, a'tiro nicu niwī:

—¡Macū!

Cū tojo nicā, Esaú “¿De'ro niti, pacu?”, ni yu'ticu niwī.

² —Mu'u ĩ'acāta, yu'u bucu waro ni'i. Tojo weegu a'te nūmurī no'o nirī nūmū yu'u wērīmasī'i. ³ Mu'u cāpūpu wa'a, mu'u ya buacatjē me'rā wa'icūrā buegu wa'aya. ⁴ Tu'ajanu'cō, yu'u tu'saranojōta ba'ase u'suase do'a, yu'ure ecaya. Mu'u tojo weecā, yu'u

wēřĩati d̄uporo m̄u'urē añurō wa'ato nígũ, Ō'acũrē sērĩbosaguti, nicu niwĩ.

⁵ Rebeca pe'e Isaa Esaúre tojo nisere tu'oco niwō. Tojo tu'oco niyugo, Esaú cãpũpu cũ pacure wa'icurã wējēbosagu wa'áca be'ro, ⁶ co macũ Jacore a'tiro nico niwō:

—M̄u'u pacu, m̄u'u ma'mi Esaúre a'tiro nicã tu'oapu. A'tiro niami: ⁷ “Macũ, cãpũpu wa'aya. Wa'a, wa'icu wējē, ba'ase u'suase do'a, yu'ure ecaya. M̄u'u tojo weecã, m̄u'urē Ō'acũ ř'orõpu 'Añurō weeya', ni sērĩbosaguti”, niami. ⁸ Macũ, yu'u niatjere añurō tu'o, tere weepa. ⁹ M̄u'u ni'cãrõacã ecarã na nirõpu wa'a, puarã cabracãrē miitia. M̄u'u pacu cũ ba'atu'sasenojõta añuse ba'ase do'abosagoti. ¹⁰ M̄u'u cũrē ecagu wa'agusa'a. M̄u'u tojo weecã, m̄u'urē cũ wēřĩati d̄uporo Ō'acũrē “Añurō weeya”, ni sērĩbosagusami, nico niwō.

¹¹ Jacob pe'e cũ pacore yu'ticu niwĩ:

—Yu'u ma'mi nipe'tiro cũ upupu poaritigu nimi. Yu'u pe'e moo'o. ¹² Yu'u pacu yu'ure da'raña'a, “Cũ mejēta nimi”, ni masĩgũ, “M̄u'u yu'ure bujicã'gũ wee'e”, nibosami. Yu'ure “Añurō wa'ato” ni sērĩbosaronojõ o'ogu, “Ña'arõ pe'e wa'abata'to m̄u'urē”, nibosami, nicu niwĩ.

¹³ Cũ paco cũrē yu'tico niwō:

—M̄u'urē ř'amasĩcãma, m̄u'urē “Ña'arõ wa'ato” nise yu'u pe'ere tojato. M̄u'u pe'e yu'u dutiro weeya. Sõjã cabracãrē miigũ wa'aya, nico niwō.

14 Tojo nicã tu'o, Jacob cabracãrẽ miigũ wa'a, pacore o'ocu niwĩ. Tojo weego Isaa tu'sasenojõrẽta ba'ase do'abosaco niwõ. 15 Be'ro masã ma'mi Esaú ye su'ti añuyũ'rũnũ'cãse co wi'ipũ nurõ'quere mii, cũ acabiji Jacore sãaco niwõ. 16 Be'ro na cabra caseri me'rã cũ omocãrĩrẽ omaco niwõ. Tojo nicã wãmutare mo'aco niwõ. 17 Tu'ajanũ'cõ, te ba'ase u'suase do'a'quere, pãrẽ co macũ Jacore o'oco niwõ.

18 Tojo weegu Jacob cũ pacũ tiropu sãjãa, a'tiro nicũ niwĩ:

—¡Pacũ!

—Ãa, a'to ni'i. ¿Ni'inojõ pe'e niti mũ'u? ni sãrĩtiña'cũ niwĩ Isaa.

19 —Yũ'u masã ma'mi Esaú ni'i. Mũ'u yũ'ure duti'caronojõta weepũ. Wã'cãnujãña. Yũ'u wa'icũ wẽjẽ do'a'quere ba'aya. Ba'atoja, yũ'ure Õ'acũrẽ “Añurõ weeya”, ni sãrĩbosaya, nicũ niwĩ.

20 Isaa cãrẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—Macũ ¿de'ronojõ maata waro wa'icũre bo-camiati?

—Mũ'u wiogu Õ'acũ yũ'ure maata bocacã weemi, nicũ niwĩ.

21 Isaa cãrẽ nicũ niwĩ:

—A'tocure a'tia. ¿Diacjũta yũ'u macũ Esaú niti mũ'u? nígũ, mũ'urẽ da'raña'gũtigũ wee'e.

22 Tojo weegu Jacob cũ tiroacãpu wa'acu niwĩ. Cãrẽ da'raña'gũ, cũ pacũ nicũ niwĩ:

—Mejõ mũ'u ucũse pe'e Jacob ucũse weronojõ nírócoro. Tojo nimirõ, omocãrĩ pe'e Esaú ye omocãrĩ nírócoro. 23 Esaú weronojõ omocãrĩ poaritiyucã, Isaa “Apĩ nimi”, ni masĩticũ niwĩ.

Cũ Õ'acũrẽ sẽrĩbosati dũporoacã, ²⁴ apaturi sẽrĩtiña'apocũ niwĩ tja.

—¿Diacjũta Esaú niti mũ'u?

—Esaúta ni'i, ni yũ'ticũ niwĩ Jacob.

²⁵ Tere tũ'ogũ, Isaa nicũ niwĩ:

—Macũ, ba'ase mũ'u boca'quere o'oya majã. Ba'agutigũ wee'e. Õ'acũrẽ “Yũ'u macũrẽ añurõ wa'ato”, ni sẽrĩbosacũugũti.

Jacob cũ pacure ba'ase eca, cũrẽ u'seducaco vinorẽ tĩacũ niwĩ. Cũ tere ba'a, sĩ'rĩcũ niwĩ.

²⁶ Be'ro cũ pacũ Isaa cũrẽ nicũ niwĩ:

—Macũ, yũ'u tiroacãpũ a'ti, yũ'ure mi'miña.

²⁷ Tojo weegũ Jacob cũ pu'toacãpũ wa'a, cũrẽ mi'micũ niwĩ. Isaa cũ ye su'tire wĩjĩgũ, cũ ye niatjere Õ'acũrẽ a'tiro ni sẽrĩbosacũ niwĩ:

“Ã'rĩ yũ'u macũ cãpũ cjase o'ori Õ'acũ wee'que weronojõ añurõ u'mũtime'rĩcã'mi.

²⁸ Õ'acũ mũ'urẽ u'mũarõ cjase aco pejasere o'oato.

Mũ'u otesere di'tapũre añurõ pĩ'rĩ, dũcaticã weeato.

Peje trigo, tojo nicã u'seducaco vinorẽ o'oato.

²⁹ Pãjãrã masã mũ'u dutise doca niato.

Peje di'tacjãrã mũ'u dũporo ejaque'a, mũ'urẽ ãjõpeoato.

Mũ'u ni'cũ põ'rãpũreta dutigũsa'a.

Mũ'u paco põ'rã mũ'ũa mũ'urẽ ãjõpeorã paamu'rĩque'ato.

Mũ'urẽ ‘Ña'arõ wa'ato’ nirã nemorõ ‘Ña'abutiario wa'ato’, nino'rãsama.

Mũ'urẽ ‘Añurõ wa'ato’ nirã pe'e ‘Añurõta wa'ato’ nino'rãsama”, nicũ niwĩ Isaa.

30 Cũ Jacore Õ'acũrẽ sērĩbosatu'ajáca be'roacã, cũ wijaari cura Esau wa'icũrã wějẽgũ eja'cũ dajacũ niwĩ. 31 Daja, cũ quẽ'rã ba'ase añurõ ʉ'suase do'a, cũ pacũre ba'adutigu miacũ niwĩ. A'tiro nicũ niwĩ:

—Pacũ, wã'cãnujãña. Yũ'ũ wa'icũ wějẽ'cure ba'aya. Ba'a, yũ'ũre ye niatjere Õ'acũrẽ sērĩbosaya.

32 Tere tu'ogu, Isaa sērĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Noanojõ niti mũ'ũ?

—Yũ'ũ Esau ni'i. Masã ma'mi ni'i, ni yũ'ticũ niwĩ.

33 Tere tu'ogu, cũ pacũ ʉpũtu narãsãgũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—¿To pũrĩcãrẽ noa pe'e niapari, yũ'ũre wa'icũ wějẽ, do'a, mejẽpũ miiti'cũ? Mũ'ũ dajati dũporoacã yũ'ũ ba'atojapũ. Ba'a, cũrẽ Õ'acũrẽ sērĩbosatojapũ. Tojo weegu cũ Õ'acũrẽ sērĩbosano'cupũ nimi.

34 Tere tu'ogu, Esau ʉpũtu bujaweti ua, uticũ niwĩ. A'tiro caricũcũ niwĩ:

—Pacũ, yũ'ũ quẽ'rãrẽ Õ'acũrẽ sērĩbosacureya, nicũ niwĩ.

35 Cũ pacũ cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Mũ'ũ acabiji mũ'ũ dũporo eja, yũ'ũre nisooapĩ. Cũ mũ'ũ ye nimi'quere Õ'acũrẽ yũ'ũ sērĩbosabo'quere miatojami.

36 Tere tu'ogu, Esau cũ pacũre nicũ niwĩ tja:

—Tũ'omasĩrãta cũrẽ Jacob wãme õ'ocãrã niwũ. Cũ yũ'ũre puatipũ ña'arõ weetojami. Ne waro, yũ'ũ masã ma'mi nisere yũ'ũre ẽ'mawĩ. Ni'cãrõacãrẽ tja mejãrõta Õ'acũrẽ mũ'ũ

sērībosase, ye níbo'quere ē'mapī. ¿Yu'ure ne cā'rō apeyenojō du'satibutiati? nicu niwī.

³⁷ Isaa cūrē yu'ticu niwī:

—Yu'u Jacore mu'u wiogu wa'acā weeasu. Nipe'tirā cū acawererā cūrē da'raco'teri masā nirāsama. Peje ba'ase trigo, u'seducaco vino cuogusa'a, niasu. Macū, yu'u ni'cārōacāma de'ro weemasītisa'a majā, nicu niwī.

³⁸ Esaú cū pacure ninemocu niwī:

—Pacu, ¿ni'cātita Ō'acūrē añusere sērīta basioti? Yu'u quē'rārē cūrē añusere sērībosaya, nicu niwī. Be'ro apaturi caricū, uticu niwī.

³⁹ Cū tojo nicā tu'ogu, Isaa cūrē nicu niwī:

“Mu'u di'ta añuse nitiropu nisetigusa'a. ʘ'muarō cjase aco pejase marīrōpu nigūsa'a.

⁴⁰ Mu'u, mu'u ya di'pji me'rā wāmoti, mejēcā wa'acā cā'mota'agusa'a.

Mu'u acabijire da'raco'tegu nigūsa'a.

Be'ro mu'u tutuagu wa'agu, cū dutise doca nisome majā”, nicu niwī.

Jacob Esaúre uiwā'cā'que ni'i

⁴¹ Tojo wa'áca be'ro te me'rā Esaú cū acabijire ī'asī'rīti, uanu'cācu niwī. Cū pacu Jacob pe'ere Ō'acūrē sērībosa'que bu'iri tojo weecu niwī.

“Yu'u pacu cū wērīatjo cā'rō du'sa'a. Cū wērīca be'ro yu'u acabijire wējēgūti”, ni wācūcu niwī.

⁴² Esaú tojo weeguti nise quetire tu'ogo, Rebeca Jacore pijio, a'tiro nico niwō:

—Mu'u ma'mi Esaú mu'urē a'megū, “Wējēgūti”, niapu. ⁴³ Tojo weegu, macū, yu'u dutiro weeya. Harāpu yu'u ma'mi Labán ya wi'ipu du'tiabaque'oya. ⁴⁴ Topu tojáníña. Téé

m̄'u ma'mi c̄ũ uase pe'tica be'ropu topure nituoya. ⁴⁵ M̄'u c̄ũrē wee'quere acobojoca be'ro m̄'urē “A'tia tja” ni, queti o'ógoti. Mus̄arē yu'u pō'rā p̄arārē ni'cā n̄m̄ta w̄rīcā uawe'e, nico niwō.

⁴⁶ Be'ro Rebeca co marāpu Isaare nico niwō:

—Ā'rā hitita masā numia Esaú n̄mosānumia me'rā yu'u caributyu'rua wa'asa'a. Jacob c̄ũ a'ti di'ta Canaácjārā ā'rā hitita masā numia weronojō nigōrē c̄ũ n̄moticāma, mejō w̄rīa wa'asī'rīsa'a, nico niwō.

28

¹ Tere tu'ogu, Isaa Jacore pijio, c̄ũrē “Ō'acũ m̄'urē añurō weeato”, nicu niwī. Tojo nicā, c̄ũrē a'tiro weeduticu niwī:

—M̄'u a'ti di'ta Canaácjārā numiarē ne n̄motiticā'ña. ² M̄'u ñecũ tiro Betuel Padan-arāpu wa'aya. Topu m̄'u pacopānumu Labán macōrē n̄motiya. ³ Ō'acũ tutuayur̄n̄cāgũ m̄'urē añurō weeato. Pājārā m̄'urē masāputi, p̄rāmerāticā weeato. C̄ũ tojo weecā, peje curaricjārā nirāsama. ⁴ Abrahārē Ō'acũ “Añurō weeguti” ní'quere m̄'urē, m̄'u p̄rāmerārē o'oato. A'ti di'ta musā ya di'ta waro tojato nígũ, tojo ni'i. Ni'cārōacārē a'ti di'tapu ape di'tacjārā weronojō ni'i yujupu, nicu niwī.

⁵ Tojo wee Jacore Padan-arāpu o'ócā'cu niwī. Topure Labán ya wi'ipu etacu niwī. C̄ũ Betuel, arameo masũ macũ, tojo nicā Rebeca ma'mi nicu niwī. Rebeca, Jacob, Esaú paco nico niwō.

Esaú c̄ũ n̄motinemo'que ni'i

⁶ Esaú, cū pacu Isaa, Õ'acūrē “Jacore añurō weeya”, ni sērībosacā, tojo nicā cūrē Padan-arāpū nūmotidutigū o'ócā tū'ocū niwī. Tojo nicā cūrē Õ'acūrē añurō weedutigū, “A'tocjārā Canaácjārā numia me'rā ne nūmotiticā'ña” nicā tū'ocū niwī. ⁷ Apeyema Jacob cū pacusumua weeduti'caronojōta Padan-arāpū wa'acā ī'acu niwī. ⁸ Tojo weegu Esaú cū pacusumua Canaá di'tacjārā numiarē tū'satisere masīcū niwī. ⁹ Tere masīgū, Abrahā macū Ismae tiropū ī'agū wa'acu niwī. Topū cū macō Mahalat wāmetigore nūmoticū niwī. Co Nebaiot acabijo nico niwō. Cū Esaú āpērā pūarā numia Canaácjārā numiarē nūmotitōjacū niwī.

Jacob Betepū cū quē'e'que ni'i

¹⁰ Jacob Beersebarū ní'cū wa'a, Harā wa'ari ma'apū bu'acu niwī. ¹¹ Wa'acūmī, ñamica'apū niyucā, cū no'o na'itō'orō cārīcū niwī. Topū cārīgūtigu, ni'cāgā ūtāgā topū cūñacjare mi-icūú, cū dūpoare ēotuucūuocū niwī. ¹² Topū a'tiro quē'ecū niwī. Ni'cārō mujārōjo nucūcāpū téé ū'musepū nimujānū'cācaro niwū. To mujārōpūre Õ'acūrē wereco'terā mujāmujā, di-jatimujācārā niwā. ¹³ Tojo nicā, Õ'acūrē cū pu'to nu'cūcā ī'acu niwī. Cūrē a'tiro nicū niwī: “Yū'ū mū'ū ñecū Abrahā, mū'ū pacu Isaa ējōpeogu Õ'acū ni'i. Mū'ūrē, mū'ū pārāmerā nituriarārē a'te mū'ū cūñase di'tare o'ogusa'a. ¹⁴ Mū'ū pārāmerā pājārā waro nucūpori weronojō nirāsama. Nipe'tiropū se'sanū'cārāsama. Mujīpū cū mujātiro pe'e,

cũ sājārō pe'e, tojo nicā norte, téé surpu nirāsama. Nipe'tirā a'ti turicjārārē mu'u me'rā, tojo nicā mu'u pārāmerā nituriarā me'rā añurō wa'acā weeguti. ¹⁵ Yu'u mu'u me'rā ni'i. Mu'urē, mu'u no'o wa'aro co'teguti. A'ti di'tare mu'urē apaturi dajanu'cācā weeguti. Yu'u 'Tojo weeguti' ní'quere weetimigũ, ne cārō mu'urē cō'awā'cāsome", nicu niwī Ō'acũ.

¹⁶ Jacob cũ quē'éca be'ro wā'cāgũ, a'tiro wācūcu niwī: "Diacjūta Ō'acũ a'to nimi. Yu'u ne masītiasu", nicu niwī. ¹⁷ Cũ uputu ui, a'tiro wācūcu niwī: "A'to wiobutia'a. Ō'acũ cũ nirō waro ni'i. Cũ ya wi'i ni'i. Ū'muse sājārī sope pu'to ni'i", nicu niwī.

¹⁸ Ape numu pe'e maata wā'cā, ūtāgā cũ dupoapu ēotuucūucagare añurō miinu'cōcu niwī. Tu'ajanu'cō, tigare Ō'acũ yaga tojadutigu, u'sere piopeocu niwī. ¹⁹ Ne waropure tore ni'cā macā nicaro nimiwũ. Ti macā Luz wāmeticaro niwũ. Jacob pe'e mejēcā wāme ducayucu niwī. Betel wāme ō'ocu niwī.

²⁰ Topu Jacob Ō'acūrē "Mu'u me'rā a'tiro weeguti", ni ucūcu niwī: "Ō'acũ ni'cārōacā yu'u wa'arore ba'pati, co'te, yu'ure ba'ase, su'ti o'ogu, yu'u wiogu nigūsa'a. ²¹ Tojo nicā, ne cārō mejēcā wa'ati, apaturi yu'ure yu'u pacu ya wi'ipure majāmitojaacā wéégu, tojo nigūsa'a. ²² Mu'u tojo weecā, a'tiga ūtāgā yu'u miinu'cōcaga Ō'acũ ya wi'i nirōsa'a. Mu'u nipe'tisetiri yu'ure apeyenojō diez o'ocā, mu'urē ni'cārō o'oguti", nicu niwī.

29

Jacob cã Harãpũ eta'que ni'i

¹ Jacob wa'a, mujĩpũ mujãtirocjãrã ya di'tapũ etacũ niwĩ.

² Topũre etagũ, cãpũpũ i'tia curua oveja aco sĩ'rĩrĩ pe tiro soocũñarãrẽ i'acũ niwĩ. Na ti pe cjase acore sĩ'rĩcãrã niwã. Ti pe sope pũ'topũre pajiri pe ãtãpejo me'rã bi'ano'caro niwũ. ³ Nipe'tirã oveja topũre nerẽnũ'cãca be'ro oveja co'terã ti pere pãa, ovejare aco tĩacãrã niwã. Na sĩ'rĩca be'ro oveja co'terã ti pere bi'acãrã niwã tja.

⁴ Jacob oveja co'terãrẽ sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿Ne, no'ocjãrã niti musã?

—Ësã Harãcjãrã ni'i, ni yũ'ticãrã niwã.

⁵ Narẽ sãrĩtiña'nemocũ niwĩ tja:

—¿Musã Labãrẽ Nacor pãrãmirẽ masĩti?

—Masĩ'i, ni yũ'ticãrã niwã.

⁶ —¿Cã dutimarĩati? ni sãrĩtiña'nemocũ niwĩ.

—Ëũ, duti marĩami, ni yũ'ticãrã niwã. Be'ro Jacore ninemocãrã niwã:

—Ĩ'aña. Sico Raquel, Labán macõ co yarã oveja me'rã a'timo, nicãrã niwã.

⁷ Jacob narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—Ëmucjo waro ni'i yujupũ. Ovejare bi'asõrõrõ mejẽta ni'i. ¿De'ro weerã musã ovejare aco tĩa, be'ro tá ba'adutirã, cãpũpũ mianũ'cõweti?

⁸ Na cãrẽ yũ'ticãrã niwã:

—Tojo weemasĩtisa'a. Nipe'tirã oveja nerẽpe'tiatio yujupũ. Na nerẽpe'tica be'ro oveja co'terã ti pere bi'ácaga ãtãgãjore pãa, acore tĩano'rõsa'a.

⁹ Jacob na me'rã ucũrĩ cura Raquel co pacu yarã oveja me'rã ejaco niwõ. Co narẽ co'tego nico niwõ. ¹⁰ Topu Raquere, Labán macõrẽ, cũ pacopánumu Labán yarã oveja me'rã ejacã ĩ'agũ, maata ãtãgãjore pãogũ wa'acu niwĩ. Pãotoja, narẽ aco tĩacu niwĩ. ¹¹ Be'ro Raquere añudutigũ mi'micũ niwĩ. Tojo weetoja, e'catigũ, uticũ niwĩ. ¹² Jacob, “Yũ'ũ Rebeca macũ ni'i, Labán páácjũ ni'i”, ni werecu niwĩ. Tere tu'ogo, co pacupure omawã'cã, werego wa'aco niwõ.

¹³ Labán, “Yũ'ũ acabijo macũ niaru” nisere tu'ogu, cũrẽ põtẽrĩgũ wa'agu, omawã'cãcu niwĩ. Cũrẽ paabu'a, wa'suporopu mi'micũ niwĩ. Be'ro cũ ya wi'ipu miacu niwĩ. Jacob nipe'tise cũrẽ wa'a'quere quetiwerepe'ocu niwĩ. ¹⁴ Labán cũrẽ nicũ niwĩ: “Diacjũta mũ'ũ yũ'ũ acawerego macũ nígũ, ye dí warota ni'i”, nicũ niwĩ.

Jacob cũ basucãrã numiarẽ da'ra wapata'a'que ni'i

Jacob Labán tiropure ni'cã mujĩpũ tojacũ niwĩ. ¹⁵ Ti mujĩpũ be'ro Labán Jacore a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ, yũ'ũ acawerego macũ nise wapa tojowaro da'ra, weesome. ¿Mũ'ũ no'ocã'rõ wapayecã uasari? nicũ niwĩ.

¹⁶ Labán puarã numia põ'rãticũ niwĩ. Masã ma'mio Lea wãmetico niwõ. Du'sago pe'e Raquel wãmetico niwõ. ¹⁷ Lea caperi añuse cõoco niwõ. Raquel pe'e añugõ, añurõ upãtigo nico niwõ. ¹⁸ Jacob Raquere tu'sayugu, a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'ũ macõ Raquere uagu, siete cũ'marĩ mũ'ũrẽ da'ratamugũti.

19 Labán cūrē yu'ticu niwĩ:

—Jau, añurōsa'a. Aperocjārã pe'ere o'oronojō o'ógũ, mu'urē numisoguti. Yu'u me'rã tojayá, nicu niwĩ.

20 Tojo weegu Jacob Raquere wapata'agu, siete cū'marĩ da'racu niwĩ. Cū Raquere uayurayucã, te cū'marĩ ne yoabajuticarō niwũ. 21 Te siete cū'marĩ yu'rúca be'ro Jacob Labãrē nicu niwĩ:

—Yu'u numo niacjore wiaya majã. Yu'u core numotigusa'a. Ticuse cū'marĩ da'raguti ní'que pe'tia wa'a'a. Core da'ra, wapata'atoja'a, nicu niwĩ.

22 Tojo weegu Labán nipe'tirã cū pu'tocjārãrē omocã du'teri bosenumurē pijiocu niwĩ. 23 Be'ro ñamipu Labán masã ma'mio Lea pe'ere mia, Jacore o'ocũ niwĩ. Jacob co me'rã cãrĩcu niwĩ. 24 Apeyema tja Leare Labán ni'cō cūrē da'raco'tegore weetamudutigu o'ocũ niwĩ. Co Zilpa wãmetico niwõ. 25 Ape numu bo'reacã Jacob “Apego Lea me'rã pe'e cãrĩapã”, ni ñ'acu niwĩ. Tojo weegu Labãrē sērĩtiña'gũ wa'acu niwĩ.

—¿De'ro weegu yu'ure tojo weeati? Yu'u Raquere wapata'agutigu mu'u me'rã da'rawu. ¿De'ro weegu yu'ure tojo weesoati? nicu niwĩ.

26 Labán cūrē yu'ticu niwĩ:

—A'ti di'tapu a'tiro weesetisa'a. Du'sago pe'e masã ma'mio duporo marãputitimo. 27 Mu'u omocã du'teri bosenumu nirĩ semanarē Lea me'rãta níni'ña yujupu. Ti semana pe'tica be'ro co acabijore o'oguti. Mu'u core da'ra wapayegu, siete cū'marĩ da'ranemogũsa'a, nicu niwĩ.

28 Jacob “Añurōsa'a”, nicu niwī. Lea omocã du'teri bosenuṃu niṛī semana pe'tica be'ro Raquel quē'rārē numisocu niwī. 29 Labán cūrē da'raco'tegore Raquere weetamudutigu, co quē'rārē Bilha wāmetigore o'ocu niwī. 30 Jacob Raquel me'rã quē'rārē cārīcu niwī. Lea nemorō co pe'ere ma'iyu'rṃu'cācu niwī. Siete cū'marī Labán me'rã da'ranemocu niwī.

Jacob pō'rã ye cjase ni'i

31 Õ'acū Jacob Leare ma'iticã ĩ'agũ, core wī'marã pō'rãticã weecu niwī. Raquel pe'ema wī'marã bocamasiticã weecu niwī yujupu. 32 Lea nijīpaco wa'a, wī'magũ pō'rãtico niwō. Cūrē Rubén wāme õ'oco niwō. A'tiro nico niwō: “Õ'acū yu'u bujaweticã ĩ'agũ, wī'magũ o'oami. Tojo weegu ni'cārōacāma yu'u marāpu yu'ure ma'igūsami”, nico niwō.

33 Be'ro Lea apī pō'rãtico niwō tja. Cūrē Simeó wāme õ'oco niwō. Tojo weego a'tiro nico niwō: “Õ'acū yu'u marāpu yu'ure tojo ĩ'acō'acã ĩ'ami. Tojo weegu apī yu'ure o'onemoami”, nico niwō.

34 Apī cuonemoco niwō tja. Cūrē Leví wāme õ'oco niwō. “Yu'u marāpure i'tiarã wī'marã o'otoja'a. Tojo weegu ni'cārōacāma yu'u pe'ere nemorō ma'igūsami”, nico niwō.

35 Lea apī wuanemoco niwō tja. “Ni'cārōacāma Õ'acūrē e'catipeogoti”, nico niwō. Tojo weego cūrē Judá wāme õ'oco niwō. Ā'rī be'ro pō'rãtidu'unico niwō yujupu.

30

¹ Raquel yu'u Jacore pō'rātibosatisa'a nígō, co ma'miorē uoco niwō. Tojo tu'oña'gō, co marāpure nico niwō:

—Yu'ure pō'rāticā weeya. Mu'u tojo weet-icāma, wērīa wa'agoti, nico niwō.

² Tere tu'ogu, Jacob ua wa'a, core nicu niwī:

—¿To pūrīcārē yu'u Ō'acū niti? Cūta mu'urē wī'marā bocaticā weemi.

³ Be'ro cūrē nico niwō:

—A'tigo yu'ure da'raco'tego Bilhare miaña. Co me'rā ni, wī'magūrē pō'rātiya. Co tojo pō'rāticā, yu'u quē'rā pō'rāti'co weronojō cuogosa'a, nico niwō.

⁴ Tojo weego Raquel core da'raco'tego Bilhare cū nūmo weronojō niato nígō, co marāpure o'oco niwō. Jacob co me'rā cārīcu niwī. ⁵ Co nijīpaco toja, ni'cū wī'magū Jacore wuabosaco niwō. ⁶ Co tojo weecā ĩ'agō, Raquel nico niwō: “Āpērā ĩ'orōpu Ō'acū yu'ure queoro wa'acā weemi. Cū yu'u sērīsere tu'ogu, yu'ure wī'magū o'oami. Tojo weegu ā'rī wī'magū Dan wāmetigusami”, nico niwō.

⁷ Be'ro apī Bilha pō'rātinemoco niwō. ⁸ Raquel a'tiro nico niwō: “Yu'u ma'mio me'rā uputu waro a'metu'tiapu. Añu'u majā, yu'u core yu'rūwetitojapu”, nico niwō. Tojo weego wī'magūrē Neftalí wāme ō'oco niwō.

⁹ Lea pe'e “Yu'u pō'rā bocamasītisa'a majā” nígō, core da'raco'tego Zilpare co marāpu Jacore pe'suda'reco niwō. ¹⁰ Co Zilpa Jacob me'rā wī'magū pō'rātico niwō. ¹¹ Co tojo weecā ĩ'agō,

Lea a'tiro nico niwō: “Añubutiaro wa'a'a. Tojo weegu wĩ'magũ Gad wãmetigũsami”, nico niwō.

¹² Be'ro Zilpa Jacore apĩ pō'rātibosaco niwō. ¹³ Tere ĩ'agō, Lea a'tiro nico niwō: “E'catiyũ'rũasa'a. Numia ni'cãrõacãma yũ'ure 'E'catiyũ'rũamo', nirãsama.” Tojo weego wĩ'magũ Aser wãme õ'oco niwō.

¹⁴ Ni'cã nũmu na trigo tũ'rērĩtero nicã, Rubén cãpũpu wa'acu niwĩ. Topu yucũdũca mandrãgora wãmetisere bocacu niwĩ. Boca, cũ paco Leare miacu niwĩ. Tere miidajacã ĩ'agō, Raquel Leare nico niwō:

—Yũ'u quẽ'rãrẽ mu'u macũ miiti'que yucũdũcare o'oya.

¹⁵ Lea pe'e core yũ'tico niwō:

—¿De'ro weego o'obosari? Mu'u yũ'ure ña'abutiaro weewũ. Yũ'u marãpũre ě'mawũ. ¿Ni'cãrõacãrẽ yũ'u macũ yucũdũca boca'quere ě'masĩ'rĩti tja?

Tere tũ'ogo, Raquel nico niwō:

—To pũrĩcãrẽ a'tiro weegoti. Mu'u macũ yucũdũca boca'quere mu'u o'ocã, ni'cãcã ñamirẽ Jacob mu'u me'rã cãrĩgũsami, nico niwō.

¹⁶ Be'ro na'ique'ari cura Jacob cũ cãpũpu ní'cu dajari cura Lea cũrẽ põtẽrĩgõ wa'a, a'tiro nico niwō:

—Ni'cãcã ñamirẽ, mu'u yũ'u me'rã cãrĩgũsa'a. Yũ'u macũ boca'que mandrãgora yucũdũca me'rã wapayearũ.

Tojo weegu ti ñamirẽ Jacob Lea me'rã cãrĩcu niwĩ. ¹⁷ Õ'acũ Lea sẽrĩsere yũ'ticu niwĩ. Tojo weego nijĩpaco wa'a, cũ me'rã ni'cãmocũrã

põ'rätibosanemoco niwõ Jacore. ¹⁸ Tere ï'agõ, Lea nico niwõ: “Yũ'ure da'racote'gore yũ'u marãpũre o'owũ. Tojo wee'que wapa Õ'acũ ni'cãrõacãrẽ yũ'ure añurõ weemi majã. Tojo weegũ ã'rĩ wĩ'magũ Isacar wãmetigũsami”, nico niwõ.

¹⁹ Be'ro Lea apĩ põ'rätinemoco niwõ. Cũ me'rã seis põ'rätico niwõ. ²⁰ A'tiro nico niwõ: “Õ'acũ yũ'ure añubutiase o'oami. Ni'cãrõacãrẽ yũ'u marãpũ nemorõ ma'igũsami. Cũrẽ yũ'u seis umua põ'rätibosatoja'a. Tojo weegũ ã'rĩ wĩ'magũ Zabulõ wãmetigũsami”, nico niwõ.

²¹ Lea põ'rätitũogo, numiorẽ wũaco niwõ. Core Dina wãmeyeco niwõ.

²² Be'ro Õ'acũ Raquel quẽ'rãrẽ wãcũcũ niwĩ. Co sãrĩsere tũ'ogu, core põ'räticã weecũ niwĩ majã. ²³ Tojo weego co põ'rätimũ'tãgũrẽ wũago, a'tiro nico niwõ: “Yũ'u põ'rãmarĩgõ nígõ bopoya'quere Õ'acũ pe'ticã weeami. ²⁴ Cũ yũ'ure apĩ o'onemocã añuyũ'rũabosa'a”, nico niwõ. Tojo weego cũrẽ José wãmeyeco niwõ.

Jacob, Labán na ecarã me'rã a'merĩ weesoomũjã'que ni'i

²⁵ Raquel Joseré wũáca be'ro Jacob mañecũ Labãrẽ nicũ niwĩ:

—Yũ'ure ya di'tapũ dajatojaadutiya. ²⁶ Yũ'u numosãnumiarẽ mũ'urẽ da'rawapata'a'cãrã numiarẽ, tojo nicã yũ'u põ'rãrẽ o'oya. Mũ'u yũ'ure yũ'tica be'ro wa'aguti. Yũ'u mũ'u me'rã uputu da'rasere añurõ masĩsa'a.

²⁷ Labán cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Yu'u nisetisere tu'sagu, yu'u me'rã tojayá. Yu'u tu'oña'se me'rã a'tiro masĩ'i. Ó'acũ mu'u me'rã yu'ure añurõ wa'acã weemi. ²⁸ ¿No'ocã'rõ wapata'asĩ'rĩsari mu'u? Mu'u wercã, yu'u tocã'rõ wapayeguti, nicu niwĩ.

²⁹ Jacob cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Mu'u masĩsa'a. Yu'u mu'urẽ añurõ da'ratamuwũ. Mu'u yarã wa'icũrãrẽ añurõ co'tebosawũ. ³⁰ Yu'u etati duporore mu'u pejetirãcã cõocu niwũ. Ni'cãrõacãma pãjãrã waro nima. Yu'u etanu'cã'caro me'rã Ó'acũ mu'urẽ añurõ weemi. Ni'cãrõacã yu'u nũmosãnumia, yu'u põ'rã ye pe'ere da'rabosasĩ'rĩsa'a.

³¹ —¿No'ocã'rõ yu'u wapayecã uati? ni sãrĩtiña'nemocu niwĩ Labã.

Jacob a'tiro yu'ticu niwĩ:

—Ne wapayeticã'ña. Yu'u mu'urẽ “A'tiro weeya” nisere “Jau” nicã, mu'u yarã ovejare co'tebosaguti tja, nicu niwĩ. ³² A'tiro weeguti. Ni'cãcã nipe'tirã mu'u yarã ovejare ï'acusiagu wa'aguti. Ï'acusia, oveja sereritirã, do'rorãrẽ, tojo nicã wĩ'marã ñirãcãrẽ ducawaaguti. Nipe'tirã cabra sereritirã, do'rorãrẽ ducawaacũugũti. Narẽta mu'u yu'ure wapayegusa'a. ³³ Tojo wéeca be'ro mu'u yu'u wapata'asere ï'agũ a'tigu, “Queorota weepĩ, ne yajatiapĩ”, nigũsa'a. Yarã oveja, cabra tiropu do'rorã marĩcã, tojo nicã oveja ñirã marĩcãma, “Ã'rĩ yajagu weepĩ”, nigũsa'a, nicu niwĩ.

³⁴ Labán cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Añurõsa'a. Mu'u tojo nise tojota wa'ato, nicu niwĩ.

35 Ti numuta Labán pe'e cabra umua yu'turãrẽ, do'rorãrẽ, tojo nicã cabra numia sereritirãrẽ, do'rorãrẽ, cã'rõ butise cuorãrẽ, nipe'tirã oveja wĩ'marã ñirãrẽ cū põ'rãrẽ co'tedutigũ o'ócũ niwĩ. 36 Be'ro topũ ní'cũ narẽ Jacob nirõpũ me'rã téé i'tia numũ wa'aropũ narẽ miacũ niwĩ.

Jacob pe'e Labán yarã oveja, cabra du'sa'cãrãrẽ co'tecũ niwĩ. 37 Narẽ co'teri cura a'tiro weecũ niwĩ. Cũ álamo, almendro, castaño wãmetise ya'sase dupurire dutecũ niwĩ. Dute, te dupurire butise dari pã'rẽcũ niwĩ. 38-39 Be'ro te pã'rẽ'que dupurire ecarã na aco sĩ'rĩrĩ co'ro tiro diacjũ peocũ niwĩ. Topũta na amorĩ cura na sĩ'rĩrã a'tirã, te dupuri tiro umua, numiarẽ ñe'ecãrã niwã. Tojo weerã wĩ'marã bajarã, yu'turã, do'rorã bajuacãrã niwã. 40 Wĩ'marãrẽ mejẽcã cũucũ niwĩ. Æpẽrã pe'ere Labán yarã do'rorã, yu'turã, ñirã põtëorõ cũucũ niwĩ. A'tiro wee cũ yarã pãjãrã wa'acã weecũ niwĩ. Narẽ Labán yarã me'rã morëticũ niwĩ. 41 Apeyema tja Jacob a'tiro weecũ niwĩ. Oveja numia tutuarã amorã, Jacob sõ'oní'que dupurire na sĩ'rĩrĩ co'ro tiropũ cũucũ niwĩ. Te dupuri põtëorõpũ a'merĩ ñe'eato níngũ, tojo weecũ niwĩ. 42 Tutuatirã mejãrã a'ticã pe'ema, te dupurire cũuticũ niwĩ. Tojo weerã na mejãrã Labán yarã tojacãrã niwã. Tutuarã pe'e Jacob yarã nicãrã niwã. 43 A'tiro wee siape'e me'rã Jacob pãjãrã waro ecarã cuocũ niwĩ. Pãjãrã waro oveja, cabra, cameyoa, burroa cuocũ niwĩ. Cãrẽ da'raco'terã numia, umua quẽ'rãrẽ cuocũ niwĩ.

31

Jacob Labârẽ du'ti'que ni'i

¹ Jacob Labán pō'rã cūrẽ ucjase quetire tu'ocu niwĩ. “Jacob marĩ pacu ye ní'quere ã'mape'o, te me'rã cũ pe'e peje cuogu tojami,” nicãrã niwã.

² Apeye quẽ'rã Jacob Labán toduporopu cūrẽ añurõ wee'caronojõ weeticã tu'oña'cu niwĩ.

³ Tere i'agũ, Õ'acũ Jacore nicu niwĩ: “Mũ'u pacusumua ya di'tapu tojaaya. Mũ'u acawererã tiropu wa'aya. Yũ'u mũ'urẽ co'teguti,” nicu niwĩ Õ'acũ.

⁴ Cũ tojo nicã tu'ogu, Jacob cũ numosãnumia Raquere, Leare cũ nirõ cãpũpu cũ oveja, cabra co'teropu pijidutio'ocu niwĩ. ⁵ Narẽ nicu niwĩ:

—Yũ'u i'acãta, musã pacu yũ'ure toduporopu cũ wee'caronojõ weetimi. Tojo weemicã, Õ'acũ, yũ'u pacu ãjõpeogu pe'e yũ'ure añurõ co'temi. ⁶ Musã masĩsa'a, yũ'u musã pacure nipe'tiro yũ'u tutuaro põtẽorõ añurõ warota da'rabosawu. ⁷ Yũ'u tojo weemicã, cũ yũ'ure nisoomujãwĩ. Na'irõ yũ'u da'rase wapare queoro wapayetimujãwĩ. Tojo weemicã, Õ'acũ pe'e yũ'ure ña'arõ weedutitigu, cūrẽ cã'mota'ami.

⁸ Tojo weegu Labán cũ “Oveja, cabra do'rorã mũ'u yarã nirãsama” nicã, oveja, cabra numia do'rorãta pō'rãtiwã. Tojo nicã, cũ “Oveja, cabra yũ'turã mũ'u yarã nirãsama” nicã, tojo bajurãta pō'rãtiwã. ⁹ Tojo weegu Õ'acũ cũ yarã ecarã pe'ere ã'ma, yũ'ure o'owĩ.

¹⁰ »Ni'cã numu na wa'icurã amorĩ cura a'tiro quẽ'ecãti. Cabra umua numiarẽ ñe'emujãwã. Na umua yũ'turã, do'rorã, sereritirã niwã.

11 Quē'erōpɥ Ō'acũ cũ basuta nimigũ, cūrē wereco'tegu weronojō upusājānɥcā* yu'u wāmerē pisuwĩ. Yu'u pe'e cūrē yu'tiwɥ: “A'tota ni'i”, niwũ. 12 Tojo nicā tu'ogu, cūrē wereco'tegu weronojō nigú yu'ure niwĩ: “Añurō ĩ'aña. Nipe'tirā ecarā ɥmɥa numiarē ñe'erā, yu'turā, do'rorā, sereritirā nima. Yu'u Labán mɥ'urē wee'quere ĩ'ape'ocā'pɥ. 13 Yu'u Ō'acũ, mɥ'urē Betepɥ bajua'cɥ ni'i. Topɥ mu'u ũtāgārē miinɥcō, ɥ'se wa're, yu'ure 'Tojo weeguti', ni ucũwũ. Ni'cārōacā a'tore wijayá. Mu'u bajuáca di'tapɥ dajaya”, niwĩ, ni werecu niwĩ Jacob.

14 Tojo nicā tu'orā, Raquel, Lea cūrē yu'ticārā niwā:

—Ŭsā, ũsā pacɥ tiroma be'ropure apeyenojō ñe'eatje ne moosa'a. 15 Tojo weronojō o'ogu, ũsārē aperocjārārē weronojō tojo ĩ'acō'acā'mi. Ŭsāpūreta mɥ'urē nɥmotidutigɥ duasājāwĩ. Nipe'tise ũsārē dua'que wapare cō'astepe'ocā'mi. 16 Diacjūta ni'i. Ŭsā pacure Ō'acũ cũ cuosere ē'ma'que ũsā ye, ũsā pō'rā ye ni'i. Ō'acũ mɥ'urē ní'caronojōta weeya, nicārā niwā.

Jacob Padan-arāpɥ ní'cɥ wija'que queti ni'i

17-18 Jacob cũ pacɥ Isaa nirĩ di'ta Canaápɥ dajatojaacɥ niwĩ. Tojo weegɥ cũ pō'rārē, cũ nɥmosānumiarē cameyoa bu'ipɥ miipeocɥ niwĩ. Nipe'tise cũ cɥo'quere miacɥ niwĩ. Nipe'tirā ecarā cũ da'ra'que wapa Padan-arāpɥ cũ boca'quere miacɥ niwĩ.

* 31:11 31.11 ĩ'aña Gn 16.7 docapɥ oja'quere.

19 Labán aperopu cũ yarã ovejare poari seegu wa'ari cura, Raquel co pacu ãjõpeose na queose yee'quere cũ ya wi'ipũ nisere yajaco niwõ. 20 Jacob cũ mañecũ Labán arameo masũrẽ we'rititimigũ, weesoo, du'ticu niwĩ. 21 Nipe'tise cũ cõose me'rã du'tiwã'cãcũ niwĩ. Éufrates wãmetiri maarẽ eja, pẽ'abaque'ocũ niwĩ. Diacjũ yu'rũmajã, Galaad bu'papijaro nirõpu wa'acũ niwĩ.

Labán Jacore sirutu'que ni'i

22 I'tia nũmũ be'ro Labán Jacob cũ du'ti'quere masĩcũ niwĩ. 23 Tojo weegu Labán cũ acawererã me'rã Jacore sirutugũ wa'acũ niwĩ. Siete nũmũĩ be'ro Galaad bu'papijaro nirõpu ãmũejacũ niwĩ. 24 Cũ topũ ejati ñamirẽ Ô'acũ Labãrẽ, arameo masũrẽ quẽ'erõpu bajuacũ niwĩ. Bajua, a'tiro nicũ niwĩ: “Tu'oya, Jacore pũrĩrõ ucũacũpa”, nicũ niwĩ.

25 Labán Jacore Galaad bu'papijaro cũ cãrĩ'caropũ ãmũejacũ niwĩ. Topũta Labán, cũ acawererã me'rã tojaque'acũ niwĩ. 26 Be'ro Jacore ĩ'a, a'tiro ni sãrĩtiña'cũ niwĩ:

—¿De'ro weeati mũ'u? ¿De'ro weegu yu'ure weesoati? Mũ'u yu'u põ'rã numiarẽ a'mewẽjẽrã ñe'eno'cãrã numiarẽ weronojõ miitiapã. 27 ¿De'ro weegu yu'ure weretimigũ, weesoo, ĩ'atiro du'tiati? Yu'u queoro masĩgũ pũrĩcã, mũ'urẽ añurõ we'ritiboapã. Bũapũtẽrõ, to'atu me'rã bosenuũ weetuoboapã. 28 Yu'u põ'rã numiarẽ, yu'u pãrãmerãrẽ ne cã'rõ mi'mituoťiasũ. Mũ'u ne tu'omasĩtibusĩagũ weronojõ weeapã. 29 Yu'u mũsãrẽ ña'arõ

weesĩ'rĩgũ weecã'boapã. Mu'u pacu ĩjõpeogu Õ'acũ pe'e yu'ure ñamipũ ucũami. A'tiro niami: "Tu'oya, Jacore pũrĩrõ ucũacũpa", niami. ³⁰ Mu'u, mu'u pacu tiropũ uputu dajasĩ'rĩ'cu niyugu, a'titojapã. Tojo nimigũ, ¿de'ro weegu yu'u ĩjõpeorã na queose yee'quere yajati? nicu niwĩ.

³¹ Jacob cãrẽ yu'ticu niwĩ:

—Yu'u uiasu. Apetero weegu mu'u põ'rã numiarẽ tutuaro me'rã numita'abosami, niasu. ³² No'o mu'u ĩjõpeorã queose yee'quere cuogũnojõ wẽriato. A'to nirã marĩ acawererã ĩ'orõpũ a'maña. Narẽ bocagu, miaña.

Jacob pe'e, "Raquel co pacu ĩjõpeose yee'quere yajapõ", ni masĩticu niwĩ.

³³ Labán Jacob ya wi'i, su'ti casero me'rã wéeca wi'ipũ a'magũ, sãjãamu'tãcu niwĩ. Be'ro Lea ya wi'ipũ sãjãacu niwĩ. To be'ro na puarã numia narẽ da'raco'terã ye wi'seriacãpũ sãjãacu niwĩ. Cũ ĩjõpeose queose yee'quere ne bocaticu niwĩ. Lea ya wi'ipũ ní'cu wijati, Raquel ya wi'ipũ sãjãacu niwĩ. ³⁴ Co pe'e cũ sãjãti duporo te queosere míi, cameyo pesarã na dujiro docapũ cũuco niwõ. Be'ro te bu'ipũ mujãpeja, dujidi'opesaco niwõ. Labán nipe'tiro ti wi'ipũre a'mape'ocũ nimiwĩ. Ne bocaticu niwĩ. ³⁵ Raquel pe'e pacũre nico niwõ:

—Pacu, mu'u tiro yu'u dijaticã uacũpa. Yu'u ni'cãcãrẽ be'tigo nisa'a, nico niwõ.

Labán nipe'tiropũ cũ ĩjõpeose queose yee'quere a'macu nimiwĩ. Ne bocaticu niwĩ.

³⁶ Cũ bocaticã ï'agũ, Jacob ua wa'acu niwĩ. Tojo weegu “Mejõ waro dioapã” nígu, Labãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—¿Ñe'enojõ mu'urẽ ña'arõ weeati? Mu'u yu'ure ña'abutiario wéeca be'ro weronojõ yu'ure sirutubutiapã. ³⁷ Nipe'tise yeacãrẽ añurõ ï'aweep'e'obutiacã'a. ¿Mu'u ya wi'i cjase apeyenojõacã bocati? Bocagu, a'to mu'u acawererã ï'orõ, tojo nicã yu'u acawererã ï'orõ bajurõpu peoya. Na noa pe'e diacjũ ucũti ni, beserãsama. ³⁸ Yu'u mu'u tiropure veinte cũ'marĩ da'rawu. Te cũ'marĩrẽ ne ni'cãti mu'u yarã oveja, cabra sãatíwã. Ne ni'cãti mu'u yarã ecarã oveja, cabra umuarẽ ba'atiwu. ³⁹ Ne ni'cãti wa'icurã nucũcjãrã wẽjẽno'cãrãrẽ mu'u tiropu miidajatiwu. Yu'u basu tere wapayewu. Topu umuco, ñami apẽrã masã na mu'u yarãrẽ yajacãma, mu'u yu'ure wapaseewu. ⁴⁰ Umucjore yu'u asise poowu. Ñami pe'ere yusuabu'a narãsãwũ. Apeterore ne cãrĩtiwu. ⁴¹ Mu'u ya wi'ipure veinte cũ'marĩ niwũ. Mu'u põ'rã puarã numiarẽ wapata'agu, catorce cũ'marĩ mu'u dutiro doca da'rawu. Mu'u yarã ecarãrẽ co'tégu seis cũ'marĩ da'rawu. Yu'u wapata'asere mu'u na'irõ ducayumujãwũ. ⁴² Yu'u ñecũ Abrahã wiogu Õ'acũ yu'u me'rã niticãma, yu'u pacu Isaa wiopesase me'rã cũ ejõpeogu Õ'acũ yu'u me'rã niticãma, tojowarota mu'u yu'ure o'otõrõbopã. Ne moobutiagu dajabopã. Õ'acũ yu'u pi'etisere ï'agũ, yu'u da'ra'quere ï'agũ, ñamipu mu'urẽ tutuaro me'rã ucũapĩ.

Jacob, Labán me'rã a'merĩ “A'tiro weerã” na

ni apo'que ni'i

⁴³ Tere tu'ogu, Labán Jacore yu'ticu niwĩ:

—Yu'u pō'rā numia, yu'u pō'rāta nima. Yu'u pā'rāmerā yu'u pā'rāmerāta nima. Oveja quē'rā yarā ovejata nima. Nipe'tise a'to mu'u ĩ'ase ye dia'cũ ni'i. Tojo nimicā, ni'cārōacārē yu'u pō'rā numiarē, yu'u pā'rāmerārē ¿de'ro weebosari yu'u? ⁴⁴ Tojo weerā marĩ puarā a'merĩ “A'tiro weerā” ni aporā. Tere marĩ be'ropure “Tojota ni apono'wũ” nino'rōsa'a, nicu niwĩ.

⁴⁵ Tere tu'ogu, Jacob ni'cā ũtāgā mii, ni'cā tuturo weronojō nu'cōcu niwĩ. ⁴⁶ Be'ro cũ acawererārē a'tiro nicu niwĩ:

—Ūtāperire seeneocũña.

Tojo weerā nipe'tirā ni'cā mesājo seeneocũucārā niwā. Na nipe'tirā ti mesā pu'topu ba'acārā niwā. ⁴⁷ Labán tore cũ ye ucũse me'rā a'tiro wāme ō'ocu niwĩ “Jegar Sahaduta”. Jacob pe'e cũ ye me'rā “Galaad”† wāme ō'ocu niwĩ.

⁴⁸ Tojo weegu Labán nicu niwĩ:

—A'ti ũtāmesā me'rā marĩ ni'cācā apo'quere wācũno'rōsa'a. Tojo weero Galaad wāmeticaro niwũ. ⁴⁹ Tojo nicā Mizpa wāmeticaro niwũ. Labán a'tiro nicu niwĩ:

—Ō'acũ marĩ a'merĩ ĩ'atiri curare marĩ puarārē ĩ'anurũato. ⁵⁰ Yu'u pō'rā numiarē mu'u ña'arō weecā o āpērā numiarē mu'u numotinemocā, apĩ marĩ a'merĩ aposere ĩ'atimicā, Ō'acũ basuta marĩ weesere masīgūsami.

† 31:47 31.47 Galaad nírō “ũtāmesā” nisĩ'rĩrō wee'e.

⁵¹ Labán Jacore apeye ninemocu niwĩ tja:

—A'to ũtāmesã yu'u seeneocũuca mesã, tojo nicã ũtāgã yu'u miinu'cõcaga marĩ deco niserere ĩ'aña. ⁵² A'ti mesã, tojo nicã a'tigare ĩ'arã, marĩ puarã apo'quere wãcũrãsa'a. Yu'u mu'urẽ ña'arõ weesĩ'rĩgũ, a'ti mesãrẽ, a'tigare yu'rũsome. Tojo nicã mu'u quẽ'rã yu'ure ña'arõ weesĩ'rĩgũ, yu'rũsome. ⁵³ Marĩ mejẽcã weecã, Õ'acũ Abrahã ějõpeogu, yu'u ñecũ Nacor ějõpeogu marĩ weesere queoro beseato, nicu niwĩ Labán.

Tere tu'ogu, Jacob Õ'acũ cũ pacu Isaa ějõpeogu wãme me'rã “Tojota wa'ato”, nicu niwĩ. ⁵⁴ Be'ro ti bu'apu wa'icure wẽjẽ, Õ'acũrẽ ũjũamorõpeocu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, nipe'tirã cũ acawererãrẽ ba'adutigu pijiocu niwĩ. Nipe'tirã ba'acãrã niwã. Ba'atoja, ti bu'apu cãrĩcãrã niwã.

⁵⁵ Ape numu ñamicureacã Labán wã'cã, wa'agutigu, cũ pãrãmerãrẽ, cũ põ'rã numiarẽ mi'mitucocu niwĩ. Be'ro “Musãrẽ añurõ wa'ato”, ni sërĩbosacu niwĩ. Tu'ajanu'cõ, cũ ya di'tapu majãmitojaacu niwĩ.

32

Jacob cũ ma'mi Esau me'rã a'merĩ bocaieja'que ni'i

¹ Be'ro Jacob apaturi wa'acu niwĩ tja. Topu wa'ari cura Õ'acũrẽ wereco'terã cũrẽ põtẽrĩrã a'ticãrã niwã. ² Narẽ ĩ'agũ, Jacob a'tiro nicu

niwĩ: “Na Õ'acũ yarã surara nima.” Tojo weegu tore Mahanaim* wãmeyecu niwĩ.

³ Jacob cũ ðuporo quetiwereri masãrẽ Seir di'tapu o'ómũ'tãcu niwĩ. To Seir Edom wãmetiropu tojacaro niwũ. Cũ ma'mi Esaúre quetiweremũ'tãdutigu, narẽ o'óyucu niwĩ.

⁴ Narẽ a'te quetire weredutigũ o'ócu niwĩ: “Yũ'u ma'mi Esaúre a'tiro ni wereapa: ‘Mũ'u acabiji Jacob mũ'u dutiro doca nigú a'tiro weredutiami: “Yũ'u yoacã Labán me'rã niapu. ⁵ Ni'cãrõacã wecu, burroa, oveja, da'racoterã umua, numia cuo'o. Mũ'u yũ'u wiogu yũ'ure añurõ wãcũcã uagu, a'te quetire o'ómũ'tã'a” mũ'urẽ niami’, niapa”, nicu niwĩ.

⁶ Cũ quetiweredutigũ o'ó'cãrã dajarã, Jacore a'tiro nicãrã niwã:

—Ûsã mũ'u ma'mi Esaú tiropu ejaçu. Ni'cãrõacã mũ'urẽ põtêrĩgũ a'tiami. Cuatrocientos umua me'rã a'tiami, nicãrã niwã.

⁷ Te quetire tu'ogu, Jacob uputu uicu niwĩ. Pũrõ wãcũque'ticu niwĩ. Tojo weegu cũ me'rã ní'cãrãrẽ pua curua ðucawaacu niwĩ. Cũ yarã oveja, wecu, cameyoa quẽ'rãrẽ mejãrõta weecu niwĩ. ⁸ A'tiro wãcũcu niwĩ: “Esaú cũ ni'cã curuacjãrã me'rã a'mewẽjẽgũ sãjãcã, ape curuacjãrã du'tiarãsama.” ⁹ Be'ro Õ'acũrẽ a'tiro ñubue sêrĩcu niwĩ: “Õ'acũ, yũ'u ñecũ Abrahã ëjõpeogu, tojo nicã yũ'u pacu Isaa ëjõpeogu, mũ'u yũ'ure ya di'tapu, yũ'u acawererã tiropu dajadutiapu. ‘Mũ'u acawererã tiropu dajacã, mũ'urẽ añurõ wa'acã weeguti’, niapu. ¹⁰ Mũ'u

* 32:2 32.2 Mahanaim níró, “pua curua masã” nisĩ'rĩrõ wee'e.

yu'ure añurō pajaña'a, queoro weearu. Yu'u ña'agũ nimicã, tojo weearu. Yu'u a'ti maa dia Jordãrē yu'rutērīpē'agũ, yu'u tuacjuacã dia'cũ cuomiwũ. Ni'cãrōacãma pua curua masã cuo'o. ¹¹ Yu'ure pajaña'cureya. Yu'u ma'mi Esaú yu'ure ne mejēcã weecã weeticã'ña. Cũ yu'ure, numiarē, wī'marārē wējēbosami nígu, ui'i. ¹² Tojo nimicã, mu'u yu'ure 'Añurō mu'urē wa'acã weeguti. Mu'u pārāmerã nituriarã pājārã waro nucūpori pajiri maa cjase weronojō pājārã nirāsama. Ne narē queota basiosome', niwũ", ni sērīcu niwī.

¹³ Ti ñamirē Jacob toputa cãrīcu niwī. Cũ cuose, cũ mia'quere cũ ma'mi Esaúre o'ogutigu besecu niwī. ¹⁴ Doscientos cabra numia, veinte cabra umua, doscientos oveja numia, veinte oveja umua, ¹⁵ treinta cameyoa numia ne pō'rãti'cãrārē na pō'rã wī'marã me'rãta, cuarenta wecua, diez wecua umuarē, veinte burroa numiarē, diez burroa umuarē besecu niwī. ¹⁶ Be'ro cūrē da'raço'terārē wiacu niwī. Narē wiagu, mejēcã dia'cũ wa'icurarē, nanucũ curaricjãrārē wiacu niwī. Narē a'tiro nicu niwī:

—Musã yu'u dūporo wa'ayuya. Na wa'icurarē te curarinucũ yoacurero ducawaa miaña, nicu niwī.

¹⁷ Ne waro cũ o'ómũ'tãgũrē a'tiro weeduticu niwī:

—Yu'u ma'mi Esaúre pōtērīgũ, cũ sērītiña'cã, “¿Noa mu'u wiogu niti, no'opu wa'ati, ã'rã wa'icurã mu'u miarã, noa yarã niti?” nicã, ¹⁸ a'tiro yu'tiya: “Yu'u wiogu Jacob, mu'urē

o'ó'cārã nima. Jacob, mu'u dutise doca nigú mu'urẽ o'oámi. Cũ ũsã be'ro sirutusami," niña.

¹⁹ Cũ o'ómũ'tã'cũ be'rocjũ, tojo nicã nipe'tirã cũ be'rocjārã quẽ'rārẽ mejārõta wereduticũ niwĩ. ²⁰ Apeye quẽ'rārẽ a'tiro niduticũ niwĩ: " 'Jacob mu'u dutise doca nigú ũsã be'ro a'tisami', niapa", nicũ niwĩ.

Jacob a'tiro wãcũcũ niwĩ: "Yũ'u dũporo apeyenojõ o'omũ'tãse me'rã cũ uase pe'ticã weeguti. Be'ro yũ'u basu cũrẽ ĩ'acã, apetero weegu yũ'ure añurõ põtẽrĩgũsami", ni wãcũcũ niwĩ. ²¹ Tojo wãcũ'cũ niyugu, cũ o'oatjere cũ dũporo miayuduticũ niwĩ. Cũ pe'e topata ti ñamirẽ tojánicũ niwĩ.

Jacob Ô'acũrẽ wereco'tegu me'rã na a'merĩ ñadi'ocũupe'que ni'i

²² Tojo weegu ti ñamirẽta ñamipũ Jacob cãrĩatji dũporo wã'cãnu'cã, cũ nũmosãnumia pũarãrẽ, narẽ da'racoterã numiarẽ, cũ põ'rã umũa oncere ti maa Jaboc wãmetiri maa ũ'cũatiropũ ñumupẽ'aduticũ niwĩ. ²³ Cũ nipe'tise cũose quẽ'rārẽ pẽ'rõcũ niwĩ. ²⁴ Cũ ni'cũta tojanũ'cãrĩ cura, ni'cũ umũ bajua, cũ me'rã a'merĩ ñadi'ocũupecãrã niwã. Téé bo'remũjãticãpũ tojo weedu'ucãrã niwã. ²⁵ Cũ Jacob me'rã põtẽoti, Jacob usó õ'a a'mesũ'arore paaweecũ niwĩ. Tojo weero to a'mesũ'aro wetia wa'acaro niwũ. ²⁶ Be'ro umũ cũ me'rã a'mequẽ'cũ Jacore nicũ niwĩ:

—Yũ'ure du'uya. Bo'rearopũ wee'e, nicũ niwĩ.
Jacob cãrẽ nicũ niwĩ:

—Mũ'u, yũ'ure “Añurõ wa'ato” niticãma, ne du'usome.

²⁷ —To pũricãrẽ ¿mũ'u de'ro wãmetiti? nicũ niwĩ.

—Yũ'u Jacob wãmeti'i, ni yũ'ticũ niwĩ. ²⁸ Tere tũ'ogu, cũ me'rã a'mequẽ'cũ a'tiro nicũ niwĩ:

—Mũ'u Jacob wãmetisome majã. Ô'acũ me'rã, masã me'rã a'mequẽgũ, wapata'apũ. Tojo weegu ni'cãrõacãrẽ majã Israe wãmetigusa'a, nicũ niwĩ.

²⁹ —Mũ'u quẽ'rã yũ'ure wereya. ¿De'ro wãmetiti mũ'u? ni sãrĩtiña'cũ niwĩ Jacob.

—Yũ'u wãmerẽ sãrĩtiña'ticã'ña, ni yũ'ticũ niwĩ.

Be'ro topũta Jacore “Mũ'urẽ añurõ wa'ato”, nicũ niwĩ. ³⁰ Jacob a'tiro nicũ niwĩ: “Yũ'u basuta Ô'acũrẽ bajuyoropũ ã'apũ. Tojo nimigũ, cati'i yujupũ.” Tojo weegu to na a'merĩ ñadi'ocũupe'carore Jacob Peniel† wãme õ'ocũ niwĩ.

³¹ Jacob cũ Peniepure yũ'ruari curare mujĩpũ majãtigupũ weecũ niwĩ. Cũrẽ usó a'mesũ'aropũ paano'ca be'ro niyucã, cũ opa cu'siro sijacũ niwĩ.

³² Tojo weerã a'tocatero quẽ'rãrẽ Israe pãrãmerã nituriarã no'o nigũ wa'icũ usó õ'a a'mesũ'ari wadare ba'atisama. Jacore topũ páaca be'ro niyucã, tojo weesama.

33

Jacob Esaú me'rã na a'merĩ apo'que ni'i

† **32:30** 32.30 Hebreo ye me'rã Peniel nĩrõ, “Ô'acũ ya diapoa” nisĩ'rĩrõ wee'e. Apeterore Penuel ojano'caro niwũ.

¹ Esaú cuatrocientos ɯmɯa me'rã a'ticã ĩ'agũ, Jacob a'tiro weecu niwĩ. Lea, Raquel, pɯarã narẽ da'raco'terã numia me'rã nanɯcũ na põ'rãrẽ dɯcawaacu niwĩ. ² Narẽ da'raco'terã numiarẽ na põ'rã me'rã na dɯporo nɯ'cõcu niwĩ. Be'ro Leare co põ'rã me'rã nɯ'cõcu niwĩ. Nitɯoropɯ Raquere co macũ José me'rã nɯ'cõcu niwĩ. ³ Be'ro Jacob na dɯporoacã ɯ'mutãwã'cãcu niwĩ. Esaúre põtẽrĩgũ wa'agu, sietetiri cũ diapoare nucũcãpɯ paamu'rĩque'acu niwĩ. Téé cũ tĩropɯ ejaɯ, tojo weedu'ucu niwĩ. ⁴ Esaú pe'e cãrẽ põtẽrĩgũ, omawã'cãti, paabu'a, mi'micu niwĩ. Na pɯarãpɯta a'merĩ uticãrã niwã. ⁵ Tu'ajanɯ'cõ, Esaú na numiarẽ, wĩ'marãrẽ ĩ'a, a'tiro ni sẽrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ã'rã waro noanojõ niti? ni sẽrĩtiña'cu niwĩ.

—Na, yɯ'ɯ põ'rã Õ'acũ yɯ'ure, mɯ'ɯ dutise doca nigũrẽ o'o'cãrã nima, nicu niwĩ Jacob.

⁶ Tojo nicã tɯ'orã, cãrẽ da'raco'terã numia na põ'rã me'rã, Esaú tiroacãpɯ wa'a, cãrẽ wiopesase me'rã añudutirã, nucũcãpɯ paamu'rĩque'acãrã niwã. ⁷ Be'ro Lea cũ tĩroacãpɯ a'ti, co quẽ'rã co põ'rã me'rã mejãrõta weeco niwõ. Yapatigopɯa Raquel co macũ José me'rã, mejãrõta weeco niwõ.

⁸ Esaú Jacore sẽrĩtiña'cu niwĩ:

—¿De'ro weegusari mɯ'ɯ, wa'icɯrã sõ'onícãrã yɯ'ure põtẽrĩwã'cã'cãrã pãjãrã me'rã?

Jacob cãrẽ yɯ'ticu niwĩ:

—Mɯ'ɯ yɯ'ure añurõ wãcũcã ɯagu, tojo weesu.

⁹ —Niwe'e, nijã. Yɯ'ɯ quẽ'rã pãjãrã cɯopɯ. Na mɯ'ɯ yarã me'rãta tojayá, nicu niwĩ Esaú.

10 Jacob cũ ma'mirē ninemocu niwĩ:

—Yu'ure añurō wācūgũ, yu'u o'osere ñe'eña. Yu'u mu'urē ĩ'agũ, Ō'acūrē ĩ'agũ weronojō ĩ'a'a. Mu'u yu'ure añurō pōtērĩ ñe'etojapu. 11 Yu'u mu'urē miiti o'osere ñe'eña. Ō'acũ yu'ure peje apeyenojō cūocā weeami. Ne apeyenojō du'sawe'e.

Jacob cũ pejetiri tojo nicā tu'ogu, Esaú “Jaɯ”, nicu niwĩ. 12 Be'ro Esaú nicu niwĩ:

—Te'a. Yu'u mu'u dɯporo u'mutāgũti, nicu niwĩ.

13 Jacob pe'e cūrē yu'ticu niwĩ:

—Ma'mi, yu'u ma'igũ, mu'u masĩsa'a. Wĩ'marā marĩ weronojō tutuatima. Oveja, wecu, na pō'rārē yu'u wācūsa'a. Na ni'cā nɯmɯta ñujũyu'rurā, wērĩpe'tia wa'abosama.

14 Mu'u pe'e mu'u dutise doca nigú dɯporo u'mutāwā'cāña. Mu'u tojo weecā, añurōsa'a. Yu'u pe'e wa'icūrā, yu'u dɯporo wa'arā na sijaro ejatuario sajatiro wa'aguti. Tojo nicā wĩ'marā na sijaro ejatuario wa'aguti. Téé Seipu a'merĩ ĩ'arā, nicu niwĩ Jacob.

15 Esaú, “Jaɯ, tojota weerā. Yu'u me'rā a'ti'cārā ɯmuarē mu'urē ba'paticā, pejetirā cūugũti”, nicu niwĩ.

Jacob pe'e cūrē yu'ticu niwĩ:

—Añurōsa'a. Cūuticā'ña. Mu'urē caribosĩ'rītisa'a, nicu niwĩ.

16 Na tojo ni ucūca nɯmɯrēta Esaú Seipu da-jatojaacu niwĩ. 17 Jacob pe'e Sucot wāmetiropu wa'acu niwĩ. Topu cũ niatji wi'ire weecu niwĩ. Tojo nicā wa'icūrā ye wi'seriacārē paapeocu niwĩ. Tojo weegu tore Sucot wāmeyecu niwĩ.

18 Jacob cũ Padan-arāpũ ní'cũ, cũ dajatojat-icã, ne mejěcã wa'aticaro niwũ. Canaápũre añurõ dajacũ niwĩ. Topũre Siquem wãmetiri macã põtëorõ tojaque'acũ niwĩ. 19 Cien kujiri niyeru kujiri me'rã ni'cã di'ta duucũ niwĩ. Ti di'tare Hamor põ'rã duacãrã niwã. Cũ Siquem wãmetigũ pacũ nicũ niwĩ. Topũ Jacob cũ ya wi'i, su'ti caseri me'rã sêeopeocũ niwĩ. 20 Tu'ajanũ'cõ, Õ'acũrẽ ějõpeogũ wa'icũrãrẽ ũjũamorõpeorore ni'cã mesã ũtã me'rã see-neocũucũ niwĩ. Tore El-Elohe-Israe* wãme õ'ocũ niwĩ.

34

Dina ye bu'iri co acawererã Siquěcjãrã ıntũarẽ wẽjẽ'que ni'i

1 Lea macõ Dina Jacore põ'rãtibosa'co, tocjãrã nu'miarẽ ĩ'agõ wa'aco niwõ. 2 Tojo weeri cura, Siquem, Hamor heveo masũ macũ core ĩ'agũ, tutuaro me'rã ñe'e, ña'arõ weecũ niwĩ. Cũ Hamor tocjãrãrẽ dutigũ nicũ niwĩ. 3 Tojo ña'arõ wee'cũ nimigũ, core ɯagũ, cũrẽ tũ'sacã weesĩ'rĩcũ niwĩ. 4 Tojo weegũ, cũ pacũ Hamor me'rã a'tiro ucũcũ niwĩ:

—Pacũ, yũ'ure a'tigore numisẽrĩbosagũ wa'aya, nicũ niwĩ.

5 Jacob pe'e cũ macõrẽ ña'arõ wee'quere masĩtojacũ nimiwĩ. Cũ põ'rã pe'e cãpũpũ na yarã ecarãrẽ co'terã weecãrã niwã. Tojo weegũ téé na dajacãpũ ne mejěcã nima'aticũ niwĩ.

* **33:20** 33.20 El-Elohe-Israe níró “Õ'acũ, Israe curuacjãrã ějõpeogũ, Õ'acũta nimi” nisĩ'rĩrõ wee'e.

6 Tojo weeri curare Hamor Siquem pacu Jacob me'rã ucũgũ wa'acu niwĩ.

7 Jacob põ'rã na cãpũpu ní'cãrã dajarã, te quetire tu'orã, uayu'rũa, a'tiro nicãrã niwã: "Siquem Israe põ'rãrẽ ña'abutiario bopoyoro weepĩ, co me'rã wuacãjĩgũ. Tenojõrẽ ne weeno'ña marĩ'i", nicãrã niwã.

8 Tojo nimicã, Hamor pe'e na me'rã ucũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u macũ Siquem musã acabijore tu'sayu'rũami. Core cãrẽ numisoya. 9 Musã ùsã acawererã weronojõ tojarãsa'a. Ësã musã põ'rã numiarẽ nãmoti, musã pe'e quẽ'rã ùsã põ'rã numiarẽ nãmotirãsa'a. 10 Ësã me'rã a'topu tojayá. A'ti di'ta nipe'tiro musã ya di'ta tojarosa'a. Di'tare duutjãrã, duase tucũrĩ pãaña, nicu niwĩ.

11 Siquem pe'e quẽ'rã cũ basu Dina pacu Jacore, co ma'misũmuarẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Musã yu'ure core o'ocã uasa'a. Musã no'o sãrĩsere o'oguti. 12 No'ocã'rõ musã sãrĩrõ põtëorõ sãrĩcã, o'oguti. Mejõ yu'ure core numisoya majã, nicu niwĩ.

13 Cũ Siquem tojo nimicã, na acabijo Dinarẽ ña'arõ wee'que wapa Jacob põ'rã cãrẽ, cũ pacu Hamorẽ nisoose me'rã yu'ticãrã niwã. 14 A'tiro nicãrã niwã:

—Ësã acabijore õ'rëcju yapa casero yejecõ'ano'tigure numisomasĩtisa'a. Ësã tojo weerã bopoyoro weerã weebosa'a. 15 Tojo weeno'cãrã dia'cãrẽ ùsã numisorãti. Musã quẽ'rã ùsã weronojõ niña. Nipe'tirã umua musã wa'teropu nirãrẽ na õ'rëcju yapa caserore

yejecō'aña. ¹⁶ Tojo wéeca be'ro pūrīcārē musā, ūsā pō'rā numiarē nūmotirāsa'a. Ūsā quē'rā musā pō'rā numiarē nūmotirāsa'a. Marī nī'cārō me'rā nirāsa'a. Nī'cā macācjarāta nirāsa'a. ¹⁷ Musā ūsā tojo nisere yu'titicāma, ūsā a'tore wija, ūsā acabijore miarāsa'a, nicārā niwā.

¹⁸ Tere tu'orā, Hamor, cū macū Siquem “Jaḡ, añurōsa'a”, nicārā niwā. ¹⁹ Tojo weegu ne yoogoro marīrō Siquem cū ya ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'cu niwī. Jacob macōrē tu'sayu'ruatjīagū, tojo weecu niwī. Cū Siquērēta cū nī'cū pō'rārē āpērā yu'ruoro cūrē wiopesase me'rā ī'acārā niwā. ²⁰ Tojo weerā Siquem cū pacu Hamor me'rā macā sājārī sope pu'topu wa'acārā niwā. Topu na apeyenojōrē duase tiropu masārē a'tiro werēcārā niwā:

²¹ —Sōjā masā marī me'rā maata nī'cārā weronojō nisetiama. Na a'topu nirāsama. A'topu apeyenojōrē duase wi'seri weerāsama. Di'ta pajiro nicā'a. Marī na pō'rā numiarē nūmotirāsa'a. Na pe'e quē'rā marī pō'rā numiarē nūmotirāsama. ²² Na marī me'rā nirāti, nīrā, a'tiro weecā ūama. Na weesetironojōta marī pō'rā ūmuarē na ō'rēcju yapa caserore yejecō'acā ūama. ²³ Nipe'tise na cuose, nipe'tirā na yarā ecarā marī ye nirōsa'a. Marī “Tojota weerāti” nicā, na marī me'rā tojarāsama.

²⁴ Nipe'tirā ūmua ti macā sope pu'to nerērā Hamor, cū macū Siquem me'rā na tojo nisere “Añurōsa'a, tojota weerāti”, nicārā niwā. Tojo weerā nipe'tirā ūmua na ō'rēcju yapa caserore yejecō'ano'cārā niwā. ²⁵ I'tia nūmu be'ro na yejecō'ano'cārā pūrīno'rī cura Jacob

põ'rã puarã Simeó, Leví macãpu wa'acãrã niwã. Na ye di'pjĩrĩ me'rã na ne wãcũtiri cura nipe'tirã umuarẽ wẽjẽpe'ocã'cãrã niwã. ²⁶ Hamor, cũ macũ Siquem quẽ'rãrẽ di'pjĩ me'rãta wẽjẽcãrã niwã. Be'ro Dinarẽ Siquem ya wi'ipũ ní'core miiwijaacãrã niwã. ²⁷ Be'ro ãpẽrã Jacob põ'rã sirutu, ejanemocãrã niwã. Na wẽjẽno'cãrã cũñarõ wa'teropũ yu'rua, ti macãpu apeyenojõrẽ yajape'ocã'cãrã niwã. Na acabijore ña'arõ wee'que wapa a'merã, tojo weecãrã niwã. ²⁸ Oveja, wecua, burroa, nipe'tise ti macãpu ní'quere, cãpũpu ní'quere yajacãrã niwã. ²⁹ Wi'seri po'peapu na cwo'quere yajape'ocã'cãrã niwã. Wĩ'marãrẽ, tojo nicã numiarẽ ñe'e, miacãrã niwã.

³⁰ Tere ï'agũ, Jacob Simeó, Levíre a'tiro nicu niwĩ:

—Musã yu'ure ña'abutiario weepetíyeapã. Ni'cãrõacãma a'topũ nirã masã cananeo masã, ferezeo masã yu'ure ne ï'asĩ'rĩtirãsama. Na yu'u me'rã a'mewẽjẽrãtirã nerẽrãsama. Yu'u pejetirãcã masã cwo'o. Marĩrẽ wẽjẽpe'ocã'rãsama.

³¹ Na pe'e cãrẽ yu'ticãrã niwã:

—To pũrĩcãrẽ ¿cũ ùsã acabijore umuarẽ a'metãrãwapata'ari masõrẽ weronojõ cwo'opari? nicãrã niwã.

35

Õ'acũ Jacore Betepũ “Añurõ wa'ato” ní'que ni'i

¹ Õ'acũ Jacore a'tiro nicu niwĩ: “Wã'cãnu'cãña. Betepũ wa'a, topũ tojaque'aya. Topũ ni'cãrõ yu'ure ãjõpeogu wa'icũrãrẽ ãjũamorõpeorore

da'reapa. Mu'u ma'mi Esaúre uiwã'cãcaterore yu'u topu mu'arẽ bajua'caropu wa'aya." ² Tere tu'ogu, cũ acawererãrẽ, nipe'tirã cũ me'rã nirãrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Nipe'tise musã ãpẽrãnojõ ãjõpeorã queose yee'quere cõ'acã'ña. Tojo nicã u'acoe, su'ti ducayuya. ³ Te'a, Betepu wa'arã. Topu Õ'acũrẽ ãjõpeogu, ni'cãrõ cãrẽ wa'icurãrẽ ãjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã see-neocũugũti. Cũta yu'ure bujawetiri curare weet-amuwĩ. No'o wa'aro yu'ure ba'patiwã'cãwĩ, nicu niwĩ.

⁴ Na ãpẽrãnojõ ãjõpeorã queose yee'que na cuo'quere, tojo nicã na o'meperi yosasere Jacore o'ocãrã niwã. Jacob tere ñe'e, ni'cãgũ yucugu encina wãmeticjujo docapu tere yaacu niwĩ. Tigujõ Siquem pu'topu tojacaro niwũ. ⁵ Na topu ni'cãrã wijawã'cãrĩ cura Õ'acũ to pu'topu nise macãrĩcjãrãrẽ uputu uicã weecu niwĩ. Tojo weerã Jacob põ'rãrẽ sirututicãrã niwã.

⁶ Jacob, cũ me'rã wa'a'cãrã, nipe'tirã Luz wãmetiri macãpu etacãrã niwã. Ti macãta tja Betel wãmeticaro niwũ. Canaã di'tapu tojacaro niwũ. ⁷ Topu ni'cãrõ Õ'acũrẽ ãjõpeorã wa'icurãrẽ ãjũamorõpeorore ni'cã mesã ùtã me'rã seeneocũucu niwĩ. Tore Jacob cũ ma'mirẽ du'ticaterore Õ'acũ cãrẽ bajuacu niwĩ. Tojo weegu tore El-betel wãme õ'ocu niwĩ. ⁸ Toputa Rebecare co'te'co Débora wẽrĩco niwõ. Betel pu'toacã core ni'cãgũ yucugu encina wãmeticjujo docapu yaacãrã niwã. Jacob tore “encina dũjarigu” pisucu niwĩ.

9 Jacob cǔ Padan-arāpǔ ní'cǔ dajatojaticǎ, topǔta Ō'acǔ apaturi bajua, "Mǔ'ǔrē añurō weegǔti", nicǔ niwĩ.

10 "Mǔ'ǔ Jacob wāmeti'i.

Tojo wāmetisome majǎ.

Ni'cǎcǎ me'rǎ mǔ'ǔ wāme Israe* nirōsa'a", nicǔ niwĩ tja.

Cǔ wāmerē dǔcayúca be'ro, 11 a'tiro nicǔ niwĩ: "Yǔ'ǔ Ō'acǔ tutuayǔ'rǔgǔ ni'i.

Mǔ'ǔ pǎjǎrǎ pō'rǎti, pǎjǎrǎ pǎrāmerātigusa'a.

Mǔ'ǔ me'rǎ pǎjǎrǎ masāputirāsama.

Peje macārĩ wa'arosa'a.

Mǔ'ǔ pǎrāmerǎ wa'tero nirǎ wiorǎ waro sǎjǎrāsama.

12 Abrahǎ, Isaare yǔ'ǔ o'o'que di'tare mǔ'ǔ quē'rǎrē o'ogǔti.

Mǔ'ǔ be'rore, mǔ'ǔ pǎrāmerǎ nituriarǎrē o'ogǔti", nicǔ niwĩ Ō'acǔ.

13 Ō'acǔ topǔ Jacob me'rǎ ucǔtoja, wa'a wa'acǔ niwĩ. 14 Be'ro cǔrē Ō'acǔ ucǔ'caropǔ ni'cǎgǎ ǔtǎgǎrē miiwǎ'cōnǔ'cōcǔ niwĩ. Ō'acǔrē ějōpeosere ĩ'ogǔ, tigare olivo ǔ'sere, tojo nicǎ ǔ'sedǔcaco vinorē piopeocǔ niwĩ. 15 Tore Betel wāme ō'ocǔ niwĩ.

Raquel co wēřĩ'que ni'i

16 Be'ro Betepǔ ní'cǎrǎ aperopǔ wa'acǎrǎ niwǎ. Na Efrata wāmetiropǔ etatjo dǔ'sacaro niwǔ yujupǔ. Topǔ Raquel wĩ'magǔrē ñe'eco niwō. Ne maata wĩ'magǔrē ñe'emasĩtico niwō.

17 Co ǔpǔtǔ pǔrĩse pi'etiri curare, pō'rǎtirǎrē

☆ **35:10** 35.10 Gn 32.28

co'teri masõ a'tiro nico niwõ: “Uiticã'ña. Wĩ'magũ bajuatojami. Ëmu nimi tja”, nico niwõ. ¹⁸ Co tojo nirĩ cura, Raquel wẽrĩgõpũ nico niwõ. Co ejeripõ'rã du'uatĩ duporoacã co macũrẽ Benoni pisuco niwõ. Cũ pacũ Jacob pe'e cũrẽ Benjamí wãme õ'ocũ niwĩ.

¹⁹ Tojo wee Raquel wẽrĩa wa'aco niwõ. Core Efrata wa'ari ma'apũ yaacãrã niwã. Ni'cãrõacãma to Belẽ wãmeti'i majã. ²⁰ Jacob core yaa'caro bu'ipũre ni'cã ùtãtuturo nu'cõcũ niwĩ. Téé a'tocateropũ ti tuturore ï'arã, “A'to Raquere yaapã”, ni ï'asama.

²¹ Be'ro Jacob yũ'rũa, Eder wãmetiro oveja co'terã na co'tedujiri wi'i yũ'rũropũ tojaque'acu niwĩ. ²² Na topũ añurõ apoque'a nisetiri cura Rubén cũ pacũ nũmo weronojõ nigõ Bilha me'rã wũacãjĩ, co me'rã nicũ niwĩ. Tere masĩgũ, cũ pacũ upũtu waro uacũ niwĩ.

Jacob põ'rã ye cjase ni'i

Jacob põ'rã doce nicãrã niwã. ²³ Cũ Lea me'rã a'ticũrã põ'rãticũ niwĩ: Rubén masã ma'mi nicũ niwĩ. Be'ro Simeó, Leví, Judá, Isacar, Zabulõ nicãrã niwã. ²⁴ Cũ Raquel me'rã a'ticũrã põ'rãticũ niwĩ: José, Benjamí nicãrã niwã. ²⁵ Bilha Raquere da'raco'tego ní'co me'rã a'ticũrã põ'rãticũ niwĩ: Dan, Neftalí nicãrã niwã. ²⁶ Zilpa, Leare da'raco'tego ní'co me'rã a'ticũrã põ'rãticũ niwĩ: Gad, Aser nicãrã niwã. ã'rã Jacob Padan-arãpũ nicã bajuacãrã niwã.

Isaa cũ wẽrĩ'que ni'i

27 Jacob cū pacu Isaare Mamre wāmetiropu ī'agū wa'acu niwī. Ti macārē āpērā Arba o Hebrō pisuma. Topu toduporopu Abrahā, Isaa niseticārā niwā. 28 Isaa ciento ochenta cū'marī cuogū, wērīcu niwī. 29 Cū űecūsūmuarē sirutugu, cū quē'rā bucu waro wa'a, wērīa wa'acu niwī. Cū wērīcā ī'a, cū pō'rā Esaú, Jacob cūrē yaacārā niwā.

36

Esaú pō'rā, cū pārāmerā nituriarā ye queti ni'i

1 A'ticūrā Esaú pō'rā, cū pārāmerā nituriarā nicārā niwā. Cūrēta tja Edom pisucārā niwā. 2 Esaú Canaá di'tacjārā numiarē nūmotīcu niwī. Ni'cō Ada, Elón hitita masū macō nico niwō. Apego Aholibama Aná macō, Zibeón heveo masū pārāmeo nico niwō. 3 Apego Basemat Ismae macō, Nebaiot acabijo nico niwō. 4 Ada me'rā cū pō'rāti'cu Elifaz wāmeticu niwī. Basemat macū Reuel wāmeticu niwī. 5 Aholibama me'rā cū pō'rāti'cārā Jeús, Jaalam, Coré nicārā niwā. Ā'rā cū Canaá di'tapu nicā bajuacārā niwā.

6 Esaú cū nūmosānumia me'rā, cū pō'rā űmua, numia nipe'tirā cū me'rā nirārē piji, aperopu macārī wa'acu niwī. Cū acabiji Jacob tiropu ní'cu yoaropu wa'acu niwī. Nipe'tirā cū yarā wa'icūrārē, tojo nicā nipe'tise cū Canaá di'tapu boca'quere miape'ocu niwī. 7 Na cū acabiji Jacob me'rā apeyenojō cuoyu'rūmajā wa'acārā niwā. Tojo weerā na ni'cārō me'rā nita basioticaro niwū. Tojo nicā wa'icūrā na cuorā pājārārē ba'ase ejatuaticaro niwū. 8 Tojo weegu Esaú,

apetero Edom na nigú, Seir opa bu'papijaro nirõpɯ macãrĩ wa'acɯ niwĩ.

⁹ Esaú pãrãmerã nituriarã edomita masã Seir opa bu'papijaro nirõpɯ nisetiçãrã niwã. ¹⁰ Esaú põ'rã ɯmɯa a'tiro wãmetiçãrã niwã: Ada, Esaú nɯmo Elifare põ'rãtico niwõ. Esaú nɯmo apego Basemat Reure põ'rãtico niwõ. ¹¹ Elifaz põ'rã ɯmɯa a'tiro wãmetiçãrã niwã: Temán, Omar, Zefo, Gatam, Cenaz nicãrã niwã. ¹² ã'rã, Esaú nɯmo Ada pãrãmerã nicãrã niwã.

Elifaz apego cũ nɯmo nitigo me'rã põ'rãtico niwĩ tja. Co Timna wãmetico niwõ. Co me'rã Amalec wãmetiçure põ'rãtico niwĩ. ¹³ Reuel põ'rã a'tiçurã nicãrã niwã: Nahat, Zera, Sama, Miza nicãrã niwã. Na, apego Esaú nɯmo Basemat pãrãmerã nicãrã niwã. ¹⁴ Apego Aholibama Esaú nɯmo nico niwõ tja. Co me'rã a'tiçurã põ'rãtico niwĩ: Jeús, Jaalam, Coré nicãrã niwã. Co Ana macõ, Zibeón pãrãmeo nico niwõ.

¹⁵ A'tiçurã Esaú pãrãmerã nituriarã wiorã nicãrã niwã: Elifaz, Esaú macũ masã ma'mi põ'rã Temán, Omar, Zefo, Cenaz, ¹⁶ Coré, Gatam, Amalec nicãrã niwã. Na Elifaz põ'rã Edom di'tapure wiorã nicãrã niwã. Na nipe'tirã Ada pãrãmerã nituriarã nicãrã niwã. ¹⁷ Esaú pãrãmerã Reuel põ'rã Edom di'tapure a'tiçurã wiorã nicãrã niwã: Nahat, Zera, Sama, Miza nicãrã niwã. Na Basemat Esaú nɯmo pãrãmerã nicãrã niwã. ¹⁸ Esaú nɯmo Aholibama põ'rã a'tiçurã wiorã nicãrã niwã: Jeús, Jaalam, Coré nicãrã niwã. Aholibama Aná macõ nico niwõ. ¹⁹ Na nipe'tirã Esaú, Edom na nigú, pãrãmerã

nicārã niwã. Na te curaricjãrã wiorã nicārã niwã.

²⁰ Seir pō'rã, horeo masũ na nigú pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ²¹ Disón, Ezer, Disán nicārã niwã. Na horeo masã wiorã nicārã niwã. Edom di'tapure Seir pãrãmerã nituriarã nicārã niwã. ²² Lotán pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Hori, Hemam nicārã niwã. Timna Lotán acabijo nico niwõ. ²³ Sobal pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Alván, Manahat, Ebal, Sefo, Onam nicārã niwã. ²⁴ Zibeón pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Aja, Aná nicārã niwã. Anáta yucu marĩrõpure nígũ, aco asibususe o'maburose perire bocacu niwĩ. Cũ pacu Zibeón yarã burroare cũ co'tecaterore tere bocacu niwĩ. ²⁵ Aná ni'cũ macũ Disón wãmetigure macũticu niwĩ. Tojo nicã ni'cõ numio Aholibamarẽ macõticu niwĩ. ²⁶ Disón pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Hemdán, Esbán, Itrán, Querán nicārã niwã. ²⁷ Ezer pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Bilhán, Zavan, Acán nicārã niwã. ²⁸ Disán pō'rã a'ticurã nicārã niwã: Uz, Arán nicārã niwã.

²⁹ Horeo masã wiorã a'ticurã nicārã niwã: Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ³⁰ Disón, Ezer, Disán nicārã niwã. Na horeo masã wiorã nicārã niwã. Na Seir di'tapure na ye curarinucũ wiorã nicārã niwã.

³¹ Israe curuacjãrã wiogu dutigu waro cõoatji dũporore Edom di'tapure wiorã dutirã a'tiro wãmetirã nicārã niwã: ³² Bela, Beor macũ Edom di'ta wiogu dutigu nicu niwĩ. Cũ ya macã Dinaba wãmeticaro niwũ. ³³ Bela wẽrĩca be'rore cũ dũcayuro Jobab, Zera macũ duticu niwĩ. Cũ Bosra wãmetiri macãcjũ nicu niwĩ.

³⁴ Jobab cū wěřica be'rore cū ducayuro Husam wāmetigu ducicu niwī. Cū Temán wāmetirocjū nicu niwī. ³⁵ Husam cū wěřica be'rore cū ducayuro Hadad, Bedad macū ducicu niwī. Cū madianita masārē Moab cja cāpūpū a'mewējē wapata'acu niwī. Cū ya macā Avit wāmeticarō niwū. ³⁶ Hadad cū wěřica be'rore cū ducayuro Samla, Masreca macācjū ducicu niwī. ³⁷ Samla cū wěřica be'rore cū ducayuro Saúl ducicu niwī. Cū Rehobot wāmetiri macācjū nicu niwī. Ti macā dia sumutopū nicaro niwū. ³⁸ Saúl wěřica be'rore cū ducayuro Baal-hanán, Acbor macū, ducicu niwī. ³⁹ Baal-hanán wěřica be'rore cū ducayuro Hadad, Pau wāmetiri macācjū ducicu niwī. Hadad nūmo Mehetabel wāmetico niwō. Co Matred macō, Mezaab pārāmeo nico niwō.

⁴⁰ Esaú pō'rā wiorā te curarinucū sū'ori niseti'cārā a'ticūrā nicārā niwā. Ni'cū pō'rā masā ma'mi me'rā nū'cācaro niwū. Na niseti'caropū, tojo nicā na ye curari wāmerē wereno'rōsa'a. Timna, Alva, Jetet, ⁴¹ Aholibama, Ela, Pinón, ⁴² Cenaz, Temán, Mibzar, ⁴³ Magdiel, Iram nicārā niwā. Esaú, apeterore Edom pisuno'gū nicu niwī. Na edomita masā wiorā nicārā niwā. Na, na nirōpure, na yarā masārē sū'ori ducicārā niwā.

Ā'rī Esaú, Edom masā ñecū nicu niwī.

37

José quē'e'que ni'i

¹ Jacob pe'e Canaá di'tapū tojacā'cu niwī. Ti di'tapūta cū pacū yoaticā nīnicu niwī.

² A'te Jacob ni'cū pō'rā niseti'que queti ni'i.

José diecisiete cǎ'marĩ cuogu, cǎ ma'misumua me'rǎ oveja co'tegu weecu niwĩ. Na cǎ pacu numosãnumia pe'su da're'cǎrǎ numia Bilha, Zilpa pō'rǎ nicǎrǎ niwǎ. José na da'raropu cǎ ma'misumua ña'arō weeseticǎ ĩ'agũ, na pacupare “Ña'arō weeama”, ni weredajamujǎcu niwĩ.

³ Jacob José pe'ere ãpērǎ cǎ pō'rǎ nemorō ma'iyu'rũnu'cǎcu niwĩ. Cǎ bucu waro nirĩ cura bajua'cu niyucǎ, tojo weecu niwĩ. Cǎrē ma'iyu'rũgu, ni'cǎrō su'tiro cǎ sãñatjo añurō waro weecu niwĩ. ⁴ Cǎ ma'misumua cǎ pe'ere “Marĩ nemorō ma'iyu'rũnu'cǎmi” nírǎ, cǎrē ĩ'asĩ'rĩti, uacǎrǎ niwǎ. Cǎrē ne cǎ'rō añudutiticǎrǎ niwǎ.

⁵ Ni'cǎ ñami José quē'ecu niwĩ. Tere cǎ ma'misumuarē werecu niwĩ. Tere tu'orǎ, totá nemorō cǎ me'rǎ uacǎrǎ niwǎ. ⁶ A'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u quē'e'quere musārē weregatigu wee'e. Tere tu'oya. ⁷ Marĩ nipe'tirãpũta cãpũpu niasu. Topure trigore opa dotori du'terǎ weeasu. Ni'cǎ ño ya doto cjǎ ño wǎ'cãnu'cǎ, diacjũ ejanu'cǎ wa'asu. Musã ye ñorĩ pe'e ya ño sumuto sutuanu'cãpu. Ya ñorē ĩjõpeoro weronojõ paamu'rĩque'apu, nicu niwĩ.

⁸ Tere tu'orǎ, cǎ ma'misumua nicǎrǎ niwǎ:

—¿To pũrĩcǎrē mu'u ũsǎ wiogu nigũsari?
¿Mu'u ũsārē dutipegusari?

Cǎ quē'e'quere werecǎ, “Tojo wa'apu” nicǎ tu'orǎ, nemorō ua, cǎ me'rǎ a'pepũrĩcǎrǎ niwǎ.

⁹ Be'ro apaturi José quē'enemocu niwĩ. Te quē'rǎrē cǎ ma'misumuarē werecu niwĩ:

—Tu'oya tja. Yu'u apaturi quē'easũ. A'tocaterore mujĩpũ ɯmɯcocjũ, ñamicjũ, once ñocõa yu'ure ẽjõpeorã paamu'rĩque'ama.

¹⁰ Cũ pacure, cũ ma'misumuarẽ cũ quē'e'quere weresũ niwĩ. Tere tu'ogu, cũ pacu pũrĩrõ me'rã cũrẽ yu'ticũ niwĩ:

—¿De'ro nisĩ'rĩrõ weeti a'te mu'u quē'e'que? ¿To pũrĩcãrẽ, yu'u, mu'u paco, mu'u ma'misumua mu'urẽ ẽjõpeorã paamu'rĩque'arãsari? nicũ niwĩ.

¹¹ Cũ ma'misumua cũrẽ ɯoyu'ruacãrã niwã. Cũ pacu pe'e tere pũrõ wãcũnũrũcũ niwĩ.

Joseré cũ ma'misumua dua'que ni'i

¹² Ni'cã nɯmɯ José ma'misumua Siquem wãmetiropũ wa'acãrã niwã. Na pacu Jacob yarã ovejare tá ecarã wa'arã weecãrã niwã. ¹³ Be'ro Jacob cũ macũ Joseré nicũ niwĩ:

—Mu'u masĩsa'a. Mu'u ma'misumua Siquẽpu ovejare tá ecaco'terã weesama. Narẽ ĩ'agũ wa'aya.

—Jau, wa'aguti, ni yu'ticũ niwĩ.

¹⁴ Cũ tojo nicã tu'ogu, Jacob nicũ niwĩ:

—Añu'u. ¿Mu'u ma'misumua, tojo nicã oveja, ¿de'ronojõ nisetiti? Narẽ ĩ'agũ wa'aya. ĩ'atoja, yu'ure quetiweregu tojatia, nicũ niwĩ. Jacob Joseré o'ógũ, Hebrõ wãmetiro ti pa'tiro nirõ me'rã o'ócũ niwĩ.

José Siquẽpu etagu, ¹⁵ cãpũpu wisia wa'acu niwĩ. Tojo weegu ni'cũ masũ cũrẽ bocaaja, sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Ñe'enojõrẽ a'macusiagu weeti?

¹⁶ José cũrẽ yu'ticũ niwĩ:

—Yu'u ma'misumuarē a'macusiagu wee'e. ¿No'opu na yarā ovejare co'terā weesari? ¿Mu'u masīweti?

¹⁷ —Wa'atojama. A'to ní'cārā “Dotán tiropu wa'arā” nicā tu'oasu, ni yu'ticu niwī cūrē.

Tojo weegu José cū ma'misumuarē a'mawā'cā, Dotán sumutopu bocaejacu niwī. ¹⁸ Na pe'e cūrē yoaroputa a'ticā ĩ'acārā niwā. Na tiropu ejase duporo, “Marī cūrē wējērā”, ni apoyucārā niwā.

¹⁹ —Ī'aña. Sī'i quē'ese bucu a'timimiba, nicārā niwā.

²⁰ —Te'a, cūrē wējērā. Wējetoja, copepu cūrē tuuquesārā. “No'o ni'cū yai nucūcjū ba'agu ba'apī cūrē”, nīrā marī pacure. Tojo weero cū quē'e'que ¿de'ro wa'aro wa'arosa'a? nicārā niwā.

²¹ Rubén na tojo nisere tu'ogu, cū acabijire yu'ruosī'rīgū, narē nicu niwī:

—Wējeticārā. ²² A'ti pe aco marīrī pepu tuuquesaña. Ne cūrē mejēcā weeticā'ña. Rubén cū acabijire yu'ruo, cū pacupure wiasī'rīgū, tojo nicu niwī.

²³ José cū ma'misumua tiropu etacā, na cūrē ñe'ea, cū sãñarō su'tiro cū pacu o'o'carore tuweecārā niwā. ²⁴ Tuwee, topu nirī pe aco marīrī pepu tuuquesācārā niwā.

²⁵ Tu'ajanu'cō, ba'arātirā ejanujācārā niwā. Na tojo weeri cura ismaelita masā* duari masā pājārā a'ticā ĩ'acārā niwā. Na Galaad wāmetiro me'rā, Egiptopu miarā, na yarā wa'icūrā cameyoa bu'ipu, u'mutise pejere,

* **37:25** 37.25 Ismaelita masā madianita masā nicārā niwā.

tojo nicã wa'rese bálsamo wãmetisere, mirra wãmetisere miacãrã niwã.

²⁶ Narẽ ì'agũ, Judá cũ ma'misumuarẽ, cũ acabijirãrẽ nicu niwĩ:

—Marĩ cũrẽ wějẽ, ãpẽrãrẽ ya'yiorã, ñe'enojõ añuse bocabosari? ²⁷ Cũrẽ wějẽrõnojõ o'orã, sõjã duari masã pe'ere duarã. Cũ quẽ'rã marĩ acabijita nimi.

Judá cũ tojo nisere tu'orã, “Jau, tojota weerã”, nicãrã niwã.

²⁸ Tojo weerã ismaelita masã apeyenojõ duari masã na tiropu yu'ruacã, José ma'misumua ti pepu sãña'cure miiwĩrõ, narẽ duacãrã niwã. Cũrẽ veinte niyeru kujiri wapayecãrã niwã. Tojo weerã Joseré Egiptopu miacãrã niwã.

²⁹ Rubén na duari cura marĩ'cu niyugu, na tiropu daja, ti pepu Joseré marĩcã ì'agũ, cũ bujawetisere ì'ogũ, cũ yaro su'tiroke tũ'rẽcu niwĩ. ³⁰ Be'ro cũ acabijirã tiropu wa'a, narẽ nicu niwĩ:

—Marĩ acabiji marĩamiba majã. ¿Ni'cãrõacãrẽ yu'u de'ro weegusari? nicu niwĩ.

³¹ Be'ro ni'cũ cabra wĩ'magũrẽ wějẽcãrã niwã. Wějẽtoja, José yaro su'tiro na tuwee'carore mii, cũ ye dí me'rã tore tuuwa'recãrã niwã.

³² Tu'ajanu'cõ, to su'tiroke na pacupure mia, ì'ocãrã niwã.

—Ësã a'to su'tiroke bocapu. Ì'aña. Apetero weero mu'u macũ yaro nĩrõ nibosa'a, nicãrã niwã.

³³ Jacob ti su'tiroke ì'amasĩgũ, a'tiro nicu niwĩ:

—Ëu. Yu'u macũ yarota ni'i. Ni'cũ yai nũcũcjũ yu'u macũrẽ ñe'e, cũ'rĩ wějẽste, ba'apĩ, nicu niwĩ.

³⁴ Tojo weegu Jacob cũ bajawetisere ĩ'ogũ, cũ su'tirote tũ'rẽ, na weewaronojõpuma su'ti wãquĩsenojõrẽ sãñacu niwĩ. Cũ macũ wẽrĩ'quere yoacã uti, dũjasewã'acu niwĩ.

³⁵ Nipe'tirã cũ põ'rã umua, numia cãrẽ “Tocã'rõta bajaweti, utiya”, nicãrã nimiwã. Cũ pe'e na “Wãcũtutuaya”, nimicã, ne uaticu niwĩ. Siape me'rã nemorõ utinemosãjãcu niwĩ. A'tiro nicu niwĩ:

—Téé wẽrĩgũpu bajawetidu'uguti, nicu niwĩ. Tojo weegu Jacob cũ macũ José bajuticã ĩ'agũ, utinu'cũcã'cu niwĩ.

³⁶ Ismaelita masã Egiptopure etarã, Joseré Potifar wãmetigure duaturiacãrã niwã. Cũ Egiptocjãrã wiogu faraõrẽ da'ratamugũ nicu niwĩ. Tojo nicã faraõrẽ co'terã surara wiogu nicu niwĩ.

38

Judá, Tamar wãmetigo ye queti ni'i

¹ Joseré na duáca be'ro Judá cũ ma'misumua, cũ acabijirãrẽ cõ'awijacu niwĩ. Cõ'awija, Adulam wãmetiri macãpu wa'acu niwĩ. Topu ti macãcjũ Hira wãmetigu ya wi'ipu cãjĩcu niwĩ. ²⁻³ Topu ni'cõ numiorẽ Canaá di'tacjũ Súa wãmetigu macõrẽ ĩ'acu niwĩ. Core nũmoticu niwĩ. Co me'rã nica be'ro co nijipaco ni, ni'cũ wĩ'magũ põ'rãtico niwõ. Cãrẽ Er wãme õ'oco niwõ.

⁴ Be'ro apaturi nijipaco wa'a, apĩ wĩ'magũrẽ põ'rãtico niwõ. Cãrẽ Onán wãme õ'ocu niwõ.

⁵ Na be'rore apĩ põ'rãtinemoco niwõ tja. Cãrẽ

Sela wāme ð'oco niwō. Cũ Quezib wāmetiropu bajuacu niwī.

⁶ Be'ropu Judá cũ macũ masã ma'mi Er Tamar wāmetigore numiada'recu niwī. ⁷ Er cũ ña'arō weesetisere Ō'acũ ne tu'saticu niwī. Tojo weegu cũ catiri umucore ē'macã'cu niwī.

⁸ Cũ wēřica be'ro Judá cũ macũ Onárē a'tiro nicu niwī:

—Macũ, marĩrē dutisere queoro wéegu, mu'u ma'mi numo ní'core nurēña. Tojo weegu mu'u ma'mi mijĩrē pō'rātibosaturiagusa'a.*

⁹ Onán pe'e “Co me'rã yu'u pō'rãticã, yu'u pō'rã nitibosama” ni, masĩcu niwī. Tojo weegu nipe'tisetiri co me'rã nimigũ, nijĩpacoyoticu niwī. Tere tojo weegu, cũ ma'mi pō'rã nituriarã wa'acã uasãtigu, tojo weecu niwī. ¹⁰ Ō'acũ Onán cũ tojo weesere ĩ'agũ, tere tu'saticu niwī. Tojo weegu cũ quē'rãrē wēřicã weecu niwī.

¹¹ Tojo wa'aca be'ro Judá cũ macũ numo ní'core nicu niwī:

—Mu'u pacu ya wi'ipu wapewio tojánĩña. Yu'u macũ Sela cũ bucu nicãpu cūrē marãputiapa, nicu niwī. Tojo weego, Tamar co pacu ya wi'ipu dajaco niwō. Core tojo nimigũ, Judá a'tiro wãcũcu niwī: “Apetero weegu Sela quē'rã cũ ma'misumua weronojō wēřibosami”, nicu niwī.

¹² Yoaca be'ro Judá numo Súa macō wēřia wa'aco niwō. Cũ dũjari pe'tica be'ro Judá Timnat wāmetiri macãpu wa'acu niwī. Ti macãputa cũ yarã oveja poarire seecãrã niwã. Cũ me'rãcjũ Hira Adulãcjũ cūrē ba'paticu niwī.

* 38:8 38.8 Rt 4.5; Mr 12.19-22

13 Tamar, co mañecũ “Timnat macãpũ cũ yarã oveja poarire seegu wa'apũ” nicã tu'ogo, a'tiro weeco niwõ. 14 Co wapewio sãñarĩ su'tirore tuweeco niwõ. Tuwee, na ĩ'amasĩticã'to nígõ, ni'cã casero me'rã co diapoare mo'aco niwõ. Tu'ajanũ'cõ, Enaim macã sãjãrĩ sope pũ'to dujico niwõ. Ti macã Timnat wa'ari ma'a tiropũ nicaro niwũ. Tamar, “Sela bũcũpũ niapũ” nisere tu'ogo, tojo weeco niwõ. Sela bũcũpũ nimicã, Judá core Selare numiada'reticũ niwĩ.

15 Judá core ĩ'agũ, “Ûmũarẽ a'metãrãwapata'ari masõ nisamo”, ni wãcũcũ niwĩ. Co diapoare mo'a, ĩ'ata basiotico niwõ.

16 Cũ macũ nũmo ní'co nisamo, ni masĩtigũ, ma'apũ ní'cũ co tiro ojanũ'cã, core a'tiro nicũ niwĩ:

—Yũ'ũ, mũ'ũ me'rã nisĩ'rĩsa'a, nicũ niwĩ.

Co pe'e “¿Ñe'enojõ yũ'ũre wapayegũsari?” nico niwõ.

17 —Yũ'ũ ecarã cũorãrẽ ni'cũ cabracãrẽ mũ'ũrẽ o'ogũti, nicũ niwĩ.

—Aũ'u to pũrĩcãrẽ. Mũ'ũ cũrẽ o'oati dũporo apeyenojõ cũũña yujupũ, nico niwõ.

18 —¿Ñe'enojõrẽ yũ'ũ cũucã ãati? ni sãrĩtiña'cũ niwĩ.

—Mũ'ũ wãmerẽ ñacũurõrẽ ti da bũsari da me'rã, tojo nicã mũ'ũ tuacjũ mũ'ũ cũocjũre cũũña, nico niwõ.

Judá core tere o'otoja, co me'rã nicũ niwĩ. Tojo wee co nijĩpaco tojaco niwõ. 19 Cũ me'rã níca be'ro topũ ní'co Tamar wa'aco niwõ. Wa'a, co diapoa omãca caserore tuweeco niwõ. Tu'ajanũ'cõ, co wapewio su'tiro co tuwee'carore sãñaco niwõ tja.

20 Be'ro Judá cã ní'caronojõ cã me'rãcjũ Adulãcjũ me'rã cabracãrẽ o'ócũ niwĩ. Cã co me'rã topũ cũu'quere wiatõrõdutigũ, tojo weecũ niwĩ. Cã me'rãcjũ pe'e core ne bocaticũ niwĩ.

21 Tojo weegũ tocjãrã masãrẽ sērĩtiña'cũ niwĩ:

—Musã ĩ'acã sō'oníco Enaícjõ, musã ĩjõpeori wi'icjõ ɯmɯarẽ a'metãrãwapata'ari masõ, ¿no'opũ nisari? Na pe'e “A'toma ne ni'cõ conojõ marĩmo a'ti macãma”, nicãrã niwã.

22 Tere tũ'ogũ, Judá tiropũ cã majãmitojaacũ niwĩ. Cũrẽ nicũ niwĩ:

—Ne bocatiasũ. Tocjãrã marĩcã “Conojõ a'toma ne marĩmo”, niama, nicũ niwĩ.

23 Judá cũrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Tocjãrã marĩrẽ bujiticã'to, nĩrã, yũ'u cũu'que me'rãta tojacã'to. Yũ'u cabracãrẽ o'omiapũ, o'ogũ pe'e; mũ'u bocatiapã, nicũ niwĩ Judá.

24 I'tiarã mujĩpũ be'ro ãpẽrã Judãre a'tiro quetiwererã etacãrã niwã:

—Mũ'u macũ numo ãpẽrã ɯmɯarẽ a'metãrã, nijĩpacoyoja wa'aco niamo, nicãrã niwã.

Judá tere tũ'ogũ, “Core miĩwĩrõ, ĩjũacõ'acã'rã wa'aya”, ni caricũcũ niwĩ.

25 Core miĩwĩrõrĩ curare co pe'e cã wapaye cũu'quere o'o, co mañecũrẽ a'tiro queti o'óco niwõ: “A'te noa cũu'que nĩrõ nisasa'a. A'te wioguta yũ'ure nijĩpacoyowĩ. ĩ'arẽ mũ'u. ¿Noa yaro a'to wãme ñacũurõ, a'ti da me'rã, tojo nicã a'tigũ tuacjũ nitĩ?”

26 Judá cũ yere ĩ'amasĩgũ, a'tiro nicũ niwĩ:

—Co pe'e yũ'u yũ'ruoro añurõ weepõ. Yũ'u pe'e, yũ'u macũ Sela me'rã numiada'retigũ,

ña'arõ weepã, nicu niwĩ. Tojo weegu Judá core ne apaturi a'metãrãnemoticu niwĩ majã.

27 Tamar co wĩ'magũ wuãri numu ejacã, puarã su'rua'cãrã bajuacãrã niwã. 28 Na bajuari curare ni'cũ omocã sïowĩrõcu niwĩ. Tojo weego põ'rãtirãrẽ co'teri masõ ni'cã da sõ'arĩ da me'rã, omocãpu du'teõ'oco niwõ. A'tiro nico niwõ: “Á'rĩ bajuamũ'tãmi”, nico niwõ. 29 Co tojo nirĩ curata cũ omocãrẽ wejequesõrõcu niwĩ. Cũ tojo weecãta, cũ acabiji pe'e bajuamũ'tãcu niwĩ. Tojo weego põ'rãtirãrẽ co'tego cãrẽ a'tiro nico niwõ: “¿De'ro weegu mũ'u ma'mi pe'ere bajuamũ'tãcã weetiati?” Tojo weerã cãrẽ Fares wãmeyecãrã niwã. 30 Be'ro apĩ omocãpu sõ'arĩ da du'teõ'o'cu pe'e bajuacu niwĩ. Cãrẽ Zara* wãme õ'ocãrã niwã.

39

José ye queti, tojo nicã Potifar numo ye queti ni'i

1 José Egiptopu miano'cu niwĩ. Cãrẽ topu miãca be'ro cãrẽ mia'cãrã ismaelita masã Potifar wãmetigure duaturiacãrã niwã. Cũ Egiptocjũ wiogu faraõrẽ da'ratamugũ, tojo nicã cãrẽ co'terã surara wiogu nicu niwĩ.

2 Õ'acũ José me'rã ni, cãrẽ weetamucu niwĩ. Tojo weegu cũ wiogu Potifar, Egiptocjũ ya wi'ipu nirĩ cura nipe'tise cãrẽ añurõ dia'cũ wa'acaro niwã. 3 Potifata Õ'acũ Joseré weetamusere, tojo nicã cãrẽ añurõ wa'asere ï'acu niwĩ. 4 Tojo

* 38:30 38.30 Apeterore Zarare Zerah ojano'caro niwã. Jos 7.1

weegu Joseré añurõ wãcũcu niwĩ. Tojo wãcũgũ cãrẽ, cã ya wi'i wiogu, cãrẽ weetamuacju warore sôrõcu niwĩ. Nipe'tise cã yere sã'ori ã'anurãdutigu sôrõcu niwĩ. ⁵ Cãrẽ wiogu sôrõca nũmu me'rãta Õ'acũ Potifare añurõ wa'acã weenu'cũcu niwĩ. Cã ya wi'i cjase cã cõsere, tojo nicã cã cãpũpu cõsere "Añurõ wa'ato", nicu niwĩ Õ'acũ. ⁶ José tere co'tegu niyucã, Potifar ne cã'rõ wãcũque'titicu niwĩ. Ba'aritero ejacã dia'cãrẽ ba'agu wa'amujãcu niwĩ.

José tutuagu, añurõ bajugu nicu niwĩ. ⁷ Be'ro cã wiogu Potifar nũmo cãrẽ pũrõ ã'aco niwõ. Joseré tã'sago, ni'cã nũmu cãrẽ, "Yũ'u me'rã nígũ a'tia", nico niwõ.

⁸ José co tojo nisere tã'satigu, core a'tiro nicu niwĩ:

— Ñ'ãña. Yũ'u wiogu mu'u marãpu, nipe'tise mũsã cõsere yũ'ure ã'anurãdutigu cũuami. Yũ'u a'topu niñĩ curare cã ne apeyenojõ wãcũque'titimi. ⁹ A'ti wi'ipure ne apĩ yũ'u nemorõ nígũ marĩmi. Yũ'u wiogu yũ'ure, yũ'u sãrĩsere o'oticã weetimi. No'o nipe'tisere o'omi. Mu'u pũrĩcãrẽ basiowe'e. Mu'u yũ'u wiogu nũmo ni'i. Tojo weegu yũ'u to cã'rõjo ña'arõ weemasĩtisa'a. Õ'acũrẽ yũ'rũnũ'cãmasĩtisa'a, nicu niwĩ.

¹⁰ Co cãrẽ nipe'tise nũmurĩ "Ba'pati, yũ'u me'rã nígũ a'tia", nimicã, ne wa'aticu niwĩ. ¹¹ Ni'cã nũmu José cã wiogu ya wi'ipu cã da'rasenojõrẽ weegu wa'acu niwĩ. Titare ãpẽrã ti wi'ipu da'raco'terã topu marĩcãrã niwã.

12 Potifar nũmo cũ yaro su'tiro bu'icjãrõrẽ tũawee, “Yũ'u me'rã nígũ a'tia”, nico niwõ.

José pe'e su'tiro bu'icjãrõ moogũ ti wi'ipũ ní'cu omawijaacũ niwĩ. Co pe'e cũ yaro su'tiro me'rã tojanũ'cãco niwõ. 13 Cũ bu'icjãrõrẽ topũ cõ'a omawijaacã ĩ'agõ, 14 to da'raco'terãrẽ pijio, a'tiro nico niwõ:

—Ĩ'aña. Yũ'u marãpũ hebreo masũ cũ miiti'cu marĩrẽ ña'arõ bujicã'mi. Cũ yũ'u me'rã nisĩ'rĩgũ, a'ti wi'ipũrẽ sãjãticũ niami. Yũ'u pe'e Ƴpũtu caricũapũ. 15 Yũ'u tutuaro põtẽorõ caricũcã tũ'ogũ, cũ yaro su'tiro bu'icjãrõrẽ cõ'a, omawijaami, nico niwõ.

16 Co marãpũ wi'ipũ dajari cura to su'tirore cũoco niwõ. 17 Cũrẽ mejãrõta wereco niwõ tja:

—Hebreo masũ mũ'u da'raco'tegũ miiti'cu, ya tucũpũ sãjãa, yũ'ure ña'arõ weesĩ'rĩgũ weeami. 18 Yũ'u tutuaro põtẽorõ caricũcã, cũ yaro su'tiro bu'icjãrõ a'to doquecũ, omawijaa wa'ami.

19 Potifar cũ nũmo “Mũ'urẽ da'raco'tegũ tojo weeami”, nicã tũ'ogũ, uayũ'ruacũ niwĩ.

20 Tojo weegũ Joseré ñe'eduti, bu'iri da'reri wi'ipũ sõrõduticũ niwĩ. Ti wi'ipũta bu'iriwi'ia wiogũ faraõrẽ yũ'runũ'cã'cãrã dujicãrã niwã.

21 Tojo weemicã, Õ'acũ pe'e cũ ma'isere ĩ'ogũ, José me'rã ninu'cũcũ niwĩ. Cũrẽ weetamugũ, topũ bu'iri wi'i wiogũrẽ añurõ wãcũcã weecũ niwĩ. 22 Tojo weegũ José topũ nipe'tirã bu'iri cũorãrẽ ĩ'anũrũ, narẽ co'tegũ tojacũ niwĩ. Tojo nicã, nipe'tise ti wi'ipũ weesere sũ'ori duticũ niwĩ. 23 Õ'acũ José me'rã nígũ, nipe'tise añurõ dia'cũ wa'acã weecũ niwĩ. Tojo weegũ

surara topu co'terã wiogu cũ Joseré cũu'quere wãcũque'titicu niwĩ.

40

José p̄arã quẽ'e'quere were'que ni'i

¹ Tojo wa'áca be'ro Egiptocjũ wiogure u'seducaco vino tĩaco'terã wiogu, tojo nicã apĩ pã weerã wiogu na faraõrẽ tu'saticã weecãrã niwã.

² Faraõ narẽ, u'seducacore tĩaco'terã wiogu, tojo nicã pã weerã wiogu me'rã uayu'ruacu niwĩ.

³ Tojo weegu cõrẽ co'terã surara wiogu ya wi'ipu narẽ bu'iri da'redutigu o'ócũ niwĩ. Toputa José quẽ'rã bu'iri da'reno'cu dujicu niwĩ. ⁴ Ti wi'ipu co'terã wiogu Joseré “Ã'rãrẽ co'teya”, nicũ niwĩ. Na topure yoacã bu'iri dujicãrã niwã.

⁵ Ni'cã ñami u'seducacore tĩaco'tegu, pãrẽ weeco'tegu nanucũ mejẽcã bajuse quẽ'ecãrã niwã. Na puaro quẽ'e'quenucũ mejẽcã dia'cũ nisĩ'rĩrõ weecaro niwũ. ⁶ Bo'reacã José narẽ ï'awã'cãgũ ejagu, na bujawetirãrẽ bocaejacu niwĩ. ⁷ Narẽ a'tiro nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã ni'cãcãrẽ tocã'rõ bujawetirã waro niti?

⁸ Na yu'ticãrã niwã:

—Ësã puarã mejẽcã bajuse quẽ'e'asu. A'topure ne ni'cũputa ãsã quẽ'e'quere “Tojo nisĩ'rĩrõ weepã” nigũnojõrẽ bocatisa'a, nicãrã niwã.

Na tojo nicã tu'ogu, José a'tiro nicũ niwĩ:

—Õ'acũ ni'cũta a'tenõjõrẽ weremasĩsami. Yu'ure wereya mũsã quẽ'e'quere, nicũ niwĩ.

⁹ Tojo weegu u'seducacore tĩaco'tegu cũ quẽ'e'quere Joseré a'tiro wrecũ niwĩ:

—Quê'erõpure ni'cã da u'sedare yu'u diacjũ pe'e ï'asũ. ¹⁰ Ti da i'tia dũpu cõoapu. Te dũpuri pĩ'rĩ o'oritia wa'apu. Te tõ'orĩ u'se bucuamajãmujãpu. ¹¹ Topure faraõ sĩ'rĩrĩ pare cõoasũ. U'se tõ'orĩrẽ míi, ti papu bipesãsũ. Tu'ajanu'cõ, ti pare faraõpure o'oasũ, nicu niwĩ.

¹² José cãrẽ nicu niwĩ:

—Mu'u quẽ'e'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Te i'tia dũpu, i'tia numu nisĩ'rĩrõ wee'e. ¹³ I'tia numu be'ro faraõ mu'urẽ besegusami. Besetoja, mu'urẽ acobojo, mu'u da'ra'quere da'radutigusami tja. Todũporo mu'u wee'caronojõta faraõrẽ u'seducacore tĩaco'tegusa'a. ¹⁴ Mu'urẽ a'tiro wa'acã, yu'ure wãcũapa. Yu'u a'to bu'iri da'reri wi'ipu nigũrẽ miwĩrõdutigu, faraõrẽ ucũbosaya. Sajatiro yu'ure wãcũcureapa. ¹⁵ Yu'ure hebreo masã ya di'tapu tutuaro me'rã ñe'e, miitiwã. Ña'arõ weetimigũ, mejõ waro bu'iri da'reri wi'ipu dujisa'a, nicu niwĩ José.

¹⁶ Pã weeri masã wiogu José cã queoro wereme'rĩcã ï'agũ, cã quẽ'rã a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'ua, quẽ'erõpure i'tia bati pã butisere tuupeoasũ. ¹⁷ Bu'ipu pesamu'tãrĩ bati faraõ yere peje pã mejẽcã bajuse i'pitisenojõ posetiapu. Tojo nimicã, mirĩcũa pe'e yu'u dũpoa bu'iacã pesari bati pe'ere ba'arã dijatiama.

¹⁸ Tere tu'ogu, José cãrẽ nicu niwĩ:

—Mu'u quẽ'e'que a'tiro nisĩ'rĩrõ wee'e. Te i'tia bati i'tia numu ni'i. ¹⁹ I'tia numu be'ro faraõ mu'urẽ ni'cãgũ yucugupu du'teyoodutigusami.

Mu'u wérīca be'ro mirīcūa mu'u ye di'ire ba'arāsama, nicu niwī.

²⁰ I'tia nūmu be'ro José a'tere wérēca be'ro faraō cū bajuáca nūmu bosenuṁmajo weecu niwī. Nipe'tirā cūrē da'ratamurā me'rā tojo weecu niwī. Nipe'tirā cū pijio'cārā ĩ'orō wa'tero faraō bu'iri da'reri wi'ipū nirā u'seducaco vino tīaco'terā wiogure, pā weerā wiogure pijiwīrōdutiṁ niwī. ²¹ U'seducaco vino tīaco'te'cūma mejārōta cūrē da'rase cūucu niwī. Cū toduporo wee'caronojōta faraōrē u'seducaco vino tīagū sājāacu niwī tja. ²² Pā weerā wiogu pe'ema yucugupū du'teyoodutiṁ niwī. José cūrē ní'caronojōta wa'acaro niwū. ²³ Tojo wa'amicā, u'seducaco vino tīaco'tegū Joseré ne wācūtiṁ niwī.

41

José faraōrē cū quē'e'quere were'que ni'i

¹ José na puarā quē'e'quere wérēca be'ro puā cū'ma yu'rūcaro niwū. Ni'cā nūmu faraō a'tiro quē'ecu niwī: Dia Nilo wāmetiri maa sumutopū nu'cūcu niwī. ² Cū tojo weeri cura ti maapure siete wecua añurā, di'itirā wijapa'acārā niwā. Ti maa sumutopū aco tiropū táre ba'anu'cūcārā niwā. ³ Be'ro ti maaputa tja āpērā siete wecua ña'arā mejārā, di'i marīrā wijapa'acārā niwā. Āpērā u'mutāwija'cārā tiro nu'cāejacārā niwā. ⁴ Ā'rā wecua ña'arā mejārā, di'i marīrā āpērā añurā siete wecua pacarā di'itirā pe'ere ba'ape'ocārā niwā. Tere quē'egūta, faraō wā'cācu niwī.

5 Be'ro cārĩa wa'acũ niwĩ tja. Apeye quẽ'enemocũ niwĩ. Cũ ĩ'acã, siete trigo pō'rārĩ añubutiase peritise ni'cã ñopureta pĩ'rĩwijacaro niwũ. 6 Be'ro tja siete ña'ase trigo pō'rārĩ mejã, ñai bopoa'que mejã pĩ'rĩbajuacaro niwũ. Wĩ'rõ mujĩpũ mujãtiro cjase uputu asibusu wẽetuuwã'cãtise me'rã tojo wa'acaro niwũ. 7 A'te siete ña'ase bopoa'que pō'rārĩ mejã apeye siete añuse trigo peritise pō'rārĩrẽ ba'ape'ocã'caro niwũ. Tojo wa'acã, faraõ wã'cã, “Quẽ'ese niapã”, nicũ niwĩ.

8 Ape nũmũ ñamiña'cũrõ wãcũque'tiyũ'ruacũ niwĩ. Tojo weegũ nipe'tirã níbocarĩ masãrẽ, tũ'omasĩrĩ masã Egiptopũ nirãrẽ pijio, cũ quẽ'e'quere werecũ niwĩ. Ne ni'cũ pe'eta “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni, weremasĩticãrã niwã.

9 Na weremasĩticã ĩ'agũ, faraõrẽ u'sedacaco vino tĩfaco'tegũ a'tiro nicũ niwĩ:

—Ni'cãrõacãpũta yũ'u queoro weeti'quere wãcũsa'a majã. 10 Wiogũ, ti nũmũpũ mu'u pã weeri masã wiogũ me'rã, tojo nicã yũ'u me'rã uácaterore, ñsã puarãpũreta surara wiogũ ya wi'ipũ ñsãrẽ bu'iri da'regũ sõrõwũ. 11 Ni'cã ñami pã weeri masã wiogũ quẽ'ecũ niwĩ. Yũ'u quẽ'rã mejẽcã bajuse quẽ'ewũ. Ñsã quẽ'e'quenũcũ mejẽcã dia'cũ nisĩ'rĩrõ weecaro niwũ. 12 Titare ni'cũ hebreo masũ ma'muacã ñsã me'rã niwĩ. Cũ mu'urẽ co'terã surara wiogũre da'raco'tegũ niwĩ. Ñsã quẽ'e'quere cãrẽ werewũ. Cũ pe'e ñsãrẽ “Tojo nisĩ'rĩrõ weepã”, ni werewĩ. 13 Te cũ ní'caronõjõta queoro wa'awũ. Yũ'u apaturi yũ'u da'rase cuo'quere da'rawũ tja. Apĩ du'teyoo wẽjẽno'wĩ, nicũ niwĩ.

14 Tere tu'ogu, faraõ “Joseré pijigu wa'aya”, nicu niwĩ. Tojo weerã maata cãrẽ bu'iri da'eri wi'ipũ ní'cure pijiwijaacãrã niwã. José pe'e useca poarire wujawee, su'tirote ducayu, faraõ tiropũ wa'acũ niwĩ.

15 Topũ ejacã, faraõ cãrẽ nicu niwĩ:

—Yu'u quẽ'e'quere ne ni'cũnojõ “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni, weremasĩgũrẽ bocatiasũ. Mu'urẽ “Cũ pe'e quẽ'esere weremasĩapũ” nisere tu'o'o.

16 José faraõrẽ yu'ticũ niwĩ:

—A'tere yu'u mejẽta weremasĩsa'a. Wiogu, a'tere Õ'acũ pe'e mu'urẽ añurõ wa'adutigu, mũ'u quẽ'e'quere “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni weregũsami, nicu niwĩ.

17 Faraõ Joseré “A'tiro quẽ'easũ”, nicu niwĩ:

—Dia Nilo sumutopũ nu'cũasũ. 18 Ti maapũre siete wecua añurã pacarã, di'itirã wijapa'ama. Na ti maa sumutopũ tá nirõpũ ba'anu'cũama. 19 Na be'ro tja siete wecua ña'arã mejãrã, di'i marĩrã wijapa'ama. Ne ni'cãti tojo bajurã wecua a'to Egiptopũre ã'atigu nicãti. 20 ã'rã wecua ña'arã mejãrã, di'i marĩrã siete añurã, pacarã di'itirã pe'ere ba'acã'ma. 21 Na ba'a'cãrã nimirã, “Na ba'apã”, nita basiotiama. Mejãrõta ña'arã mejãrã, di'i marĩrã nicã'ma. Tere quẽ'egũ, yu'u wã'cãpũ. 22 Be'ro apaturi apeye quẽ'enemoapũ tja. Siete trigo põ'rãrĩ añubutiase peritise ni'cã ñopũreta pĩ'rĩwijatiapũ. 23 Te be'ro tja siete põ'rãrĩ trigo ña'ase, te peri marĩse põ'rãrĩ ñai bopoa'que mejã pĩ'rĩwijatiapũ. Wĩ'rõ mujĩpũ mujãtiro cjase upũtu asibusu wẽetuuwã'cãtise me'rã tojo wa'apũ. 24 A'te siete põ'rãrĩ ña'ase

mejã, apeye añuse trigo peritise pō'rārĩ pe'ere ba'ape'ocã'pũ. Yũ'u a'tere nĩbocari masãrẽ weremiapũ. Ne ni'cũnojõ pe'eta “Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e” ni weremasĩtiamama, nicũ niwĩ faraõ.

²⁵ Tere tu'ogu, José faraõrẽ yũ'ticũ niwĩ:

—Wiogu, puaropũta mũ'u quẽ'e'que ni'cãrõnojõ nisĩ'rĩrõ wee'e. Õ'acũ cũ weeatjere mũ'urẽ wereyugu weepĩ. ²⁶ A'tiro ni'i: Siete wecua añurã siete cũ'marĩ ni'i. Siete trigo pō'rārĩ añuse pō'rārĩ quẽ'rã siete cũ'marĩ ni'i. Te puaropũta ni'cãrõnojõ quẽ'ese niapã. ²⁷ Siete wecua ña'arã, di'i marĩrã mejãrã, na añurã be'ro bajua'cãrã quẽ'rã siete cũ'marĩta ni'i. Tojo nicã, siete trigo pō'rārĩ ña'ase bopoa'que mejã quẽ'rã, mejãrõta ni'i. Siete cũ'marĩ ba'ase marĩrõsa'a. ²⁸ Yũ'u mũ'urẽ ni'caronõjõta ni'i. Wiogu, Õ'acũ cũ weeatjere mũ'urẽ wereyugu weepĩ. ²⁹ Siete cũ'marĩ nipe'tiro Egiptopũre ba'ase niyũ'rũarosa'a. ³⁰ Be'ro siete cũ'marĩta tja ne ba'ase marĩrõsa'a. Tojo weero te cũ'marĩ peje ba'ase nimi'que acobocono'rõsa'a. Nipe'tiro Egiptopũre ba'ase pe'tibutiarosa'a. ³¹ Ba'ase marĩbutiarosa'a. Tojo weerã “Siete cũ'marĩ Egiptopũre ba'ase peje nimiwũ” ni, ne ni'cũnojõputa wãcũsome. ³² Wiogu, mũ'u a'tere puatiputa mejãrõta quẽ'eapã. Õ'acũ “A'tere tojo weegũti”, nitojapĩ. Tojo weegu cũ ni'caronõjõta a'tere maata weegũsami.

³³ »Tojo weegu, wiogu, a'tiro weecã añubosa'a. Ni'cũ masũ tu'omasĩse cuogu “A'tiro weerõua'a” nigũnojõrẽ a'maña. Cũ a'ti di'ta Egiptopũre sũ'ori ã'anũgũsami. ³⁴ Wiogu, mũ'urẽ

a'tirowa'a. Āpērã wiorã mʉ'u doca nirãrē sōrōrōwa'a. Na nipe'tiro Egipto di'tapʉ wa'ato. Wa'a, trigo perire ni'cāmocuse pi'seri seeneocūu, ni'cã pi'ire be'ropʉ na ba'atjere nūrōdutarã o'oato. Te siete cū'marī ba'ase peje nirī curare tojo seeneoato. ³⁵ Te ba'ase peje nise cū'marīrē mʉ'u wiogʉ dutiro me'rã na neoato. Te perire neo, macārī na ba'ase nūrōse wi'seripʉ na be'ropʉ ba'atjere nūrōato. Nūrō, surara tere ī'anurūato. ³⁶ Na tojo weecã, siete cū'marī ba'ase marīatje cū'marīrē na nūrō'que nirōsa'a. A'ti di'ta Egiptopure ba'ase pe'tisome. Tojo weerã masã ne ʉjʉaboa wērīsome, nicʉ niwī José faraōrē.

Faraō Joseré cū docacjũ wiogʉ sōrō'que ni'i

³⁷ Tere tʉ'orã, faraō, tojo nicã cūrē da'ratamurã “Cū 'tojo weeya' nise añu ni'i”, nicārã niwã. ³⁸ Tojo weegʉ faraō a'tiro nicʉ niwī:

—¿Marī apī ā'rī weronojō nigūrē bocarāsariba tja? Cū Ō'acū wācūsere cʉomi, nicʉ niwī.

³⁹ Be'ro Joseré faraō nicʉ niwī:

—Mʉ'u weronojō apī añurō tʉ'omasīgũ, masīse cʉogʉ marīmi. Ō'acū mʉ'urē a'te masīsere o'oapī. ⁴⁰ Ya wi'ire dutigusa'a. Nipe'tirã yarã masã mʉ'u dutisere yu'tirāsama. Yu'u ni'cūta mʉ'u nemorō nigūsa'a. Wiogʉ waro nitjīagũ, tojo nigūsa'a. ⁴¹ Yu'u mʉ'urē nipe'tiro Egipto wiogʉ sōrōgūti.

⁴² Tojo nīgūta, faraō cū omopica tuusārī be'tore tuwee, Joseré sāacu niwī. Ti be'to cū wiogʉ wāme cʉori be'to nicaro niwũ. Be'ro

ãpêrãrê cãrê añuse su'ti, lino wãmetise me'rã wee'que su'tire sãaduticũ niwĩ. Tojo nicã, ni'cã da uru me'rã wéeca da, bũsari dare cãrê bũocu niwĩ. ⁴³ Tu'ajanũ'cõ, tũrũpju cabayua me'rã wejepju cã yawũ be'ro sirutupjare sãjaduticũ niwĩ. Tiwũ dũporo surara masãrê “Ejaque'aya”, ni caricũduticũ niwĩ. Tojo wee Joseré wiogu sõrõcũ niwĩ. Cã nipe'tiro Egipto di'tapũre dutigu sãjãcũ niwĩ.

⁴⁴ Be'ro faraõ Joseré nicũ niwĩ:

—Yu'ũ faraõ, wiogu waro ni'i. Tojo nimicã, masã mũ'ũ dutiro marĩcã, ne apeyenojõacã weemasĩtisama, nicũ niwĩ.

⁴⁵ Faraõ Joseré cã wãmerê dũcayucũ niwĩ. Egiptocjãrã wãme õ'ogũ, Zafnat-panea wãmeyecũ niwĩ. Cã Joseré Asenat wãmetigore numiada'recũ niwĩ. Co, Potifera wãmetigu pa'i, On wãmetiri macãcjã macõ nico niwõ. Tojo wee José Egipto wiogu sãjãcũ niwĩ. ⁴⁶ José faraõ me'rã da'ranũ'cãgũ, treinta cã'marĩ cuocu niwĩ.

Be'ro José faraõ i'orõpũ wija, nipe'tiro Egipto di'tapũre i'acusianũ'cãcũ niwĩ. ⁴⁷ Te siete cã'marĩrê Egipto di'tapũre, to cjase otese añubutiaro pi'rĩ dũcaticaro niwũ. ⁴⁸ Tojo weegu José nipe'tiropũ trigore seeneocu niwĩ. Cã cãpũpũ seeneo'quere nipe'tise pacase macãrĩpũ nũrõcũucũ niwĩ. ⁴⁹ Ba'ase peje waro niyũ'rũmajãcaro niwũ. Tojo weegu tere nucũpori pajiri maa cjase weronojõ seemesãcũucũ niwĩ. “Ticuse ni'i”, ni queota basioticarõ niwũ. Tojo weegu ba'paqueonemoticũ niwĩ.

⁵⁰ Siete cũ'marĩ ujũaboase wa'ati duporore José cũ nũmo Asenat me'rã pũarã pũ'rãticũ niwĩ. ⁵¹ Masã ma'mirẽ Manasés wãme õ'ocũ niwĩ. “Õ'acũ yũ'ure nipe'tise yũ'u pi'etisere acobojocã weemi. Tojo nicã nipe'tirã yũ'u acawererãrẽ acobojocã weemi” nígũ, tojo wãme õ'ocũ niwĩ. ⁵² Be'rocjũrẽ Efraĩ wãme õ'ocũ niwĩ. “Õ'acũ Egipto yũ'u pi'eti'caropũ pũ'rãticã weemi” nígũ, tojo wãme õ'ocũ niwĩ.

⁵³ Titare Egiptopũre te siete cũ'marĩ peje ba'ase nimi'que pe'tia wa'acaro niwũ. ⁵⁴ José ní'caronojõta siete cũ'marĩ ba'ase marĩatje cũ'marĩ nũ'cãrõtiro weecaro niwũ. Nipe'tise di'tapũre ba'ase marĩcaro niwũ. Egipto di'ta pe'ema ba'ase nicaro niwũ. ⁵⁵ Be'ro Egiptocjãrã quẽ'rãrẽ ba'ase pe'tia wa'acaro niwũ. Tojo weerã faraõ tiropũ ba'ase sãrĩrã wa'acãrã niwã. Tojo weegũ faraõ nipe'tirã Egipto di'tacjãrãrẽ a'tiro nicũ niwĩ: “José tiro wa'aya. Cũ mũsãrẽ dutironojõta weeya.”

⁵⁶ Nipe'tiro Egiptopũ ujũaboase se'sa wa'acã, José cũ trigo nũrõcũu'que wi'serire pãoduti, tere duacũ niwĩ. Siape'e me'rã nemorõ ba'ase marĩcaro niwũ. ⁵⁷ Nipe'tiropũ ba'ase ne marĩcaro niwũ. Tojo weerã nipe'tise di'tacjãrã Egiptopũ José tiro ba'ase duurã a'ticãrã niwã.

42

José ma'misũmũna na Egiptopũ ba'ase duurã wa'a'que ni'i

¹ Jacob, Egiptopũ “Trigo niaporo” nisere tũ'ocũ niwĩ. Tojo weegũ cũ pũ'rãrẽ nicũ niwĩ:

—¿De'ro weerã musã a'merĩ ï'acũñabajaque'ati? ² Æpẽrã yu'ure “Egiptopure trigo niaporo”, ni wereama. Marĩ ujuaboa, wẽrĩrĩ nĩrã, topu marĩ ba'atje trigore duurã wa'aya.

³ Tojo weerã José ma'misumua diez Egiptopure trigo duurã wa'acãrã niwã. ⁴ José acabiji waro Benjamí pe'ema Jacob cũrẽ mejẽcã wa'ari nĩgũ, o'óticu niwĩ. ⁵ Æpẽrã Canaá di'tacjãrã quẽ'rã na me'rã ba'ase duurã wa'acãrã niwã. Nipe'tiro Canaá di'tapure ba'ase marĩcaro niwũ.

⁶ José Egipto di'tapure dutigu nicu niwĩ. Cũta nipe'tirocjãrã masãrẽ topu etarãrẽ trigo duagu nicu niwĩ. Cũ ma'misumua cũ tiropu etarã, añudutirã ejanu'cã, nucũcãpu paamu'rĩque'acãrã niwã. ⁷ José cũ ma'misumuarẽ maata ï'amasĩcã'cu niwĩ. Masĩmigũ, ï'amasĩtigu weronojõ weecu niwĩ. Tojo weegu narẽ pũrĩrõ sãrĩtiña'cu niwĩ:

—¿Musã no'ocjãrãpu a'tiati?

—Ësã Canaá di'tapu a'tiapu. Trigo duurã a'tiapu, nicãrã niwã.

⁸ José cũ ma'misumuarẽ ï'amasĩcu niwĩ. Na pe'e cũrẽ ï'amasĩticãrã niwã. ⁹ Be'ro duporopu cũ narẽ quẽ'e'quere wãcũbocagu, a'tiro nicu niwĩ:

—Musã ï'adu'tiri masã nisa'a. A'ti di'tare diape'e sãjãata añuti nĩrã, ï'arã a'tiapã.

¹⁰ —Niwe'e. Ësã mu'u dutise doca nĩrã trigo dia'cũrẽ duurã a'tiapu. ¹¹ Ësã nipe'tirãputa ni'cũ põ'rã, diacjũ weeri masã ni'i. ï'adu'tiri masã mejẽta ni'i.

¹² José narẽ nicu niwĩ:

—Niwe'e. Musã a'ti di'tare no'o pe'e sãjãata basiosari nírã, ì'adu'tirã a'tiapã, nicu niwĩ.

¹³ Na pe'e yu'ticãrã niwã tja:

—Ësã mu'u dutise doca nirã ni'cũ põ'rãta doce ni'i. Ësã Canaá di'tacjãrã ni'i. Ësã acabiji ni'cũta ùsã pacu me'rã tojami. Apĩ pe'e duporopu wẽria wa'acũ niwĩ, ni yu'ticãrã niwã.

¹⁴ Tojo nisere tu'ogu, José narẽ ninemocu niwĩ tja:

—Yu'u ní'caronojõta musã a'ti di'tare ì'adu'tiri masã ni'i. ¹⁵ Musãrẽ faraõ wãme me'rã a'tiro weeguti. Musã acabiji nituogu a'topure a'titicãma, musã a'tore wijasome.

¹⁶ No'o ni'cũ musã wa'teropu nigú cürẽ miigũ wa'ato. Æpẽrã pe'e a'to bu'iri da'reri wi'ipu tojarãsama. Tojo weese me'rã “Diacjũta ucũapã”, ni masĩno'rõsa'a. Miititicãma, diacjũta faraõ wãme me'rã “Ì'adu'tiri masãta niapã”, nino'rõsa'a, nicu niwĩ.

¹⁷ José narẽ bu'iri da'reri wi'ipu i'tia numu narẽ cũucu niwĩ. ¹⁸ I'tia numu be'ro José narẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u Õ'acürẽ wiopesase me'rã ì'a'a. Musã a'tiro wéerã, catirãsa'a. ¹⁹ Musã diacjũta “Mejẽcã weetiri masã ni'i” nírã, ni'cürẽ a'topu cũuã. Musã ãpẽrãpu dajatojaaya. Musã põ'rã, numosãnumia ujuaboaticã'to nírã, narẽ trigore miaña. ²⁰ Musã, “Ësã mejẽcã weeri masã niwe'e” nírã, musã acabiji nituogupure miitiapa. Tojo weerã, musã yu'rãwetirãsa'a, nicu niwĩ.

—Jau, tojota weerãti, nicãrã niwã. ²¹ Be'ro na basu a'merĩ ucũcãrã niwã:

—Diacjũta ni'i. Marĩ acabijire ña'abutiario wee'que wapa marĩrẽ tojo wa'a'a. Cũ “Yu'ũre pa-jaña'cureya; tojo weeticã'ña” nimicã, tu'otiwũ. Cũ ña'abutiario yu'rũmicã, tojo i'acã'wũ. Te bu'iri marĩ ni'cãrõacãrẽ pi'etirã wee'e, nicãrã niwã.

²² Rubén narẽ nicũ niwĩ:

—Yu'ũ pũricã marĩ acabijire “Ña'arõ weeticã'ña”, niniwũ. Mũsã pe'e yu'ũre tu'otiwũ. Ni'cãrõacãrẽ majã cũ wẽrĩ'que wapa marĩ wapaseeno'rãsa'a, nicũ niwĩ.

²³ Na, “José marĩ ucũsere tu'osami”, ni masĩticãrã niwã. José pe'ere na ucũsere apĩ pe'e “A'tiro nisi'rĩrã weema”, ni wereturiacũ niwĩ.

²⁴ José na tiropũ ní'cũ apesepũ wa'a, uticũ niwĩ. Be'ro wãcũtutua, na tiropũ ejagũ, ucũcũ niwĩ. Nipe'tirã i'orõpũ Simeórẽ mejẽcã pijioduti, du'teduticũ niwĩ.

²⁵ Be'ro cũrẽ da'raco'terãrẽ na ye ajuripũ trigore poseyeduticũ niwĩ. Na wapaye'que niyeru quẽ'rãrẽ te ajuri po'peapũ cũuduticũ niwĩ. Tojo nicã, ba'ase na ma'apũ ba'atojaatjere o'oduticũ niwĩ. José duti'caronojõta weecãrã niwã. ²⁶ Be'ro na yarã burroa bu'ipũ, te trigore miipeo, tore wijawã'cãcãrã niwã.

²⁷ Be'ro na cãrĩatjopũ etarã, ni'cũ cũ yagũ burrore trigo ecagutigu, cũ ya ajurore pãacũ niwĩ. Ti ajurore pãa, trigo bu'ipũ nipe'tise niyeru cũ wapaye'quere sãñacã i'acũ niwĩ. ²⁸ Tere i'agũ, cũ ma'misũmũa, cũ acabijirãrẽ nicũ niwĩ:

—I'arã a'tia. A'ti ajuropũ ye niyeru nipe'ticã'a. Cũ tojo nicã tu'orã, nipe'tirã ucũape'tia wa'acãrã niwã. Uirã, narãsãrãta, a'merĩ ucũcãrã niwã:

—¿Marĩrē Ō'acũ de'ronojō weebutiamiapari? nicārã niwã.

²⁹ Na Canaá di'tapɥ na pacɥ Jacob tiropɥ dajarã, nipe'tise narē Egítopɥ wa'a'quere werecārã niwã. ³⁰ A'tiro nicārã niwã:

—Ti di'ta wiogɥ dutigɥ pũrĩcã ũsãrē tutuabutiario ucũami. Ũsãrē, “Musã a'ti di'tare ĩ'adu'tirã a'tirã weepã”, niami. ³¹ Ũsã pe'e cūrē “Ũsã diacjũ weeri masã ni'i; ĩ'adu'tiri masã mejēta ni'i. ³² Ni'cũ pō'rã doce waro ni'i. Ni'cũ wērĩa wa'acɥ niwĩ. Nituoɣɥɥua Canaápɥ ũsã pacɥ me'rã tojami”, niapɥ.

³³ »Tere tu'ogɥ, ti di'ta dutigɥ ũsãrē niami: “To pũrĩcãrē diacjũta nimitito níɣũ, a'tore ni'cũ tojato. Āpērãɥua cã'rō trigo musã ye wi'sericjãrã ba'aro ejatuaro miaña. ³⁴ Apaturi a'tirã, musã acabiji nituoɣure miitia. Musã tojo weecã, yu'u 'Diacjũta añurã nima', nigũsa'a. Musã tojo weecã, apĩ a'to toja'cure wiagusa'a. Be'ro musã a'ti di'tapɥre ne cã'mota'aro marĩrō sjarãsa'a”, niami, nicārã niwã na pacure.

³⁵ Na ye trigo ajurire po'ocũurã, José ma'misumua na wapaye'que niyeru sãñape'ticã ĩ'acãrã niwã. Te niyerure ĩ'arã, ucɥayɥ'rua wa'acãrã niwã. Na pacɥ Jacob quē'rã ucɥacɥ niwĩ. ³⁶ Tere ĩ'agũ, Jacob cũ pō'rãrē nicɥ niwĩ:

—Musã yu'ure pō'rã marĩ'cɥ weronojō tojacã wee'e. José marĩ me'rã marĩmi. Simeó quē'rã marĩmi. Ni'cãrõacãrē “Benjamĩrē miarãti”, ni'i tja. Musã tojo weese yu'ure ña'arõ wa'a'a, nicɥ niwĩ.

³⁷ Tere tu'ogɥ, Rubén cũ pacure nicɥ niwĩ:

—Benjamírē yu'u su'ori miagūti. Mia, mu'u tiropu miidaja, wiaguti. Yu'u wiaticāma, yu'u pō'rā p̄arārē wējēapa, nicu niwī.

³⁸ Jacob cūrē yu'ticu niwī:

—Yu'u macū musā me'rā ne wa'asome. José musā acabiji wērīatojacu niwī. Ā'rī ni'cūta yu'ure du'sami majā. Cūrē ma'apu mejēcā ña'arō wa'acā, yu'u bucu mijī bujawetise me'rā wērīgūsa'a. Tojo wa'acā, musā bu'iritirāsa'a, nicu niwī Jacob.

43

Benjamírē Egiptopu mia'que ni'i

¹ Canaá na nirī di'tapu ujuaboase nemorō wa'acaro niwā. ² Na Egiptopu trigore duurā eja'que pe'ticā ĩ'agū, Jacob cū pō'rārē nicu niwī:

—Apaturi trigo marī ba'atjere cā'rō du-unemorā wa'aya tja.

³ Cūrē Judá yu'ticu niwī:

—Sō'onícu Egipto dutigu ūsārē tu'ota basiorota niwī: “Musā acabiji nituogupure miititicā, musārē ñe'enemosome majā”, niwī.

⁴ Tojo weerā mu'u ūsā me'rā Benjamírē wa'aduticā, trigore duurā wa'arāsa'a. ⁵ Mu'u cūrē o'óticāma, wa'asome. Sō'onícu wiogu ūsārē queoro niwī: “Musā acabiji nituogupuru miititicā, musārē ñe'enemosome”, niwī.

⁶ Tere tu'ogu, Jacob nicu niwī:

—Musā yu'ure ¿de'ro weerā tocā'rō ña'arō weeati? ¿De'ro weerā cūrē “Ūsā acabiji nituogupuru niami”, ni wereri?

⁷ Na cūrē yu'ticārā niwā:

—Ûsârê, ùsã ye cjasere añurõ sêrĩtiña'nurũwĩ. Marĩ ni'cũ põ'rã nise cjasere añurõ sêrĩtiña'wĩ: “¿Musã pacu catiati yujupũ? ¿Apĩ musã acabiji marĩati?” ni sêrĩtiña'wĩ. Ûsã cũ sêrĩtiña'se dia'cũrê yu'tiwũ. ¿Ûsã de'ro weerã ùsã acabijire miitidutigusami, ni masĩbosau?

⁸ Be'ro Judá cũ pacu Jacore nicu niwĩ:

—Mu'u macũ Benjamírê o'óya. Yu'u cũrê ï'anurũgũti. Mu'u “Jau” nicã, maata wa'abaque'orãti. Tojo weerã marĩ, ùsã põ'rã ujuaboa wêrĩsome. ⁹ Yu'u basu cũrê co'teguti. Cũ mu'u macũrê mejêcã wa'acãma, a'topu cũ dajaticã, yu'ure “Mu'u bu'iriti'i” niapa. Téé yu'u catiro põtêorõ tojo bu'iritigusa'a. ¹⁰ Ûsã a'topure tocã'rõ yoogotirã, puati Egiptopure wa'amajã, majãmitojatiboapã, nicu niwĩ Judá.

¹¹ Cũ tojo níca be'ro na pacu Jacob narê yu'ticu niwĩ:

—Musã nírõnojõta ne mejêcã weeta basioti-rocoro. Tojo weerã a'tiro weeya. Musã ye ajuripu apeyenojõ cũrê o'oatjere miisãaña. A'ti di'tapu añuse nisenojõrê cã'rõ miaña. Wa'rese bálsamo wãmetise, nucũcjãrã mumia yere, u'mutise, ba'ase morêsenojõrê miaña. Tojo nicã mirrare, nucas, almendras miaña. ¹² Niyeru quẽ'rãrê puati musã toduporopu mia'caro nemorõ miaña. Musã basuta cũrê musã ye ajuripu boca'quere wiaya. Apetero weegu wisigu weepĩ. ¹³ ã'rĩ musã acabiji me'rã maata Egipto dutigu tiropu wa'aya. ¹⁴ Õ'acũ tutuayurũnu'cãgũ musãrê weetamuato. Cũ musãrê pajaña'cã weeato. Cũ tojo weecã, musã ma'mi Simeórê du'uwĩrõgũsami.

Tojo nicã, ã'rĩ Benjamí quẽ'rãrẽ musã me'rã dajacã weegusami. Yũ'u pe'e põ'rã marĩgũ weronojõ tojagũ, tojo tojacũti, nicũ niwĩ Jacob.

¹⁵ Tojo weerã Jacob põ'rã na o'ootjere poseye, niyerure na todũporo mia'que pũati nemorõ, na acabiji Benjamí me'rã, sojaro Egiptopũ wa'acãrã niwã. Topũ etarã, José tiropũ wa'acãrã niwã.

¹⁶ Na etacã, Benjamí na me'rã nicã ĩ'agũ, cũ ya wi'i co'tegũ wiogũre nicũ niwĩ:

—Ã'rãrẽ ya wi'ipũ miaña. Wecũre wẽjẽ, ba'ase do'ayuya. Dajaritero nicã yũ'u me'rã ba'arãsama, nicũ niwĩ José.

¹⁷ Ti wi'i dutigũ José duti'caronojõta weecũ niwĩ. Cũ basuta narẽ pijiwã'cãcũ niwĩ. ¹⁸ Na pe'e José ya wi'ipũ cũ miacã, ucũayũ'rucãrã niwã. A'merĩ a'tiro ucũcãrã niwã:

—Marĩrẽ tojo weeta'sagũ weemi. Sõ'oní'que niyeru marĩ ye ajuripũ sãña'que wapa nitũ'sa'a. Marĩrẽ topũ marĩ yarã wa'icũrã me'rã ñe'e, da'raco'teri masã sõrõ, dutipegũtigũ weesami, nicãrã niwã.

¹⁹ Tojo weerã na wi'i sope pũ'topũ ejarã, a'tiro weecãrã niwã. Ti wi'i co'tegũ wiogũ tiroacãpũ wa'a, ucũcãrã niwã. ²⁰ A'tiro nicãrã niwã:

—Wiogũ, sõ'onícaterore ũsã a'topũta trigo duurã ejawũ. ²¹ Titare ũsã dajatojaarã cãrĩrãtirã, ũsã yarã ecarãrẽ ba'ase ecarãtirã, ũsã ye ajurire pãawũ. Te ajuripũ ũsã niyeru wapaye'que sãñape'ticã'wũ. Te niyerure wiarãtirã, miitiapũ.

²² Tojo nicã, apeye ũsã duuatje niyerure miitinemoapũ. Niyeru ũsã ye ajuripũ sãña'quema noa sãarõ sãapã, masĩtisa'a, nicãrã niwã.

²³ Ti wi'i co'tegũ yũ'ticũ niwĩ:

—Wăcūtutuaya. Uitică'ña. Ô'acũ musă, tojo nică musă pacu êjõpeogu musă ye ajuripu sâaboapĩ. Musă yu'ure wapaye'quema yu'u ñe'ewũ, nicu niwĩ. Be'ro Simeórê na tiropu miiejacu niwĩ. ²⁴ Na nipe'tirâpûreta José ya wi'ipu pijisãjãacu niwĩ. Topu du'pocârĩrê co-edutigu, acore o'ocu niwĩ. Na yarã wa'icurã quẽ'rãrê ecabosacu niwĩ. ²⁵ Ti wi'ipu nírã, Joseré na o'oatjere apoyucãrã niwã. “Dajaritero nică José a'topu a'tigusami” nírã, tojo weecãrã niwã. “José ya wi'ipu ba'arãsa'a” nisere tu'otojacãrã niwã.

²⁶ José wi'ipu ejacã, na mia'quere cûrê o'ocãrã niwã. Tu'ajanu'cõ, cûrê êjõpeorã, paamu'rĩque'acãrã niwã. ²⁷ José narê nicu niwĩ:

—¿Añuti musă? ¿Musă pacu bucú quẽ'rã añuati? ¿Cũ catiati yujupu?

²⁸ —Ûsã pacu mu'urê da'raco'tegu weronojõ nigú duti marĩami. Catiami yujupu, ni yu'ticãrã niwã. Be'ro apaturi cûrê êjõpeose ï'orã, paamu'rĩque'acãrã niwã.

²⁹ Topu narê majãmiĩ'amigũ, Benjamírê ï'acu niwĩ. Na ni'cõ põ'rãta nicãrã niwã. Tojo weegu a'tiro nicu niwĩ:

—¿Ã'rĩta niti musă acabiji nituogupu musă were'cu? Be'ro Benjamírê: “Ô'acũ mu'urê añurõ weeato”, nicu niwĩ.

³⁰ José cũ acabijire ï'a e'catiyu'ruagu, utisĩ'rĩcu niwĩ. Tojo wee põtëoti, sojaro me'rã cũ ya tucũpu sãjãa, uputu uticu niwĩ. ³¹ Be'ro wăcūtutua, cũ utidu'uca be'ro diapoare coe, cũ

ya tucũpũ ní'cũ wijaa, “Ba'ase etiya majã”, nicũ niwĩ.

³² Cũ tojo nicã, ba'ase etirã Joseré cũ ya mesapũ ba'ase peocãrã niwã. Cũ ma'misumuarẽ, cũ acabijire ape mesapũ ba'ase peocãrã niwã. Egiptocjãrã José me'rã ba'ami'cãrã pe'ere ape mesapũ ba'ase peocãrã niwã. Egiptocjãrã hebreo masã me'rã ba'adutino'ña marĩcãrã niwã. ³³ José cũ ma'misumuarẽ dujuduticũ niwĩ. Masã ma'mirẽ dujimũ'tãduticũ niwĩ. Téé nituogupũre yapaticũ niwĩ. Cũ tojo weecã ì'a ucuarã, a'merĩ ì'apõtẽocãrã niwã. ³⁴ José cũ ya mesapũ nisere narẽ ecaduticũ niwĩ. Benjamíma ãpẽrã nemorõ ba'ase õrẽsãpeoduticũ niwĩ. José cũ ma'misumua me'rã ni'cãrõ me'rã sĩ'rĩ, ba'a, upũtũ ecaticãrã niwã.

44

José sĩ'rĩrĩ pa ye queti nĩ'i

¹ Na ba'áca be'ro José cũ ya wi'i cjase dutigure nicũ niwĩ:

—Ã'rã ye ajuripũ trigore na miarõ põtẽorõ poseyeya. Tojo nicã, na ye ajurinucũ na niyeru wapaye'quere sãaña. ² Tojo weéca be'ro, na acabiji nituogu ya ajuropũ yũ'ũ sĩ'rĩrĩ pa, plata me'rã weéca pare, niyeru cũ trigo wapaye'que me'rã sãaña, nicũ niwĩ. Ti wi'i dutigu José cũ ní'caronojõta weecũ niwĩ.

³ Ape numũ bo'remujãtiri cura José narẽ, “Mũsã yarã burroa me'rã wa'arãsa'a majã”, nicũ

niwĩ. ⁴ Na ti macã pu'to nirĩ curata José cũ ya wi'i wiogure a'tiro nicu niwĩ:

—Sõ'onícãrã umuarẽ sirutugu wa'aya. Narẽ emugũ, a'tiro niña: “Yu'u wiogu musãrẽ añurõ weemi. ¿De'ro weerã cũ tojo wéeca be'ro nimicã, musã pe'e ña'arõ weeti? ⁵ ¿De'ro weerã cũ sĩ'rĩrĩ pa, plata me'rã wéeca pare yajati? Yu'u wiogu ti pa me'rã sĩ'rĩgũ niami. Tojo nicã, ti pa me'rã apeyenojõ quẽ'esere ‘Tojo nisĩ'rĩrõ wee'e' nigú niami. Musã ña'abutiario weecãrã niapu,” niña narẽ, nicu niwĩ José.

⁶ Narẽ emuejagu, cũ niduti'caronojõta nicu niwĩ. ⁷ Na cãrẽ yu'ticãrã niwã:

—¿De'ro weegu ãsãrẽ tojo ucũti? Ësã a'tenojõ pacama ne weemasĩwe'e. ⁸ Ësã sõ'onícatero niyeru ãsã ye ajuripu bocãcatero marĩcãrẽ, tere wiarã a'tiwu. Ni'cãrõacãma plata, uru me'rã wee'quema mu'u wiogu ya wi'i cjasere yajamasĩtisa'a. ⁹ No'o ti pare cũ ya ajuropu cuogunojõ wẽrĩato. Ësã ãpẽrã pe'e cãrẽ da'raco'terã tojarãsa'a.

¹⁰ Tere tu'ogu, wi'i wiogu nicu niwĩ:

—Añurõsa'a. Musã ní'caronojõta wa'arosa'a. Mejõ ti pare cuogu se'saro da'raco'tegu to-jagúsami. ãpẽrãpu bu'iri moorãsama.

¹¹ Nanucũ sojaro me'rã na ye ajurire dijanu'cã, te ajurire pãcãrã niwã. ¹² Tojo weegu wi'i dutigu na ye ajuripure a'macu niwĩ. Masã ma'mi ya ajurore a'manu'cã, téé nituogu ya ajuropu yapaticu niwĩ. Ti pare Benjamí ya ajuropu bocacu niwĩ. ¹³ Na, na bujawetisere ã'orã, na ye su'tire wejetũ'rẽcãrã niwã. Be'ro na ye ajurire

burroa bu'ipɯ miipeo, macãpɯ majãmitojaacãrã niwã.

¹⁴ Judá cǔ ma'misɯmɯa, cǔ acabijirã me'rã ejari curare José cǔ ya wi'ipɯta nicɯ niwĩ yujupɯ. Cǔrẽ pajaña'to nírã, paamu'rĩque'acãrã niwã.

¹⁵ José narẽ nicɯ niwĩ:

—¿De'ro weemiati musã? Musã yu'ure, “Masise cɯogɯnojõ, masã ya'yioropɯ weesere níbocase me'rã masĩgũ nibosami”, ¿ni wãcũtiati? nicɯ niwĩ.

¹⁶ Judá cǔrẽ yu'ticɯ niwĩ:

—Wioɯ, ʉsã de'ro nímasĩtisa'a. ¿De'ro wee ʉsã bu'iri marĩsere ĩomasĩbosari? Õ'acũ ʉsã ña'arõ wee'que wapare, ʉsãrẽ bu'iri da'regutigu weetu'sami. Ni'cãrõacã majã ti pa cɯo'cɯ me'rã mu'urẽ da'raco'terã ni'i, nicɯ niwĩ.

¹⁷ José pe'e narẽ nicɯ niwĩ:

—Niwe'e. Yu'u tojo weemasĩtisa'a. Cǔ ti pare cɯogɯ dia'cũ tojagúsami. Āpẽrãpɯa wãcũque'tiro marĩrõ musã pacɯ tiropɯ tojaaya.

Judá Benjamírẽ ucũbosa'que ni'i

¹⁸ Tere tu'ogɯ, Judá José tiroacãpɯ wa'a, ucũcɯ niwĩ:

—Wioɯ, yu'u ĩ'acã, mu'u faraõ weronojõ ni'i. Tojo nimigũ, yu'u me'rã uacɯpa. Cã'rõ ãpẽrã tu'otiropɯ mu'u me'rã ucũsĩ'rĩsa'a. ¹⁹ Mu'u ʉsãrẽ sãrĩtiña'wũ: “¿Musã pacɯ niti? ¿Acabijirã cuoti?” niwũ. ²⁰ “ʉsã cɯo'o, cǔ bucɯ nimi”, ni yu'tiwɯ. “Ni'cũ ma'mu nitɯogupɯ acabijiti'i. Cǔ ʉsã pacɯ bucɯ waro nicã bajua'cɯ nimi. Ni'cõ põ'rã cǔ ni'cũta du'sami. Apĩ wẽrĩa wa'acɯ niwĩ. Tojo weegɯ cãrẽ ma'iyu'ruami”, niwũ. ²¹ Mu'u

cūrē ĩ'asĩrĩgũ, ũsārē miitidutiwũ. ²² “Cũ, cũ pacũre du'utimi”, niwũ. “Cũ du'ucãma, cũ pacũ wēriã wa'abosami”, niwũ. ²³ Mu'u pe'e ũsārē “Cūrē miititicãma, musārē ne ñe'enessome majã”, niwũ.

²⁴ »Be'ro ũsã, ũsã pacũ tiropũ dajarã, mu'u ní'quere werepe'ocã'wũ. ²⁵ Be'ropũ ũsã pacũ ũsārē niwĩ: “Apaturi trigo marĩ ba'atjere cã'rõ duunemorã wa'aya tja”, niwĩ. ²⁶ Ũsã cūrē a'tiro werewũ: “Benjamírē miaticãma, ũsārē ‘Ne ñe'esome’, niami”, niwũ. ²⁷ Yu'u pacũ, mu'urē da'raco'tegũ weronojõ nigũ a'tiro yu'tiwĩ: “Musã masĩsa'a. Yu'u numo yu'ure puarã umuarē põ'rãtibosawõ. ²⁸ Ni'cũ yu'u me'rã ní'cu ba-judutia wa'awĩ. ‘Apetero weegũ ni'cũ yai nucũcjũ ba'agũ, ba'asapĩ’, nĩcãti. Ne cūrē apaturi ĩ'anemotisa'a. ²⁹ Ā'rĩ du'sagure mia, mejēcã wa'acã, yu'u bu'cu mijĩ bujawetise me'rã wēriũsa'a. Tojo wa'acã, musã bu'iritirãsa'a”, niwĩ.

³⁰ »Yu'u pacũ cũ basu ma'irõnojo'ta Benjamírē ma'iyu'ruami. Tojo weegũ cũ marĩrõ ũsã dajacã, ³¹ cūrē ĩ'atigũ, wēriã wa'abosami. Tojo weerã ũsã pacũ bu'cure dujasewã'a, wēriã weebosa'a. ³² Yu'u, yu'u pacũre “Benjamírē su'ori wa'aguti. Cūrē miidajatigũ, yu'u catiro põtēorõ bu'iritigusa'a”, niwũ. ³³ Tojo weegũ yu'u pe'e cūrē du'cayuro, mu'urē da'raco'tegũ tojaguti. Cũ pe'ema ãpērã cũ ma'misumua me'rã cũ pacũ tiropũ o'ótõrõña. ³⁴ Cũ wa'aticã, yu'u, yu'u pacũ tiropũ tojaamasĩtisa'a. Yu'u pacũre ña'abutiario bujawetise tu'oña'cã ĩ'asĩ'rĩtisa'a,

nicu niwĩ Judá.

45

*José cã ma'misumuarẽ, "Mũsã acabiji ni'i"
ní'que ni'i*

¹ José utisĩ'rĩgũ, ne põtẽoticu niwĩ. Tojo weegu topu nirã cãrẽ da'raco'terãrẽ caricũcu niwĩ:

—Nipe'tirã wijaape'tia wa'aya, nicu niwĩ. Be'ro José cã ma'misumuarẽ “Yũ'u mũsã acabiji ni'i” ni, werebajurẽcã, ne ni'cũ cãrẽ da'raco'terã tojaticãrã niwã. ² Be'ro José uputu uticu niwĩ. Egiptocjãrã cũ wijaaduti'cãrã tu'ose'sacãrã niwã. Te queti téé wiogu faraõ ya wi'ipu se'sa wa'acaro niwũ.

³ José cã ma'misumuarẽ nicu niwĩ:

—Yũ'u José ni'i. ¿Yũ'u pacu catiati yujupu?

Na pe'e ucayũ'rua'cãrã nitjãrã, ne yu'timasĩticãrã niwã.

⁴ Be'ro José narẽ nicu niwĩ:

—Mũsã yũ'u tirocure a'tia. Na cã tiroacã ejacã, narẽ nicu niwĩ:

—Yũ'u José ni'i. Mũsã yũ'ure Egiptopu dua'cu ni'i. ⁵ A'tere tu'orã, bujaweticã'ña. Mũsã basu a'merĩ tuubuatĩcã'ña. Õ'acũ mũsã duporo yũ'ure o'óyũwĩ. Masãrẽ yũ'ruogutigu, tojo weewĩ. ⁶ A'ti di'ta Egiptopure ujuaboase pua cũ'ma wa'atoja'a. Ni'cãmocuse cũ'marĩ du'sa'a yujupu. Te cũ'marĩ otemicã, ne pĩ'rĩsome, ne ducatisome. ⁷ Õ'acũ mũsã duporo yũ'ure o'óyũmũ'tãwĩ. Mũsã pãrãmerã nituriato nĩgũ, tojo nicã cũ tutuase me'rã mũsãrẽ yũ'ruwetiato nĩgũ, tojo weewĩ. ⁸ Tojo weegu Õ'acũta a'topure

yu'ure o'ówĩ. Musã mejêta yu'ure o'ówu. Õ'acũ yu'ure faraõrẽ werecasari masũ sõrõwĩ. Tojo nicã nipe'tise cũ ya wi'i cjasere dutigu, nipe'tiro Egiptopure dutigu sõrõwĩ. ⁹ Maata tojaaya marĩ pacu tiropu. Cũrẽ a'tere wererã wa'aya: "Mu'u macũ José mu'urẽ a'tiro nidutiami: 'Õ'acũ yu'ure nipe'tiro Egipto wiogu sõrõwĩ. Maata yu'ure ï'agũ a'tia. Yoogoticã'ña. ¹⁰ Mu'u a'topu Gosén wãmetiropu tojagusa'a. Yu'u tiroacã nigusa'a. Nipe'tise mu'u cuose, nipe'tirã mu'u põ'rã me'rã, mu'u pãrãmerã me'rã, mu'u yarã wa'icurã me'rã a'tia. ¹¹ A'topu mu'urẽ, mu'u põ'rãrẽ, nipe'tirã mu'u me'rã nirãrẽ ba'ase o'oguti. Ne apeyenojõ du'sasome. Ujuaboase cũ'marĩ ni'cãmocuse cũ'marĩ du'sa'a yujupu. Tojo a'titirã pũricã, mu'u, mu'u põ'rã, mu'u pãrãmerã, apeyenojõ moorã tojarãsa'a, ni wereya yu'u pacure. ¹² Apeyema tja yu'u acabiji Benjamí, tojo nicã musã basuta 'Diacjũ José tojo niami', ni weremas'i. ¹³ Marĩ pacure 'Cũ nipe'tiro Egiptopure dutigu niami', tojo nicã nipe'tise musã ï'a'quere cũrẽ wereya. Maatacure yu'u pacure miirã wa'aya", nicu niwĩ.

¹⁴ Cũ tojo nitoja, cũ acabiji Benjamírẽ paabu'aguta, uticu niwĩ. Benjamí quẽ'rã cũ ma'mi Joseré paabu'a, uticu niwĩ. ¹⁵ Be'ro nipe'tirãrẽ paabu'a, mi'mi, uticu niwĩ. A'tiro wéeca be'roputa cũ ma'misumua cũ me'rã ucũcãrã niwã.

¹⁶ Tojo wee faraõ ya wi'ipure "José ma'misumua etapãrã" nise se'sa wa'acaro niwũ. Te quetire tu'orã, faraõ, cũrẽ dutitamurã

e'catiyu'ruacārã niwã. ¹⁷ Tojo weegu faraõ Joseré a'tiro nicu niwĩ:

—Mu'u ma'misumuarẽ na yarã wa'icurã bu'ipũ trigore miipeo, Canaápũ dajatojaadutiya. ¹⁸ Tojaa, mu'u pacure, mu'u acawererãrẽ mirã wa'ato. A'to Egiptopũ di'ta añusere narẽ o'oguti. Tojo nicã a'ti di'ta cjase otese ducare ba'arāsama. ¹⁹ Narẽ a'tiro weedutiya. A'to cjase tũrũsepawure miadutiya. Tepawũ me'rã na nũmosãnumiarẽ, na põ'rãrẽ, musã pacure miitirāsama. ²⁰ Egipto cjase añubutiase na ye nirõsa'a. Tojo weerã na topũ miitidu'a'quere wãcũque'titicã'to, ni wereduticũ niwĩ faraõ Joseré.

²¹ Tojo weerã Jacob põ'rã a'tiro weecārã niwã. Faraõ cũ o'oduti'caronojõta José tũrũsepawure o'ocũ niwĩ. Tojo nicã, na ma'apũ ba'atjere o'ocũ niwĩ. ²² Nanucũ ma'ma su'ti o'ocũ niwĩ. Benjamí cũ acabiji waro pe'ema trescientos kujiri niyeru plata me'rã wee'que kujirire o'ocũ niwĩ. Cũ pe'ema ni'cãmocuse su'ti o'ocũ niwĩ. ²³ Cũ pacure diez burro umua bu'ipũ Egipto cjase añusere miipeo, o'ócũ niwĩ. ãpẽrã burra numia ticurãta tja trigo, pã, cũ pacũ Egiptopũ a'tigu, ma'apũ ba'atjere miipeo, o'ócũ niwĩ. ²⁴ José cũ ma'misumuarẽ we'ritigu, a'tiro nicu niwĩ:

—Musã, no'o ma'apũ wa'arã, a'metu'tiwã'cãticã'ña, nicu niwĩ narẽ.

²⁵ Tojo weerã na Egiptopũ ní'cārã wa'a, na pacũ Jacob nirĩ di'ta Canaápũ dajacārã niwã. ²⁶ Topũ daja, na pacure “José catiami. Cũ nipe'tiro Egiptopũre dutiami”, ni werecārã niwã.

Tere tu'ogu, tu'oucuwa wa'acu niwĩ. Na were-sere êjõpeoticu niwĩ. ²⁷ Nipe'tise José cũ ní'quere werecãputa, cūrẽ miitidutigũ o'ó'que tūrũsepawũre ĩ'agũputa êjõpeocu niwĩ. Tojo weegu tere ĩ'agũ, wãcũtutuacu niwĩ. ²⁸ A'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u ĩ'acã, diacjũta nitu'sa'a. To pũrĩcãrẽ yu'u macũ José catisami yujupu. Yu'u wẽrĩse duporo cūrẽ ĩ'awe'ogu wa'aguti, nicu niwĩ Jacob.

46

Jacob Egiptopũ cũ macãrĩ wa'a'que ni'i

¹ Tojo weegu Jacob cũ cuose nipe'tise me'rã wa'acu niwĩ. Wa'a, Beerseba wãmetiri macãpu etacu niwĩ. Topũ etagu, cũ pacu Isaa êjõpeo'cu Õ'acūrẽ wa'icurãrẽ wẽjẽ ãjũamorõpeocu niwĩ.

² Topũ cũ cãrĩca ñamirẽ Õ'acũ Jacore pisucu niwĩ:

—¡Jacob! nicu niwĩ.

Cũ pe'e cūrẽ yu'ticu niwĩ:

—A'tota ni'i.

³ Õ'acũ cūrẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Yu'u Õ'acũ, mu'u pacu êjõpeo'cu ni'i. Mu'u Egiptopũre wa'agu, ne uiticã'ña. Topũre yu'u mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ pãjãrã masãputicã weegusa'a. ⁴ Mu'u me'rãta Egiptopũre ba'patiwã'cãgũsa'a.

Topũ mu'u pãrãmerã nituriarãrẽ a'ti di'tapu miitigusa'a tja. Apeye quẽ'rãrẽ mu'u wẽrĩrĩ cura José mu'u me'rãta nigũsami, nicu niwĩ Õ'acũ.

⁵ Be'ro cũ Beersebapũ ní'cu wijawã'cãcu niwĩ. Jacob põ'rã na pacũre, na põ'rãrẽ, na

numosãnumiarẽ a'tiro weecãrã niwã. Faraõ cũ a'tidutigu cũ o'ó'quepawu tũrũsepawupu narẽ miisãacãrã niwã. ⁶ Na Egiptopu wa'arã, na yarã wecua, oveja, nipe'tise na Canaá di'tapu cuo'quere miape'ocã'cãrã niwã. ⁷ Tojo nicã cũ põ'rã, cũ põ'rã numia, pãrãmerã umua, numia nipe'tirã cũ me'rã wa'acãrã niwã.

⁸ Jacob põ'rã, tojo nicã cũ pãrãmerã Egiptopu macãrĩ wa'a'cãrã a'tiro wãmeticãrã niwã: Masã ma'mi Rubén nicu niwĩ. ⁹ Cũ põ'rã Hanoc, Falú, Hezrón, Carmi nicãrã niwã.

¹⁰ Be'rore Simeó põ'rã a'ticũrã nicãrã niwã: Jemuel, Jamín, Ohad, Jaquín, Zohar nicãrã niwã. Tojo nicã Saúl, cananeocjõ macũ nicu niwĩ.

¹¹ Be'rore Leví põ'rã Gersón, Coat, Merari nicãrã niwã.

¹² Be'rore Judá põ'rã Er, Onán, Sela, Fares, Zara nicãrã niwã. Er, Onán na pũricã Canaá di'tapu wẽrĩa wa'acãrã niwã. Fares põ'rã Hezrón, Hamul nicãrã niwã.

¹³ Be'rore Isacar põ'rã Tola, Fúa, Job, Simrón nicãrã niwã.

¹⁴ Be'rore Zabulõ põ'rã Sered, Elón, Jahleel nicãrã niwã.

¹⁵ ã'rã Jacob Lea me'rã põ'rãti'cãrã nicãrã niwã. Na Padan-aram wãmetiropu nĩrã põ'rãticãrã niwã. Tojo nicã Dinarẽ põ'rãticu niwĩ. Nipe'tirã Jacob põ'rã, cũ pãrãmerã nituriarã Lea me'rã põ'rãti'cãrã treinta y tres umua, numia nicãrã niwã.

¹⁶ Be'rore Gad põ'rã Zifión, Hagui, Ezbón, Suni, Eri, Arodĩ, Areli nicãrã niwã.

- 17 Be'rore Aser pō'rā Imna, Isúa, Isúi, Bería nicārā niwā. Na acabijo Sera nico niwō. Beriá pō'rā Heber, Malquiel nicārā niwā.
- 18 Ā'rārē Jacob Zilpa me'rā pō'rāticu niwī. Pō'rāti, pārāmerāticu niwī. Co Zilpa Labán macō Leare da'raco'tedutigu o'ono'co nico niwō. Co me'rā Jacob dieciseis pō'rāti, pārāmerāticu niwī.
- 19 Jacob Raquel me'rā José, Benjamírē pō'rāticu niwī.
- 20 José Asenat me'rā Manasés, Efraírē pō'rāticu niwī. Na puarā Egiptopu bajuacārā niwā. Co Asenat pa'i Potifera, On wāmetiri macācjũ macō nico niwō.
- 21 Benjamí pō'rā Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim, Ard nicārā niwā.
- 22 Ā'rā Jacob, Raquel pārāmerā nituriarā catorce nicārā niwā.
- 23 Be'rore Dan macũ Husim ni'cũta nicu niwī.
- 24 Neftalí pō'rā Jahzeel, Guni, Jezer, Silem nicārā niwā.
- 25 Ā'rārē Jacob Bilha me'rā pō'rāticu niwī. Co Labán macō Raquere da'raco'tedutigu o'ono'co nico niwō. Nipe'tirā cũ pō'rā, pārāmerā siete nicārā niwā.
- 26 Tojo weerā Egiptopure wa'arā, Jacob pō'rā, cũ pārāmerā waro sesenta y seis nicārā niwā. Na pō'rā nũmosānumiarē ba'paqueono'ña marírā ticurā nicārā niwā. 27 José puarā pō'rāticu niwī. Na Egiptopu bajuacārā niwā. Tojo weerā Egiptopure setenta Jacob acawererā nicārā niwā.✧

²⁸ Jacob cū macū Judáre José tiropu o'ómu'tācu niwī. Cūrē o'ógu, Joseré “Yu'ure Gosēpu pōtērīgū a'tiato”, ni queti o'ócu niwī. Tojo weerā na Gosén etacā, ²⁹ José cū yawu tūrūpjure apoduti, topu cū pacure pōtērīgū wa'acu niwī. Cūrē bocaēja, paabu'a, yoacā uticu niwī.

³⁰ Jacob cū macū Joseré a'tiro nicu niwī:

—Yu'u basuta mu'urē i'a'a. Mu'u cati'i yu-jupu. Tojo weegu yu'u ni'cārōacāma añurō wērīmasī'i, nicu niwī.

³¹ Be'ro José cū ma'misumuarē, cū pacu acawererārē a'tiro nicu niwī:

—Yu'u faraō tiropu wa'aguti. “Yu'u ma'misumua, yu'u pacu acawererā, Canaá di'tapu ní'cārā yu'u me'rā macārī a'tirā etatojama”, ni quetiweregu wa'aguti. ³² “Na ovejare, wecuare co'terā nima. Na yarā oveja, wecu, nipe'tise na cūosenojōrē miitipe'ocārā niama,” nigūti. ³³ Tojo weegu faraō musārē pijio, sērītiña'cā, “¿Musā ñe'enojōrē da'rati?” nicā, a'tiro yu'tiapa. ³⁴ “Ūsā wī'marā nírāputa oveja co'tesere da'ranu'cāwū. Ūsā ñecūsūmua da'ra'caronjōta tere da'radecoti'i,” niña. Egiptocjārā oveja co'tesere tu'satisama. Musā tojo yu'ticā, musārē Gosén di'tapu cūugūsami, nicu niwī José.

47

¹ Be'ro José faraō tiropu queti miacu niwī. A'tiro nicu niwī:

—Yu'u pacu, yu'u ma'misumua Canaápu ní'cārā etatojama. Na Gosén di'tapu na yarā oveja, wecu, na cūose nipe'tise me'rā niama.

2 Faraõ tiropure ni'cãmocurã cû ma'misumuarẽ bese, miacû niwĩ. Narẽ ï'amasiato nígũ, tojo weecû niwĩ. 3 Na topu etacã, faraõ cû ma'misumuarẽ sêrĩtiña'cû niwĩ. A'tiro nicû niwĩ:

—¿Musã ñe'enojõrẽ da'rati?

Na cûrẽ yu'ticãrã niwã:

—Ësã mu'u dutise doca nirã ovejare co'teri masã ni'i. Ësã, ãsã ñecũsumua da'raseti'quereta da'ra'a. 4 Canaá di'tapure ujuaboase niyu'ruapu. Ësã yarã oveja na ba'ase tá ne marĩapu. Te ye bu'iri a'to Egiptopu macãrĩ a'tirã weepu. Tojo weerã mu'urẽ a'tere sêrĩ'i. Ësãrẽ Gosêpu di'ta o'oya. Ësã topu nirãti, nicãrã niwã.

5 Tere tu'ogu, faraõ Joseré nicû niwĩ:

—Mu'u ma'misumua, mu'u pacû mu'u tiropu macãrĩ a'tiapã. 6 Mu'u a'ti di'ta Egiptore dutigu ni'i. Tojo weegu Gosén añurĩ di'tare narẽ o'oya. Na ti di'tapu niato. No'o mu'u ma'misumua na wecua co'teme'rĩrã nicã, narẽ te co'tesere sôrõña. Yarã wecua quẽ'rãrẽ co'teato, nicû niwĩ.

7 Be'ro José cû pacû Jacore faraõ tiropu miacû niwĩ. Tojo weegu Jacob faraõrẽ wiopesase me'rã añuduticû niwĩ. 8 Faraõ cûrẽ sêrĩtiña'cû niwĩ:

—¿Dicuse cû'marĩ cuoti mu'u?

9 —Ciento treinta cû'marĩ cuo'o. Yu'u no'o nirõ wa'amujã, sijabaque'atise cû'marĩrẽ pi'etise me'rã nisetiwu. Tojo weemigũ, yu'u ñecũsumua na cati'que cû'marĩrẽ êmuejatisa'a yujupu, nicû niwĩ Jacob.

10 Tu'ajanu'cõ, Jacob faraõrẽ “Õ'acũ mu'urẽ añurõ weeato” ni, we'riti wa'a wa'acû niwĩ.

11 José narẽ Egipto cjase di'ta añusere o'ocũ niwĩ. Faraõ duti'caronojõta weecu niwĩ. Tojo weerã cũ pacũ, cũ ma'misumua Ramsés wãmetiropũ di'ta o'o, cũucũ niwĩ. 12 José cũ pacure, cũ ma'misumuarẽ, cũ acabijire, nipe'tirã cũ acawererãrẽ ba'asere o'onu'cũcã'cũ niwĩ. Nipe'tirã na põ'rã ba'atjo ejatuaro o'ocũ niwĩ.

José ba'ase marĩse cũ'marĩrẽ duti'que ni'i

13 Egiptopure, tojo nicã Canaápure ne ba'ase marĩcaro niwũ. Ujuaboase siape'e me'rã nemorõ wa'acaro niwũ. Tojo weerã masã wẽrĩse pu'to nicãrã niwã. 14 Tere ã'agũ, José a'tiro weecu niwĩ. Nipe'tirã Egiptocjãrã, Canaácjãrã trigo wapare na wapaye'quere ñe'e, faraõ ya wi'ipu nũrõcũ niwĩ. 15 Be'ro nipe'tirã Egiptocjãrã, tojo nicã Canaá di'tacjãrã niyeru pe'ticã ã'arã, José tiropũ wa'a, a'tiro nicãrã niwã:

—Ûsã ba'ase duurã, niyeru pe'tique'a wa'apu. Ûsãrẽ ba'ase o'oya. Mu'ũ o'oticã, mu'ũ ã'orõta wẽrĩrãsa'a, nicãrã niwã.

16 Na tojo nicã, José narẽ yu'ticũ niwĩ:

—Mũsã niyeru moorã, mũsã yarã wa'icũrãrẽ miitia. Na me'rã mũsãrẽ trigore dũcayugusa'a.

17 Tojo weerã Egiptocjãrã na yarã cabayua, oveja, wecua, no'o na wa'icũrã cũorãnojõrẽ trigo dũcayurãtirã miacãrã niwã. A'tiro wéerã ti cũ'marẽ na wa'icũrã me'rã ba'ase dũcayurã, ba'ase cũocãrã niwã. 18 Ape cũ'ma José tiropũ a'ticãrã niwã tja. A'tiro nicãrã niwã:

—Wiogu, mu'urẽ diacjũta wererãti. Ûsã niyeru moo'o majã. Tojo weerã ùsã yarã wa'icũrã, ùsã cũo'cãrã mũsã yarã nima. Ûsã

tojaque'a wa'asa'a majã. Tojo weerã ùsã upu, ùsã ye di'ta dia'cũ mu'urẽ wiamasĩ'i. ¹⁹ Mejõ waro mu'u ĩ'orõpu wẽrĩbosa'a. Mu'u ùsãrẽ, ùsã ye di'tare duuya. Te wapare trigore ducayuya. Tojo weerã ùsã, tojo nicã ùsã ye di'ta me'rã faraõ dutise doca nirãsa'a. Mejõ ùsãrẽ otese capere o'oya. Te di'tare da'ra, ote ba'arãsa'a. Tojo weerã ùsã catirãsa'a. Tojo nicã, ùsã ye di'ta apeyenojõ otese marĩrĩ di'ta nisome.

²⁰ A'tiro wee José nipe'tise di'tare duu, wiogu faraõpure wiacu niwĩ. Egiptocjãrã ujuaboayurã, nipe'tise na ye di'tare duacãrã niwã. Tojo weero na di'ta dua'que faraõ ye di'ta tojacaro niwũ. ²¹ Te me'rã nipe'tirã Egiptocjãrã faraõrẽ da'raco'teri masã tojacãrã niwã. ²² Pa'ia ye di'ta dia'cũrẽ José duuticu niwĩ. Narẽ faraõ queoro na ba'aro ejatuaro o'ocu niwĩ. Tojo weerã te di'tare duaticãrã niwã.

²³ Be'ro José masãrẽ nicu niwĩ:

—Ni'cãrõacã me'rã musã, tojo nicã musã ye di'ta faraõ ye toja'a. Yu'u cũ ye niatjere duubosapu. Musã oteatje cape a'te ni'i. Te me'rã musã nimi'que di'tare oterã wa'aya. ²⁴ Musã ote ducatisere ni'cãmocuse mesãrĩ seeneocũu, faraõrẽ ni'cã mesã cjase trigore o'oya. Apeye ba'paritise mesãrĩ cjase, musã oteatje cape, musã põ'rã me'rã ba'atje, nipe'tirã musã me'rã nirã na ba'atje nirõsa'a, nicu niwĩ.

²⁵ Tere tu'orã, na cãrẽ yu'ticãrã niwã:

—Mu'u ùsãrẽ yu'ruweticã weepu. Mu'u ùsãrẽ añubutiaro wee'e. Tojo weerã ùsã faraõrẽ da'raco'teri masã tojarãsa'a, nicãrã niwã.

²⁶ José a'tiro dutise cūucū niwĩ. Te dutise a'tiro nicaro niwũ: “Musã ote'que dūca ni'cāmocuse mesārĩ musã see'que ni'cã mesã faraõ ye nirõsa'a”, nicaro niwũ. A'te dutise cūu'que nidecotisa'a yujupũ. Pa'ia ye di'ta pũrĩcã faraõ ye di'ta mejēta nicaro niwũ.

Jacob cū macũ Joseré “A'tiro weeya” ni weretuo'que ni'i

²⁷ Be'ro Israe curuacjārã Egipto di'tapũ macārĩ nisetiçārã niwã. Gosén wāmetiropũ di'ta ñe'e, tojacārã niwã. Topũre pājārã waro masāputicārã niwã. ²⁸ Jacob to Gosēpũre diecisi-ete cū'marĩ nicū niwĩ. Nipe'tise cū catise cū'marĩ ciento cuarenta y siete cū'marĩ nicaro niwũ. ²⁹ Be'ro Jacob wērĩgũtigũ, cū macũ Joseré pijidutigũ o'ócū niwĩ. Cū tiro etacã ĩ'agũ, cūrē nicū niwĩ:

—Macũ, diacjũta yu'ũre ma'ígũ, a'tiro weeya. Mũ'u ya omocārē ya usó docapũ cūuña. Diacjũ, mũ'u pajaña'se me'rã yu'u “A'tiro weeya” nisere “Jau, tojota weeguti”, niña. Yu'ũre a'to Egiptopũre yaaticã'ña. ³⁰ Yu'u wērĩca be'ro yu'u ñecūsũmũa masāperi nirõpũ yu'ũre yaagu wa'aya. Topũ na tiropũ soogu wa'agusa'a.

—Pacũ, mũ'u nĩrõnojõta weeguti, nicū niwĩ José.

³¹ —“Õ'acũ wāme me'rã diacjũta tojo weeguti” niña, ninemocū niwĩ cū macūrē.

Tere tũ'ogu, José nicū niwĩ:

—Jau, Õ'acũ wāme me'rã tojota weeguti.

Cū tojo níca be'ro Jacob Õ'acūrē ĩjõpeogu, cū cūñarõ yapapũ ejaque'acū niwĩ.

48

Jacob Efraï, Manasére Ô'acũrẽ sërĩbosa'que ni'i

¹ Cã'rõ yu'rúca be'ro José macãpu nigũrẽ “Mũ'u pacu dutitigu weemi”, nicãrã niwã. Tere tu'ogu, Gosẽpu nigũrẽ ï'agũ wa'acu niwĩ. Cũ põ'rã pũarãrẽ Manasés, Efraïrẽ miacũ niwĩ. ² Jacob cũ macũ “Etapu” nise quetire tu'ogu, wãcũtutua, cũ cũñarõpu ní'cu wã'cãnujãcu niwĩ. ³ Jacob cũ macũrẽ nicũ niwĩ:

—Ô'acũ tutuayũ'rũnu'cãgũ Canaá di'ta Luz wãmetiri macãpu bajua, yu'ure “Añurõ wa'ato”, ni ucũwĩ. ⁴ A'tiro niwĩ: “Mũ'urẽ pãjãrã põ'rãticã weeguti. Mũ'u pãrãmerã nituriarã peje curaricjãrã nirãsama. Tojo nicã, a'ti di'tare narẽ o'oguti. Na ye di'ta ninu'cũrõsa'a”, niwĩ Ô'acũ yu'ure, nicũ niwĩ Joseré. ⁵ Be'ro Jacob a'tiro ninemocu niwĩ: “Mũ'u põ'rã Efraï, Manasés a'ti di'ta Egiptopũ bajuacãrã niwã. Yu'u mũ'u tiro macãrĩ a'tiatji duporo bajuatojacãrã niwã. Yu'u põ'rã weronojõ nirãsama. Na quẽ'rã Rubén, Simeó nírõnojõta yarã nirãsama. ⁶ Na be'ro bajuasiruturã mũ'u põ'rã nirãsama. Na Efraï, Manasés acabi-jirã niyurã, na di'ta ñe'eatje na ma'misumua me'rãta ñe'esiruturãsama. ⁷ Yu'u Padan-arãpu ní'cu dajanũ'cãrĩ cura Canaá di'tapu mũ'u paco Raquel wẽrĩa wa'awõ. Ësã Efrata wãmetiro etati duporoacã tojo wa'awõ. Tojo weegu ma'a Efrata sumutopũ core yaawũ. Ni'cãrõacãma to Belẽ wãmeti'i majã”, nicũ niwĩ.

8 Be'ro Jacob José pō'rārē ĩ'aboca, sērītiña'cu niwĩ:

—¿Ā'rā waro noanojō niti?

9 José cūrē yu'ticu niwĩ:

—Yu'u pō'rā nima. Ā'rārē Ō'acũ yu'u a'to Egiptopu nicā o'owĩ, nicu niwĩ.

Tere tu'ogu, cū pacu cūrē nicu niwĩ:

—Narē yu'u tiroacāpu miitia. Ō'acūrē narē sērībosagutigu wee'e, nicu niwĩ.

10 Jacob bucu waro nicu niwĩ. Tojo weegu añurō caperi ĩ'aejaticu niwĩ. José cū pō'rārē cū pacu tiroacāpu miiejacā, narē pōtērī, mi'mi, paabu'acu niwĩ. 11 Be'ro Joseré nicu niwĩ:

—Mu'urē apaturi ĩ'agūsa'a, nitiasu. Tojo nimicā, Ō'acũ yu'ure mu'u pō'rā quē'rārē ĩ'adutigu cūuapī.

12 José cū pō'rārē cū pacu usópu duji'cārārē miinu'cō, paamu'rīque'acu niwĩ. 13 Be'ro na puarārē na omocārīpu ñe'e, Jacob tiro weje ejanu'cōcu niwĩ. Efraírē cūpe pe'e, Manasére diacjū pe'e nu'cōcu nimiwĩ. 14 Cū tojo weemicā, Jacob cū ye omocārīrē sīoo, mi ducayuquejocā'cu niwĩ. Tojo weegu Efraí ya dūpoa bu'ipu diacjūcamocārē ñapeocu niwĩ. Cū pe'e dū'sagupu nicu nimiwĩ. Cūpecamocā pe'ere Manasés ya dūpoa bu'ipu ñapeocu niwĩ. Cū pe'e masā ma'mi nicu nimiwĩ.

15 Narē “Añurō wa'ato” ni, Ō'acūrē a'tiro ni sērībosacu niwĩ:

“Ō'acũ, yu'u ñecū Abrahā, yu'u pacu Isaa mu'u dutisere yu'ticārā niwā.

Õ'acũ, yu'u bajuáca numu me'rã yu'ure
co'tenu'cã, a'tiro nicãpu quẽ'rãrẽ
co'tenu'cũcã'a.

16 Mu'urẽ wereco'tegu yu'ure ña'arõ
wa'abo'quere yu'rũweticã wee'cu ã'rãrẽ
añurõ wa'acã weeato.

Mu'u ã'rã yu'u pãrãmerãrẽ be'ropure na me'rã
yu'u wãmerẽ, yu'u ñecũ Abrahã wãmerẽ,
yu'u pacu Isaa wãmerẽ wãcũcã weeya.

Ësãrẽ acobojocticã'to.

Na pãjãrã põ'rãti masãputiato.

A'ti di'tapure pãjãrã waro niyu'rũoquejocã'to",
ni sãrĩbosacu niwĩ.

17 José cũ pacure Efraĩ ya dupoapure di-
acjũcamocã me'rã ñapeocã ï'agũ, tu'saticu niwĩ.
Tojo weegu Manasés ya dupoa pe'ere di-
acjũcamocãrẽ ñapeodutigũ, cũ pacu ya omocãrẽ
miicũ nimiwĩ. 18 A'tiro nicũ niwĩ:

—Pacu, tojo niwe'e. Ærĩ pe'e masã ma'mi
nimi. Tojo weegu diacjũcamocãrẽ cũ dupoapure
ñapeoia.

19 Cũ pacu pe'e, "Macũ, tere masĩ'i. Masã
ma'mi quẽ'rã pãjãrã pãrãmerãtigusami. Be'ro
ni'cã di'ta pajiri di'tajo sãjãrãsama. Tojo nimicã,
cũ acabiji pe'e cũ yu'rũoro niyu'rũnu'cãgũsami.
Cũ pãrãmerã nituriarã pũricã pãjãrã waro
masãputirãsama. Masãputi, peje curaricjãrã
nirãsama", nicũ niwĩ Jacob.

20 Ti numurẽta Jacob narẽ Õ'acũrẽ añurõ
weedutigũ, a'tiro sãrĩbosacu niwĩ:

—Israe curuacjãrã musã pũarã ye wãme
me'rã ãpẽrãrẽ añurõ wa'adutirã, Õ'acũrẽ a'tiro
nirãsama: "Õ'acũ Efraĩrẽ, Manasere añurõ

wee'caronojōta musã quẽ'rãrẽ 'Añurõ weeato', nirāsama", nicu niwĩ.

A'tiro wéégũ, Jacob Efraírẽ, Manasés yu'rũoro cũ bu'ipũ tojacã weecu niwĩ.

²¹ Cũ Õ'acũrẽ sērĩbosáca be'ro Joseré nicu niwĩ:

—Yu'u wērĩgũtigũ weesa'a. Õ'acũ musã me'rã ninu'cũgũsami. Musãrẽ, musã ñecũsumua ní'que di'tapũ macãrĩ dajanu'cãcã weegusami.

²² Mu'urẽ, ãpẽrã mu'u ma'misumua yu'rũoro o'oyu'rũnu'cã'a. Mu'urẽ Siquem, yu'u amorreo masã me'rã a'mewẽjẽ wapata'aca di'tare mu'urẽ o'oguti, nicu niwĩ Jacob.

49

Jacob cũ põ'rãrẽ weretuo'que ni'i

¹ Jacob nipe'tirã cũ põ'rãrẽ pijio, a'tiro nicu niwĩ: "Yu'u tirocureacã a'tia. Musãrẽ be'ropũ wa'atjere wereguti wee'e:

² "Nipe'tirã yu'u põ'rã tu'orã a'tia.

Musã pacu ucũsere tu'oya.

³ Mu'u, Rubén, yu'u põ'rãtimu'tã'cu ni'i.

Yu'u tutuase mu'u me'rã du'pocãtiwu.

Mu'u acabijirã yu'rũoro añurõ wãcũno'cu ni'i.

Tojo nicã, ãpẽrã yu'rũoro tutuase cuoyu'rũnu'cãgũ ni'i.

⁴ Tojo nimigũ, nipe'tirã mu'u acabijirã bu'ipũ nisome majã.

Maa cã'mota'a'cã, aco mu'mu o'mayu'rũburoro weronojō ni'i.

Yu'ure da'raco'tego me'rã a'metãrãcu niwũ.

Yu'u cãrĩpesarore ña'abutiario weecu niwũ.

Bopoyoro weecu niwũ.

⁵ Simeó, Leví, mʉsã ni'cõ põ'rã niyurã,
ni'cãrõnojõ ña'arõ weeseti'i.

Mʉsã wãmo me'rã cumucapijarã ni'i.

⁶ Mʉsã nerẽ, a'merĩ ucũrĩ curare mʉsã me'rã ne
nisi'rĩtisa'a.

Mʉsã uayũ'rurã, pãjãrã masãrẽ wẽjẽwũ.

No'o ɯaro weema'arã, wecuɯ ye dũ'pocãrĩ
ɯ'tacũuse wadarire dũtesurewũ.

⁷ Mʉsã uayũ'rũ'que wapa ña'arõ wa'arosa'a.

Te bu'iri mʉsã pãrãmerã Israe di'tapũre ape
curuacjãrã wa'teropũ mʉsãrẽ wa'astecã
weegũti.

Mʉsã ye curari me'rã nisome majã.

⁸ Judá, mʉ'ɯma mʉ'ɯ ma'misɯmɯa, mʉ'ɯ acabi-
jirã mʉ'ɯrẽ añurõ ucũ, ẽjõpeorãsama.

Mʉ'ɯrẽ ĩ'atu'tirãrẽ docaque'acã weegũsa'a.

Mʉ'ɯ ma'misɯmɯa, mʉ'ɯ acabijirã mʉ'ɯrẽ
ẽjõpeorã paamu'rĩque'arãsama.

⁹ Judá, mʉ'ɯ yũ'ɯ macũ, mʉ'ɯ ni'cũ yai uamu
macũ weronojõ ni'i.

Wa'icũre ñe'eba'a'cũ pajigu yaijo weronojõ
paamu'rĩque'a, ejaque'amujã'a.

Ne ni'cũ mʉ'ɯrẽ caribomasĩtisami.

Mʉ'ɯ ĩ'oduagu tutuayũ'rũagu ni'i.

¹⁰ Judá, mʉ'ɯ dutisere ne ni'cũ mʉ'ɯrẽ
ẽ'masome.

Téé nipe'tirocjãrãrẽ dutiacjũ a'ticãpũ
ninu'cũgũsa'a.

Mʉ'ɯrẽ nipe'tise macãrĩcjãrã yũ'tirãsama.

¹¹ Judá cũ yagu burrore ɯ'sedapũ
dũ'tenu'cõgũsami.

Cũ macũ quẽ'rã añurĩ dapũre dũ'tenu'cõgũsami.

Tojo weegu cũ ye su'tire vino ɯ'seducaco me'rã
coewéégɯ weronojõ weegɯsami.

Te dari peje pĩ'rĩ dɯcaticã ĩ'arã, tojo weerãsama.

12 Judá caperi ɯ'seducaco nemorõ ñise ni'i.

Cũ upicari õpẽco nemorõ buti'i.

Cũ pãrãmerã nituriarã na otese, na ecarã
nipe'tise añurõ wa'arosa'a, níguẽ, tojo nicɯ
niwĩ.

13 Zabulõ, mɯ'ɯ dia pajiri maa sumutopɯ
nigũsa'a.

Topɯre pacase yucɯsupawɯ pa'aejase petari
nirõsa'a.

Téé Sidõ macãpɯ mɯ'ɯ ye nitɯorosa'a.

14 Isacar, mɯ'ɯ burro tutuagu pɯa ajuro o'mase
ajuri wa'teropɯ soocũñagũ weronojõ ni'i.

15 Mɯ'ɯ ya di'ta añurõ ejerisãjã soori di'ta
nicã ĩ'agũ, añurõ tu'sase me'rã ãpẽrãrẽ
da'raco'te nigũsa'a.

Tojo nicã, ti di'ta añurĩ di'ta nicã ĩ'agũ, tojo
weegɯsa'a.

16 Dan, mɯ'ɯ pũrĩcã mɯ'ɯ yarã masãrẽ
dutigɯsa'a.

Ni'cã curua Israe curuacjãrãrẽ dutigɯsa'a.

17 Dan, mɯ'ɯ ni'cũ aña ma'a sumutopɯ
cũñagũ weronojõ mɯ'urẽ ĩ'atu'tirãrẽ uicã
weegɯsa'a.

Cabayu bu'ipɯ pesagure burɯdijadutigɯ, cũ
du'podiapɯ cũ'rĩgũ weronojõ weegɯsa'a.

18 Õ'acũ, yɯ'ure wiosere yɯ'rɯoya, nicɯ niwĩ
Jacob.

Be'ro cũ põ'rãrẽ nicɯ niwĩ tja:

19 Gad, yajari masã mɯ'ɯ tiropɯ sãjãárãsama.

Be'ro mɯ'ɯ pe'e narẽ wẽjẽ sirutugɯsa'a.

20 Aser, peje waro ba'ase cʉogʉsami.
Tojo weegʉ wiorã ba'asenojõrẽ ãpẽrãrẽ
ecagʉsami.

21 Neftalí, ni'cõ ñama añurã põ'rãti, ne
cã'mota'aro marĩrõ sijago weronojõ nimi.

22 José, ni'cã da ʉ'seda aco wijari pe tiropʉ
pĩ'rĩ, peje dʉcati, te dʉpuri añurõ pĩ'rĩ, te
tu'ruripʉ páápejaro weronojõ nimi.

23 Cũrẽ ĩ'atu'tirã buemʉjã, caribonu'cũcã'ma.

24 Jacob wiogʉ Õ'acũ tutuayʉ'rʉgʉ weetamuse
me'rã José pe'e omocãrĩ tutuagʉ niyugʉ,
cũ bæecatjẽrẽ añurõ tuatu, cʉonu'cũgũ
weronojõ nimi.

Õ'acũta ovejare co'tegʉ weronojõ Israe curu-
acjãrãrẽ co'teato.

25 Mʉ'ʉ pacʉ Jacob ẽjõpeogʉ Õ'acũ mʉ'urẽ
weetamuato.

Õ'acũ tutuayʉ'rʉnʉ'cãgũ, nipe'tise mʉ'urẽ
añurõ wa'acã weeato.

Nipe'tise añuse ʉ'muse cjase me'rã mʉ'urẽ
añurõ wa'acã weeato.

Tojo nicã nipe'tise aco ʉ'cũarõpʉ nise me'rã tojo
weeato.

Mʉ'ʉ pãrãmerã nituriarã pãjãrã masãputicã
weeato.

Tojo nicã, mʉ'ʉ ecarã quẽ'rã mejãrõta pãjãrã
masãputiato.

26 Yʉ'ʉ ñecũsumʉa yʉ'ure sẽrĩbosa'que nemorõ
mʉ'urẽ añurõ sẽrĩbosa'a.

Te mʉ'urẽ sẽrĩbosase añuyʉ'rʉnʉ'cã'a.

Téé ʉrũpagʉ pe'ticãpʉ mʉ'urẽ sẽrĩbosa'que
nitʉorosa'a.

Mʉ'ʉ, mʉ'ʉ ma'misumʉa wa'terore Õ'acũ be-
seno'cʉ ni'i.

Nipe'tise a'te 'Añurõ wa'ato' ni sērĩbosa'que
mũ'ũpũre ninu'cũcã'rõsa'a.

²⁷ Benjamí ni'cũ yai uagu weronojõ nimi.

Ñamiña'cũrõrẽ wa'icũre ñe'eba'a'cũ weronojõ
nimi.

Ñamica'a pe'ere cã ba'adu'a'que di'ire ãpẽrãrẽ
ducawaagu weronojõ nimi", nicũ niwĩ
Jacob.

²⁸ Náta nima doce curaricjārã Jacob põ'rã
nituriarã. Tere Jacob cã põ'rãrẽ nanũcũrẽ añurõ
wa'ato nígũ, Õ'acũrẽ sērĩbosacũ niwĩ.

Jacob cã wẽrĩ'que ni'i

²⁹ Ni'cã nũmũ Jacob cã põ'rãrẽ "Yũ'u wẽrĩca
be'ro a'tiro weepa" ni, dutise cũucũ niwĩ. "Yũ'u
wẽrĩatjo cã'rõ du'sa'a. Yũ'u wẽrĩca be'ro yũ'u
ñecũsumũarẽ yáaca tutipũta sĩosõrõcũuapa. Ti
tuti Efrõ hitita masũ ya di'tapũ nisa'a. ³⁰ Canaá
di'tapũ ti tuti Macpela wãmetiropũ nisa'a. To
Mamre wãmetiro diacjũpũ tojasa'a. Abrahã ti
tutire, ti di'ta me'rãta Efrõrẽ duucã'cũ niwĩ. Tojo
weero ti tuti nipe'tirã Abrahã acawererã nituri-
arãrẽ yaatji tuti nicaro niwũ. ³¹ Topũ Abrahãrẽ,
cũ nũmo Sarare yaarã sĩosõrõcũuocãrã niwã.
Tojo nicã topũta Isaare, cã nũmo Rebecare
yaacãrã niwã. Yũ'u quẽ'rã yũ'u nũmo Leare
topũta yaawũ. ³² Ti di'ta, ti tuti hitita masãrẽ
duuno'caro niwũ", nicũ niwĩ.

³³ Jacob cã põ'rãrẽ a'tere wéréca be'ro apaturi
ejapeja, wẽrĩa wa'acũ niwĩ.

50

¹ Cũ pacu wērĩcã ĩ'agũ, José cũ pacu ya upure paamu'rĩpeja, utiguta, mi'micu niwĩ. ² Be'ro acoyeri masã cũ me'rã da'rarãrẽ cũ pacu Jacob ya upure boaticã'to nígu, ɯ'se, tojo nicã boat-isecore wa'reduticu niwĩ. Na cũ duti'caronojõta weecãrã niwã. ³ Te tojo weese cuarenta nũmũrĩ cjase nicaro niwũ. Egiptocjãrã masã setenta nũmũrĩ cũ wērĩ'quere bujaweticãrã niwã.

⁴ Ticuse nũmũrĩ yu'rúca be'ro José faraõ ya wi'ipũ nirã me'rã ucũcu niwĩ. Narẽ a'tiro nicu niwĩ:

—Musã, yu'ure añurõ ejõpeorã, faraõrẽ a'tiro werebosarã wa'aya: ⁵ “Joseré cũ pacu cũ wērĩatji duporo Canaã di'tapũ cũ masãpe cũ basu apóca tutipure yaadutiapũ. ‘Õ'acũ wãme me'rã tojota weeguti’, nidutiapũ. Tojo weegu José mu'urẽ cũ pacure ‘Yaagu wa'ato’, nidutiami. ‘Yaatoja, majãmitojatiguti’, niami”, niña, ni wereo'ocũ niwĩ José.

⁶ Faraõ cũrẽ queti o'ócu niwĩ:

—Mu'ũ pacure yaagu wa'aya. Cũ wee-duti'caronojõta weeya, nicu niwĩ.

⁷ Be'ro José cũ pacure yaagu wa'acu niwĩ. Nipe'tirã wiorã faraõrẽ da'ratamurĩ masã Egiptocjãrã Joseré ba'patiwã'cãcãrã niwã. ⁸ Tojo nicã, cũ mijĩ acawererã waro, José acawererã, cũ ma'misũmũa wa'acãrã niwã. Gosẽpũma na põ'rã wĩ'marã, tojo nicã na ecarã se'saro tojacãrã niwã. ⁹ ãpẽrã quẽ'rã surara cabayua wejese co'ri me'rã, tojo nicã ãpẽrã cabayua me'rã Joseré

ba'patiwã'cãcãrã niwã. Tojo weerã masã pãjãrã waro nicãrã niwã.

¹⁰ Na Goren-ha-atad wãmetiro na trigo sã'aweeropu etarã, wẽrĩ'cu mijĩrẽ wãcũ, uputu caricũ, uticãrã niwã. To Jordã wãmetiri maa pu'to tojacaro niwã. Ni'cã semana José cã pacu mijĩrẽ wãcũ, bujaweticu niwĩ. ¹¹ Ti di'tapu nirã cananeo masã na tojo weesere ĩ'arã, a'tiro nicãrã niwã: “Egiptocjãrã masã wẽrĩ'cãrãrẽ yaarã, pajiro bujawetise me'rã tojo weesama.” Tojo weerã na tojo wee'carore Abel-mizraim pisucãrã niwã. Dia Jordã mujĩpũ mujãtiro pe'e tojasa'a.

¹² Jacob põ'rã nipe'tise na pacu duti'caronojõta weecãrã niwã. ¹³ Tojo weerã cã mijĩrẽ Canaãpu yaarã wa'arã miacãrã niwã. Mia, Macpela wãmetiro nirĩ tutipu yaacãrã niwã. Ti tutire Abrahã Efrõ hitita masũrẽ dúuca tuti nicaro niwã. Ti tutire Abrahã nipe'tirã yu'u acawererãrẽ yaatji tuti nirõsa'a nígũ, duucu niwĩ. Ti di'ta Mamre wãmetiro diacjã pe'e tojasa'a. ¹⁴ José cã pacure yáaca be'ro, cã ma'misumua, nipe'tirã cãrẽ ba'pati'cãrã me'rã Egiptopu majãmitojaacu niwĩ.

José cã catitose numĩrĩ cjase ni'i

¹⁵ Na pacu Jacob wẽrĩca be'ro José ma'misumua a'tiro wãcũcãrã niwã: “Apetero weegu José marĩ me'rã uasami. Marĩrẽ ĩ'asĩ'rĩtibosami. Marĩ cãrẽ ña'arõ wee'quere marĩrẽ a'mebosami”, ni wãcũcãrã niwã. ¹⁶ Tojo weerã José ma'misumua ãpẽrã me'rã “Marĩ pacu wẽrĩatji dũporo a'tiro niwĩ”, ni queti

o'ócārã niwã Josepure. ¹⁷ “Mu'u ma'misumuarẽ pajaña'cureapa. Na mu'urẽ ña'arõ wee'quere acobojoya,” niwĩ marĩ pacu. “Tojo weegu mu'u ùsārẽ pajaña'a, acobojoya. Ësã quẽ'rã mu'u pacu ëjõpeo'cure ëjõpeorã ni'i”, ni queti o'ócārã niwã.

Na tojo nicã tu'ogu, José uputu uticu niwĩ. ¹⁸ Cũ utica be'ro José ma'misumua cũ tiropu ejacārã niwã. Cũrẽ ï'arã, paamu'rĩque'a, a'tiro nicārã niwã:

—Ësã a'to ni'i. Mu'urẽ da'rawã'ñaco'terã sãjã'a.

¹⁹ José pe'e narẽ yu'ticu niwĩ:

—Ne uiticã'ña. Yu'u Õ'acũ mejëta ni'i. ²⁰ Musã yu'ure ña'arõ weesĩ'rĩcārã nimiwũ. Õ'acũ pe'e te ña'ase wa'abo'quere añurõ wa'acã weecu niwĩ. Tojo weegu pãjãrã masārẽ ujuaboabo'cãrãrẽ yu'rũweticã weecu niwĩ. ²¹ Tojo weerã musã uiticã'ña. Yu'u musārẽ, musã põ'rãrẽ ba'ase o'oguti.

José narẽ ma'ise me'rã ucũcu niwĩ. Tojo weerã ne mejëcã wãcũnemoticārã niwã majã.

José cũ wẽrĩ'que ni'i

²² José nipe'tirã cũ pacu acawererã pãjãrã me'rã Egiptopure niseticu niwĩ. Cũ ciento diez cũ'marĩ caticu niwĩ. ²³ Tojo weegu Efraĩ põ'rã cũ pãrãmerã nituriarãpure ï'acu niwĩ. Tojo nicã, Manasés macũ Maquir põ'rã bajuacã, cũ põ'rã weronjõ tojacārã niwã.

²⁴ Be'ro José cũ ma'misumuarẽ nicu niwĩ:

—Yu'u wẽrĩatjo cã'rõ du'sa'a. Õ'acũ musārẽ weetamugũ a'tigusami. Cũ Abrahãrẽ, Isaare,

Jacore “Canaá di'tare o'oguti” ní'caronojõta weegusami. A'ti di'tapũ ní'cãrãrẽ topũ miagũsami. ²⁵ Diacjũta Õ'acũ musãrẽ weetamugũ a'tigusami. Tojo wa'acã, ye õ'arĩ mejãrẽ musã miaña. “Õ'acũ wãme me'rã tojota weerãti”, niña, nicu niwĩ.

—Jau, Õ'acũ wãme me'rã mu'ũ ní'caronojõ weerãti, nicãrã niwã.

²⁶ José ciento diez cũ'marĩ cuogu, Egiptopũ wẽrĩcu niwĩ. Cũ ya upure boatiseco me'rã wa're, masãacaropũ misãacãrã niwã.

Õ'âkã hi yeere uúkũri turi Tukano New Testament in Tucano (BR:tuo:Tucano)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tucano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tucano [tuo], Brazil

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tucano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

clxxxv

2020-12-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source
files dated 31 Aug 2023

00ebd04f-7b0d-5a72-9407-eb53ae2bd086